LENİN

AYDIN KESİMİ ÜSTÜNE

BAŞAK YAYINLARI

V.İ. LENİN

AYDIN KESİMİ ÜSTÜNE

Çeviren:
Necmiye Alpay

BAŞAK YAYINLAR
Fevzi Çakmak Sok.
36/13 Tel : 229 99 11
Demirtepe / ANKARA

AYDIN KESİMİ ÜSTÜNE:

V.İ. Lenin'in On the Intelligentsia (Progres Publishers, Moscow, 1983) adlı yapıtından Necmiye Alpay tarafından dilimize çevrilen bu kitap, Başak Yayınlar tarafından Mayıs 1988 de Şafak Matbaasında bastırılmıştır. (Birinci baskı)

İÇİNDEKİLER

Önsöz 9

I. Kısım

V. İ. Lenin'in Devrim Öncesi Rusyasındaki Burjuva ve Küçük Burjuva Aydın Kesimi Üstüne Yazıları

"Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal - Demokratlara Karşı Nasıl Savaşmaktadırlar'dan (Marksistlere Karşı Çıkan *Russkoye Bogatstvo*'daki Makalelere Yanıt) 18

Narodizmin Ekonomik İçeriği ve Bay Struve'nin Kitabında Narodizme Yöneltilen Eleştiri'den (Marksizmin Burjuva Yazınındaki Yansıması). P. Struve. *Rusya'nın Ekonomik Gelişmesi Konusunda Eleştirel Düşünceler,* St. Petersburg, 1894 . . 20

Rus Sosyal - Demokratlarının Görevleri'nden 23

Karl Kautsky. *Bernstein und das Sozialdemokratische Programm. Eine Antikritik.* 'ten 24

Partimizin Program Tasarısı'ndan 25

Rus Sosyal Demokrasisindeki Gerici Bir Eğilim'den 26

Profession De Foi'nin Yerindeliği'nden 27

İskra Yazı Kurulu'nun Açıklaması'ndan 28

Ne Yapmalı'dan 29

Sosyal - Demokratlar Niçin Sosyalist Devrimcilere Karşı Kararlı ve Amansız Bir Savaş Açmalıdırlar'dan 33

Devrimci Maceracılık'tan 34

Örgütsel Görevlerimiz Konusunda Bir Yoldaşa Mektup'tan 35

Devrimci Gençliğin Görevleri'nden 36

Bir Adım İleri, İki Adım Geri'den 38

Partiye'den 45

Otokrasi ve Proletarya'dan 46

İşçi Sınıfı ve Burjuva Demokrasisi'nden 48

İlk Dersler'den 50

R.S.D.İ.P.'nin Üçüncü Kongresinde, Sosyal - Demokrat Örgütlerin İçerisinde İşçilerle Aydınlar Arasındaki İlişkiler Sorunu Üstüne Konuşma'dan *20 Nisan (3 Mayıs) 1905* 53

Monarşist Burjuvazinin Dümen Suyunda mı, Devrimci Proletaryanın ve Köylülüğün Öncü Kolunda mı'dan 54

Liberal Birlikler ve Sosyal - Demokrasi'den 56

Partinin Yeniden Örgütlenmesi'nden 58

Parti Örgütü ve Parti Yazını'ndan 60

Duma ve Rus Liberalleri'nden 61

Kont Heyden'in Anısına'dan - Partisiz "Demokrat"larımız Halkane Öğretiyorlar? 62

Bir Politika Yazarının Notları'ndan 63

Doğru Yolda'dan 64

Rus Devriminin Değerlendirilmesi'nden 66
Rus Devriminin Aynası Lev Tolstoy'dan 67
Sosyalist - Devrimciler Devrimi Nasıl Değerlendiriyor ve Devrim Onları Nasıl Değerlendirmiştir'den 68
Tasfiyeciliğin Tasfiyesi'nden 69
Vehi Hakkında'dan 70
Bir Politika Yazarının Notları'ndan 75
Bir Rus Teröristinin Kariyeri'nden 76
Seçim Kampanyasının Temel Sorunları'ndan 77
Herzen'in Anısına'dan 78
Yeni Demokratlar'dan 80
Eğitim Bakanlığı Politikası Sorunu'ndan (Kamusal Eğitim Konusundaki Tartışmaya Ek) 81
Vera Zasuliç Tasfiyeciliği Nasıl Yerle Bir Ediyor'dan 83
İşçi Sınıfı Hareketinde Bölücü Öğeler Olarak Narodizm VeTasfiyecilik'ten 85
Rusya'da İşçi Basınının Tarihi'nden 87
1905 Devrimi Konusundaki Konferans'tan 91
Bolşevikler İktidarı Ellerinde Tutabilirler mi'den 92

II. Kısım

V. İ. Lenin'in, Sosyalist Kuruluş Döneminde Aydın Kesimi Üstüne Yazıları

Tüm- Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Bir Toplantısında Bankaların Ulusallaştırılması Konulu Konuşma'dan *14 (27) Aralık 1917* 96
Rekabeti Nasıl Örgütlemeli'den 98
Sovyet Hükümeti'nin İvedi Görevleri'nden 101
"Sol - Kanat" Çocukluğu ve Küçük Burjuva Zihniyeti'nden 107
Ekonomi Konseylerinin Birinci Kongresindeki Konuşma'dan*26 Haziran 1918* 110
Enternasyonalist Öğretmenlerin Birinci Tüm- Rusya Kongresinde Konuşma *5 Haziran 1918*. Kısa Rapor 112
Rus Federesyonu'nun Yüksek Eğitim Kurumlarına Giriş *Halk Komiserleri Konseyi Karar Tasarısı* 114
İşçi, Köylü, Kazak Ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyetinin Olağanüstü Altıncı Tüm - Rusya Kongresinde Devrimin Yıldönümü Konulu Konuşma'dan *6 Kasım 918* 115
Pitirim Sorokin'in Değerli Kabulü'nden 116
Moskova Parti İşçilerinin Toplantısına Sunulan, Proletarya'nın Küçük Burjuva Demokratlar Konusundaki Tavrı Konulu Rapor *27 Kasım 1918* 118
Ekonomi Konseylerinin İkinci Tüm - Rusya Kongresindeki Konuşma'dan *25 Aralık 1918* 122

Büyük Sorunların Açıklanmasında Küçük Bir Resim'den 123
Tüm - Rusya Merkez Yürütme Komitesi,Moskova Sovyeti ve Tüm - Rusya Sendikalar Kongresi'nin Ortak Bir Oturumundaki Konuşma'dan *17 Ocak 1919* 124
Enternasyonalist Öğretmenlerin İkinci Tüm - Rusya Kongresindeki Konuşma *18 Ocak 1919* 125
Petrograd Sovyeti'nin Oturumundaki Yazılı Sorulara Yanıtlar'dan *12 Mart 1919* 129
Sovyet Hükümeti'nin Başarı ve Güçlükleri'nden 131
Tüm - Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin Özel Bir Oturumunda Y. M. Sverdlov'unAnısına Konuşma'dan *18 Mart 1919*..... 139
R.K.P.(B)'nin Proğram Taslağı'ndan 142
R.K.P.(B.) Merkez Komitesinin Sekizinci Kongre'ye Raporu'ndan *18 Mart 1919* 143
R.K.P.(B.)'nin Sekizinci Kongresi'ne Parti Proğramı Konulu Rapor'dan *19 Mart 1919* 146
Bir Burjuva Uzmanının Açık Mektubuna Yanıt'tan 151
Moskova İşçi ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyeti'nin Olağanüstü Tam Üyeli Toplantısına, Sovyet Cumhuriyeti'nin İç ve Dış Durumu Konulu Rapor'dan *3 Nisan 1919* 154
Birinci Tüm - Rusya Erişkin Eğitimi Kongresi'ni Selamlama Konuşması'ndan *6 Mayıs 1919* 157
Büyük Bir Başlangıç'tan (Artçı İşçilerin Kahramanlığı. "Komünist Subotnikler") 158
Maksim Gorki'ye 159
Moskova'daki Parti Haftasının Sonuçları ve Görevlerimiz'den .. 162
Ekim Devriminin İkinci Yıldönümü Dolayısıyla Tüm- Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Moskova İşçi ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyeti, Tüm - Rusya Sendikalar Merkez Konseyi ve Fabrika Komitelerinin Ortak Oturumundaki Konuşma'dan *7 Kasım 1919* 164
Kırlarda Parti Çalışması Konulu Birinci Tüm - Rusya Konferansındaki Konuşma'dan *18 Kasım 1919* 166
R.K.P.(B.) M.K.'nin Sekizinci Tüm- Rusya Konferansı'na Siyasal Raporu'ndan 2 *Aralık* 1919..... 168
Tüm - Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin ve Halk Komiserleri Konseyi'nin, Sovyetlerin Yedinci Tüm - Rusya Kongresi'ne Raporu'ndan *5 Aralık 1919* 171
Sovyetlerin Yedinci Tüm - Rusya Kongresi'nde Örgütlenme Birimindeki Konuşma'dan *8 Aralık 1919* 173
R.K.P. Örgütlerine, Parti Kongresine Hazırlık Konusunda Yazı'dan 174
Tıp İşçilerinin İkinci Tüm - Rusya Kongresi'ndeki Konuşma'dan *1 Mart 1920* 176

Moskova Guberniya'sının 17'nci Konferansı'na Rusya'nın Uluslararası ve Ekonomik Durumu Konulu Rapor'dan *13 Mart 1920* 177
Deniz Taşımacılığı İşçilerin Üçüncü Tüm - Rusya Kongresi'ndeki Konuşma'dan *15 Mart 1920* 179
R.K.P.(B.) Merkez Komitesi'nin Dokuzuncu Kongre'ye Raporu'ndan *29 Mart 1920* 181
R.K.P.(B.) Merkez Komitesi'nin Dokuzuncu Kongre'ye Raporu Konusundaki Tartışmaya Yanıt'tan *30 Mart 1920* 183
"Sol Kanat" Komünizmi: Bir Çocukluk Hastalığı'ndan 184
Gençlik Birliklerinin Görevleri. Rus Komünistler Birliği'nin Üçüncü Tüm - Rusya Kongresi'ndeki Konuşma'dan *2 Ekim 1920* 186
Guberniya ve Uyezd Eğitim Daireleri Siyasal Eğitim İşçilerinin Bir Tüm - Rusya Konferansındaki Konuşma'dan *3 Kasım 1920* 189
Akademisyen İ.P.Pavlov ve Yardımcılarının Araştırma ÇalışmalarınıGüvenceye Alacak Koşullar Konusunda. Halk Komiserleri Konseyi Kararnamesi 190
İsveç Kızıl Haçı Merkez Komitesi'ne. Yazı No. 2371 192
Merkez Komitesi'nin, Eğitimle Görevli Halk Komiserliği' nde Çalışan Komünistlere Yönergesi'nden 194
Eğitimle Görevli Halk Komiserliği'nin Çalışması'ndan 195
Tümleşik Ekonomik Plan'dan 197
Ayni Vergi'den. (Yeni Politikanın Anlamı ve Koşulları) 203
Emek ve Savunma Konseyi'nin Yerel Sovyet Birimlerine Yönergeleri'nden 205
Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi'nde R.K.P.'nin Taktikleri Konulu Rapor'dan *5 Temmuz 1921* 207
İ.İ. Stepanov'un *R. S. F. S. C.'nin Elektrifikasyonu ve Dünya EkonomisininGeçiş Aşaması* 'Adlı Çalışmasına Önsöz'den 209
R.K.P.(B.) Merkez Komitesi'nin Onbirinci Kongre'ye Siyasal Raporu'ndan *27 Mart 1922* 211
R.K.P.(B.) Merkez Komitesi'nin Onbirinci Kongre'ye Siyasal Raporu Üstüne Kapanış Konuşması'ndan *28 Mart 1922* 214
Rus Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Perspektifleri. Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi'ne Rapor'dan, *13 Kasım 1922* 216
Devlet Planlama Komisyonu'na Yasama İşlevi Verilmesi'nden 217
Bir Günlük'ten Sayfalar'dan 219
Notlar 220
Adlar Dizini 237

ÖNSÖZ*

Lenin'in kuramsal kalıtında, aydın kesimi, bu kesimin sınıfsal niteliği, devrimci hareketteki rolü, kapitalizm ve sosyalizmdeki konumu, rolü ve etkisi konularında önemli ve bilimsel temellere dayanan genellemeler, vargılar ve fikirler bulunmaktadır.

Lenin, yazı ve konuşmalarında, aydın kesimini devrimci harekete katmak, genç Sovyet Cumhuriyeti'ni güçlendirmek için aydınların bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak, sosyalist toplumda aydınlara daha büyük bir rol vermek işine büyük dikkat harcamıştır.

Lenin, siyasal ve yazınsal etkinliklerinin ilk zamanlarından başlayarak aydın kesiminin sorunlarına, bu kesimin şeylerin toplumsal dizgesindeki yerine eğilmiştir. Aydın kesiminin *"bağımsız* bir ekonomik sınıf olmadığını ve bu nedenle *bağımsız* bir siyasal güç olmadığını"**, aydınların, "bağlantıları, ufukları vb. ile kısmen burjuvaziye, kısmen de, kapitalizmin aydını bağımsız konumundan gitgide daha çok yoksun bırakması, kiralanmış bir işçiye dönüştürmesi ve yaşam standartlarını düşürme tehdidi taşıması bakımından ücretli çalışanlara bağlanarak, diğer sınıflar arasında özel bir konumda yer aldıklarını"*** göstermiştir.

(*) İngilizce çevirisi © Progress Publishers, 1982.

(**) V. İ. Lenin, *Collected Works*, Cilt 11, s. 380.

(***) age., Cilt 4, s. 202.

Aydın kesimi kapitalizmde, gerek sınıfsal bağları, gerekse siyasal görüşleri bakımından, ayrışık bir kitledir. Yeni mensuplarını hem sömüren, hem de sömürülen sınıflardan alır.

Farklı aydın grupları, çıkarlarını kavramlaştırdıkları, çıkarlarına hizmet ettikleri ve ideolojik, siyasal ve kuramsal ifadelere kavuşturdukları, farklı sınıflara mensupturlar. Aydın kesimi büyüdükçe, toplumsal ve siyasal ayrışıklığı da artmaktadır.

Tekelcilik öncesi kapitalizmde, uzmanlara olan talebin uzman arzından çok daha fazla olması, aydınların daha yüksek ücretler talep edip alabilmeleri ve başka toplumsal ve ekonomik üstünlükler kazanabilmeleri nedeniyle, aydın kesiminin hatırı sayılır bir kısmı kendisine burjuvazinin safları arasında, bazı durumlarda en üst düzeylerde olmak üzere, yer açmıştı. Aydın kesimine, toplumun ayrıcalıklı kesimlerinden, uzmanlardan da katılmalar oluyordu. Kapitalizmin bu başlangıç aşamasında burjuvaziye olan bu yakınlık eğilimi bütünsel olarak, proletarya ile olan yakınlığı gölgeliyordu.

Rusya'nın ilerici aydınları yüzyılın bitiminde serfliğe ve çarlık otokrasisine karşı zor bir siyasal savaşım okulundan geçtiler. Dekambristler, devrimci demokratlar ve devrimci Narodnikler, Rus kurtuluş hareketinin gelişmesinde önemli bir rol oynadılar. Lenin, Narodniklerin kahramanlıklarına ve özverilerine saygı duyarken, bir yandan da onların Rusya'nın geleceğine ilişkin görüşlerini ve radikal görüşlü aydınların önderliğindeki bir köylü toplumsal devrimi kuramlarını eleştirdi. Rusya'da kitlelerin savaşımını utkan bir sona götürmeye yönelmiş yeni bir tarihsel gücün ortaya çıkmış olduğunu gösterdi. Bu güç, Marksist-partisinin önderliğindeki işçi sınıfıydı.

Partinin bu durumdaki görevi, aydın kesimini otokrasiye karşı savaşıma çekmekti. Aydınların sayısı hızla artmaktaydı ve Lenin aydınların devrimci proletaryanın tara-

fına kazanılmaları gereğini tekrar tekrar vurguluyordu. Şöyle yazıyordu: "Rusya'daki halkın tümünün içerisinde, bütün sınıflar arasında genel huzursuzluk artmaktadır ve ilerici işçi sınıfı aydınlarına, köylülerin, öğrencilerin ve genel olarak aydın kesiminin içinde nasıl bir bağlaşıkları bulunduğunu açıklamak için bu gelişmeden yararlanmak yönünde her tür çabayı göstermek, devrimci Sosyal - Demokratlar olarak bizim görevimizdir."*

Bolşevikler, aydın kesiminin istikrarsızlığını, burjuvazi ile proletarya arasındaki git-gellerini eleştirmekle birlikte, aydınları demokratik özgürlükler için, çarlık otokrasisinin alaşağı edilmesi için devrimci savaşıma katmaya çalıştılar.

Parti, öte yandan da toprak sahibi soylulardan ve liberal burjuvaziden yana konuşan grupların çarlık karşısındaki, yapay bir yansızlıkla örtülü uzlaştırıcı tavırlarını gözler önüne sererek, bu gruplara karşı kararlı bir savaşım çağrısında bulunuyordu.

İlk sözü edilen grupta, siyasette son derece gerici ve çarlığın iç ve dış politikasının inançlı destekçileri olan üst düzeydeki memurlar ve subaylar vardı. İkinci grupta ise, başlıca, mühendis, doktor, hukukçu vb. meslek mensupları bulunuyordu. Bu grup genel olarak burjuva liberallerini destekliyordu, çarlıkla işbirliğine hazırdı ve Kadet partisinin büyük bir kısmını oluşturuyordu.

Aydın kesiminin ana kitlesi, (öğretmenler, teknisyenler, tıp hizmetlerindeki kadrolar, büro çalışanları, küçük memurlar gibi) küçük burjuva öğelerden oluşuyordu. Bunlar gerek köken, gerekse ekonomik konum bakımından kent küçük burjuvazisine ve köylülüğe yakındılar.

Küçük bir de proleter aydınlar tabakası, işçi sınıfından gelme, kapitalizmde eğitim görmeyi başarabilmiş insan

---

(*) V. İ. Lenin, *Collected Works*, Cilt 5, s. 288.

lar vardı. Bolşevik parti bu işçi aydınlar grubuna Marksist-Leninist ideolojiyi götürerek onları geliştirmek yönünde çok şey yaptı. Grupta, devrimci Marksizmi kabul etmiş olan, burjuvaziden ve küçük burjuvaziden gelme insanlar da vardı. Proleter aydınlar, Rus aydın kesiminin tutarlı bir biçimde devrimci olan bölümünü oluşturuyordu.

İlk Rus Devrimi (1905 - 1907) Lenin'in, kitlelerle birleşmesi ve proletaryanın önderliğinde olması halinde aydın kesiminin çarlığa karşı savaşta büyük bir güç haline gelebileceğine ilişkin önermesini inandırıcı bir biçimde doğruladı. Demokrat yapılı aydınların çoğunluğu 1905-1907 devrimine katılmış ve ikircimsizce olmasa bile, proletarya ile yan yana savaşmıştır. Ne var ki, devrim bastırılıp gericilik yerleştiği zaman, özellikle liberal inanıştan pek çok aydın tövbekâr olarak devrimi kötülemeye ve Sosyal-Demokrat harekete karaçalmaya başladı.

1917 Ekim Sosyalist Devrimi, nüfusun tüm sınıf ve tabakalarını etkileyen zorlu bir toplumsal değişiklikler süreci başlattı. Rus aydın kesiminin tarihinde yeni bir sayfa açtı.

Bolşevik Parti, aydın kesimini sosyalist devrimde ve sosyalist toplumun kurulmasında proletaryanın bağlaşığı yapmaya çalıştı. Aydın kesiminin yalnızca küçük bir kısmı, başta Bolşevik Parti üyeleri olmak üzere devrimde savaşmış ve sosyalist kuruculuk işinin örgütlenmesi gibi devasa bir görevin yükünü taşımış olduğundan, bunun kısa zamanda başarılması olanak dışıydı.

Söz konusu aydınlar, aydın kesiminin, devrimi ülkenin zor ve karmaşık sorunlarının tek çözümü olarak karşılayan demokrat yapılı kısmında değerli bir destek buldular.

Bununla birlikte, aydın kesiminin ancak göreli olarak küçük bir bölümü devrime verdiği destekte içtenlikli olmuştur. Devrimi anlayamayan ve değerlendiremeyen çoğu aydın, "politikaya karışmadıkları" gibi bir gerekçeyle nötr bir bekle gör tavrı aldı. Son olarak da, aydın kesiminin bir kısmı, karşı devrimci komplolara, doğrudan sabotajlara, ya

da sosyalist devrime etkin bir biçimde karşı çıkan başka hareketlere karıştılar.

Ve bu "yansız", sallantılı, sıklıkla da düşman tavırlı aydın kesiminin, sosyalist kuruculuk çalışmasına katılması gerekti. Burjuva aydınlarının yardımıyla sosyalizmi kurmadaki siyasal paradoks, sosyalist toplumun kurulması ve güçlendirilmesinin diyalektik özelliklerinden birisi oldu.

Bu derlemedeki, Ekim sonrası dönemle ilgili yazıların çoğu işte bu sorunu, Sovyet devletinin kurulmasında eski aydın kesimin deneyiminin kullanılması sorununu ele almaktadır.

Lenin, devrimden kısa bir süre sonra, 1918 yılının başlarında, Partinin "burjuva aydın kesimini bizim işimize çekmek gibi ivedi, vakti gelmiş ve temel görevine"* dikkat çekmiştir.

İşçi sınıfı ile partisinin deneyimlerinin analizi ve genelleştirilmesi Lenin'i, burjuva uzmanlarının kullanılmasının proletarya diktatörlüğü koşullarındaki sınıf savaşımının yeni biçimlerinden birisi olduğu sonucuna götürmüştür.** Ama bu savaşım aydın kesimine karşı değil, aydın kesiminden yana bir savaşımdı. Ve parti üyelerinden bazılarının Sol sekter görüşte olmaları ve aydın kesimine karşı düşmanca bir tutum aşılamaya çalışmaları nedeniyle bu savaşım yalnızca aydın kesimini değil, emekçi halkın oldukça büyük bir bölümünü de etkilemeye ve bizzat Parti içerisinde eylem ve görüşlerde birlik sağlamaya yönelikti.

Lenin, sosyalist kuruculuğa katılan burjuva aydınlarının sıkı bir biçimde işçi sınıfının denetiminde olması gerektiğini savunuyordu. Burjuva aydınlarının hizmetine, ancak "Sovyet hükümetinin tam üstünlüğü, yönetim ve denetimi söz konusuysa"*** başvurabileceğini vurguluyordu. Le-

(*) V. İ. Lenin, *Collected Works*, Cilt 27, s. 214

(**) V. İ. Lenin, *Collected Works*, Cilt 30, s. 98

(***) age., Cilt 42, s. 77

nin, işçiler ve köylüler için, bu aydınlardan sistemli ve ısrarlı bir biçimde öğrenmenin de aynı ölçüde önemli olduğu inancındaydı.

Lenin, işçi sınıfının, yenik düşen burjuvaziden öğrenecek hiçbir şeyi olmadığı şeklindeki kendini beğenmiş bürokrat fikirleri de kesin bir dille eleştiriyordu. Şöyle diyordu: "Görevimiz, çok sayıda uzmanı denemek suretiyle çekmek, sonra da onların yerine, yönetim gibi son derece güç, yeni ve karmaşık bir işi öğrenmek zorunda olan yeni bir görevliler topluluğunu, yeni bir uzmanlar kitlesini geçirmektir."*

Ve Komünist Parti, Lenin'in talimatı uyarınca, eski aydın kesimi arasındaki çalışmaya özel dikkat harcadı. Bu kesim, sosyalizmin fikirlerine düşman ya da ilgisiz bir güçken, Sovyet hükümetiyle namuslu bir işbirliği içinde bulunan bir güç haline geldi. 1925 yılında, Komünist Parti'nin XIV üncü Kongresinde şunlar kayda geçiyordu: "Sovyet çalışanı (öğretmeni, fizikçisi, mühendisi, tarımcısı, vb), duyguları ve özlemleriyle, özü itibariyle Sovyet haline gelmektedir.**

Eski aydın kesiminin sosyalist konumlara doğru kesin kayışı, yıldan yıla gelişen bir süreç oldu. Lenin'in öngörüsü doğru çıktı: "Aydın kesiminin deneyimlerinin genel toplamı uzun erimde bu kesimi kaçınılmaz olarak bizim saflarımıza getirecektir.***

SBKP ve Sovyet hükümeti, eski aydın kesimini yeniden eğitmeye ve bu kesimi sosyalist kuruculuğa kazanmaya büyük dikkat harcarken, işçiler ve köylüler arasından yeni uzman kadrolar yetiştirmek sorununu da ele aldılar. Bunu esas olarak yüksek okullar ve uzmanlaşmış orta eğitim okulları yoluyla yaptılar. Parti, öğrencilerinin çoğun-

---

(*) age., Cilt 30, s. 248.

(**) *Kararlarıyla SBKP*- Cilt 3, Rusça baskı, Moskova, 1970, s. 277

(***) V. İ. Lenin, *Collected Works*, Cilt 29, s. 235.

luğu işçi ve köylü çocuklarından oluşan üniversite, meslek okulları ve teknik okullar ağını yaygınlaştırdı. Bunun yanı sıra, çeşitli milliyetlerden ön saflarda yer alan işçiler, yönetim ve ekonomi aygıtlarından sorumlu konumlara getirildi, bu da aynı şekilde yeni bir aydın kesimi yetiştirilmesine yardımcı oldu.

Sovyet aydınları sanayileşmeye, tarımın kollektifleştirilmesine ve ülkenin kültürel gelişmesine önemli katkılarda bulundular. Bugün gelişmiş sosyalizmde, daha da büyük bir rol oynuyorlar. Ulusal işgücünün yüzde 20 kadarını aydınlar oluşturuyor; bilim adamlarının, mühendislerin ve tarım uzmanlarının sayısındaki artış özellikle hızlı.

Sosyalist ekonomide ve toplumsal ilişkilerde sürdürülen ilerleme Sovyet halkında öyle bir çıkar ortaklığı ve ideolojik birlik sağlamıştır ki, bugün çalışan sınıflarla aydın kesimi arasındaki bağlaşıklığın son biçimini almış olduğunu söyleyebiliriz. Bu nokta Sovyetler Birliği Anayasasına yansımıştır: "SSCB'nin toplumsal temeli işçilerin, köylülerin ve aydın kesiminin kopmaz bağlaşıklığıdır." (Madde 19).

SSCB ve sosyalist topluluğun diğer üyelerinin tarihsel deneyimi sosyalizmin, aydın kesiminin önemini azaltmak şöyle dursun, aydınlar da içinde, tüm çalışan insanlara yaşamın tüm alanlarında etkin yaratıcı çalışma için, toplumun bütününün mutluluğu için en iyi koşulları sağladığının inandırıcı kanıtıdır.

★★★

Bu derleme, Lenin'in temel yapıtlarından, makalelerinden, konuşmalarından ve raporlarından süredizinsel sırayla düzenlenmiş bölümlerle, bunlara ekli notları ve ad dizinini içermektedir.

I. KISIM

V. İ. LENİN'İN DEVRİM ÖNCESİ RUSYASINDAKİ BURJUVA VE KÜÇÜK BURJUVA AYDIN KESİMİ ÜSTÜNE YAZILARI

"HALKIN DOSTLARI" KİMLERDİR VE SOSYAL - DEMOKRATLARA KARŞI NASIL SAVAŞMAKTADIRLAR'dan[1]

(MARKSİSTLERE KARŞI ÇIKAN *RUSSKOYE BOGATSTVO*'DAKİ MAKALELERE YANIT)[2]

...Rus üniversitelerinin ve diğer eğitim kuruluşlarının yıl be yıl, tek kaygısı kendisini besleyecek birilerini bulmak olan "aydın" (??) çeşitleri üretmekte oldukları yadsınabilir mi? Bugün Rusya'da bu "aydın kesimi"ni sürdürme olanaklarının yalnızca burjuva azınlığa ait olduğu yadsınabilir mi? "Halkın dostları" Rusya'daki burjuva aydın kesiminin burjuvaziden başkasına hizmet "edebileceğini" söyledi diye bu kesimin ortadan kalkacağı umulabilir mi? Evet, başkasına hizmet "edebilirdi", burjuva aydınları *olmasalardı.* Burjuva aydınları "olmayabilirlerdi", Rusya'da burjuvazi ve kapitalizm *olmasaydı!*

...Sosyalist aydın kesim verimli çalışmayı başarmayı ancak yanılsamalarını bırakıp, dayanağını Rusya'nın istenilir gelişmesinde değil, somut gelişmesinde, olanaklı toplumsal - ekonomik ilişkilerinde değil, somut toplumsal - ekonomik ilişkilerinde aramaya başladığı zaman umabilir. Üstelik, bu kesimin KURAMSAL çalışması da, *Rusya'daki uzlaşmaz ekonomik çelişkinin tüm biçimlerinin somut incelemesine, bu biçimlerin bağlantılarının ve art arda gelen gelişmelerinin incelenmesine* yöneltilmelidir; sosyalist aydın kesim, *siyasal tarihin, hukuk sistemlerinin özelliklerinin ya da yerleşik kuramsal ön yargıların gizlemiş olduğu her durumda bu uzlaşmaz çelişkiyi açık* etmelidir. *Gerçekliklerimizin, belirli bir üretim ilişkileri sistemi olarak, bütünsel bir*

resmini sunmalı, emekçilerin sömürülmesi ve mülksüzleştirilmesinin bu sistemde esas olduğunu göstermeli ve bu sistemden, ekonomik gelişmenin işaret ettiği çıkış yolunu göstermelidir.

...Bir doktrinin yüce ve tek ölçütünün, o doktrinin toplumsal ve ekonomik gelişmenin gerçek sürecine uygunluğu olması durumunda dogmatizm var olamaz; görev, proletaryanın örgütünün geliştirilmesi göreviyse ve bu nedenle de "aydın kesimi" nin rolü kendi içerisinden özel önderler çıkmasını gereksizleştirmekse, sekterlik de olamaz.

İlkbahar-yaz 1894

Collected Works, Cilt 1, s. 239 - 40, 296, 298

NARODİZMİN EKONOMİK İÇERİĞİ VE BAY STRUVE'NİN KİTABINDA NARODİZME YÖNELTİLEN ELEŞTİRİ'den

(MARKSİZMİN BURJUVA YAZININDAKİ YANSIMASI)

P. Struve. Rusya'nın Ekonomik Gelişmesi Konusunda Eleştirel Düşünceler. St. Petersburg, 1894

II. Kısım
NARODNİK SOSYOLOJİNİN ELEŞTİRİSİ

Bay Struve, materyalizm anlamına, "tüm Narodnik tezlerde çok önemli bir rol oynayan iki faktör" - "aydın kesimi" ve "devlet"- gibi materyalist bakış açısından yaptığı bir değerlendirmeyi ekliyor (70). Bu değerlendirme, yine, yukarıda yazarın objektivizmiyle ilgili olarak belirtilen "ortodoks olmayış"ı yansıtıyor. "Eğer... genel olarak tüm toplumsal gruplar ancak... toplumsal bir sınıf oluşturdukları ya da bu sınıflara girdikleri ölçüde gerçek bir gücü temsil ediyorlarsa bu durumda açıktır ki 'resmi sınıflar dışı aydın kesimi'* gerçek bir toplumsal güç değildir" (70). Yazar, soyut ve kuramsal anlamda kuşkusuz haklıdır. Deyim yerindeyse, Narodniklerin kendilerini konuşturmaktadır. Rusya'yı "farklı yollar" da yönlendirmesi gerekenin aydın kesimi olduğunu söylüyorsunuz, ama bu kesimin, hiçbir sınıfa dahil olmadığına göre, sıfır olduğunu anlamıyorsunuz. Resmi sınıflar dışı Rus aydın kesiminin daima fikirlerinin "arılığı" gibi bir üstünlüğü olmasıyla övünüyorsunuz, oysa bu kesimin daima aciz oluşunun nedeni tam da budur. Yazarın eleştirisi, aydın kesiminin her şeye kadir olduğuna ilişkin saçma Narodnik *fikir* ile

(*) "non - estate intelligentsia" (-Ç. N.)

kendisinin tümüyle doğru olan "aydın kesiminin ekonomik süreçteki acizliği" (71) *fikrini* karşılaştırmakla sınırlı kalıyor. Oysa bu karşılaştırma yeterli değildir. Rus toplumundaki, bütün bir Reform sonrası çağa[3] -soylulann en sonunda soylu olmayanlarca[4] sıkıştırıldığı bir çağa- böylesine özgü olan ve belli bir tarihsel rol oynamış ve hâlâ da oynamakta olduğunda kuşku bulunmayan özel bir grup olarak "resmi sınıflar dışı" Rus "aydın kesimi" hakkında yargıda bulunmak için, "resmi sınıflar dışı aydın kesimi" mizin fikirlerini, bundan da öte, proğramlarını, *Rus toplumunun verili sınıflarının konum ve çıkarlarıyla* karşılaştırmalıyız. Yan tutmamızdan kuşkulanılması olasılığını ortadan kaldırmak için bu karşılaştırmayı kendimiz yapmayıp, makalesinin yorumu I. Kısım'da yer alan Narodnik'e gönderme yapmakla yetineceğiz. Yaptığı bütün yorumlardan çıkan sonuç, oldukça net olarak, şöyledir: Rusya'nın ileri, liberal, "demokrat" aydın kesimi, burjuva bir aydın kesimidir. Aydın kesiminin "resmi sınıflar dışı" olması, fikirlerinin sınıf kökenini hiçbir biçimde ortadan kaldırmamaktadır. Burjuvazi her zaman ve her yerde resmi toplumsal sınıfların ortadan kaldırılması adına feodalizme karşı çıkmıştır ve bizim ülkemizde de resmi sınıflar dışı aydın kesimi eski soyluluk - resmi toplumsal sınıf sistemine muhalefet etmiştir. Burjuvazi, her zaman ve her yerde resmi toplumsal sınıflar ve diğer ortaçağ kurumlarının zamanı geçmiş çerçevesine, içerisinde sınıf çelişkilerinin hâlâ gelişmemiş olduğu "halk"ın bütünü adına muhalefet etmiştir. Ve bu, hem Batı hem de Rusya için doğruydu, çünkü eleştirilen kurumlar fiilen *herkesin* önünde engel oluşturuyordu. Rusya'daki resmi toplumsal sınıflar sistemine kesin bir darbe indirilir indirilmez (1861)[5], "halkın" içerisindeki uzlaşmaz çelişki hemen görünür hale gelmiş, aynı zamanda ve bunun gereği olarak da, resmi sınıflar dışı aydın kesimi içerisindeki -liberallerle (aralarında, doğrudan üreticilerin ilk Rus ideologlarının görmediği ve gerçekten de görebilmeleri için vaktin henüz çok erken olduğu karşıt sınıfların oluştuğu) köylülerin ideologları Narodnikler arasındaki- uzlaşmaz çelişki görünür olmuştur. Bunu izleyen ekonomik gelişmeler Rus toplumu içindeki toplumsal çelişkilerin daha tam bir biçimde açığa çıkmasına yol açmış ve köylülüğün kırsal burjuvazi ile proletarya biçiminde ikiye bölünmekte olduğu

olgusunun kabul edilmesini zorunlu hale getirmiştir. Narodizm, Marksizmi reddetmiş ve hemen tümüyle küçük burjuvazinin ideolojisi haline gelmiştir. Bu nedenledir ki "resmi sınıflar dışı" Rus "aydın kesimi", *genel burjuva çıkarlarını savunması bakımından** "gerçek bir toplumsal gücü" temsil etmektedir. Bununla birlikte bu güç, savunduğu çıkarlara uygun kurumlar yaratacak durumda *değildiyse*, "çağdaş Rus kültürünün atmosferini" (Bay V.V.) değiştiremeyecek durumda idiyse, "siyasal savaşım alanındaki etkin demokrasi", "toplumsal kayıtsızlığa" (Bay V. V.'nin *Nedelya*'daki[6] yazısı, 1894, No. 47) yol açtıysa, bunun nedeni yalnızca bizim yerli "resmi sınıflar dışı aydın kesimi"mizin rüyada gezerliğinde değil, aynı zamanda ve en başta, bu kesimin içinden çıktığı ve gücünü aldığı sınıfların konumunda, bu sınıfların ikiliğinde yatmaktadır.

1894 sonu - 1895 başı

Collected Works, Cilt 1, s. 421 - 23

(*) Narodniklerin isteklerinin büyük çoğunluğunun küçük burjuva niteliğine I. Kısım'da değinilmiştir. Bu açıklamanın dışında kalan istekler ("emeğin toplumsallaştırılması" gibi), modern Narodizm içerisinde çok küçük bir yer tutmaktadır. Gerek *Russkoye Bogatstvo* (1893, No. 11-12, *Yuzhakov*'un "Rusya'nın Ekonomik Gelişmesinin Sorunları" başlıklı makalesi), gerekse Bay V. V. *(Kuramsal İktisat Üstüne Denemeler*, St. Petersburg, 1895), krediler, toprak müstecirliği, göçler vb'nin yıpranmış karışımı üstüne "ağır" (Bay Yuzhakov'un sözcüğü) yorumlarda bulunan Bay N. -on'u protesto ediyorlar.

RUS SOSYAL - DEMOKRATLARININ GÖREVLERİ'nden

... Eğitim görmüş insanlar ve genel olarak "aydın kesimi", otokrasinin düşünce ve bilgiyi kovuşturan vahşi polis zulmü karşısında isyan etmekten başka bir şey yapamaz; fakat bu kesimin maddi çıkarları onu otokrasiye ve burjuvaziye bağlamakta, tutarsız olmaya, uzlaşmaya, resmi bir ücret ya da kâr payı ya da temettü karşılığında muhalif ve devrimci öfkesini satmaya zorlamaktadır.

1897 sonu

Collected Workss, Cilt 2, s. 235

Karl Kautsky'nin BERNSTEIN UND DAS SOZIALDEMOKRATISCHE PROGRAMM. EINE ANTIKRITIK*'İNİN ELEŞTİRİSİ'nden

... Kapitalizm, insan emeğinin tüm alanlarında büro çalışanlarının ve meslek elemanlarının sayısını özel bir hızlılıkla artırmakta ve aydınlara artan bir talep yaratmaktadır. Bağlantıları, ufukları vb. ile kısmen burjuvaziye, kısmen de, kapitalizmin aydını bağımsız konumundan gitgide daha çok yoksun bırakması, kiralanmış bir işçiye dönüştürmesi ve yaşam standartlarını düşürme tehdidi taşıması bakımından, ücretli çalışanlara bağlanan aydınlar, diğer sınıflar arasında özel bir konumda yer almaktadırlar. Toplumun şimdi tartışma konusu olan bu tabakasının geçici, istikrarsız, çelişkili konumu, tümü de Marx'ın yarım yüzyıl önce alaycılığıyla batırdığı iğneler olmak üzere, bir zıt ilkeler ve fikirler kargaşası, sözle yükselme ve nüfusun tarihsel grupları arasındaki çatışmaları lafla gizleme çabası olan melez, seçmeci görüşlerindeki özellikle yaygın dağınıklıkta yansımasını bulmaktadır.

1899 sonu

Collected Works, Cilt 4, s. 202.

(*) Karl Kautsky. *Bernstein ve Sosyal Demokrat Program. Bir Karşı eleştiri.* -Yayımcının Notu (Progress Publishers)

PARTİMİZİN PROĞRAM TASARISI'ndan

... İçinde bulunduğumuz anda hareketimizin ivedi sorunu artık eski dağınık "amatör" etkinliklerin geliştirilmesi değil, birleşme, örgütlenme sorunudur. Bu adımın atılması, bir proğramı gerektiriyor. Proğram temel görüşlerimizi dile getirmeli; ivedi siyasal görevlerimizi açıklıkla saptamalı; ajitasyon etkinliğinin alanını göstermesi gereken ivedi istemlere işaret etmeli; ajitasyon çalışmasına birlik kazandırıp yaymak ve derinleştirmek yoluyla, bu çalışmayı küçük, tek tek istemler için yapılan parçalı, kısmi ajitasyon durumundan, Sosyal Demokrat istemlerin genel toplamı için yapılan ajitasyon durumuna yükseltmelidir. Sosyal - Demokrat etkinliğin oldukça geniş bir sosyalist aydınlar ve sınıf bilinçli işçiler çevresini harekete geçirmiş olduğu bu günde, aralarındaki bağlantıları bir proğramla güçlendirmek ve böylelikle hepsine daha ileri, daha yoğun etkinlikler için sağlam bir temel sağlamak ivedilikle gerekmektedir.

... Kırsal aydın kesimini, örneğin ilkokul öğretmenlerini de unutmamalıyız. Bu kesim maddi ve manevi olarak öylesine horlanmıştır, hakların eksikliğini ve halkın ezilişini öylesine yakından gözlemekte ve kendi deneyimlerinden bilmektedir ki, Sosyal - Demokrat fikirlerin (hareketin daha da büyümesi göz önüne alındığında) bu kesim içerisinde sempatiyle kabul gördüğünden hiç kuşku olamaz.

1899 sonu

Collected Works, Cilt 4, s. 230, 253

RUS SOSYAL DEMOKRASİSİNDEKİ GERİCİ BİR EĞİLİM'den

... Eğitim görmüş topluluğun namuslu, yasadışı yazına ilgisini yitirmekte olduğu bir zamanda işçilerin arasında bilgiye ve sosyalizme heyecanlı bir istek büyümekte, işçilerin arasından, acınası yaşam koşullarına karşın, fabrika işinin çürütücü kürek cezası niteliğine karşın, öylesine kişilik ve istenç gücü sahibi gerçek kahramanlar öne çıkmaktadır ki, bunlar okuyup, okuyup, okuyup bilinçli Sosyal - Demokratlar, "işçi sınıfı aydın kesimi" haline gelmektedirler. Bu "işçi sınıfı aydın kesimi" Rusya'da şimdiden vardır ve bu kesimin saflarının düzenli bir biçimde güçlendirilmesini, yüksek ruhsal taleplerinin karşılanmasını ve Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin önderlerinin bu saflardan gelmesini sağlamak için elimizden geleni yapmalıyız.

1899 sonu

Collected Works, Cilt 4, s. 280 - 81

*RPROFESSION DE FOI'*NIN[7] YERİNDELİĞİ'nden

...Tarihte, kendiliğinden, örgütsüz patlamalarla başlamamış, verili sınıfın aydınlanmış temsilcilerinin bilinçli müdahalesi olmaksızın örgütlü bir biçim almış ve siyasal partiler yaratmış tek bir halk hareketi, bir sınıf hareketi olayı bulunabilir mi?...

Hiçbir siyasal ya da toplumsal harekette, hiçbir ülkede, verili sınıf ya da halkın kitlesi ile bu kitlenin sayıca az eğitim görmüş temsilcileri arasında şu ilişkiden başka bir ilişki hiçbir zaman olmamıştır ya da olamazdı: Belli bir sınıfın önderleri her yerde ve her zaman bu sınıfın ileri, en kültürlü temsilcileri olmuşlardır. Rus işçi sınıfı hareketinde de bundan başka bir durum söz konusu olamaz.

1899 sonu ya da 1900 başları

Collected Works, Cilt 4, s.290,292

ISKRA[8] YAZI KURULU'NUN AÇIKLAMASI'ndan

Rus işçi sınıfı hareketinin ve Rus Sosyal - Demokrasisinin tarihinde son derece önemli bir dönemden geçiyoruz. Son birkaç yılın başlıca özelliği, Sosyal - Demokrat fikirlerin aydın kesimimiz arasında şaşırtıcı bir hızla yayılışı olmuştur ve toplumsal fikirlerdeki bu eğilimi, kendisini ezenlere karşı birleşmeye ve savaşım vermeye ve sosyalizm yönünde büyük bir istekle çaba göstermeye başlayan sanayi proletaryasının bağımsız hareketi karşılamaktadır. İşçilerin ve Sosyal - Demokrat aydınların çalışma grupları[9] her yandan fışkırmakta, yerel ajitasyon broşürleri geniş ölçüde dağıtılmakta, Sosyal - Demokrat yazına olan talep artmakta ve arzı çok gerilerde bırakmakta ve hükümetin yoğunlaşan zulmü, hareketin önüne geçmek konusunda güçsüz kalmaktadır.

1900
23 Ağustos sonrası (5 Eylül)

Collected Works, Cilt 4, s. 351

NE YAPMALI'dan
II
KİTLELERİN KENDİLİĞİNDENLİĞİ VE SOSYAL DEMOKRATLARIN BİLİNÇLİLİKLERİ

a) KENDİLİĞİNDEN HAREKETLENMENİN BAŞLAYIŞI

... İşçilerin arasında Sosyal - Demokrat bilinç *var olamazdı* dedik. Bu bilincin işçilere dışarıdan getirilmesi gerekiyordu. Tüm ülkelerin tarihi, işçi sınıfının sırf kendi çabasıyla, yalnızca sendika bilincini, yani sendikalarda birleşmek, işverenlere karşı kavga vermek ve hükümeti gerekli iş mevzuatını çıkarmaya zorlamak için çaba göstermek* vb. gerektiği inancını geliştirebildiğini göstermektedir. Oysa sosyalizm kuramı, mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilen felsefe, tarih ve ekonomi kuramlarından çıktı. Modern bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels de toplumsal durumları bakımından burjuva aydın kesimine mensuplardı. Aynı şekilde Rusya'da, Sosyal - demokrasinin kuramsal doktrini, işçi sınıfı hareketinin kendiliğinden büyüyüşünden tümüyle bağımsız olarak ortaya çıktı; devrimci sosyalist aydın kesimi arasındaki düşünsel gelişmenin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıktı.

(*) Sendikacılık, bazılarının düşündüğü gibi "politika"yı tümüyle dışlamaz. Sendikalar her zaman bir miktar siyasal (ama Sosyal - Demokrat olmayan) ajitasyon ve savaşım yürütmüşlerdir...

e) DEMOKRASİNİN ÖNCÜ SAVAŞÇISI OLARAK İŞÇİ SINIFI

... Ne var ki "biz", ön sıralardaki demokratlar olmak istiyorsak, hoşnutsuzlukları yalnızca üniversitedeki ya da Zemstvo' daki[10] vb. koşullara yönelmiş olanların düşüncelerini, siyasal sistemin bütününün değersiz olduğu fikrine *yöneltmeyi* iş edinmeliyiz. Çok cepheli bir siyasal savaşımın, tüm muhalif katmanların bu savaşıma ve partimize tam destek vermelerini olanaklı kılacak bir biçimde *Partimizin* önderliğinde örgütlenmesi görevini *biz* üstümüze almalıyız. Sosyal - Demokrat kol işçilerimizi, bu çok cepheli savaşımın tüm belirtilerine kılavuzluk edebilecek, harekete geçen öğrenciler, hoşnutsuz Zemstvo üyeleri, öfkeli dinsel mezhepler, küskün ilkokul öğretmenleri vb. vb. için "pozitif bir eylem proğramı"nı tam zamanında "dayatabilecek" siyasal liderler olacak biçimde *biz* yetiştirmeliyiz.

... Evet, Ekonomistlerin[11] *kendi* geriliklerinin suçunu işçilere atmaya ve kendi enerji yoksunluklarını işçilerin güçsüz oldukları savlarıyla haklı çıkarmaya son verecekleri, çeşitli "arabulucuların" bize uzun süredir söz verip durdukları o kutsal zamanı "beklerken" gerçekten de tüm "sabrımızı" yitirmiş bulunuyoruz. Ekonomistlerimize soruyoruz: "İşçi sınıfının savaşım için güç toplaması" sözüyle neyi kastediyorlar? Bunun anlamının işçilerin, bizim aşağılık otokrasimizin *tüm* yönlerinin işçilere açık edileceği biçimde siyasal eğitimden geçirilmesi olduğu açık değil midir? Ve, "liberallerin ve aydınların saflarından", Zemstvolara, öğretmenlere, istatistikçilere, öğrencilere vb. olan siyasal saldırıların teşhirinde bize katılmaya hazır "bağlaşıklar"a, *tam da bu çalışma için* ihtiyacımız olduğu açık değil midir? Bu şaşırtıcı biçimde "karışık mekanizma" gerçekten böylesine anlaşılması güç birşey midir?

c) İŞÇİLERİN ÖRGÜTÜ VE DEVRİMCİLERİN ÖRGÜTÜ

... Devrimcilerin örgütü, her şeyden önce, devrimci faaliyeti meslek edinmiş insanlardan oluşmalıdır (devrimci Sosyal - Demokratları kastederek *devrimciler* örgütü dememin nedeni budur). Böyle bir örgütün üyelerinin ortak özellikleri bakımından,

bırakalım zanaat ve meslek ayırımını, *işçilerle aydınlar arasındaki gibi tüm ayrımların* her iki kategoride de *silinmesi gereklidir.*

... İlk ve en ivedi görevimiz, *parti faaliyeti bakımından,* aydınlar arasından gelen devrimcilerle aynı düzeyde olacak işçi sınıfı devrimcileri yetiştirilmesine yardımcı olmaktır ("parti faaliyeti bakımından" sözcüklerini vurguluyoruz, çünkü işçileri diğer bakımlardan aydınların düzeyine çıkarmak, gerekli olmakla birlikte, ne o denli kolay, ne de o denli ivedi bir gerekliliktir). Bu nedenle dikkatler *en başta* işçilerin, devrimcilerin düzeyine *yükseltilmesine* harcanmalıdır...

... İşçi sınıfı kitleleri, hareketlerinin kendiliğinden yükselişi genişleyip derinleştikçe kendi saflarından yalnızca artan sayıda yetenekli ajitatörler değil, aynı zamanda da yetenekli örgütçüler, propagandacılar ve terimin en iyi anlamıyla (çoğunluğu alışkanlıkları bakımından Rus usulü bir miktar dikkatsiz ve ağır olan aydınlarımızın arasında böylesine az bulunan) "kol işçileri" çıkarmaktadırlar. Yoğun hazırlıktan geçmiş özel eğitimli işçi -devrimcilerden oluşan güçlerimiz (ve kuşkusuz, "tüm hizmet dallarından" devrimcilerimiz) olduğunda, kendisini devrime sınırsızca adamış olan bu güçler işçilerin en geniş kitlelerinin sınırsız güvenini kazanmış olacağından, dünyadaki hiçbir siyasi polis onlarla başa çıkamayacaktır. İşçileri, kendileri ve "aydınlar" için ortak olan bu profesyonel devrimci eğitimi yolunu tutmaya "özendirmek" için çok az şey yaptığımız, ve neyin işçi kitlelerine, "ortalama işçilere" vb. "açık" olduğu konusundaki aptalca konuşmalarımızla onları pek sık bir şekilde geri çektiğimiz için doğrudan doğruya *kınanmamız* gerekiyor.

V
TÜM RUSYA İÇİN BİR SİYASAL GAZETE "PLANI"

b) GAZETE KOLLEKTİF ÖRGÜTLEYİCİ OLABİLİR Mİ?

... "Kitleler neredeyse yalnızca ekonomik savaşıma girmişken, çalışmamızı esas olarak aydınlanmış işçilerin arasında yürütegeldik" demek doğru değildir. Tez böyle bir biçimde sunulunca,

Svoboda'nın[12] alışılmış, ama temelinden yanlış bir biçimde, aydınlanmış işçileri "kitleler"in karşısına koyuşuna indirgenmiş oluyor. Son yıllarda aydınlanmış işçiler bile "neredeyse yalnızca ekonomik savaşa girmiş"lerdir. Birinci nokta bu. Öte yandan, biz gerek aydınlanmış işçilerin gerekse aydınların arasından siyasal savaşım için önderler *yetiştirilmesine* katkıda bulununcaya değin, kitleler siyasal savaşım yürütmeyi hiçbir zaman öğrenmeyeceklerdir. Böylesi önderler eğitimlerini *yalnızca,* siyasal yaşamımızın gündelik *tüm* yönlerini, çeşitli sınıflar tarafından ve çeşitli nedenlerle *girişilen tüm* protesto ve savaşımları sistemli bir biçimde değerlendirerek gerçekleştirebilirler.

... Ve eğer gerçekten, yerel komitelerin, yerel grupların ve çalışma gruplarının tümünün, ya da en azından önemli bir çoğunluğunun ortak dava için aktif çalışmaya giriştiği bir noktaya ulaşmayı başarırsak, uzak olmayan bir gelecekte tüm Rusya'da onbinlerce sayısı düzenli olarak dağıtılacak bir haftalık dergi kurabiliriz. Bu gazete, sınıf savaşımının ve halkın öfkesinin her kıvılcımını genel bir yangına çevirecek devasa bir çift demirci körüğünün bir tarafı olacaktır. Bunun etrafında, kendisi olarak çok zararsız ve çok ufak olmakla birlikte düzenli ve *ortak* bir, sözcüğün tam anlamıyla, çaba, denenmiş savaşçılardan oluşan bir düzenli ordu sistemli olarak toparlanacak ve eğitim görecektir. Bu genel örgütsel yapının merdivenleri ve iskelelerinde kısa sürede, devrimcilerimizin arasından Sosyal - Demokrat Zelyabovlar ve işçilerimizin arasından Rus Bebelleri gelişecek ve öne çıkacak, seferber olmuş ordunun başındaki yerlerini alacak ve Rusya'nın rezalet ve felaketi ile hesaplaşmak üzere halkın tümünü ayağa kaldıracaktır.

İşte biz bu rüyayı görmeliyiz!

1901 Güzü - 1902 Şubatı

Collected Works, Cilt 5, s. 375, 428, 433, 452, 470, 473, 500, 508, 509

SOSYAL - DEMOKRATLAR NİÇİN SOSYALİST - DEVRİMCİLERE[13] KARŞI KARARLI VE AMANSIZ BİR SAVAŞ AÇMALIDIRLAR'dan

... Sosyalist - Devrimci Parti, sosyalist ideolojiye karşı küçümseyici bir tavır almak ve aynı anda aydın kesimine, proletaryaya ve köylülüğe eşit derecede dayanmaya çalışmakla (istesin ya da istemesin) kaçınılmaz olarak Rus proletaryasının siyasal ve ideolojik açılardan Rus burjuva demokrasisine tutsak olmasına yol açmaktadır. Kuram karşısında küçümseyici tavır, kaçak oynamak ve sosyalist ideoloji konusuda kararsızlık, kaçınılmaz olarak burjuva ideolojisinin oyununa gelmektir. Rus aydın kesimi ve Rus köylülüğü, proletaryayla *karşılaştırılabilir* toplumsal tabakalar olarak, yalnızca *burjuva demokratik* bir hareketin dayanağı olarak iş görebilirler. Bu yalnızca bir bütün olarak (örneğin küçük üreticiyi yalnızca mal ekonomisiyle ve kapitalizmle bağlarını net bir biçimde koparark kendisini proletaryanın bakış açısına yerleştirdiği ölçüde devrimci olarak gören) bizim öğretimizden zorunlu bir biçimde çıkan bir düşünce değildir; hayır, aynı zamanda da, kendisini şimdiden duyumsatmaya başlayan kesin bir olgudur. Siyasal devrim anında ve bu devrimden sonraki günde bu olgu kendisini kaçınılmaz olarak daha da büyük bir güçle duyumsatacaktır. Sosyalist - Devrimcilik, küçük burjuva ideolojik istikrarsızlığının ve sosyalizmin küçük burjuva bayağılaştırmasının ortaya çıkış biçimlerinden birisidir ve Sosyal - Demokrasi buna karşı her zaman kararlı bir savaş sürdürmelidir ve sürdürecektir.

Haziran sonu - Temmuz 1902

Collected Works, Cilt 6, s. 173 - 74

DEVRİMCİ MACERACILIK'tan

.... Sosyalist - Devrimciler, Marx'ın, modern toplumda gerçekten devrimci tek bir sınıf olduğuna ilişkin öğretisinin karşısına, "aydın kesimi, proletarya ve köylülük" üçlüsünü çıkararak, umutsuz bir kavram kargaşasını açığa vuruyorlar. Aydın kesimi proletarya ve köylülüğün karşısına konulursa, bunun anlamı, aydın kesiminin belirli bir toplumsal tabaka, tıpkı ücretli işçilerle köylülerin bulunduğu gibi belirli bir toplumsal konumda bulunan bir kişiler topluluğu sayıldığıdır. Oysa Rus aydın kesimi böyle bir tabaka olarak, açık seçik bir biçimde burjuva ve küçük burjuva bir aydın kesimidir. Bay Struve, bu tabaka ile ilgili olarak, yazısına Rus aydın kesiminin sözcüsü demekte tümüyle haklıdır. Oysa *henüz* herhangi bir belirli toplumsal konum *almamış* olan, ya da yaşamın akışıyla *şimdiden* normal konumlarının *dışına atılmış* olup proletaryanın tarafına geçmekte olan aydınlara gönderme yapılıyorsa, bu durumda bu aydın kesimini proletaryanın karşısına koymak tümüyle saçma olmaktadır. Modern toplumdaki diğer her tür sınıf gibi proletarya da yalnızca kendi sinesinden aydınlar çıkarmakla kalmıyor, eğitilmiş insanların tümünün arasından gelen destekçileri de kendi saflarına kabul ediyor. Sosyalist - Devrimcilerin Marksizmin bu temel "doğma"sına karşı yürüttükleri kampanya, bu partinin gücünün tümünü, eskiyle bağlarını koparmış, ama henüz yenide yerini almamış olan bir avuç Rus aydınının temsil ettiğinin yeni bir kanıtından başka bir şey değildir.

Ağustos - Eylül 1902 — *Collected Works*, Cilt 6, s. 198

ÖRGÜTSEL GÖREVLERİMİZ KONUSUNDA BİR YOLDAŞA MEKTUP[14]'tan

... Komitenin "yerel örgütü yönetmesi" (belki "Partinin tüm yerel çalışmasını ve tüm yerel örgütlerini" demek daha iyi olurdu; ama anlatım ayrıntılarının üstünde durmayacağım) ve hem işçiler, hem de aydınlardan oluşması gerektiğini, çünkü bunları iki komiteye bölmenin zararlı olduğunu söylüyorsunuz. Kesinlikle ve kuşku götürmez bir biçimde doğru. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin tek bir komitesi olmalı ve bu komite, kendilerini tümüyle Sosyal - Demokrat etkinliklere adamış, inancı tam Sosyal - Demokratlardan oluşmalıdır. Özellikle, olabildiği ölçüde çok sayıda işçinin tam sınıf bilinçli, profesyonel devrimci ve komite üyesi olması için gerekeni yapmalıyız.* Bir kez ikili değil, *tek* bir komite oldu mu, komite üyelerinin çok sayıda işçiyi *kişisel olarak* tanıması konusu özel bir önem taşımaktadır. İşçiler arasında olup biten her şeyde başı çekmek için, her yere girebilecek, pek çok işçiyi tanıyabilecek, her tür kanala sahip olacak vb. durumda olmak gereklidir. Bu nedenle komite olabildiği ölçüde, işçi sınıfı hareketinin, bizzat işçilerin arasından gelen başlıca *önderlerini* kapsamalıdır; komite, yerel hareketin tüm *yönlerini* yönetmeli ve Partinin *tüm* yerel kurumlarının, güçlerinin ve araçlarının sorumluluğunu üstlenmelidir.

1 ve 11 (14 ve 24) Eylül 1902

Collected Works, Cilt 6, s. 237

(*) : İşçi kitlesi içerisinde en fazla ilişkileri olan ve en iyi "tanınan" devrimci işçilerin komitede olmasına çalışmalıyız.

DEVRİMCİ GENÇLİĞİN GÖREVLERİ'nden

... Aydın kesimine bu adın verilmesinin nedeni, yalnızca, bir bütün olarak toplumdaki sınıf çıkarlarını ve siyasal gruplanmaların gelişmesini en bilinçli, en kararlı ve en isabetli bir biçimde yansıtan ve dile getirenin bu kesim olmasıdır.

... Politikaya kayıtsız kişiler kategorisinin Rusya'da tüm Avrupa ülkeleriyle karşılaştırılamayacak ölçüde büyük olduğunda kuşku bulunmamakla birlikte, Rusya'da bile artık bu kategorinin ilksel ve ilkel el değmemişliğinden söz edilemez: Sınıf bilinçli olmayan işçilerin -ve kısmen de köylülerin - kayıtsızlığı, yerini gitgide daha sık olmak üzere siyasal huzursuzluk ve etkin protesto patlamalarına terk etmekte, bu durum da *bu* kayıtsızlığın, iyi beslenen burjuva ve küçük burjuvaların kayıtsızlığıyla hiçbir ortak yanı bulunmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Göreli olarak hâlâ düşük olan kapitalist gelişme derecesi yüzünden Rusya'da özellikle kalabalık olan küçük burjuva sınıfın şimdiden bir yandan bazı bilinçli ve tutarlı gericiler üretmeye başladığı kuşkusuzdur; ne var ki, öte yandan da ve ölçülmez derecede daha sık olmak üzere, hâlâ bilgisiz ve ezilen "çalışan halk"tan ayırt edilemeyecek kadar küçüktür ve ideologlarını, kesinlikle yerleşmemiş dünya görüşleri, bilinçsiz demokratik ve ilkel - sosyalist fikir kargaşalarıyla geniş *raznoçintsi* aydınlar grubundan çıkarmaktadır. Eski Rus aydın kesiminin, gerek bu kesimin liberal - Narodnik bölümünün Sağ kanadının, gerekse en Sol kanadı "Sosyalist - Devrimciler"in belirgin özelliği de işte bu ideolojidir.

"Eski" Rus aydın kesimi dedim. Çünkü ülkemizde, liberalizmi sayesinde ilkel Narodizmi ve belirsiz sosyalizmi (kuşkusuz Rus Marksizminin yardımından da yoksun olmayarak) hemen tü-

müyle ortadan kaldırmış olan *yeni* bir aydın kesimi şimdiden ortaya çıkmaktadır. Gerçek bir burjuva-liberal aydın kesiminin oluşumu, özellikle Struve, Berdyaev, Bulgakov ve şürekâsı gibi her oportünist modaya elveren çok uyanık kişilerin bu sürece katılması sayesinde Rusya'da dev adımlarla yol almaktadır.

... Sosyalist - Devrimci Parti, fiilen, burjuva demokratlarının bir *alt bölümünden,* bileşimiyle öncelikle aydın, bakış açısıyla öncelikle küçük burjuva ve kuramsal fikirlerinde günün oportünizmiyle geçmiş zamanın Narodizmini seçmeci bir biçimde bir araya getiren bir alt bölümden başka bir şey değildir.

Eylül 1903

Collected Works, Cilt 7
s. 45, 46, 47, 54

BİR ADIM İLERİ, İKİ ADIM GERİ[15]'den

ÖNSÖZ

... Gerçekte Akselrod Yoldaş ile Martov Yoldaş'ın şimdi yaptıkları, 1inci paragrafla ilgili başlangıçtaki hatalarını derinleştirmek, geliştirmek ve yaygınlaştırmaktan başka bir şey değil. Gerçekte, oportünistlerin örgütsel sorunlardaki konumlarının bütünü, daha 1inci Paragraf[16] üzerindeki tartışmada açığa vurulmaya başlandı: güçlü bir biçimde kaynaşmamış, dağınık bir Parti örgütünü savunmaları; Partinin, Parti Kongresinden ve Kongrenin kurduğu organlardan başlayarak yukarıdan aşağıya kuruluşu fikrine ("bürokratik" fikre) olan düşmanlıkları; her profesöre, her öğrenciye ve "her grevciye" kendisini Parti üyesi ilan etme olanağı veren aşağıdan yukarıya bir yöntem izleme eğilimleri; Parti üyelerinin Parti tarafından kabul edilmiş örgütlerden birine mensup olmalarını gerektiren "biçimcilik"e olan düşmanlıkları; "örgütsel ilişkileri" yalnızca "platonik olarak kabul etmeye" hazır olan burjuva aydını anlayışına ağırlık vermeleri; oportünist derinliğe ve anarşist laflara olan sevgileri; merkeziyetçiliğe karşı özerkçiliğe yönelmeleri; tek sözle, şimdi yeni *Iskra*'da[17] çok bol bir biçimde serpilip gelişen ve başlangıçtaki hatayı tümüyle ve canlı bir biçimde açığa vurmaya gitgide daha çok yardımcı olan her şey.

I. TÜZÜĞÜN BİRİNCİ PARAGRAFI

... Kısacası, Martov Yoldaş'ın formülü ya etkisiz, içi boş bir söz olarak kalacak, ya da başlıca ve neredeyse yalnızca, *"tümüyle burjuva bireyciliğine batmış"* ve bir örgüte girmeyi istemeyen *"aydınlara"* yarayacaktır. Martov'un anlatımı, *sözcükleriyle* geniş proletarya tabakalarının çıkarlarını savunuyor, ama *gerçekte*

proleter disiplin ve örgütlenmesinden ne pahasına olursa olsun kaçınan *burjuva aydınlarının* çıkarlarına hizmet ediyor. Kimse, modern kapitalist toplumun *özel bir tabakası olarak aydın kesiminin* belirgin niteliğinin, genel olarak alındığında, *açık bir biçimde bireycilik* ve disiplin ve örgüt yetersizliği olduğunu yadsımaya kalkışmayacaktır (örneğin Kautsky'nin aydın kesimi üzerine yazdığı ünlü makalelerine bakınız). Bu özellik, parantez içinde söyleyelim, bu toplumsal tabakayı kendi aleyhine, proletaryadan ayırt eden bir özelliktir; aydınlardaki, proletaryanın çok sık olarak duyumsadığı gevşeklik ve istikrarsızlığın nedenlerinden birisidir; ve aydın kesiminin bu yönü, pek çok bakımdan *küçük burjuva yaşam biçimine* yaklaşan geleneksel yaşam biçimiyle, hayatını kazanma biçimiyle sıkı sıkıya bağlıdır (tek başına ya da çok küçük gruplar halinde çalışma, vb).

M. SEÇİMLER. KONGRENİN SONU

... Kongremiz seçimlerden önce, oyların *üçte birini* Merkez Organına mı, Merkez Komitesine[18] mi, Parti çoğunluğuna mı, yoksa Parti azınlığına[19] mi ayırmak konusunda karar vermek durumunda kaldı. Altılar kurulu[20] ve Martov Yoldaş'ın listesi, üçte biri bize ve üçte ikiyi kendi yandaşlarına vermek istedi. Merkez Organında ve bizim listemizde yer alan bir üçlü, üçte ikiyi bize, üçte biri Martov Yoldaşın yandaşlarına vermek istedi. Martov Yoldaş bizimle uzlaşmayı ya da durumu kabullenmeyi reddetti ve bizi *yazılı olarak* Kongrede savaşa davet etti. Kongrede yenilince, ağlamaya ve bir "sıkıyönetim" olduğundan yakınmaya başladı! Peki, bu kavga çıkarmak değil midir? Aydın belkemiksizliğinin yeni bir örneği değil midir?

Bu konuyla bağlantılı olarak, şu son nitelik için kısa bir süre önce Karl Kautsky tarafından yapılan parlak toplumsal ve psikolojik tanımlamayı anımsamamak elde değil. Çeşitli ülkelerin Sosyal - Demokrat partileri bugünlerde benzer hastalıkları seyrek olmayarak çekiyorlar ve doğru tanıyla doğru tedaviyi daha deneyimli yoldaşlardan öğrenmek bizim için çok, ama çok yararlı olacak. Bu nedenle Karl Kautsky'nin bazı aydınlar için yaptığı tanımlama, konumuzdan yalnızca görünüşte ayrılmak olacaktır.

"Bugün bizi yeniden böylesine derin bir biçimde ilgilendiren ...sorun, *aydın kesimi** *ile proletarya arasındaki uzlaşmaz çelişkidir.* Meslektaşlarının çoğu (Kautsky'nin kendisi de aydın, yazar ve editördür), bu uzlaşmaz çelişkiyi kabul etmeme kızacaklardır. Ne var ki bu çelişki fiilen var ve başka durumlarda da olduğu üzere, olgunun üstesinden yadsıyarak gelmeye çalışmak, en yersizinden bir taktik olacaktı. Bu uzlaşmaz çelişki toplumsal bir çelişkidir, bireylerle değil sınıflarla ilgilidir. Aydın, birey olarak, kapitalist bireyler gibi, proletaryanın sınıf savaşımında kendisini proletarya ile özdeşleştirebilir. Bunu yaptığında, niteliğini de değiştirir. Aşağıda esas olarak sözünü edeceğimiz aydın tipi, sınıfı içerisinde hâlâ istisna oluşturan *bu* aydın *tipi* değildir. Aksi belirtilmedikçe, *aydın sözcüğünü yalnızca, burjuva toplumunun dümenine geçen* ve bir *sınıf* olarak aydın kesiminin belirgin örneğini oluşturan *ortalama aydını kastederek kullanacağım.* Bu *sınıf,* proletarya ile belli bir uzlaşmaz çelişki içerisindedir.

"Bununla birlikte, bu uzlaşmaz çelişki, emekle sermaye arasındakinden farklıdır. Aydın, kapitalist değildir. Yaşam standardının burjuva olduğu ve yoksul düşmemek için bu standardı sürdürmek zorunda olduğu doğrudur; fakat aynı zamanda emeğinin ürününü, sıklıkla da işgücünü satmaya zorlanmaktadır ve bizzat, oldukça sık bir biçimde, kapitalist tarafından sömürülmekte ve horlanmaktadır. Bu nedenle aydınlar, proletarya ile herhangi bir ekonomik çelişki içinde değildirler. Fakat yaşam statüleri ve çalışma koşulları proleter değildir ve bu da duygu ve fikirlerde belli bir uzlaşmaz çelişkiyi doğurmaktadır."

"Proleter, tek başına bir birey olarak hiçbir şeydir. Bütün gücü, bütün ilerlemesi, tüm umut ve beklentileri *örgüt*ten, arkadaşlarıyla birlikte sistemli eylemden türemiştir. Büyük ve güçlü bir örgüte dahil olduğu zaman kendisini büyük ve güçlü hisseder. Bu örgüt onun için temel şeydir; bununla karşılaştırıldığında bireyin pek az anlamı vardır. Proleter, kişisel ayrıcalık ya da kişisel şan ummaksızın, atandığı herhangi bir görevde tüm duygu ve düşüncelerini kaplayan gönüllü bir disiplinle görevini

(*) Aydın ve aydın kesimi sözcüklerini Almancadaki, yalnızca yazarları değil, genel olarak tüm eğitim görmüş insanları, serbest meslek mensuplarını, İngilizlerin kol işçilerinden ayırmak için verdikleri adla, beyin işçilerini kapsayan *Literat* ve *Literatentum*'u çevirerek kullanıyorum.

yaparak, adsız kitlelerin bir parçası olarak en yüksek bağlılıkla savaşır."

"Aydının durumu ise tümüyle farklıdır. Aydın, güç araçlarıyla değil, tartışmayla savaşır. Silâhları kişisel bilgisi, kişisel yetisi, kişisel inançlarıdır. Herhangi bir konuma ancak kişisel nitelikleri yoluyla ulaşabilir. Bu nedenle, bireyselliği için en büyük hareket özgürlüğü aydına başarılı etkinlik için birincil koşul gibi görünür. Bir bütüne bağlı bir parça olmaya güçlükle razı olur ve o zaman da bunu hevesinden değil, yalnızca zorunluluktan yapar. Disiplin gereğini yalnızca kitleler için kabul eder, seçkin kafalar için değil. Ve kuşkusuz kendisini de bu sonuncular arasında sayar..."

"Nietzsche'nin felsefesi, kendi bireyselliğinin yerine getirilmesini her şey, bu bireyselliğin büyük bir toplumsal amaca tabi kılınmasını da aşağı ve değersiz sayan üstün insan inancı ile, aydınların gerçek felsefesidir; ve bu felsefe, aydınları proletaryanın sınıf savaşımına katılmak konusunda tümüyle elverişsiz hale getirmektedir."

"Nietzsche'den sonra, aydın kesiminin duygularına yanıt veren bir felsefenin en önemli kurucusu belki de İbsen'dir. İbsen'in *(Bir Halk Düşmanı'*ndaki) Doktor Stockmann'ı, pek çoklarının düşünmüş olduğu gibi sosyalist olmayıp, proletarya hareketinin ve genel olarak herhangi bir halk hareketinin içinde çalışmaya kalkışır kalkışmaz o hareketle çatışmaya girmesi kaçınılmaz olan aydın tiplerindendir. Çünkü proleter hareketin temeli, her demokratik* harekette olduğu gibi, üyelerinin çoğunluğuna uyulmasıdır. Stockmannvari tipik aydın, 'sıkı bir çoğunluğa', yenilmesi gereken bir canavar gibi bakmaktadır..."

"Proletaryanın duygularını tümüyle içine sindirmiş ve parlak bir yazar olmasına karşın, aydının özgül kafa yapısını tümüyle yitirerek içtenlikle kitleyle birlikte yürüyen, verildiği her görevde çalışan, büyük davamıza bütün yüreğiyle kendisini bağlayan ve İbsen ile Nietzsche üzerine eğitim görmüş aydının kaza-

(*) Martovcuların, Akimov'a ve *yersiz* bir demokrasiye doğru dönüş yapmış olmalarına karşın, aynı zamanda *yazı kurulunun demokratik bir biçimde seçilmesine*, herkes tarafından önceden planlandığı üzere *Kongrede* seçilmesine *kızmaları*, kendilerinin tüm örgüt sorunlarına getirdikleri kargaşanın son derece belirgin bir örneğidir! Belki de bu, sizin *ilk*eniz oluyor baylar?

ra azanlık içinde kaldığı zaman kendisini bırakma eğiliminde olduğu, bireyselliğinin ortadan kalkmasıyla ilgili zayıflık içinde sızlanmalardan (*wechliches Gewinsel)* nefret eden aydının ideal bir örneği, sosyalist hareketin gereksindiği aydın türünün ideal bir örneği, Liebnecht olmuştur. Kendisini hiçbir zaman en öndeki yerlere dayatmayan ve sık sık azınlık içinde kaldığı Enternasyonal'de örnek bir parti disiplini gösteren Marx'ı da söyleyebiliriz."*

Martov ve arkadaşlarının, Martov'un, Jizniy Raboçi ve Raboçiye Dyelo[22] dağıtıldığı zaman ilgilenmeyip ancak *kendi* grubu dağıtılınca ilgilenmeye başladığı "özel gruplara karşı" sıkıyönetim ve olağanüstü halle ilgili yakınmaları gibi, sırf eski grup onaylanmadı diye göreve atanmayı reddetmeleri, tam da böyle, kendilerini azınlıkta bulan aydınların zayıflık içinde sızlanmalarıdır, başka bir şey değil.

"Sıkı çoğunluk" ile ilgili olarak Martov tarafından başlatılan ve Parti Kongremize** (ve giderek Kongreden sonra daha çok olmak üzere) böylesine bir sel halinde dökülen sonu gelmez yakınmalar, sitemler, imalar, suçlamalar, iftiralar ve dokundurma fırtınaları, tam da böyle, kendilerini azınlıkta bulan aydınların zayıflık içinde sızlanmalarıdır.

O. KONGREDEN SONRA İKİ SAVAŞIM YÖNTEMİ

... 1 inci Paragraf üstüne yapılan tartışmalarda oportünist tartışmaya ve anarşist lafazanlığa olan eğilimini açığa vurarak kendisini şimdiden gösteren aydın bireyciliğine, *tüm* proleter örgüt ve disiplini *kölelik* gibi gözüküyor. Okuyan insanlar, bu "Parti üyelerinin" ve Parti "görevlilerinin" gözünde yeni bir *Parti Kongresinin* bile, "seçkin kafalar" için korkunç ve iğrenç bir kölelik kurumu olduğunu kısa sürede öğrenecektir... Bu "kurum", Parti ünvanını kullanmaktan çekinmeyen, ama bu ünvalarının Partinin çıkarları ve istenciyle *uyuşmadığının* bilincinde olan kişiler için gerçekten de korkunçtur.

(*) Karl Kautsky, "Franz Mehring", *Neue Zeit*[21], XXII, I, s. 101 - 03, 1903,, No. 4

(**) Bkz. Kongre Zabıtlarının 337, 338, 340, 352 vb. sayfaları.

Q. YENİ "ISKRA". ÖRGÜT SORUNLARINDA OPORTÜNİZM

... Akselrod Yoldaş'ın temel tezi (Iskra, No. 57), "hareketimizin, daha doğuşundan itibaren, karşılıklı uzlaşmaz çelişkisi gelişmeden ve kendi gelişmesine paralel olarak da hareketi etkilemeden edemeyecek iki zıt eğilimi barındırdığı"dır. Özgül olarak: "(Rusya'daki) hareketin proleter amacı ilkesel olarak batı Sosyal - Demokrasisininkinin aynısıdır." Ne var ki bizim ülkemizde işçi kitleleri, "kendilerine yabancı bir toplumsal öğe", yani radikal aydın kesimi tarafından etkilenmiştir. Ve Akselrod Yoldaş böylece, Partimizin içinde proleter ve radikal - aydın akımlar arasında bir uzlaşmazlığın varlığını saptamaktadır.

Akselrod Yoldaş'ın bu konuda haklı olduğunda kuşku yok. Böyle bir uzlaşmazlığın (ve yalnızca Rus Sosyal - Demokrat Partisi içinde değil) varlığı tartışma dışıdır. Üstelik, günümüz Sosyal - Demokrasisinin Rusya'da da hareketimizin son on yılında tam olarak ortaya çıkmış olan devrimci (ortodoks olarak da bilinir) ve oportünist (revizyonist, hükümet yanlısı, reformist) Sosyal - Demokrasi olarak bölünmesinin nedeninin büyük ölçüde bu uzlaşmazlıkta yattığını herkes biliyor. Herkes, demokrat aydın kesiminin eğilimi oportünist Sosyal - Demokrasi tarafından dile getirilirken, hareketin proleter eğiliminin ortodoks Sosyal - Demokrasi tarafından dile getirildiğini de biliyor.

... Sınıf bilinçli işçiler, Sosyal - Demokrat aydınlar arasında gördükleri daha zengin bilgi birikimini ve daha geniş siyasal ufka değer veriyorlar. Ne var ki, biz *gerçek* bir partinin kurulması işinde yol aldıkça, sınıf bilinçli işçi, proleter ordusunun neferinin kafa yapısını, süslü anarşist sözler söyleyen burjuva aydınının kafa yapısından ayırt etmeyi öğrenmelidir; Parti üyelerine düşen görevlerin yalnızca halktan insanlar tarafından değil, aynı ölçüde "tepedekiler" tarafından da yerine getirilmesi konusunda *ısrarlı* olmayı öğrenmelidir; örgüt konularındaki kuyrukçuluğa geçmiş günlerde taktik konularındaki kuyrukçuluğa yapma alışkanlığında olduğu küçümseyici muamelenin aynısını yapmayı öğrenmelidir!

... Marksistlerimizin ve Sosyal - Demokratlarımızın saflarında çok sayıda radikal aydın bulunması nedeniyle, bunların

kafa yapılarının ürettiği oportünizm çok çeşitli alanlarda ve çok çeşitli biçimlerde var olmak zorunda olagelmiştir ve var olmak zorundadır.

Şubat-Mayıs 1904

Collected Works, Cilt 7, s. 204-05, 267,321-24, 355, 377-78, 392-93, 401

PARTİYE'den

... Aydın kesimi bizzat, çabaların büyük ölçekli bileşimini doğrudan doğruya gerektirmeyen, örgütlenmiş kollektif emek yoluyla doğrudan doğruya eğitmeyen kendi yaşam ve çalışma koşulları yüzünden, proletaryadan her zaman daha bireycidir. Bu nedenledir ki, kendilerini Parti yaşamının disiplinine uyarlamak aydın öğelere zor gelir ve aralarından bu disipline doğal bir biçimde elverişli olmayanlar gerekli örgütsel sınırlamalara karşı isyan bayrağını açarlar ve içgüdüsel anarşizmlerini bir savaşım ilkesi düzeyine çıkararak buna yanlış bir biçimde "özerklik" isteği, "hoşgörü" talebi vb. adlar verirler.

Ağustos 1904

Collected Works, Cilt 7, s. 453-54

OTOKRASİ VE PROLETARYA'dan

... Rus terörizmi her zaman, özgül olarak aydıncıl (entellektüalist - ÇN) bir savaşım yöntemi olmuştur. Ve, halkın hareketinin yerine değil, halkın hareketiyle birlikte olan terörizmin önemine ilişkin her ne söylenebilirse söylensin, olgular ülkemizdeki bireysel siyasal suikastlerin, halkın devriminin zora dayalı eylemleriyle hiçbir ortak yanı olmadığını çürütülmez bir biçimde kanıtlamaktadır. Kapitalist toplumda kitle hareketi yalnızca işçilerin sınıf hareketi olarak olanaklıdır.

... O halde ülkemizde burjuva muhalefetin radikal (ya da radikal pozundaki) temsilcileri arasında terörizm sempatisine böylesine sık rastlanması pek az şaşırtıcıdır. Devrimci aydın kesimi arasında (ister uzun süreler, isterse bir an için) terörizmin büyüsüne kapılmaya en yatkın olanların, proletaryanın ve proleter sınıf savaşının canlılığına ve gücüne inanmayanlar olması pek az şaşırtıcıdır.

... Otokrasi, toplumsal gelişmeye engel oluşturmak zorundadır. Burjuvazinin sınıf olarak çıkarları, modern kapitalist üretimin onsuz düşünülemeyeceği aydın kesiminin çıkarları gibi, zaman geçtikçe otokrasi ile gitgide daha çok çatışmaktadır.

... Yasal olarak etkin, kalburüstü Rus aydın kesimi kitlesinin tümü, tüm eski Rus sosyalistleri, Osvobozdeniye tipi[23] siyasal simaların tümü her zaman, genel olarak Rusya'daki ve özel olarak da Rus kırlarındaki sınıf çelişkilerinin derin niteliğini tü-müyle görmezden gelmişlerdir. Aşırı Sol radikal Rus aydın kesimi, Sosyalist - Devrimci Parti bile en çok bu olguyu görmezden gelme suçunu işlemektedir; bu kesimin "emekçi köylülük" ya da yaklaşan devrimin "burjuva devrimi değil, demokratik devrim" oluşu konularındaki alışılmış tartışmalarını anımsamak yeterli olacaktır.

... 5 Aralık'ta St. Petersburg'da yapılan mühendisler şöleninin kararlarını alınız. Bu kararlarda, 590 şölen konuğunun kararı destekleyen 6.000 mühendisle birlikte "Rus sanayiinin onsuz gereğince korunamayacağı" bir anayasadan yana açıklamada bulunurken, aynı zamanda da hükümet siparişlerinin yabancı şirketlere verilmesini protesto etiklerini göreceksiniz.

Su yüzüne fırlayan anayasal özlemlerin tabanında toprak sahibi, ticari, sınai ve köylü burjuvazinin tüm kesimlerinin çıkarlarının, yattığını hâlâ görmeyen kimse olabilir mi? Bu çıkarların, her zaman ve her yerde, burjuvazinin tüm Avrupa devrimlerinde, politika yazarı, konuşmacı ve siyasal lider rolünü üstlenmiş olan demokrat aydın kesimi tarafından temsil edilmesi olgusu bizi yanlış bir yola mı sevketmelidir?

... Geniş ve çeşitli işçi örgütleri olmadan ve bu örgütlerin devrimci Sosyal - Demokrasi ile bağlantıları olmadan, otokrasiye karşı başarılı bir savaşım yürütmek olanaklı değildir. Öte yandan, Partideki gömlek değiştirir gibi slogan değiştiren zayıf istençli aydın öğelerin, her yerde olduğu gibi ülkemizde de sergiledikleri düzensizlik eğilimlerine sıkı bir ağız payı verilmeden, örgütsel çalışma yapmak olanaksızdır; her türlü tanımlama kargaşasını gizlemeye yarayan saçma ve gerici süreç-olarak-örgüt "kuramına" karşı savaşım verilmeden örgütsel çalışma yapmak olanaksızdır.

Ocak 1905

Collected Works, Cilt 8
s. 22, 24-25, 25-26, 27-28

İŞÇİ SINIFI VE BURJUVA DEMOKRASİSİ'nden

... Eski Rus devrimci Narodniklerinin ütopyacı, yarı-anarşist bir bakış açıları oldu. Köy komünlerindeki köylüleri hazır sosyalistler saydılar. Eğitim görmüş Rus topluluğunun liberalizminin arkasında Rus burjuvazisinin hırslı isteklerini açıkça algıladılar. Burjuvaziye yarayan kurumlar uğruna verilen bir savaşım olduğu gerekçesiyle, siyasal özgürlük için savaşım vermeyi reddettiler. Narodnaya Volya üyeleri[24], siyasal savaşıma başladıklarında bir adım ileri gittilerse de, bunu sosyalizmle bağlantılandıramadılar. Rus demokrat aydın kesiminin sınıfsal olmayan, burjuva olmayan yapısı üstüne V.V.* ruhu taşıyan kuramlarla köylerimizin sosyalist niteliği konusundaki yitmeye yüz tutmuş inanç yenilenmeye başlayınca soruna açık sosyalist yaklaşım gölgelenmiş bile oldu. Sonuç, geçmişte burjuva liberalizmini olumlu bir biçimde reddetmiş olan Narodizmin, tek bir liberal-Narodist eğilim halinde burjuva liberalizminin içerisinde azar azar erimesi oldu. En ılımlısından, kalburüstü hareketten başlayıp, en aşırısına, devrimci terörist harekete varıncaya değin Rus aydınları arasındaki hareketin burjuva-demokratik niteliği, proleter bir ideoloji (Sosyal-Demokrasi) ile kitlesel bir işçi sınıfı hareketinin doğuşu ve gelişmesiyle, gitgide daha çok açıklık kazandı. Fakat kitlesel işçi sınıfı hareketinin büyüyüşüne, Sosyal - Demokratlar arasındaki çatlak eşlik etti. Birincisi hareketimizdeki proleter eğilimleri, ikincisi de aydın kesiminin eğilimlerini temsil etmek üzere, Sosyal - Demokrasinin devrimci ve oportünist kanatları açıkça tanımlanmış oldu.

(*) Liberal Narodnik V. P. Vorontsov (-ÇN)

... Sanki herhangi bir yerdeki ve her yerdeki burjuva demokrasisinin tarihi, bildirilere, taleplere ve sloganlara güvenmek konusunda işçileri uyarmamış gibi. Sanki tarih bize burjuva demokratlarının -burjuva demokrat olmaya son vermeksizin- sosyalist sloganlarla, yalnızca tam özgürlük değil, eşitlik de isteyen sloganlarla öne çıkarak proletaryanın kafasını daha da "karıştırdığı" yüzlerce örnek sunmamış gibi. Sosyal - Demokrasinin aydıncıl kanadı, bu kafa karıştırmaya karşı, burjuva demokratlara kafa karıştırmaktan kaçınma koşulu koyarak savaşmak istiyor. Proleter kanat ise savaşımında demokratlığın sınıf içeriğinin analizine başvuruyor. Aydıncıl kanat anlaşma koşulları için sözcük avına çıkıyor. Proleter kanat, savaşımda fiili işbirliği istiyor. Aydıncıl kanat, anlaşmalar yapmaya değer iyi ve nazik bir burjuvazi ölçütü tasarlıyor. Proleter kanat burjuvaziden hiçbir nezaket beklemiyor, ama *çarlığa karşı fiilen savaştığı ölçüde* her tür, giderek bizzat en kötü burjuvaziyi bile destekliyor. Aydıncıl kanat, işportacı konumuna kayıyor: Sosyalist - Devrimcilerden değil de Sosyal - Demokratlardan yana olursanız, ortak düşmana karşı sizinle anlaşma yapacağız; yoksa yapmayacağız. Proleter kanat, elverişlilik açısından bakmayı sürdürüyor: Size vereceğimiz destek yalnızca, bu desteğin bizi düşmanımıza -büyük ya da küçük- darbe indirmek için daha iyi bir konuma getirip getirmeyeceği koşuluna bağlı olacaktır.

... Rus demokrat aydın kesimi, kazara değil, zorunlu olarak, siyasal konumlarına denk düşen üç ana eğilime ayrılıyor: *Osvobozdeniye*, Sosyalist - Devrimci ve Sosyal Demokrat. Her üç eğilimin de uzun bir tarihi var ve sırasıyla, burjuva demokratlarının ılımlı ve devrimci ideologlarının bakış açısı ile proletaryanın bakış açısını (otokratik bir devlette olabildiği ölçüde açık bir biçimde) dile getiriyor.

Ocak 1905

Collected Works, Cilt 8, s. 72-73, 75, 78

İLK DERSLER'den

Devrimci olayları doğru bir biçimde değerlendirmek için, işçi sınıfı hareketimizinin yakın tarihini genel olarak gözden geçirmek zorundayız. Yirmi yıl kadar önce, 1885'te, merkezi sanayi bölgesinde, Morozov Un Fabrikalarında ve başka yerlerde ilk büyük işçi grevleri oldu. O sırada Katkov, Rusya'da işçi sorununun[25] su yüzüne çıkmış olduğunu yazdı. Proletarya, ekonomik savaşımlardan siyasal gösterilere, gösterilerden devrimci saldırıya geçerek, nasıl da şaşırtıcı bir hızla gelişti! Alınan yol boyundaki başlıca kilometre taşlarını anımsayalım. 1885 -herhangi bir örgütte toplanmamış, tümüyle bireysel olarak hareket eden önemsiz sayıda sosyalistin katıldığı yaygın grevler. Kamunun grevlerle ilgili duyguları Katkov'u, otokrasinin bu sadık bekçi köpeğini, yargılamalarla ilgili olarak, "Rusya'da su yüzüne çıkmış bulunan işçi sorununun onuruna yüzbir pare top atışı"ndan söz etmek zorunda bıraktı. Hükümet ekonomi alanında ödünler verdi. 1891- St. Petersburg işçilerinin Şelgunov'un cenaze törenindeki gösteriye katılmaları; St. Petersburg 1 Mayıs mitinginde siyasal konuşmalar. Burada söz konusu olan, kitlesel bir işçi hareketinin yokluğunda, ileri işçilerin Sosyal - Demokrat bir gösterisidir. 1896 -onbinlerce işçiyi kapsamına alan St. Petersburg grevi. Bu kez Sosyal - Demokrat bir örgütün bütün halinde katılımıyla, kitle hareketi ve sokak karışıklıklarının başlangıçları. Hemen yalnızca öğrenci örgütü olan bu örgüt, bizim bugünkü partimize göre ne denli ufak olursa olsun, sınıf bilinçli, sistemli Sosyal - Demokrat müdahaleleri ve önderliğiyle bu harekete, Morozov greviyle karşılaştırıldığında çok büyük bir kapsam ve önem kazandırdı. Hükümet yine ekonomik alanda ödünler verdi. Tüm Rusya düzeyindeki bir grev hareketi için sağlam bir temele ulaşılmış oldu. Devrimci ay-

dın kesimi, *en masse* (kitle halinde -ÇN) Sosyal - Demokrat oldu. Sosyal - Demokrat Parti kuruldu. 1901- işçiler öğrencilerin yardımına koştu. Bir gösteri hareketi ortaya çıktı. Proletarya, toparlayıcı çağrısı "Kahrolsun Otokrasi!" yi sokaklara taşıdı. Radikal aydın kesimi açık bir biçimde, liberal, devrimci burjuva ve Sosyal - Demokrat olmak üzere, üç kısma ayrıldı. Devrimci Sosyal - Demokrat örgütlerin gösterilere katılımı gitgide daha yaygın, etkin ve doğrudan oldu. 1902- büyük Rostov grevi, etkileyici bir gösteriye dönüştü. Proletaryanın siyasal hareketi artık aydınların, öğrencilerin hareketine bağlı bir hareket değil, doğrudan doğruya grevden çıkarak büyümüş bir hareketti. Orgütlenmiş devrimci Sosyal - Demokratların katılımı daha da etkin bir duruma geldi. Proletarya, kendisi ve *kendi* komitesinden olan devrimci Sosyal - Demokratlar için, sokakta kitle toplantıları yapma hakkını kazandı. Proletarya ilk kez, diğer sınıfların ve çarlık hükümetinin karşısına bir sınıf olarak dikildi. 1903- grevler, siyasal gösterilerle birlikte, ama bu kez daha da geniş bir tabana dayanarak, yeniden ortaya çıktı. Grevler bütün bir bölge ile, yüzbinden fazla işçiyi kapsadı; belli sayıdaki kentte, grevler süresince tekrar tekrar siyasal kitle toplantıları yapıldı. Barikatların arifesinde olunduğu gibi bir duygu vardı (Sosyal - Demokratların 1903 yılında Kiev' deki hareket[26] üstüne dile getirdikleri görüş). Ne var ki arife, deyim yerindeyse bize güçlü sınıfların güç toplamasının bazen aylar ve yıllar aldığını öğreterek; Sosyal - Demokrasinin kuşkucu aydın üyelerini sınavdan geçirerek, uzayıp gitme eğiliminde olduğunu ortaya koydu. Ve gerçekten de Partimizin aydıncıl kanadı, yeni - Iskra'cılar, ya da aynı kapıya çıkmak üzere, yeni *Raboçiye Dyelo*'cular panik yaratmamak için şimdiden, işçilerle Zemstvo üyeleri arasında anlaşmalar biçimde "daha yüksek" gösteri "biçimleri" aramaya başlamış durumdalar. Yeni - Iskra' cılar, tüm oportünistlerin belirgin özelliği olan ilkesizlikle, siyasal sahnede, bürokrasi ve burjuvazi olmak üzere iki (!) güç bulunduğu şeklindeki gülünç, inanılmaz derecede gülünç tezden söz ede ede, şimdi de kendilerini bu teze inandırmış bulunuyorlar *(Iskra* yazarları-nın, Zemstvo kampanyasıyla ilgili *ikinci* mektuplarına bakınız)[27]. Yeni - *Iskra*'nın oportünistleri, bu *carpe diem* (gününü gün et -ÇN) yandaşları, proletaryanın bağımsız bir güç oluşturduğunu unutuyorlar! 1905 yılı geldi ve 9 Ocak[28], aydın kesiminin kuluçka hu-

yunun böylesi tüm nüksetme türlerini bir kez daha ortaya çıkardı. Proletarya hareketi de kesin bir biçimde daha yüksek bir düzeye çıktı. Genel grev, Rusya'nın her yanından en az bir milyon işçiyi bir araya getirdi. Sosyal - Demokratların siyasal talepleri, işçi sınıfının hâlâ çara inanan kesimlerine bile girmenin yolunu buldu. Proletarya, polis himayesindeki Zubatov hareketinin[29] belini kırdı ve devrime karşı savaşmak amacıyla kurulmuş olan yasal işçi demeğinin[30] fiilen bütün üyeleri, Gapon ile birlikte devrimin yolunu tuttu. Grevler ve gösteriler, bizzat gözlerimizin önünde bir *ayaklanmaya* dönüşmeye başladı. Örgütlü devrimci Sosyal - Demokrasinin katılımı, hareketin daha önceki aşamalarındakinden, karşılaştırılamayacak ölçüde daha çok gözler önündeydi; ne var ki, etkin proleter kitlelerinin Sosyal - demokrat liderliğe olan çok güçlü talebine göre, yine de zayıf durumdaydı.

Tümüyle alındığında, çeşitli biçimlerde ve çeşitli fırsatlarla birleşen, grevler ve gösteriler şeklindeki iki hareket, genişlemesine ve derinlemesine büyüdü, gitgide daha devrimci oldu, devrimci Sosyal - Demokrasinin uzun süredir sözünü etmiş olduğu, halkın genel silahlı ayaklanmasına pratikte hiç olmadığı kadar yaklaştı.

1(14) Şubat öncesi 1905

Collected Works, Cilt 8, s. 139-141

R.S.D.İ.P.'NİN 20 NİSAN (3 MAYIS) 1905 TARİHLİ ÜÇÜNCÜ KONGRESİNDE, SOSYAL-DEMOKRAT ÖRGÜTLERİN İÇERİSİNDE İŞÇİLERLE AYDINLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER SORUNU ÜSTÜNE KONUŞMA'dan

Bu sorunun kapsamının genişletilmesinin uygun olmayacağını söyleyen yoldaşlara katılamıyorum. Tümüyle uygundur. Burada, Sosyal - demokrat fikirlerin sözcülerinin en başta aydınlar olageldiği söylendi. Böyle değil. Ekonomizm dönemi sırasında devrimci fikirlerin sözcüleri işçilerdi, aydınlar değil... Bölünmelerin genellikle aydınların işi olduğuna da dikkat çekildi. Bu önemli bir nokta, ama sorunu çözmüyor. Basına yazdığım yazılarda, komitelerde olabilecek en çok sayıda işçinin yer alması gerektiği noktası üzerinde uzun süredir ısrarla duruyorum.

... Komitelerimizde her iki aydına karşılık sekiz işçi olmasını kuvvetle destekliyorum.

Collected Works, Cilt 8,
s. 407, 408

MONARŞİST BURJUVAZİNİN DÜMEN SUYUNDA MI, DEVRİMCİ PROLETARYANIN VE KÖYLÜLÜĞÜN ÖNCÜ KOLUNDA MI'dan

... Devlet Duma'sı[31] kuşkusuz devrime verilmiş bir ödündür, ama (ve bu nokta şimdi daha da kuşku götürmez bir durumdadır) devrimi bastırmak ve bir anayasa yapılmasını engellemek için verilmiş bir ödün. Burjuva "uzlaşmacılar", devrimi bastırmaya yarayacak bir anayasaya ulaşmak istiyorlar; liberal burjuvazinin kendi sınıfsal konumunun kaçınılmaz bir sonucu olan bu isteği en açık biçimde Bay Vinogradov tarafından (*Ruskiye Vedomosti*'de) dile getirilmiştir.[32]

Şimdi şu soru ortaya çıkıyor: Bu koşullarda, Birlikler Birliği[33], yani burjuva aydın kesiminin en kapsamlı örgütü tarafından Duma'nın[34] boykot edilmesi konusunda alınan kararın (bkz *Proletari*, No. 14)[35] anlamı nedir? Genel olarak ele alındığında, burjuva aydın kesimi de "bir uzlaşma" istemektedir. Bu kesimin de gericilikle devrim arasında, pazarlık etmekle savaşmak arasında, çarla anlaşmakla çara karşı ayaklanma arasında gidip gelmesinin nedeni, *Proletari*'nin tekrar tekrar belirtmiş olduğu gibi, budur. Burjuva aydın kesiminin sınıf konumu bakımından, başka türlü olması da olanaksızdır. Oysa bu aydın kesiminin, burjuvazinin "kaymak tabakası"nın geçici ve dar çıkarlarından farklı olarak burjuva sınıfının temel çıkarlarını bir bütün olarak, en geniş kapsamıyla dile getirmeye daha yatkın olduğunu unutmak hata olacaktır. Aydın kesimi, küçük burjuva ve köylü kitlelerinin çıkarlarını dile getirmeye daha yatkındır. Bu nedenle, bütün git-gellerinin yanında,

otokrasiye karşı devrimci bir savaşım yürütmeye daha yatkındır ve, *halka daha çok yaklaşması koşuluyla,* bu savaşımda önemli bir güç olabilecektir. Kendi başına güçsüz olmakla birlikte, küçük burjuvazi ve köylülüğün oldukça büyük kesimlerine tam da gerek duydukları şeyleri -bilgi, program, yönlendirme ve örgüt- verebilecektir.

Dolayısıyla, Birlikler Birliği'nde ilk ortaya çıktığı şekliyle "boykot" fikrinin özü, *büyük burjuvazinin oylama yönündeki, çarla uzlaşma yönündeki ilk adımının,* kaçınılmaz bir biçimde, *küçük burjuva aydın kesiminin devrimci halka daha çok yaklaşma yönündeki ilk adımına* yol açmış olduğudur. Toprak sahipleri ve kapitalistler sağa dönüş yaparken, küçük burjuvaziyi temsil eden burjuva aydın kesimi sola dönüş yapmış durumda. Birinciler, çarı halkın gücüyle tekrar tekrar tehdit etmek niyetlerini hiçbir biçimde terk etmemiş oldukları halde, çara gidiyorlar. Burjuva aydın kesimi, "uzlaşma" kuramından henüz kesin olarak kopmaksızın ve devrimci yola da *tam olarak* koyulmaksızın halka gitmesi gerekip gerekmediğini düşünüyor.

... Burjuva aydın kesimi, *Osvobozdeniye* Birliği'nin, Anayasal "Demokrat" Parti'nin en etkin, kararlı ve militan öğesidir.

... Sol kanadı desteklemek ve *daha yakınımıza çekmek* demek, *devrimci demokrasi* öğelerini, otokrasiye birlikte vuracak şekilde ayırt etme çabasını göstermek demektir. Radikal aydın kesimi bize elini uzatmıştır; biz onu kolundan yakalamalıyız!

5 Eylül (23 Ağustos) 1905

Collected Works, Cilt 9, s. 214-215, 217

LİBERAL BİRLİKLER VE SOSYAL - DEMOKRASİ'den

Aydınların "sendikalarının" proletarya açısından taşıdığı önem nedir ve biz Sosyal - Demokratlar, işçilerin sınıf bilinçlerinin bulandırılmasına karşı savaşmak üzere bu sendikalara girmeli miyiz?

Aydınların "sendika"ları ve Birlikler Birliği, siyasal örgütlerdir. Bunlar gerçekte *liberal* birliklerdir. Bu birlikler, bütünüyle alındığında, sözde Anayasal - Demokrat[36] yani burjuva liberal Parti'nin çekirdeğini oluşturuyor. Şimdi bize son derece önemli bir görev düşüyor: Proletaryaya *parti ruhu* aşılamak; proletaryanın öncüsünü, diğer tüm partilerden *mutlak bir biçimde* bağımsız ve mutlak bir biçimde kendi kendisinin efendisi olan gerçek bir siyasal partide sımsıkı birleştirmek için her türlü çabayı göstermek. Bu nedenledir ki, açık ve kesin Parti ilişkilerinde kargaşa yaratma olasılığı taşıyan her adımın atılışında son derece dikkatli olmak bize düşmektedir. Liberal burjuvazinin tamamı, şu anda, "kurtu-luş" hareketinin *tamamını* tek bir demokratizm kanalında "birleştir-mek" ve "kaynaştırmak" için, bu demokratizmin *burjuva* niteliğini gizlemek amacıyla, proletaryanın tam bağımsız sınıf partisinin oluşmasını engellemek yönünde elinden geleni yapıyor.

Bu koşullarda Sosyal - Demokrat Parti'nin üyelerinin liberal birliklere girmesi büyük bir hata olacaktır. Bu durum onları iki farklı ve birbirinin düşmanı partiye üye olmak gibi son derece yanlış bir konuma sokacaktır. Bir insanın iki dini olmaz. Bir insan iki partiye ait olamaz. Ülkemizde siyasal özgürlük olmayışı yüzünden ve otokratik rejimin karanlığında, partileri birbirine karıştırmak çok kolaydır; burjuvazinin çıkarları böyle bir karışık-

lığı *gerektirmektedir*. Proletaryanın çıkarları partiler arasındaki sınır çizgilerinin belirli ve net olmasını gerektirmektedir. Şu anda, aydıncıl "sendikalara" giren Sosyal - Demokrat grupların tam bağımsızlıklarını korumalarını, başka hiçbir partinin değil, yalnızca Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi'nin, attıkları her adımın hesabını *kendi* parti örgütüne veren üyeleri olarak kalmalarının yalnızca sözde kalan değil, gerçek garantilerini elde etmek olanaksızdır. Bu üyelerin bağımsızlıklarını koruyamamaları, ve sonuçları bakımından yararsız, işçilerin hâlâ genç olan *parti* ruhunu bozmaya neden olacağı için de zararlı olan hilelere başvurmak zorunda kalmaları şansı, bire karşı yüzdür.

26 (13) Eylül, 1905

Collected Works, Cilt 9, s. 281, 82

PARTİNİN YENİDEN ÖRGÜTLENMESİ'nden

... Genel olarak konuşacak olursak, biz Sosyal - Demokratlar eylem özgürlüğünün şimdiki genişliğinin bütün olanaklarından yararlanmalıyız ve bu özgürlük ne denli garantilenirse, biz de "Halkın arasına!" sloganını o denli enerjik bir biçimde ileri sürmeliyiz. İşçilerin kendilerinin girişimi de şimdi, dünün yeraltı ve grup işçileri olan bizlerin rüyamızda bile görmeye cesaret edemediğimiz bir ölçekte kendisini ortaya koyacaktır. Sosyalist fikirlerin proletarya kitleleri üstündeki etkisi şimdi yol almaktadır ve bizim de çizmekten çok sık olarak tümüyle aciz kalacağımız yollardan ilerlemeyi sürdürecektir. Bu koşulları gereğince dikkate alarak, Sosyal - Demokrat aydın kesimini*, hareketin zaten kendi ayaklarının üzerinde durmakta olduğu ve söz gelişi, kendi işini görebildiği yerlere gereksiz yere yapışıp kalmamalarını ve işin daha zor, koşulların daha ağır, deneyimli ve bilgili insanlara olan gereksinimin daha büyük, ışık kaynaklarının daha az ve siyasal yaşamın kalp vuruşlarının daha zayıf olduğu "alt tabakalara" gitmelerini sağlamak için daha akılcı bir biçimde dağıtmak zorunda kalacağız. Şimdi, hem tüm nüfusun, en uzak yerlerin bile katılacağı seçimler[38] yapılması olasılığını, hem de (daha da önemli olmak üzere) bir açık savaşım olasılığını göz önüne alarak, taşradan çıkabilecek bir Vendee'nin[39] gerici politikalarını felç etmek, büyük merkezlerden çıkan sloganları tüm ülkede, tüm proleter kitleleri arasında yaymak için, "halkın arasına gitmeli"yiz.

(*) Parti'nin Üçüncü Kongresi'nde[37], Parti komitelerinde her iki aydına karşılık sekiz kadar işçi bulunmasını önermiştim. Bugün bu öneri nasıl da zamanı geçmiş kalıyor!

Şimdi yeni Parti örgütlerinin birkaç yüz Sosyal - Demokrat işçiye karşılık bir Sosyal - Demokrat aydınları olmasını istememiz gerekiyor.

... Sosyal - Demokrat işçi sınıfı hareketinde aydınların ve proletaryanın (işçilerin) işlevleri arasındaki ilişki belki de, oldukça iyi bir isabetlilik derecesiyle, şu genel formülle dile getirilebilir: Aydın kesimi sorunların "ilkesel olarak" çözümünde, planlar yapmakta, eylem gereği konusunda akıl yürütmekte ustayken, işçiler davranır ve renksiz kuramı, yaşayan gerçekliğe dönüştürürler.

Kasım 1905

Collected Works, Cilt 10, s. 36, 38

PARTİ ÖRGÜTÜ
VE PARTİ YAZINI'ndan

... Paranın iktidarına dayalı bir toplumda, çalışan halk kitlelerinin yoksulluk içinde, bir avuç zenginin de parazitler gibi yaşadığı bir toplumda, hiçbir gerçek ve fiili "özgürlük" olamaz. Burjuva yayıncınızdan yana özgür müsünüz Sayın Yazar, ya kendisine, çerçevelerde* ve resimlerde pornografi, ve "kutsal" sahne sanatına "ek" olarak da fahişelik sunmanızı talep eden burjuva kamuoyundan yana? Bu mutlak özgürlük, burjuva ya da anarşist bir sözdür (çünkü anarşizm, bir dünya görüşü olarak, ters yüz edilmiş burjuva felsefesidir). İnsan toplum içinde, topluma tabi olmadan yaşayamaz. Burjuva yazar, sanatçı ya da oyuncunun özgürlüğü düpedüz, cüzdana, yozlaşmaya, fuhşa olan maskelenmiş (ya da ikiyüzlüce maskelenmiş) bağımlılıktır.

Kasım 1905

Collected Works, Cilt 10, s. 48

(*) Metnin içeriği *romanah* (romanlar) sözcüğünü düşündürdüğü halde *ramkah* (çerçeveler) diyen kaynakta bir baskı hatası olmalıdır. - Yayımcı (Progress Publishers)

DUMA VE RUS LİBERALLERİ'nden

... Burjuva aydın kesiminin büyük kısmı, politikadan uzaklaşmış kişilerle birlikte yaşamakta ve bu kişiler tarafından beslenmektedir. Yalnızca birkaç aydın, halk kitlelerinin siyasal kitaplara, gazetelere ve sosyalist bilgiye olan *"kurt açlığı"*nı deneyimleriyle bilenler, işçilerin partisinin propaganda gruplarına girmektedir. Ama bu gibi aydınların, kahramanca bir ölüme gitmeseler bile, her türlü sanının ötesinde fazla çalışan, düşük ücretli, yarı aç, sürekli yorgun "Parti sıra işçisi"nin gerçekten kahramanca ağır iş yaşamını sürdürdüklerinde kuşku yok. *Böylesi* aydınlar ödüllerini, "toplumun" gübre yığınından uzak kalmakta ve *kendi* dinleyicilerinin toplumsal ve siyasal sorunlara kayıtsızlığını düşünmek zorunda olmamakta buluyorlar. Ve gerçekten de, kendisine bu sorunlara kayıtsız olmayan dinleyiciler bulamayan bir "aydın", para için evlenmek yoluyla kendisini satan bir kadının seven bir eşe benzediği ölçüde "demokrat"a ya da sözcüğün en iyi anlamıyla aydına benziyor. Her ikisi de, resmen saygıdeğer ve pekâlâ da yasal fuhşun çeşitlemeleri.

10 Nisan 1907

Collected Works, Cilt 12, s. 381

KONT HEYDEN'İN ANISINA'dan

PARTİSİZ "DEMOKRAT"LARIMIZ[40] HALKA NE ÖĞRETİYORLAR?

... Toprak sahiplerinin halkın üzerindeki etkisinden korkmaya gerek yoktur. Onlar, önemli sayıda işçiyi ya da giderek köylüyü uzunca bir süre için aldatmayı hiçbir zaman başaramayacaklardır. Ama *aydın kesiminin* etkisi, sömürüde doğrudan rol almayan, genel söz ve kavramları kullanmak üzere yetiştirilmiş olan, her "iyi" fikre bahklama atlayan ve bazen sınıflararası konumunu içten bir aptallık düzeyinden sınıfsal olmayan partiler ve sınıfsal olmayan politika *ilkesi* düzeyine çıkaran bu burjuva aydın kesiminin halkın üzerindeki etkisi, tehlikelidir. Kitlelerin, gerçekten zarar verebilecek biçimde zehirlenmesini burada ve yalnızca burada buluyoruz ve tüm sosyalizm güçlerinin bu zehire karşı durmak için en büyük çabayı göstermesi gerekiyor.

... Nekrasov ve Saltikov kendi zamanlarında Rus toplumuna, feodal toprak sahibinin eğitiminin dış görünüşü ve cilasının arkasında yatan gözü doymaz çıkarları görmeyi öğrettiler; bu gibi tiplerin ikiyüzlülüğünden ve duyarsızlığından nefret etmeyi öğrettiler. Oysa, kendisini demokratik kalıtın bekçisi sayan ve Kadet Partisi'ne* ya da Kadet evet - efendimcilerine dahil olan modern Rus aydını, halka, köleliğe yaltaklanmayı öğretiyor ve partisiz bir demokrat olarak yantutmazlığından zevk duyuyor. Dubasov ve Stolipin'in marifetlerinin sunduğundan neredeyse daha isyan ettirici bir görünüm...

Haziran 1907

Collected Works, Cilt 13, s. 56

(*) Kadetler, Heyden değerlendirmelerinde *Tovariş*'in beyefendilerinden yüz kez daha çok alçaldılar. Bu sonuncuyu, Rus "toplumunun" "nezih insanlarının" "demokrasisi"ne örnek olarak aldık.

BİR POLİTİKA YAZARININ NOTLARI'ndan

... İşçilerin partisinde bir hayli küçük burjuva aydının bulunduğu bir küçük burjuva ülkesinde bir burjuva devrim döneminde, proletaryanın siyasal olarak liberallere tabi kılınması eğiliminin çok reel bir temeli vardır.

... Aydınlar kampında, Kadetlerden, Duma'nın rolünden ve boykottan söz ederken gerçekte sırf liberal tezler kullandıkları halde sınıf savaşımının ilkelerini vazeden çok miktarda "Marksist"imiz var! Ve bu siyasal budalaların, Avrupa'da uzun süre bildik olan bir görüntüyü, yani hükümete karşı konuşup da her önemli konuda hükümeti destekleyen liberal görüntüsünü hazmetmeleri için, Kadetlerin daha kaç bütçeye oy vermeleri[41] gerekiyor.

İkinci Duma'nın yerine Üçüncünün[42] geçmesi, Oktobristler[43] gibi hareket eden Kadetlerin yerine Kadetlerin yardımıyla hareket eden Oktobristlerin geçmesidir. İkinci Duma'da, halk söz konusu olduğunda kendilerine demokrat diyen, burjuvazi söz konusu olduğunda hükümeti destekleyen burjuva aydınlarının partisi üstün durumdaydı. Üçüncü Duma'da ise, göstermelik bir muhalefet ve iş yaşamına hizmet için burjuva aydınlarını kiralayan toprak sahipleri ve büyük burjuvazi üstün durumda olacaktır. Bu basit gerçek, Kadet Partisi'nin siyasal tutumunun bütününde ve özel olarak da İkinci Duma'da doğrulanmaktadır.

22 Ağustos (4 Eylül) 1907

Collected Works, Cilt 13, s. 64, 70

DOĞRU YOLDA'dan

Parti bunalımının[44] çok belirgin özellikteki (kuşkusuz en derin olmaktan uzak, ama belki de en görünürler arasında bulunan) dışavurumlarından birisini alınız. Aydınların partiden kaçışını kastediyorum. Bu kaçışın niteliği, Partimizin Merkez Organı'nın* bu yılın Şubat ayında çıkan ilk sayısında çarpıcı bir biçimde tanımlanmaktadır. Parti'nin iç yaşamının değerlendirilmesi için çok miktarda malzeme sağlayan bu konu, bu sayıya büyük ölçüde yeniden alınmıştır. Kulebaki Fabrikalarından (Merkezi Sanayi Bölgesinin Vladimir yöre örgütü) bir muhabir, "yöre örgütü kısa bir süre önce, aydın işçi *yokluğundan* ölmüş durumda" diye yazıyor. Urallar'dan, "ideolojik güçlerimiz kar gibi eriyip gidiyor" diye yazıyorlar. "Genelinde yasadışı örgütlerden kaçınan... ve Partiye yalnızca, hareketliliğin yükselmesi ve o sırada pek çok yerde var olan *de facto* (fiili -ÇN) özgürlük zamanında girmiş olan öğeler Parti örgütlerimizi terk etmiş durumda." Ve Merkez Yayın Organındaki "Örgüt Sorunları" başlıklı makale bu raporlarla, baskıya almadığımız başka raporları, şu sözcüklerle özetliyor: "İyi bilindiği üzere, aydınlar son aylarda kitleler halinde kaçıp gitmektedir."

Ne var ki, Parti'nin yarı proleter yarı küçük burjuva aydınlardan kurtulması, proleter kitlelerin kahramanca savaşım döneminde birikmiş olan yeni *salt proleter* güçlere *yeni bir yaşamı* kavratmaya başlıyor. Rapordan yapılan alıntının gösterdiği üzere, umutsuz bir durumda -giderek tümüyle "ölmüş"- olan şu aynı Kulebaki örgütünün yeniden can kazandığı anlaşılıyor. "İşçi-

(*) *R.S.D.İ.P.'nin Merkez Yayın Organı*[45]: 1908 Şubatından 1917 Ocağına kadar yayımlanmış olan yasadışı *Sotsiyal - Demokrat* gazetesi.

ler arasında, (okuyoruz) yörenin her yanına dağılmış durumdaki, pek çoğu herhangi bir aydın gücünden, yazından, giderek Parti Merkezi ile bağlantıdan yoksun, çok sayıdaki Parti yuvası, ölmek istemiyor... Örgütlü üyelerin sayısı azalmıyor, artıyor... Aydın yok ve işçiler, işçilerin en sınıf - bilinçli olanları, propaganda çalışmasını kendileri yapmak zorundalar." Ve ulaşılan genel sonuç, "aydınların kaçışı nedeniyle sorumlu işlerin bazı yerlerde ileri işçilere geçmekte olduğu"dur *(Sotsiyal - Demokrat,* No. 1, s. 28).

Parti örgütlerinin deyim yerindeyse farklı bir sınıf temeli üzerindeki bu yeniden kuruluşunun zor bir şey olduğunda kuşku yoktur ve bazı tereddütler olmadan gelişeceğe benzememektedir. Ne var ki, zor olan yalnızca ilk adımdır; ve bu ilk adım da zaten atılmıştır. Parti, ileri "aydınların" işçilerin saflarından kendi başlarına çekilmeleriyle, çalışan kitlelerin önderliği gibi doğru bir yola zaten girmiş durumdadır.

19 Mart (1 Nisan) 1908

Collected Works, Cilt 15, s. 17-18

RUS DEVRİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ'nden

... Aydınların ve küçük burjuvazinin reddetme acelesi içinde oldukları devrimci savaşım geleneklerini korumak, geliştirmek ve güçlendirmek, halkın büyük kısmının bilincini bu geleneklerle doldurmak ve bu gelenekleri, demokratik hareketin bir sonraki kaçınılmaz yükselişine doğru götürmek görevleri, özel bir güçle Rus işçi sınıfına yüklenmiş durumdadır.

... Bekleyin hele, 1905 yine gelecek. İşçilerin bakış tarzları budur. İşçiler için o savaşım yılı, *ne yapılması gerektiği* konusunda model sağladı. Aydınlar ve dönek küçük burjuvalar için ise, o yıl "delilik yılı", *ne yapılmaması gerektiğinin* modeli olan bir yıldı. Proletaryaya göre devrimin deneyiminin üstünde çalışılması ve bu deneyimin eleştirel kabulü, *o sıradaki* savaşım yöntemlerinin, söz konusu Ekim grev savaşımı ile Aralık silahlı savaşımını[46] daha kitlesel, daha yoğun ve daha bilinçli hale getirmek için nasıl *daha başarılı olarak* uygulanabileceğinin öğrenilmesini içermelidir. Döneklik eden aydın kesimini geme vurmuş olan karşı devrimci liberalizme göre ise, devrimin deneyiminin özümsenmesi, "evcilleşmemiş" kitle savaşımının "saf yürekli" içgüdüselliğiyle sonsuza değin ilgiyi keserek bunun yerine Stolipin "anayasacılığı"[47] temeline dayalı "kültürlü ve uygar" *anayasal* çalışmanın konulmasını içermek zorundadır.

10 (23) Mayıs 1908

Collected Works, Cilt 15, s. 53

RUS DEVRİMİNİN AYNASI LEV TOLSTOY'dan

Tolstoy'un yapıtlarındaki, görüşlerindeki, doktrinlerindeki, okulundaki çelişkiler, gerçekten de hemen göze çarpıyor. Bir yanda, büyük sanatçı, Rus yaşamından eşsiz resimler çizmekle kalmayıp dünya yazınına birinci sınıf katkılarda bulunmuş bir deha var. Öte yanda ise, İsa'ya aklını takmış bir toprak sahibi. Bir yanda, toplumsal yapaylık ve ikiyüzlülüğe karşı dikkate değer güçte açıksözlü ve içten protesto; öte yanda "Tolstoyluk" eden, yani herkesin ortasında göğsünü yumruklayıp "Ben kötü, günahkâr bir adamım, ama ahlakımı kusursuzlaştırmaya çalışıyorum; artık hiç et yemiyorum, şimdi pirinç kotlet yiyorum" diye ağlayan Rus aydını denilen çökmüş isterik sızlanmacı. Bir yanda, kapitalist sömürünün acımasız eleştirisi, hükümetin fütursüzluklarının, göstermelik mahkemelerin ve devlet idaresinin sergilenmesi ve gönenç ve uygarlığın başarılarının artışıyla, kitlelerin arasında yoksulluğun, bozulmanın ve sefaletin artışı arasındaki derin çelişkilerin maskesinin düşürülmesi. Öte yanda, eksantrik itaat vaazları, "şeytana" şiddet kullanarak "direnmemeli"ler. Bir yanda, en aklı başında gerçekçilik ve bilumum maskelerin yırtılıp atılması; öte yanda, yeryüzündeki en nefret edilesi şeylerden birisinin, yani dinin vazedilmesi, resmi papazların yerini ahlaki inançtan ötürü hizmet verecek papazların alması, yani kilisenin etkisinin artması yönünde en incelmiş ve bu yüzden de özellikle tiksindirici çabalar.

11 (24) Eylül 1908

Collected Works, Cilt 15, s. 205

SOSYALİST - DEVRİMCİLER DEVRİMİ NASIL DEĞERLENDİRİYOR VE DEVRİM ONLARI NASIL DEĞERLENDİRMİŞTİR'den

... Kitlelerin ve sınıfların devrimdeki açık eylemi, durumu ve bazı hallerde de partilerin niteliğini değiştirmiştir. Sosyalist - Devrimciler, devrimden önce *yalnızca,* Narodnik fikirleri olan bir grup aydındılar. Bu tanımlama devrimden sonra, ya da giderek 1906'dan sonra da doğru olur muydu? Olmayacağı açıktır. Bu biçimde dile getirilen eski görüşü yalnızca devrimden hiçbir şey öğrenmeyenler destekleyebilir.

Devrim, Narodnik fikirleri olan bu aydın grubunun, Rus burjuva devriminde köylülüğün çıkarlarını ve bakış açısını dile getiren fazlasıyla geniş ve kuşku götürmeyecek biçimde kitlesel Narodnik ya da Trudovik bir eğilimin[48] aşırı Sol *kanadı* olduğu *kanıtlanmıştır.*

... *Kitleler olmadan* aydınların ne parlamenter ne de parlamento dışı, önemli sayılabilecek savaşım araçları hiçbir zaman olmamıştır ve olmayacaktır.

7 (20) Ocak 1909

Collected Works, Cilt 15, s. 340, 343

TASFİYECİLİĞİN TASFİYESİ'nden

Bir burjuva devrimi döneminde, proleter partinin, proleter kuram ve taktikleri hazmetmeye çok az yetenekli, kendilerininkini de çöküş döneminde elde tutmaya çok az yetenekli, oportünizmi aşırı ucuna kadar götürmesi çok olası küçük burjuva *yol arkadaşları* (Almancada *Mitlaufer* olarak bilinen) bir destekleyiciler topluluğunun olacağı kesindir. Ayrışma gelip çatmış; ve Menşevik aydınlar, Menşevik yazarlar kitlesi fiilen liberalleşmiştir. Aydın kesimi Partiden uzağa savrulmuş; ve *dolayısıyla* ayrışma en çok Menşevik örgütlerde tam olmuştur. Menşeviklerden proleteryaya ve proleter sınıf savaşımına, proleter devrimci kurama içtenlikle sempati duyanlar (ve devrimdeki oportünizmlerine, durumdaki hiçbir değişikliği, karmaşık tarihsel süreçteki hiçbir kıvrımı kaçırmamaya çalıştıklarını gerekçe gösteren Menşevikler her zaman olmuştur), tasfiyecilere[49] karşı savaşma kararlılıkları olmaksızın ve deneseler bile başaracak güçleri olmaksızın, kendilerini "bir kez daha azınlıkta", Menşeviklerin arasında azınlıkta bulmuşlardır. Ne var ki, oportünist yol arkadaşları liberalizme doğru gitgide daha çok kayıyorlar. Plehanov, Potresov'dan, *Golos Sotsiyal - Demokrata* Çerevanin'den, Moskovalı Menşevik işçiler Menşevik aydınlardan usanıyor *ve benzeri.* Partici Menşevikler[50], Menşeviklerin arasındaki ortodoks Marksistler bağlarını koparmaya başlıyorlar ve eşyanın mantığı gereği, *partici* olmak dolayısıyla, Bolşeviklere yakınlaşıyorlar. Ve bu durumu anlamak, ilkesel farklılıkların üstünü kapatarak değil, içerisindeki görüş farklılıklarının ortak çaba, ortak atılım, ortak savaşımın yolunu tıkamayacağı gerçekten birleşik işçilerin partisini inşa etmek yoluyla, tasfiyecileri her yerde ve her yolla Partici Menşeviklerden ayırmak, Partici Menşeviklerle daha yakın ilişkiler kurmak bizim görevimizdir.

11 (24) Temmuz 1909

Collected Works, Cilt 15, s. 455 - 56

VEHİ[51] HAKKINDA'dan

En etkili Anayasal - Demokrat politika yazarlarının katkılarından derlenen, kısa bir süre içerisinde birkaç baskı yapan ve gerici basının tümünün kendinden geçercesine karşıladığı ünlü *Vehi* sempozyumu, dönemin gerçek bir simgesidir. Kadet gazeteleri *Vehi*'deki fazlasıyla tiksinç özel bölümleri "düzeltmek" için ne denli uğraşırlarsa uğraşsınlar, Anayasal - Demokrat Parti'nin politikasını bir bütün olarak etkilemek konusunda tümüyle güçsüz kalan ya da bu politikanın asıl anlamı ile ilgili olarak kitleleri aldatmayı hedefleyen bazı Kadetler tarafından ne denli reddedilirse edilsin, *"Vehi"nin modern Kadetçiliğin kuşku duyulmayacak ölçüde açık özünü dile getirdiği,* soru götürmez bir olgudur. Kadetlerin partisi, *Vehi* partisidir.

Kitlelerin siyasal ve sınıf-bilinçliliği bakımından gelişmesine her şeyin üstünde değer biçen işçi sınıfı demokratları, *Vehi*'yi, Kadetlerin siyasal eğilimlerinin özünün, ideolojik önderlerinin ağzından harika bir biçimde sergilenmesi olarak karşılamalıdırlar. *Vehi*'yi yazmış olan baylar şunlar: Berdyaev, Bulgakov, Herşenson, Kistyakovski, Struve, Frank ve İzgoyev. Bu ünlü milletvekilleri, ünlü dönekler ve ünlü Kadetlerin adları bile yeterince anlamlıdır. *Vehi*'nin yazarları, bütün bir toplumsal eğilimin gerçek ideolojik önderleri olarak konuşuyorlar. Bize felsefe, din, politika, politik yazın ve tüm kurtuluş hareketiyle tüm Rus demokrasisi tarihinin değerlendirilmesi konularında, özlü ana hatlarıyla, eksiksiz bir ansiklopedi veriyorlar. Yazarları ,*Vehi*'ye "Rus Aydın Kesimi Üstüne Makaleler Derlemesi" alt başlığını vermekle yayınlarının asıl konusunu olduğundan önemsiz gösteriyorlar, çünkü aslında bu yazarlarda "aydın kesimi", tüm Rus demokrasisinin ve tüm Rus kurtuluş hareketinin ruhsal önderi, esinleyicisi ve sözcüsü olarak belirmektedir. *Vehi* , Rus Kadetçiliği ile genel

olarak Rus liberalizminin, Rus kurtuluş hareketinden ve bu hareketin tüm ana amaç ve temel geleneklerinden *tam bir kopuşa* doğru almakta olduğu yolda çok anlamlı bir işarettir.

I

Bu *liberal döneklik ansiklopedisi* üç ana konuyu kapsıyor: 1) Rus (ve uluslarası) demokrasinin dünya görüşünün bütününün ideolojik ilkelerine karşı savaşım; 2) son yılların kurtuluş hareketinin reddi ve kötülenmesi; 3) Oktobrist burjuvazi, eski rejim ve genelinde eski Rusya'nın bütünü ile ilgili olarak, ansiklopedinin "uşaklık" duygularının (ve buna denk düşen bir "uşaklık" politikasının) açıkça ilanı.

Vehi yazarları, "aydıncıl" dünya görüşünün felsefi temellerinden yola çıkıyorlar. Kitap baştan başa, dogmatizm, metafizik, ve "felsefe yapmanın en ilkel ve en düşük biçimi"nden ibaret (s. 4 -göndermeler *Vehi*'nin ilk baskısınadır) olarak nitelenen materyalizme karşı keskin bir muhalefetle doludur. Pozitivizm mahkûm edilmiştir, çünkü "bize göre" (yani, *Vehi*'nin hiçe indirdiği Rus "aydın kesimi"ne göre) "hiçbir mistik, hiçbir inanç sahibi, bilimdeki bilimsel pozitivizmi inkâr edemez"ken (11), pozitivizm "materyalist metafizikle özdeşleştirilmiş" ya da "yalnızca materyalizm ruhuyla" (15) yorumlanmıştır. Gülmeyin! "İdealist ve dinsel mistik eğilimlere düşmanlık" (6): *Vehi*'nin "aydın kesimi"ne saldırırken yaptığı suçlama budur. "Her durumda Yurkeviç, Çerniçevski ile karşılaştırıldığında gerçek bir filozoftu"(4).

Bu bakış açısına sarılan *Vehi*, çok doğal olarak, durmadan "aydın kesimi"nin tanrıtanımazlığına ateş püskürmekte ve canla başla, dinci dünya görüşünü bütünlüğü içerisinde yeniden yerleştirmeye çabalamaktadır. Çerniçevski'yi filozof olarak yerle bir eden *Vehi*'nin, Belinski'yi de politika yazarı olarak yerle bir etmesi tümüyle doğaldır. Belinski, Dobrolyubov ve Çerniçevski, "aydınların" önderleriydiler (134, 56, 32, 17 ve başka yerlerde). Çaadeyev, Vladimir Solovyov, Dostoyevski, "hiç de aydın değillerdi." İlk sözünü ettiklerimiz, *Vehi*'nin ölümüne savaş açtığı bir akımın önderleriydi. Sonuncular tam da *Vehi*'nin bugün temsil ettiği şeyleri "yorulmak bilmeden savundu"larsa da *Vehi*'nin önsözü bunların "gözardı edildiğini, aydın kesiminin bunların yanından geçip gittiğini" bildirmektedir.

Okuyucu bundan, *Vehi*'nin saldırdığı şeyin "aydın kesimi" olmadığını şimdiden anlayabiliyordur. Bunlar yapay ve yanıltıcı bir dile getirme tarzından başka bir şey değil. Saldırı, demokrasiye karşı, demokratik dünya görüşüne karşı tüm hat boyunda sürdürülmektedir. Ve kendisini "anayasal" ve "demokrat" olarak reklam eden bir partinin ideolojik önderleri için şeyleri adıyla çağırmak elverişsiz olacağından, terminolojilerini *Moskovskiye Vedomosti*'den[52] ödünç almışlardır. Demokrasiyi yadsımıyorlar (ne kepazece iftira!), yalnızca "entellektüalizmi" yadsıyorlar.

Vehi, Belinski'nin Gogol'e yazdığı mektubun "aydıncıl duygunun çok renkli ve klasik bir biçimde dile getirilişi"(56) olduğunu bildiriyor. "Belinski'den sonraki siyasal yazınımızın tarihi, yaşamın anlaşılışı anlamında, tam bir karabasandır"(82).

Demek öyle. Demek ki, serf köylülerin serfliğe olan düşmanlıkları "aydıncıl" bir duygudur. Rus yaşam sisteminin bütününde feodalizm kalıntılarına karşı nüfusun en geniş kitlelerinin 1861'den 1905'e değin sürdürdüğü protesto ve savaşımın tarihi elbette ki "tam bir karabasan"dır. Ya da bilge ve eğitim görmüş yazarlarımızın gözünde Belinski'nin Gogol'e mektubundaki duyguları belki serf köylülerin duygularına bağlı değildi? Siyasal yazınımızın tarihi halk kitlelerinin feodal baskı kalıntılarına karşı öfkesine bağlı değildi?

Moskovskiye Vedomosti her zaman, Rus demokrasisinin en azından Belinski'den başlamak üzere, hiçbir biçimde nüfusun en geniş kitlelerinin, halkın feodal kurumlar tarafından çiğnenen temel hakları uğruna savaşıma olan ilgilerini değil, yalnızca "aydıncıl duyguları" dile getirdiğini kanıtlamaya çalışmıştır.

Vehi'nin gerek felsefe gerekse siyasal yazı konularındaki proğramı, *Moskovskiye Vedomosti*'ninkinin aynısıdır. Liberal dönekler, felsefede tüm gerçeği söylemeyi, proğramlarının *tümünü* (materyalizme ve pozitivizmin materyalist yorumuna karşı savaş, mistisizmin ve mistik dünya görüşünün restorasyonu) açığa vurmayı kararlaştırdılarsa da, siyasal yazı konularında kaçamaklara başvuruyor, kıvırtıyor ve düzenbazlık ediyorlar. En temel demokrasi fikirleriyle, en ilksel demokratik eğilimlerle ilgilerini kestiler, ama yalnızca "entellektüalizm"le ilgilerini kestiklerini ileri sürüyorlar. Liberal burjuvazi, halkın haklarının savunulmasından halka düşman kurumların savunusuna kesin bir biçim-

de dönüş yaptı. Ne var ki, liberal politikacılar "demokrat" sıfatını ellerinde tutmak isteğindeler.

Belinski'nin Gogol'e mektubu ve Rus siyasal yazını tarihi ile ilgili olarak oynanan oyunun aynısı, son zamanlardaki hareketin tarihine de uygulanıyor.

II

Vehi gerçekte yalnızca, demokratik hareketin sesi olmuş aydın kesimine ve yalnızca bu kesimin demokratik hareketin gerçek bir katılımcısı olduğunu gösteren nedenlerden ötürü saldırıda bulunuyor. *Vehi*'nin aydın kesimine öfkeyle saldırmasının nedeni açık seçik, bu "küçük yeraltı yandaşlar grubunun gün ışığına çıkması, çok sayıda yandaş kazanması ve bir süre ideolojik bakımdan etkili ve giderek fiilen güçlü olması"dır (176). "Aydın kesimi" küçük bir yeraltı yandaşlar grubu olduğu *sürece*, çok sayıda yandaş kazanıncaya ve fiilen güçlü duruma gelinceye değin, liberaller bu kesime sempati göstermiş ve bazen de onu gizlice desteklemişlerdir; bu demektir ki, liberaller, demokrasi gerçek kitleleri harekete geçirmediği sürece ona sempati göstermişlerdir, çünkü kitleleri çekmediği sürece, demokrasi yalnızca liberalizmin bencil amaçlarına hizmet etmiş, yalnızca liberal burjuvazinin üst kesimlerinin iktidarın biraz daha yakınına tırmanmasına yaramıştır. Demokrasi *kendi* amaçlarını kavramaya ve *kendi* çıkarlarını üstün tutmaya başlayan kitleleri çektiği zaman, liberaller ona sırtlarını dönmüşlerdir. *Kadetlerin*, demokrat "aydın kesimi"ne karşı kopardıkları çığlıklar perdesi altındaki *savaşları, gerçekte kitlelerin demokratik hareketine karşı yürütülmektedir...*

... Demokratik hareketler ve demokratik fikirler yalnızca siyasal bakımdan hatalı, taktik bakımdan yersiz olmakla kalmayıp, ahlaki bakımdan da kötüdür. *Vehi*'nin, Pobedonostsev' inkinden bir milim bile farkı olmayan gerçek görüşleri, özünde böyledir. Struve, İzgoyev, Frank ve şürekâsının söylemekte olduklarını Pobedonostsev daha namusluca ve içtenlikle söylemiştir, o kadar.

Vehi, demokrasinin kafasına dökülmüş gerçek bir gerici çamur selidir. Elbette ki *Novoye Vremya*'nın[53] yazarları -Rozanov, Menşikov ve A. Stolipin- *Vehi*'yi öpücükleriyle selamlamaya koşmuşlardır. Volinya Piskoposu Anthony'nin, liberal önderlerin bu yayınına bayıldığı kesindir.

Vehi şöyle diyor: "Aydınlar halka karşı görevleri konusunu düşündükleri zaman, görev ilkesi olarak dile getirilen kişisel sorumluluk fikrinin yalnızca kendileri, aydınlar için değil, halk için de geçerli olması gerektiği düşüncesine hiçbir zaman ulaşmadılar" (139). Demokratlar, halkın hakları ve özgürlüğünün genişletilmesini düşünürken, bu düşünceyi halkın üst sınıflarının "görevi" ile ilgili sözcüklerle örtmüşlerdir. Demokratlar, reform öncesindeki bir ülkede ya da 3 Haziran anayasasının[54] geçerli olduğu bir ülkede halkın egemen sınıflara karşı herhangi bir "sorumluluğu"nun söz konusu olabileceği düşüncesine asla ulaşamazlardı ve ulaşmayacaklardır. Bu düşünceye ulaşmak için demokratların, ya da sözde demokratların, tümüyle karşı devrimci bir liberale dönüşmüş olması gerekiyor.

... Ve *Vehi,* Rus liberalleriyle, bunların arasında yer alan Rus Kadetlerinin *gerçek* politikalarının tüm ruhunu açığa vurması bakımından, iyidir. *Vehi* ile olan Kadet polemiği ve Kadetlerin *Vehi*'yi reddetmeleri bu nedenle iki yüzlülükten, sırf boş laftan ibarettir, çünkü gerçekte Kadetler topluca, parti olarak, toplumsal bir güç olarak, *başka hiçbir* politikayı değil, *Vehi* politikasını izlemişlerdir ve izlemektedirler. 1905 Ağustos ve Eylülünde Buligin Duması[55] seçimlerine katılma çağrısı, aynı yılın sonunda demokrasi davasına ihanet, halktan ve halk hareketinden olan sürekli korkuları ve ilk iki Duma'daki[56] işçi ve köylü milletvekillerine sistemli muhalefet, bütçeye oy verme, Üçüncü Duma'da Karaulov'un din konusunda, Berezovski'nin toprak sorunu konusundaki konuşmaları, Londra'yı ziyaret: bunlar tam da, *Vehi*'de ideolojik olarak ilan edilmiş olan *bu* politikanın sayısız işaretlerinden yalnızca birkaçıdır.

Rus demokrasisi bu politikanın özünü ve sınıfsal köklerini anlayıncaya değin, ileriye doğru tek bir adım atamaz.

13 (26) Aralık 1909

Collected Works, Cilt 16, s. 123-26, 127, 129, 130-31

BİR POLİTİKA YAZARININ NOTLARI'ndan

... "Eski" devrimciler kuşağı, sahneyi terk ediyor. Stolipin bu kuşağın, pek çoğu tüm takma adlarını ve gizli çalışma kanallarını özgürlük günlerinde, devrim yıllarında açığa vurmuş olan temsilcilerini avlamak için elinden geleni yapıyor. Hapishane, sürgün, ağır hapis cezaları ve göçmenlik saflardan çekilenlerin sayısını durmadan artırırken, yeni kuşak yavaş yetişiyor. Aydın kesiminin içinde, özellikle bu kesimin yasal faaliyetin şu ya da bu biçimine "bağlanmış" olan kısmında, yasadışı partiye tam bir inanç yokluğu ve zamanımızda özellikle zor ve özellikle nankör olan işlere çaba harcamaya karşı bir soğukluk gelişiyor. "Gerçek dost kara gün dostudur", ve hem eski, hem de yeni karşı - devrimci güçlerden gelen saldırılarla zor bir dönemden geçmekte olan işçi sınıfı, kaçınılmaz bir biçimde, "bir saatlik dostlar", iyi gün dostları, yalnızca devrim sürerken dost olup, genelleşen baskılara baş eğen ve karşı devrimin daha ilk başarısında "yasallık için savaş" ilan etmeye hazır olan aydınlarının pek çoğunun çekip gitmesine tanık olacak.

6 (19) Mart ve 25 Mayıs (7 Haziran) 1910

Collected Works, Cilt 16, s. 247

BİR RUS TERÖRİSTİNİN KARİYERİ'nden

... Günümüzde, devrimciliğinin az çok gerçekliği olan bir partiye ancak, devrimci *sınıflar* destek olabilir... ne var ki, yakın zamanlara değin demokrat, hatta devrimci anlayışta olan burjuva aydın kesimi *kitlesi* şimdi demokrasiye ve devrime *sırtını dönmüş* durumda. Bunda hiçbir rastlantısal yön yok; bu durum, monarşi "kampıyla" devrim kampının karşı karşıya geleceği anın ne denli yakın olduğunu *deneyim yoluyla* kavramış olan ve o an geldiğinde *hangi* yanı seçmek zorunda olacağını deneyim yoluyla kavramış olan Rus burjuvazisi kafasında sınıf bilinçliliğinin gelişmesinin kaçınılmaz sonucudur.

Rus devriminin büyük derslerinden bir şeyler öğrenmek isteyenler, halkın Romanovlar monarşisine karşı yeni utkular kazanmasına yeniden yol *açabilecek* ve kuşkusuz açacak olanın yalnızca proletaryanın sınıf bilinçliliğinin gelişmesi, yalnızca *bu* sınıfın örgütlenmesi ve küçük burjuva "yol arkadaşlarının" bu sınıfın partisinden dışlanması ve bu yol arkadaşlarının belirgin özelliği olan sallantılılık, zayıflık ve ilkesizliğin ortadan kaldırılması olduğunu kavramak durumundadırlar.

13 (26) Ocak 1911

Collected Works, Cilt 17, s. 47-48.

SEÇİM KAMPANYASININ TEMEL SORUNLARI'ndan

... Son dört yılın[57] *deneyimini* hesaba katmamız gerekiyor, sırf sözcükleri, verilen sözleri ya da güvenceleri değil. Bu dört yıl gerçekten de, aydınlarımız arasında Marksizmin "güvenilmez yol arkadaşları" (çoğu kez Marksist olmak arzusunda) olan epeycesini gün ışığına çıkardı, bize bu gibi yol arkadaşlarına güvenmemeyi öğretti, düşünen işçilerin kafasında Marksist kuramın ve budanmamış biçimiyle Marksist proğramın önemini *artırmaya* yaradı.

... Tüm ülkelerde, ileri işçilerin ve yazgılarını bütün yürekleriyle işçilerle birleştirmiş olan gerçek Marksist "aydınların", partilerini kurmak ve eğitmek işinin onlarca yıllarını aldığını bilmiyor musunuz? Ülkemizde de *başka türlü olamaz*...

1911 Aralığı ve 1912 Ocağı

Collected Works, Cilt 17
s. 399, 404

HERZEN'İN ANISINA'dan

Herzen, geçen yüzyılın ilk yarısının soylular ve toprak sahipleri arasından çıkan devrimciler kuşağına mensuptu. Soyluluk, Rusya'ya sevimli Manilovlar verdiği gibi, Bironlar ve Arakçeyevler, sayısız "sarhoş subaylar, kabadayılar, kumarcılar, panayır kahramanları, av ustaları, cümbüşçüler, dayakçılar, kadın simsarları" da armağan etti. Herzen şöyle yazıyor: "Fakat bunların arasından, 14 Aralık'ın[58] adamları, Romulus ve Remus gibi, vahşi bir hayvanın sütüyle beslenmiş bir kahramanlar alayı çıktı... Bunlar, genç kuşağı yeni bir yaşam konusunda bilinçlendirmek ve bir zulüm ve kölelik ortamında doğmuş olan çocukları arındırmak amacıyla kesin bir ölüme bile bile giden silah arkadaşları, tepeden tırnağa sırf çelikten yapılma gerçek devlerdi."

Herzen bu çocuklardan biriydi. Dekambristlerin ayaklanması onu uyandırdı ve "arındırdı". Ondokuzuncu yüzyılın kırklı yıllarının feodal Rusya'sında, zamanının en büyük düşünürlerinin düzeyine ulaştı. Hegel'in diyalektiğini özümsedi. Bunun, "devrimin cebiri" olduğunu kavradı. Materyalizm yönünde Feuerbach'ı izleyerek, Hegel'den daha ilerilere gitti. Herzen'in *Doğa İncelemeleri Üstüne Mektuplar*'ının birincisi ve 1844'te yazılmış olan "Ampirisizm ve İdealizm", bize bugün bile pek çok modern ampirisist doğa bilimcisinden ve günün idealist ve yarı-idealist filozoflarından üstün kılan bir düşünürü açık ediyor. Herzen dosdoğru diyalektik materyalizme gelmiş ve tarihsel materyalizmin önünde durmuştur.

... Herzen, "Rus" sosyalizminin, "Narodizm"in kurucusudur. "Sosyalizm"i, *toprağı olan* köylülerin kurtuluşunda, toprağın ortak kullanımında ve "toprak hakkı" gibi köylü bir fikirde

görmüştür. Bu konuda saplantı halindeki fikirlerini sayısız kez ileri sürmüştür.

Gerçekte, Herzen'in bu doktrininde, bugünkü Sosyalist - Devrimcilerin zayıflamış olan Narodizmleri de dahil olmak üzere, tüm Rus Narodizminde olduğu gibi, sosyalizmin *zerresi* yoktur.

... Devrimci raznoçintsi'nin yeni kuşağını temsil eden Çernişevski, Dobrolyubov ve Semo-Solovyeviç, demokrasiden liberalizme olan bu sapmalar için Herzen'e yöneltikleri suçlamalarda bin kez haklıydılar. Bununla birlikte, Herzen'e haksızlık etmemek için, demokrasi ile liberalizm arasında ne denli gidip geldiyse de, içindeki demokratın üstün geldiği söylenmelidir.

... Rus devriminde etkin olan üç kuşağı, üç sınıfı, net bir biçimde görüyoruz. Önce soylular ve toprak sahipleri, Dekambristler ve Herzen vardı. Bu devrimciler dar bir gruptan ibaretti. Halktan çok uzaktılar. Fakat çabaları boşa gitmedi. Dekambristler Herzen'i uyandırdılar. Herzen devrimci ajitasyon çalışmasını başlattı.

Bu çalışma, Çernişevski'den Narodnaya Volya'nın kahramanlarına kadar, devrimci raznoçintsi tarafından ele alındı, genişletildi, güçlendirildi ve düzeltildi. Savaşçıların safları genişledi; halkla daha yakından ilişkiye geçtiler. Herzen onlara, "çıkmakta olan fırtınada dümene geçen gençler" adını veriyordu. Ama henüz fırtınanın kendisi söz konusu değildi.

Fırtına, kitlelerin kendilerinin hareketidir. Baştan başa devrimci tek sınıf olan proletarya, kitlelerin başına geçti ve milyonlarca köylüyü ilk kez açık devrimci savaşıma soktu. Bu fırtınadaki ilk büyük saldırı 1905'te oldu. Bundan sonraki ise, bizzat gözlerimizin önünde gelişmeye başlıyor.

8 Mayıs (25 Nisan) 1912

Collected Works, Cilt 18, s. 25-26, 27, 28-29, 31

YENİ DEMOKRATLAR'dan

... Yine de, yeni raznoçintsiler olduğu kadar eskilerin, "köylü soyundan" gelenlerin, demokrat aydın ve yan-aydın kesiminin, yarı-feodal soyluluktan ayrı bir biçimde, burjuvaziyi temsil ettiklerini unutmamamız gerekiyor.

Ne var ki, burjuvazi farklı tarihsel olanakları olan farklı tabakalardan oluşuyor. Burjuvazinin ve gönenç içindeki burjuva aydın kesiminin -hukukçular, profesörler, gazeteciler, milletvekilleri, vb.- üst katmanları hemen hemen değişmez bir biçimde, Purişkeviç'lerle bağlaşıklığa doğru çekiliyorlar. Binlerce ekonomik bağ, *bu* burjuvaziyi onlara bağlıyor.

Öte yanda, köylü burjuvazi ve "köylü soyundan" gelen yeni aydın kesimi binlerce bağla, mağdur, ezilen, cahil, aç köylü kitlesine bağlanmıştır ve yaşam koşullarının tümünden dolayı, *tüm* Purişkeviçizme, Purişkeviçizmle olan her türlü bağlaşıklığa düşmandır.

Daha kalabalık ve milyonların yaşamına daha yakın olan bu yeni demokrat öğe hızla öğrenmekte, güç kazanmakta ve büyümektedir. Bu öğe büyük ölçüde, belirsiz muhalif duygularla doludur ve liberal saçmalıklarla beslenmektedir. Siyasal bakımdan bilinçli işçilerin büyük ve sorumlu görevlerinden birisi de, bu demokratların liberal önyargıların etkilerinden kurtulmalarına yardımcı olmaktır. Rusya'nın yeni demokratları, ancak bu önyargıları yendikleri, liberal yanılsamaların kötü yükünü reddettikleri, liberallerle ilişkilerini kestikleri ve ellerini işçilere uzattıkları sürece, özgürlük davası için gerçek bir şeyler yapmaya yönelebilirler.

19 Ocak 1913

Collected Works, Cilt 18, s. 522 - 23

EĞİTİM BAKANLIĞI POLİTİKASI SORUNU'ndan

(KAMUSAL EĞİTİM KONUSUNDAKİ TARTIŞMAYA EK)

... 1870 yılında Amerika'da 200.515 öğretmen vardı ve bunların toplam ücretleri 37.800.000 dolardı, yani yılda öğretmen başına ortalama 189 dolar ya da 377 *ruble* düşüyordu. Ve bu, *kırk yıl* önceydi! Bugün Amerika'da 523.210 öğretmen var, bunların toplam ücretleri 253.900.000 dolar olmakta, yani öğretmen başına yılda 483 dolar ya da 966 *ruble* düşmektedir. Ve Rusya'da, üretici güçlerin şimdiki düzeyinde bile... devlet sisteminin tamamı baştan aşağı Amerikan sistemi kadar demokratik bir tarzda yeniden örgütlense, halkı bilgisizlikten, karanlıktan ve baskıdan kurtarmaya çalışan bir öğretmenler ordusuna, daha az doyundurucu olmayan bir ücret garanti etmek şu anda bütünüyle olanaklı olurdu.

... Ve nihayet, tanık gösterdiğim, Halk Eğitim Bakanlığının Oktobrist görevlisi ve Üçüncü (ve Dördüncü) Duma üyesi Bay Klyuzev'den son bir alıntı:

> "1906'dan 1910'a kadar geçen beş yılda, Kazan yöresinde görev yerlerinden alınanlar: 21 ilk ve orta okul müdürü, 32 devlet okulu müfettişi ve 1.054 kent okulu öğretmeni; bu kategorilerden 870 kişi de, nakledilmiştir. Düşününüz"; böyle haykırıyor Bay Klyuzev, "öğretmenlerimiz nasıl rahat uyuyabilsinler? Astrahan'da yatağına yatarken ertesi gün Vyatka'da olmayacağından emin olmayabiliyorlar. Kovalanan bir tavşan gibi oradan oraya sürülen pedagogların ruhsal durumunu anlamaya çalışın!"

Bu haykırış bazı "Solcu" öğretmenlerden değil, bir Oktobristten

geliyor. Rakamlar, dikkatli bir devlet memuru tarafından verilmiştir. Bu memur *sizin* tanığınızdır Sağcı, Milliyetçi ve Oktobrist beyefendiler! "Sizin" bu tanığınız, hükümet tarafından öğretmenlere karşı takınılan tavrın en rezilane, en utanmazca ve en tiksindirici bir keyfilikte olduğunu kabul etmek durumunda kalmıştır! Dördüncü Duma'da ve Devlet Konseyinde[59] başı çeken beyefendiler, *sizin* bu tanığınız, Rusya'daki öğretmenlerin Rus Hükümeti tarafından tavşanlar gibi "sürüldükleri" olgusunu kabul etmek zorunda bırakılmıştır!

Rus yaşamındaki binler ve binlerle benzer olgudan biri olan bu olgunun sağladığı temele dayanarak, Rus halkına ve Rusya'nın bütün halklarına soruyoruz: Soyluların ayrıcalıklarını koruyacak ve halkın öğretmenlerini "tavşanlar gibi" *"sürecek"* bir hükümete ihtiyacımız var mı? Bu hükümet halk tarafından *sürülüp atılmayı* hak etmiyor mu?

27 Nisan (10 Mayıs) 1913

Collected Works, Cilt 19, s. 141-142, 145-46

VERA ZASULİÇ TASFİYECİLİĞİ NASIL YERLE BİR EDİYOR'dan

... Bir kere, Vera Zasuliç, bütün tasfiyeciler gibi, Parti'ye kara çalmak için elinden geleni yapıyor, ne var ki, yazar olarak içtenliği kendisini öylesine net bir biçimde sergiliyor ki, şaşırtıcı oluyor. Makalede şunları okuyoruz: "Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi, İkinci Kongrede kurulan ve hemen bölünen, işçiler arasında propaganda ve ajitasyon yapmaya yönelik bir aydın örgütüdür." Aslında Parti 1898 yılında kuruldu ve 1895-96 döneminde kendisine, kitlesel bir işçi sınıfı hareketi sağlamayı temel aldı. Düzineler ve yüzlerce işçi (St. Petersburg'daki merhum Babuşkin gibi), çalışma gruplarındaki konferanslara katılmakla kalmayıp, daha 1894-95'lerde *ajitasyonu kendileri yürüttüler* ve sonra da diğer kentlerde işçi örgütleri kurdular (Babuşkin'in St. Petersburg'dan sürüldüğü zaman kurduğu Ekaterinoslav örgütleri vb.)

Hareketin ilk zamanlarında aydınların göreli ağırlığı yalnızca Rusya'da değil, her yerde gözlenmek durumundaydı.

Vera Zasuliç işçilerin partisine kara çalmak için bu olguyu kullanmakla, 1894-96 ajitasyon ve grevlerinin deneyimini yaşamış, düşünen tüm işçiler arasında tasfiyeciliği ezmektedir.

> Şöyle yazıyor Vera Zasuliç: "1903'te, bu çalışmaya girmiş bulunan yeraltı çalışma grupları, hiyerarşik kuralları olan gizli bir dernek oluşturmak üzere birleştiler. Yeni örgütün bu durumuyla şimdiki çalışmaya yardımcı mı, yoksa engel mi olduğunu söylemek zordur..."

Bellek kıtlığıyla suçlanmak istemeyen herkes, aydın ve işçi gruplarının yalnızca 1903'te değil, 1894'ten (ve bazı durumlarda daha da öncesinden) başlamak üzere, grevlerde ve propagandada hem ekonomik, hem de siyasal ajitasyona *yardımcı olduğunu* bil-

mek durumundadır. Alenen "yeni örgütün çalışmaya yardımcı mı, yoksa engel mi olduğunu söylemenin zor"luğunu savunmak, yalnızca kocaman ve açık bir tarihsel yalanı beyan etmekten ibaret olmuyor: *Partiye yüz çevirmek* anlamına geliyor...

Yeraltını ilk terk edenler, Avrupadakiler gibi, Sosyal - Demokrat işçi sınıfı hareketinin, proletaryanın (Avrupa'da: genellikle pleblerin), burjuva devriminde oynadığı kurtarıcı rolün çekiciliğine kapılan "yol arkadaşları", karşı - devrimci karamsarlığa düşmüş bu burjuva aydınlardı. 1905'ten sonra nasıl bir Marksist kitlesinin yeraltını terk ettiği ve aydınlara ayrılmış her türden yasal rahat köşelerde kendilerine yer buldukları, iyi bilinen bir olgudur.

Vera Zasuliç'in öznel "iyi" niyetleri ne olursa olsun, tasfiyecilerin tezlerini yinelemesi, nesnel olarak, karşı - devrimci liberallerin küçük fikirlerinin ısıtılıp yeniden önümüze konulması anlamına geliyor. "İşçilerin bağımsız eylemi" vb. üstüne konuşurken sesleri çok çıkan tasfiyeciler, gerçekte işçi sınıfı hareketinden kaçıp burjuvazinin tarafına geçen aydınları temsil ediyor ve savunuyorlar.

Eylül 1913

Collected Works, Cilt 19
s. 394-95, 398

İŞÇİ SINIFI HAREKETİNDE BÖLÜCÜ ÖĞELER OLARAK NARODİZM VE TASFİYECİLİK'ten

... Çeşitli küçük aydıncıl grupların "birliği", kitleler arasındaki kesin siyasal acizlikleri fiyatına, Narodniklerce satın alınmıştır. Ve biz Marksistlerde de, *aynı* aydıncıl zayıflığı sergileyenler, grup birliği konusunda en yüksek sesle bağıran Troçkistler, tasfiyeciler, "uzlaştırmacılar" ve "Tyszkacılar"[60] olurken, hayali değil, somut koşullardan (seçimler, sigorta, günlük basın, grev kampanyaları, vb.) doğup büyüyen gerçek siyasal kampanyalar, sınıf-bilinçli işçilerin *çoğunluğunun*, en sık, en hararetli ve en sert bir biçimde "bölücü" olmakla suçlananların etrafında toplandığını göstermektedir.

Çıkarılacak sonuç açıktır ve aydıncıl gruplar kalabalığı için ne denli tatsız olursa olsun, işçi sınıfı hareketinin gidişi, onları bu sonucu kabule *zorlayacaktır*. Bu sonuç odur ki, aydıncıl gruplar arasında *gerçekte* işçi sınıfı hareketine *zararlı* olan eğilimleri (Narodizm, tasfiyecilik, vb.) dile getiren "anlaşmalar" ya da "bağlaşıklıklar" yoluyla "birlik" sağlama girişimleri, olsa olsa tam bir ayrışmaya ve güçsüzlüğe yol açmaktadır. Gerek Narodizm, gerekse tasfiyecilik, bunu kendi acınası örnekleriyle *kanıtlamışlardır*.

Sınıf - bilinçli proleterlerin çoğunluğunun önderliğindeki işçi sınıfı kitleleri arasında gerçek birlik, yalnızca bu gruplara ve grupçuklara (burjuva koşullarda ve bir küçük burjuva git-geller dizisi ortasında kaçınılmaz olan yoğun bir savaşımla) muhalefet halinde inşa edilmektedir.

Saf yürekli insanlar şu soruyu soracaktır: İşçi sınıfı hare-

ketine, bu hareketi bölerek ve acizliğe mahkûm ederek zarar veren aydıncıl gruplarla, işçi sınıfı hareketini ideolojik olarak dile getiren, toparlayan, birleştiren ve güçlendiren grup ya da grupları birbirinden nasıl ayırt edeceğiz? Birini diğerinden ayırt etmenin yalnızca iki yolu var: kuram ve pratik deneyim.

20 Aralık 1913

Collected Works, Cilt 20, s. 61-6?

RUSYA'DA İŞÇİ BASININI TARİHİ'nden

... Rusya'daki kurtuluş hareketi, bu harekette iz bırakmış olan üç ana sınıfa denk düşen üç ana aşamadan geçmiştir: (1) kabaca, 1825'ten 1861'e kadar, soyluluğun dönemi; (2) yaklaşık, 1861'den 1895'e kadar olan *raznoçintsi* ya da burjuva-demokratik dönem; ve (3) 1895'ten şimdiye kadar gelen proleter dönem.

Soyluluk döneminin en önde gelen kişileri Dekambristler ve Herzen'di. O sıralarda, serf sahipliği sisteminde, genel serf kitlesinin, vatandaşlık hakkı olmayan "alt tabakalar"ın, "yığın"ın arasından bir işçi *sınıfı* ayırt etmek söz konusu olamazdı. O günlerde, Herzen'in *Kolokol*'unun[61] başını çektiği yasadışı genel demokratik basın, işçi (proleter-demokrat ya da Sosyal - Demokrat) basının habercisi oluyordu.

Tıpkı Dekambristlerin Herzen'i uyandırmaları gibi, Herzen ve Herzen'in *Kolokol*'u da, soyluluktan değil, memurlardan, kent küçük burjuvazisinden, tüccar ve köylü sınıflardan gelen liberal ve demokrat burjuvazinin eğitilmiş temsilcileri olan *raznoçintsi*'lerin uyanışlarına yardım etti. Soyluluğu kurtuluş hareketimizden tümüyle atacak olan *raznoçintsi*'lerin daha toprak köleliğinin kaldırılmasından önceki bir habercisi ise, V. G. Belinski olmuştur. Belinski'nin yazınsal etkinliklerini özetleyen ünlü, Gogol'e Mektup[62], yasa dışı demokratik basının, büyük ve yaşamsal anlamından bugüne değin hiçbir şey yitirmemiş en güzel ürünlerinden birisidir.

Raznoçintsi, serf - sahipliği sisteminin düşüşüyle, genel olarak kurtuluş hareketinde, özel olarak da demokratik yasadışı basında, kitlelerin arasından gelen başlıca aktör olarak ortaya çıktı. *Raznoçintsi* bakış açısına denk düşen Narodizm, egemen

akım oldu. Narodizm, toplumsal bir eğilim olarak, kendisini sağda liberalizmden ve solda anarşizmden ayırmayı hiçbir zaman başaramadı. Fakat, Herzen'den sonra Narodnik görüşleri geliştiren Çernişevski, Herzen'le karşılaştırıldığında ileriye doğru büyük bir adım attı. Yazıları sınıf savaşımı ruhunu dile getiren Çernişevski, çok daha tutarlı ve militan bir demokrattır. Bugün Kadetler ve tasfiyeciler için nefret edilesi bir çizgi olan, liberalizmin ihanetini sergileme çizgisini kararlı bir biçimde izlemiştir. Ütopik sosyalistliğine karşın, kapitalizmin dikkate değer derinlikte bir eleştirmeni olmuştur.

Altmışlı ve yetmişli yıllar, "kitlelerin" arasında dolaşmaya başlayan, militan-demokrat ve ütopik sosyalist içerikli, oldukça çok sayıda yasadışı yayına tanık oldu. O çağın önemli kişileri arasında ön sıralarda yer alanlar, işçi Pyotr Alekseyev, Stepan Kalturin ve diğerleriydi. Bununla birlikte, proleter-demokrat akım kendisini Narodizmin ana akıntısından kurtarabilecek durumda değildi; bu ancak, Rus Marksizminin ideolojik olarak biçimlenmesinden (Emeğin Kurtuluşu grubu, 1883) ve Sosyal - Demokrasi ile bağı bulunan düzenli bir işçi hareketinin başlamasından (1895-96 St. Petersburg grevleri) sonra mümkün oldu.

Fakat Rusya'daki işçi basınının ortaya çıkışının gerçek başlangıcı olan bu döneme geçmeden önce, göndermede bulunduğumuz üç dönemin hareketleri arasındaki *sınıfsal* farklılıkları çarpıcı bir biçimde gösteren rakamlar vereceğiz. Bu rakamlar, devletle ilgili (siyasal) suçların yöneltildiği kişilerin toplumsal konum ya da mesleklerine (sınıf) göre sınıflandırılmasını göstermektedir. Bu gibi her 100 kişi içerisindeki dağılım:

	Soylular	Kent küçük burjuvaları ve köylüler	Köylüler	İşçiler	Aydınlar
1827-46	76	23	?	?	?
1884-90	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
1901-03	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
1905-08	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

Soyluluk ya da feodalite döneminde (1827-46), nüfusun önemsiz bir azınlığını oluşturan soylular, "siyasi kişiler" içerisinde büyük çoğunluğu temsil ediyorlardı (% 76). Narodnik, *raznoçintsi* dönemde (1884-90; ne yazık ki altmışlı ve yetmişli yıllarla ilgili rakamlar yok), soylular ikinci plana düştülerse de, hâlâ oldukça yüksek bir yüzde tutuyorlardı (% 30,6). Demokratik harekete katılanların ezici çoğunluğunu aydınlar (% 73,2) oluşturuyordu.

İlk siyasal Marksist gazetenin, *eski Iskra*'nın[63] çıktığı dönem olan 1901-03 döneminde işçiler (% 46,1) aydınların (% 36,7) önüne geçti ve hareket tümüyle demokratikleşmiş oldu (soylular % 10,7 ve "ayrıcalıksız"lar % 80,9).

Berilere geldikçe, ilk kitle hareketi dönemindeki (1905-08) *tek* değişikliğin, aydınların yerini (% 36,7'ye karşılık % 28,4), köylülerin alması (% 9,0'a karşılık % 24,2) olduğunu görüyoruz.

Rusya'da Sosyal - Demokrasi, 1883'te yurt dışında oluşturulan Emeğin Kurtuluşu grubu tarafından kurulmuştur. Bu grubun, yurt dışında basılan ve sansürden geçmeyen yazıları, bütün dünyanın deneyimlerinin göstermiş olduğu gibi, işçi sınıfı hareketinin ve bu hareketin amaçlarının gerçek özünün tek dile getirilişi olan Marksizmin fikirlerini sistemli bir biçimde ilk kez açıklayan ve bu fikirlerden tüm pratik sonuçları çıkaran yazılar olmuştur. 1883 ile 1895 arasında geçen on iki yıl boyunca Rusya'da Sosyal - Demokrat bir işçi basını kurma yönündeki tek girişim, 1885 yılında St. Petersburg'da Sosyal - Demokrat *Raboçi* gazetesinin yayımlanmasıdır; bu gazete kuşkusuz yasadışı çıkıyordu, ne var ki, yalnızca iki sayı yayımlandı. Kitlesel bir işçi sınıfı hareketinin yokluğundan ötürü, işçi basınının büyük bir gelişme gösterme olanağı yoktu.

Sosyal - Demokratların kaldığı kitlesel işçi sınıfı hareketinin başlangıcı, ünlü St. Petersburg grevleri zamanına, 1895-96 yıllarına rastlamaktadır. Rusya'da, terimin gerçek anlamıyla bir işçi basını, o sırada ortaya çıkmıştır. O günlerdeki başlıca yayınlar, çoğu jelatinli teksir makinasında basılmış ve "ekonomik" (aynı zamanda da ekonomik olmayan) ajitasyona, yani değişik fabrika ve sanayilerdeki işçilerin gereksinim ve taleplerine yönelik yasadışı broşürlerdi. Bu yazının, yayınları derleme ve dolaşımını

sağlama görevine ileri işçilerin en etkin bir biçimde katılımı olmadan yaşayamayacağı açıktır. O sıralarda aktif olan St. Petersburg'lu işçiler arasında, daha sonraları kör olarak eski hızıyla çalışamaz olan Vasili Andreyeviç Şelgunov ile, 1905 sonları ya da 1906 başlarında Sibirya'daki bir ayaklanmaya katıldığı için vurulan ateşli Iskra yanlısı (1900-03) ve Bolşevik (1903-05) İvan Vasilyeviç Babuşkin'i anmalıyız.

Broşürler, pek çoğu 1895 yılından sonra "İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Savaşım Birliği"[64] olarak tanınmış olan Sosyal Demokrat grup, çevre ve örgütlerce yayımlanıyordu. "Rus Sosyal - Demokrat İşçi Partisi" 1898'de, yerel Sosyal - Demokrat örgütlerin temsilcilerinden oluşan bir kongrede kuruldu.

22 Nisan 1914

Collected Works, Cilt 20, s. 245-48

1905 DEVRİMİ KONUSUNDAKİ KONFERANS'tan

Rusya, çarlığa karşı ilk devrimci harekete, neredeyse yalnızca soylu kişilerin temsil ettiği bir hareket olarak, 1825 yılında tanık oldu. O tarihten sonra harekete, II. Aleksandr'ın teröristlerce öldürüldüğü 1881 yılına değin orta sınıf aydınları önderlik etti. Bu aydınlar yüce bir özverililik göstermiş ve terörist savaşım yöntemlerindeki kahramanlıklarıyla bütün dünyayı şaşırtmışlardır. Özverilerinin boşa gitmediği kesindir. Rus halkının bundan sonraki devrimci eğitimine -doğrudan ya da dolaylı olarak- katkıda bulunduklarında kuşku yoktur. Fakat bir halk devrimi yaratmak biçimindeki yakın amaçlarına ulaşamamışlardır ve ulaşamazlardı.

... Bu 1905 isyanlarının 1825 Dekambrist ayaklanmasıyla karşılaştırılması özellikle ilginçtir. 1825'te siyasal hareketin önderleri hemen yalnızca subaylar ve soyluluktan gelme subaylardı. Napolyon savaşları sırasında Avrupa'nın demokrat fikirleriyle temas yoluyla aşılanmışlardı. O sıralar hâlâ serf olan asker kitleleri edilgen kaldılar.

1905'in tarihi, tümüyle farklı bir görünüm sunuyor. Az sayıdaki istisna dışında subayların kafa yapıları ya burjuva-liberal, reformist, ya da açıkça karşı-devrimciydi. Asker üniforması giymiş işçi ve köylüler, isyanların ruhuydular. Hareket halkın tüm kesimlerine yayıldı.

9 (22) Ocak 1917

Collected Works, Cilt 23, s. 242-43, 245

BOLŞEVİKLER İKTİDARI ELLERİNDE TUTABİLİRLER Mİ'den

... Kapitalistleri yalnızca "terörize etmekle", yani onlara proleter devletin sınırsız gücünü hissettirmek ve proleter devlete karşı aktif bir biçimde direnmekle ilgili her tür düşünceden vazgeçirmekle kalmamalıyız. Daha tehlikeli ve daha zararlı olduğunda kuşku bulunmayan *pasif* direnişi de kırmalıyız. Yalnızca her türden direnişi kırmakla kalmamalıyız. *Kapitalistleri,* yeni devlet örgütü çerçevesinde *çalışmaya* da *zorlamalıyız.* Kapitalistleri "def etmek" yeterli değildir, onları, (istenmeyen ve yola gelmez "direnmecileri" def ettikten sonra) *yeni devletin hizmetinde* çalıştırmalıyız. Bu, hem kapitalistler, hem de burjuva aydınlarının, büro çalışanlarının vb. üst kesimleri için geçerlidir.

... Proleter devlet şunu söyleyecektir: Bankacılıkta ve işletmelerin birleşmesinde iyi örgütçülere gereksinimimiz var (bu konuda kapitalistlerin daha çok deneyimi var ve deneyimli insanlarla çalışmak daha kolaydır), ve eskiden olduğundan çok, çok daha fazla mühendise, tarım uzmanına, teknisyene ve bilimsel olarak yetişmiş her türden uzmana gereksinimimiz var. Bütün bu uzmanlara alışkın oldukları ve başa çıkabilecekleri işler vereceğiz; tüm olasılıklara göre tam ücret eşitliğini ancak azar azar sağlayacağız ve geçiş döneminde bu uzmanlara yüksek ücretler ödeyeceğiz. Bununla birlikte onları kapsamlı bir işçi denetimi altında tutacak ve "Çalışmayan yemez" kuralının tam ve mutlak bir biçimde işletilmesini başaracağız. Çalışmanın örgütsel biçimini icat etmeyecek, kapitalizmden hazır olarak alacağız: bankaları, sandıkları, en iyi fabrikaları, deney merkezlerini, akademileri ve benzerlerini teslim alacağız; yapmamız gereken bütün iş, ileri ülkelerin sağladığı en iyi örnekleri almak olacaktır.

Elbette ki hiç ütopyaya dalmayacağız; tüm kapitalist sınıfın en çetin direnişi göstereceğini, fakat bu direnişin, tüm halkın Sovyetlerdeki[65] örgütlenmesi tarafından kırılacağını söylediğimiz zaman, en ölçülü, pratik aklın zemininden uzaklaşmış olmuyoruz. Kapitalistlerden olağanüstü direngen ve inatçı olanlar, kuşkusuz tüm mülklerine el konulması ve hapse atılma yoluyla cezalandırılmak durumundadır. Bununla birlikte proletaryanın zaferi, öte yanda da, örneğin bugünkü *İzvestiya*'da[66] okuduğum türden olayların sayısında *artış* ortaya çıkaracaktır:

> "26 Eylül günü iki mühendis Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi'ne[67] gelerek bir grup mühendisin bir sosyalist mühendisler birliği oluşturmaya karar verdiklerini aktardılar. Birlik, içinde bulunduğumuz zamanın fiilen toplumsal devrimin başlangıcı olduğuna inanmakta ve işçilerin çıkarlarının savunulmasında işçi örgütleriyle tam bir birlik içinde çalışmak isteğiyle, kendisini çalışan halkın emrine sunmaktadır. Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi'nin temsilcileri, Konsey'in, kendi örgütü içerisinde, programına Fabrika Komiteleri Birinci Konferansının işçilerin üretim üzerindeki denetimi[68] konusundaki temel tezlerini dahil edecek bir Mühendisler Bölümünü memnunlukla kuracağı yanıtını verdi. Fabrika Komiteleri Merkez Konseyi ile sosyalist mühendisler girişim grubunun delegelerinin ortak toplantısı, önümüzdeki birkaç gün içerisinde yapılacak." *(İzvestiya,* 27 Eylül 1917).

... Biz ütopyacı değiliz. Vasıfsız bir işçinin ya da bir aşçının hemen devlet idaresi işine koyulamıyacağını biliyoruz. Bu konuda Kadetlerle, Breşkovskaya ile ve Tsereteli ile aynı görüşteyiz. Bununla birlikte bu yurttaşlardan, devleti *idare etmeyi,* sıradan, gündelik idare işini yalnızca zenginlerin ya da zengin ailelerden seçilmiş yöneticilerin yapabileceği şeklindeki önyargılı görüşün derhal terk edilmesini istememiz bakımından ayrılıyoruz. Devlet idaresi işindeki *eğitimin* sınıf-bilinçli işçi ve askerler tarafından yürütülmesini ve bu eğitimin bir an önce başlatılmasını, başka bir deyişle, tüm emekçilerin, tüm yoksulların bu iş için eğitilmesinde bir an önce bir *başlangıç* yapılmasını istiyoruz.

... Proletarya zaferi kazandığı zaman şunu yapacaktır; ekonomistleri, mühendisleri, tarım uzmanlarını ve benzerlerini, işçi

örgütlerinin *denetimi altında* bir "plan" yapmak, bu planın sağlamasını yapmak, emekten tasarruf eden merkezileştirme yöntemleri bulmak, en basit, en ucuz, en elverişli ve evrensel denetim önlem ve yöntemlerini bulmak işine verecektir. Bunun için ekonomistlere, istatistikçilere ve teknisyenlere iyi para ödeyeceğiz... fakat bu çalışmayı dikkatle ve tümüyle *emekçi halkın çıkarına* yapmadıkları takdirde kendilerine yiyecek bir şey vermeyeceğiz.

1 (14) Ekim 1917

Collected Works, Cilt 26, s. 109, 110-11, 113, 118

II. KISIM

V. İ. LENİN'İN SOSYALİST KURULUŞ DÖNEMİNDE AYDIN KESİMİ ÜSTÜNE YAZILARI

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ'NİN BİR TOPLANTISINDA BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI KONULU KONUŞMA'dan 14(27) ARALIK 1917[69]

... Banka kasalarının envanterini başlatmak istiyoruz, ama bilgi sahibi uzmanlar kasalarda belgeler ve senetlerden başka bir şey olmadığını söylüyorlar. Öyleyse halkın temsilcilerinin bunları kontrol etmesinde ne kötülük olabilir?

Bu adı geçen ve bizi eleştiren bilgi sahibi uzmanlar, eğer söyledikleri doğruysa, niye bu eleştirilerini açıkça söylemiyorlar? Kurul ne zaman karar alsa, bu uzmanlar bizimle aynı fikirde olduklarını bildiriyorlar, ama yalnızca ilkesel olarak. Bu, durmadan ilkesel olarak katılıp pratikte katılmamalarıyla her şeyi yıkan burjuva aydın kesiminin, tüm uzlaştırmacıların tuttuğu yoldur.

Bütün bu şeyler hakkında bu denli çok bilginiz ve deneyiminiz varsa, neden bize yardım etmiyorsunuz, neden bu güç görevimizde sizden sabotajdan başka bir şey görmüyoruz?

... Kontrolü yapabilmek için bankacılara başvurduk ve onlarla birlikte, tam bir denetim altında ve gereğince hesabı verilmiş bir biçimde kredi alınabilmesi için, onların da kabul ettiği önlemler geliştirdik. Ne var ki, banka çalışanları arasında, halkın çıkarlarını yüreğinde duyanlar var ve bunlar bize, "Sizi aldatıyorlar, çabuk davranın, size doğrudan zarar olacak suç faaliyetlerini kontrol edin" dediler. Ve biz de çabuk davrandık.

Bu önlemin karmaşık bir önlem olduğunu kavrıyoruz. Hiçbirimiz, ekonomist olarak yetişmiş olanlarımız bile, bu işi

üstümüze almayacağız. Bu işin içinde olan uzmanları çağıracağız, ama bunu ancak anahtarlar kendi elimizde olduğunda yapacağız. O vakit eski milyonerlerden bile danışmanlar çıkarabileceğiz. Her devrimci girişimi laftan ibaret bırakmaya uğraşmadığı sürece, çalışmak isteyen herkesi davet ediyoruz; öyle uğraşlara gelemeyiz. "Proletarya diktatörlüğü" sözcüklerini bütün ciddiyetiyle kullanıyoruz ve bu diktatörlüğü uygulayacağız.

Collected Works, Cilt 26,
s. 388-89, 389-90

REKABETİ NASIL ÖRGÜTLEMELİ'den

... Zor altında çalışmaktan, kendisi için çalışmaya, devasa, ulusal (ve bir dereceye kadar uluslararası, dünya) ölçeğinde planlı ve örgütlü emeğe olan büyük geçiş, -sömürücülerin direnişinin bastırılmasına yönelik *"askersel"* önlemlere ek olarak- proletarya ve yoksul köylülerden, çok büyük bir *örgütsel* çaba, örgütleme çabası da istemektedir. Örgütsel görev, dünün köle sahiplerini (kapitalistleri) ve onların uşak takımı olan burjuva aydını beyefendileri askersel yöntemlerle acımasızca bastırma göreviyle, tek bir bütün oluşturacak biçimde iç içe geçmiştir. Dünün köle sahipleriyle onların "aydın" yardakçıları, şöyle söylüyor ve düşünüyorlar: "Örgütleyici ve şef her zaman biz olduk. Emirleri biz verdik ve böylece sürmesini istiyoruz. 'Sıradan insanlara', işçi ve köylülere itaat etmeyi reddedeceğiz. Onlara tabi olmayacağız. Parababalarının ayrıcalıklarını ve sermayenin halk üzerindeki egemenliğini savunmak için, bilgiyi bir silaha dönüştüreceğiz."

Burjuvazinin ve burjuva aydınlarının söylediği, düşündüğü ve yaptığı budur. *Kişisel çıkar* açısından bakınca, bu davranışı anlamak mümkündür. Serflikten ayrılmak, feodal toprak sahiplerinin asalaklarının, çanak yalayıcılarının, rahiplerin, katiplerin, Gogol'ün anlattığı türden bürokratların ve Belinski'den nefret eden "aydınlar"ın da "zor"larına gitti. Ne var ki sömürücülerle "aydın" hizmetkârlarının davası umutsuz bir dava. Onların direnişini işçiler ve köylüler -henüz ne yazık ki yeterince kararlı, katı ve acımasız olamadan- kırmaya başlıyorlar *ve kıracaklardır.*

"Onlar", "sıradan insanların", "sıradan" işçi ve yoksul köylülerin, sosyalist devrim tarafından emekçilere dayatılan büyük, sözcüğün dünya tarihi anlamında gerçekten kahramanca olan örgütsel görevlerle başa çıkamayacaklarını düşünüyorlar. Kapitalistlere ve kapitalist devlete hizmet etmeye alışmış aydınlar,

kendilerini avutmak için şöyle söylüyorlar: "Bizsiz yapamazsınız." Ne var ki, bu küstahça kasılmaları hiçbir doğru içermiyor; halk tarafında, emekçiler tarafında eğitim görmüş kişiler şimdiden ortaya çıkıyor ve sermayenin uşaklarının direnişini kırmayı başarıyor. Köylülerin ve işçi sınıfının arasında pek çok sayıda yetenekli örgütçü var ve daha kendilerinin bilincine varmaya, uyanmaya, büyük, yaşamsal, yaratıcı çalışmaya doğru açılmaya, sosyalist toplumu kurma görevini kendi güçleriyle başarmaya yeni başlıyorlar.

Bugünün görevlerinin, en önemlisi değilse bile en önemlilerinden biri, işçilerin ve genel olarak tüm çalışan ve sömürülmüş halkın bu bağımsız girişkenliğini geliştirmek, yaratıcı *örgütsel çalışmada* olabildiğince çok geliştirmektir. Yalnızca sözümona "üst sınıflar"ın, yalnızca zenginlerin devlet idare edebileceği ve sosyalist toplumun örgütsel gelişmesini yönetebileceği şeklindeki eski, *saçma*, yabani, adi ve tiksinç önyargıyı ne pahasına olursa olsun kırmalıyız.

Bu önyargı, berbat göreneklerin, kemikleşmiş görüşlerin, Slav alışkanlıklarının ve bunlardan da çok, soyarken yönetmek ve yönetirken soymakta çıkarları olan kapitalistlerin paragöz bencilliğinin beslediği bir önyargıdır. İşçiler, bilginin gücüne ihtiyaçları olduğunu bir an bile unutmayacaklardır. İşçilerin özellikle bugün bilgi konusunda gösterdikleri olağanüstü çaba, bu konudaki yanlış fikirlerin proletarya içerisinde var olmadığını ve olamayacağını göstermektedir. Ne var ki, okuması yazması olan, insanlar hakkında yargıda bulunabilen ve pratik deneyimi olan sıradan her işçi ve köylü *örgütsel* çalışma yapabilecek yetidedir. Burjuva aydınlarının böylesine kendini beğenmiş ve küçümseyici bir tavırla söz ettikleri "sıradan insanlar" arasında böyle *pek çok* erkek ve kadın vardır. İşçi sınıfının ve köylülerin arasındaki bu yetenek türü, zengin ve hâlâ işletilmemiş bir kaynaktır.

... Bu gevşeklik, bu dikkatsizlik, düzensizlik, vaktinde davranmayış, sinirli acele, eylemin yerine tartışmayı, işin yerine lafı geçirme eğilimi, dünyada mevcut her türlü girişimde bulunup hiçbir şeyi bitirmeme eğilimi, "eğitim görmüş"lerin belirgin özellikleridir; bu da onların doğuştan kötü olmalarından, hele hele kötü niyetlerinden ileri gelmiyor, yaşam alışkanlıklarından, çalışma koşullarından, yorgunluktan, kafa işi ile kol işinin anormal bir

biçimde birbirinden ayrılmasından vb. kaynaklanıyor.

Devrimimizin hataları, yetersizlikleri ve kusurları arasında, aramızdaki aydınların bu acınası -ama şimdilik kaçınılmaz- belirgin özelliklerinden ve aydınların *örgütsel* çalışması üzerinde, *işçilerin* uyguladığı denetimin *yetersizliğinden* kaynaklanan hataların vb. tuttuğu yer hiç de önemsiz değildir.

İşçiler ve köylüler hâlâ "sıkılganlar"; bu sıkılganlıktan kurtulmaları gerekiyor ve *mutlaka* kurtulacaklar. Eğitim görmüş insanların, aydınların ve uzmanların verecekleri tavsiye ve bilgilerden vazgeçemeyiz. Duyarlı her işçi ve köylü bunu son derece iyi anlıyor ve aramızdaki aydınlar, işçi ve köylülerde herhangi bir dikkat ve yoldaşça saygı eksikliğinden yakınamazlar. Bununla birlikte, tavsiye ve bilgi vermek başka şey, *pratik* muhasebe ve denetimin örgütlenmesi başka şeydir. Aydınların kusursuz tavsiye ve bilgiler vermekle birlikte, bu tavsiye ve bilgileri *yerine getirmekte*, sözcüklerin eyleme çevrilmesi üzerinde *pratik denetim* uygulamakta gülünç, *saçma*, utanılacak biçimde "acemi" ve aciz kaldıklarına çok sık rastlanmaktadır.

Tam da bu bakımdan, "halkın" arasından, fabrika işçilerinin ve emekçi köylülerin arasından gelen pratik örgütçülerin yardım ve *yol gösterici rollerinden* vazgeçmek, tümüyle olanaksızdır. "Çömlekleri yapan tanrılar değildir": işçilerin ve köylülerin kafalarına iyice koymaları gereken gerçek budur.

24-27 Aralık 1917
(6-9 Ocak 1918)

Collected Works, Cilt 26,
s. 408-09, 412-13

SOVYET HÜKÜMETİ'NİN İVEDİ GÖREVLERİ'nden

Sermayeye karşı bir "Kızıl Muhafız"[70] saldırısı başlatmamızdan ötürü, burjuvazinin uşakları bizi sık sık suçladılar. Bu suçlama saçma ve ancak parababalarının uşaklarına göre bir suçlamadır, çünkü *belli bir zamanda* koşullar, sermayeye karşı bir "Kızıl Muhafız" saldırısını kesinlikle dayatmış durumdaydı. Birincisi, *o sıralar* sermaye, Kerenski ve Krasnov, Savinkov ve Gotz (Gegeçkori böyle bir direnişi şimdi bile tezgâhlamaktadır), Dutov ve Bogayevski'nin aracılığıyla, askersel direniş tezgâhlamıştır. Askersel direniş ancak askersel araçlarla kırılabilir ve Kızıl Muhafızlar, çalışan ve sömürülen halkı sömürücülerin boyunduruğundan kurtarmak gibi soylu ve yüce bir tarihsel dava için döğüşmüşlerdir.

İkincisi, yönetim sanatı doğuştan değil, deneyimle edinilen bir sanat olduğundan, biz o sıralarda baskı yöntemleri yerine yönetim yöntemlerini öne çıkaramazdık. O sıralar bu deneyimimiz eksikti; şimdi vardır. Üçüncüsü, çeşitli bilgi ve teknoloji alanlarından uzmanlar o sırada Bogayevskilerin saflarında döğüşmekte ya da *sabotajlar* yoluyla sistemli ve inatçı pasif direnişler tezgâhlayabilecek durumda olduklarından, bizim elimizde bu gibi uzmanlar yoktu. Şimdi sabotajları kırmış durumdayız. Sermayenin askersel direnişini ve sabotajlar yoluyla direnişini kırmış olduğumuzdan, sermayeye karşı "Kızıl Muhafız" saldırısı başarılı olmuştur.

Bunun anlamı, sermayeye karşı "Kızıl Muhafız" saldırısının *her zaman* ve *her* koşulda uygun olduğu, bizim sermayeye karşı savaşta başka hiçbir savaş aracımız olmadığı mıdır? Böyle düşünmek çocukça olurdu. Zafere hafif süvarinin yardımıyla

ulaştık, ama ağır silahlarımız da var. Baskı yöntemleriyle zafere ulaştık; yönetim yöntemleriyle de zafere ulaşmayı başaracağız. Durumdaki değişikliklere uyabilmek için, düşmana karşı savaş yöntemlerini değiştirmesini bilmemiz gerekiyor. Savinkovların ve Gegeçkorilerin ve diğer tüm toprak sahibi ve burjuva karşı - devrimcilerin "Kızıl Muhafız" tarafından bastırılmasından bir an bile vazgeçmeyeceğiz. Bununla birlikte, Kızıl Muhafız saldırılarının gerekli olduğu zamanın esas olarak sonuna yaklaştığı (ve utkan olarak sonuna yaklaştığı) ve proleter devlet gücünün, her tür burjuvazinin büyümesini önlemek amacıyla toprağı yeniden sürmek için burjuva uzmanlarından yararlanması döneminin kapıyı çaldığı bir sırada "Kızıl Muhafız" yöntemlerini öne çıkaracak kadar aptal olmayacağız.

Bu, özel bir dönem, ya da daha çok, bir gelişme aşaması olup, sermayeyi tam olarak yenmek için, savaşımımızın biçimlerini bu aşamanın özel koşullarına uyarlayabilmemiz gerekiyor.

Sosyalizm, kapitalizme oranla ve kapitalizmin ulaştığı temel üzerinde, daha büyük bir emek verimliliğine doğru bilinçli bir kitlesel ilerleme gerektirdiği içindir ki, çeşitli bilgi, teknoloji ve deney alanlarında uzmanların kılavuzluğu olmaksızın sosyalizme geçiş olanaksızdır. Sosyalizm bu ilerlemeye *kendi yolundan*, kendi yöntemleriyle, ya da daha somut söyleyecek olursak, *Sovyet* yöntemleriyle ulaşmalıdır. Ve uzmanlar, kendilerini uzman yapan bütün bir toplumsal çevre nedeniyle kaçınılmaz olarak, genelinde burjuvadırlar. Proletaryamız iktidarı aldıktan, (savaş ve Rusya'nın geriliği yüzünden geçmişte çözemediği) muhasebe, dene-tim ve örgütleme sorununu ulusal ölçekte çabucak çözdükten sonra, sabotajları kırmamızdan sonra, evrensel muhasebe ve denetim araçlarıyla bu uzmanları tümüyle kendimize tabi kılacağız. Genel olarak muhasebe ve denetimi başlatmaktaki hatırı sayılır "gecikme" nedeniyle, sabotajları yendiysek de, burjuva uzmanları bizim çalıştırmamızı sağlayacak koşulları *henüz* yaratabilmiş değiliz. Sabotajcılar yığını "işe çıkıyor"lar, ama devletin, en iyi örgütçülerden ve üst düzeydeki uzmanlardan, ya eski, burjuva tarzda (yani yüksek ücretlerle), ya da yeni, proleter tarzda (yani, uzmanları kendiliğinden ve kaçınılmaz olarak işimize tabi kılacak ve katacak olan, ulusal muhasebe ve aşağıdan denetim koşullarını yaratarak) yararlanması olanaklıdır.

Şimdi eski burjuva yöntemine başvurmak ve yüksek düzeydeki burjuva uzmanların "hizmetlerine" çok yüksek fiyatlar ödemeyi kabul etmek zorundayız. Konuyu yakından bilenlerin hepsi bunun böyle olduğunu takdir ediyorlar, ama proleter devletin benimsemekte olduğu bu önlemin anlamı konusunda hepsi kafa yormuyor. Bu önlemin, bir uzlaşma, Paris Komünü[71] ile her proleter iktidarın, tüm ücretlerin ileri işçilerin ücretleri düzeyine indirilmesini, kariyerizme karşı yalnızca sözcüklerle değil, eylemle de savaşılmasını gerektiren ilkelerinden bir sapma olduğu açıktır.

Bu önlemin yalnızca sermayeye karşı saldırıya -belli bir alanda ve belli bir dereceye kadar- ara verme anlamına gelmekle kalmadığı (çünkü sermaye bir para tutarı olmayıp belirli bir toplumsal ilişkidir) da açıktır; bu önlem, üstelik, daha baştan itibaren yüksek ücretleri ortalama işçi ücreti düzeyine indirme politikasını ilan etmiş ve izlemiş olan sosyalist Sovyet devletimiz tarafından atılmış *bir geri adımdır*.

Kuşkusuz, burjuvazinin uşakları, özellikle Menşevikler, Novaya Jizncılar[72] ve Sağ Sosyalist-Devrimciler, geri adım atmakta olduğumuzla ilgili itirafımıza gülüşeceklerdir. Ama onların gülüşmelerine aldırmamız gerekmiyor. Sosyalizme giden son derece zor ve yeni yolun özgül yönlerini, hata ve zayıflıklarımızı saklamadan incelemeli ve eksik kalmış olanı zamanında yapmaya çalışmalıyız. Son derece yüksek ücretler yoluyla burjuva uzmanlarının işe katılmasının Paris Komünü'nün ilkelerinden geriye düşmek olduğu gerçeğini halktan gizlemek, burjuva politikacılarının düzeyine inmek ve halkı aldatmak olurdu. Bu geri adımı nasıl ve neden attığımızı içtenlikle açıklamak, sonra da, yitirilen zamanı gidermek için, halkı eğitmek ve deneyimlerden öğrenmek, sosyalizmin nasıl kurulacağını halkla birlikte öğrenmek için ne gibi araçların bulunduğunu açıkça tartışmak gerek. Tarihte, bazı hatalar yapmayan, kısmi aksiliklere uğramayan, geçici olarak birşeyler teslim etmeyen ve yer yer gerilemeyen tek bir askersel savaşım galibi zor bulunur. Bizim kapitalizme karşı girişmiş olduğumuz "savaşım", en zor askersel mücadeleden milyon kez daha zordur ve küçük ve kısmi bir geriye çekilme yüzünden umutsuzluğa kapı açmak aptalca ve ayıp olurdu.

Şimdi sorunu pratik açıdan tartışacağız. Rus Sovyet Cum-

huriyeti'nin, halkın emeğini olabilecek en hızlı ekonomik canlanmaya doğru yönelmek için, bilginin, teknolojinin ve pratik deneyimin çeşitli alanlarında bin adet birinci sınıf bilim adamı ve uzmana gereksinimi olduğunu varsayalım. Yine, bu "en büyük yıldızlar"ın -işçilerin yozlaşmışlığı konusunda en yüksek sesle bağıranların çoğunluğunun bizzat kendilerinin burjuva ahlakıyla kesin bir biçimde yozlaşmış olduklarında kuşku yoktur- her birine yılda 25.000 ruble ödemek zorunda kaldığımızı varsayalım. Bu tutarı (25.000.000 ruble) (en önemli örgütsel ve teknik görevlerin özel olarak başarılı ve hızlı bir biçimde yerine getirilmesi için primler ödemek zorunda kaldığımızı düşünürsek) iki misline, ya da giderek (daha çok isteyen birkaç yüz yabancı uzman almak zorunda kaldığımızı düşünürsek) dört misline çıkarmak zorunda kaldığımızı varsayalım. Sorun şudur: Halkın emeğinden yılda elli ya da yüz milyon rublenin modern bilimsel ve teknolojik bilgilere harcanması aşırı ya da fazla ağır mı olur? Olmayacağından kuşku yok. Sınıf bilinçli işçilerin ve köylülerin ezici çoğunluğu bu harcamayı onaylayacaktır, çünkü pratik deneyimlerinden biliyorlar ki, geriliğimiz milyarlar yitirmemize yol açıyor ve *henüz,* burjuva aydın kesimini *bizim* işimize gönüllü olarak katılmaya ikna edecek bir örgütlenme, muhasebe ve denetim düzeyine erişmiş *değiliz.*

Bu sorunun bir başka yönü daha bulunduğunu söylemeye bile gerek yok. Yüksek ücretlerin, gerek (özellikle devrimin, bazı maceracıların ve hilekârların yetkili konumlara gelmesini ve bunların, belli sayıda beceriksiz ya da dürüst olmayan komiserle birlikte çekinmeden, devlet fonlarının "yıldız" zimmetçileri durumuna gelmelerini engellemeyi olanaksızlaştıracak ölçüde çabuk olması nedeniyle) Sovyet makamları üzerinde, gerekse işçi kitleleri üzerinde yozlaştırıcı etkisi olduğu tartışılmaz. Bununla birlikte, her düşünen ve namuslu işçi ve yoksul köylü, kapitalizmin kötü mirasından kendimizi hemen kurtaramayacağımızı ve Sovyet Cumhuriyetini yılda elli ya da yüz milyon rublelik bir "haraç" *(ülke düzeyinde* muhasebe ve denetimi *aşağıdan* örgütlemek konusundaki geriliğimizden doğan bir haraç) ödemekten ancak örgütlenerek, saflarımızda disiplini sıkılaştırarak, saflarımızı "kapitalizmin mirasını koruyanların", "kapitalizmin geleneklerini izleyenlerin", yani aylakların, parazitlerin ve devlet fonlarını (şimdi

toprağın tümü, tüm fabrikalar ve tüm demiryolları, Sovyet Cumhuriyeti'nin "devlet fonları"dır) zimmetlerine geçirenlerin tümünden temizleyerek kurtarabileceğimizi kabul edecek, bu konuda bizimle aynı fikirde olacaktır. Sınıf - bilinçli ileri işçiler ve yoksul köylüler, Sovyet kurumlarının yardımıyla, örgütlenmeyi, disiplinli olmayı, elbirliği yapmayı, güçlü bir emek disiplini yaratmayı bir yıl içerisinde başarabilirlerse, bir yıl içerisinde bu "haracı" kaldırıp atarız, hatta bu süreden önce de, işçilerimizin ve köylülerimizin emek disiplini ve örgütlülüğünde ulaşacağımız başarılarla aynı ölçüde, haracı azaltabiliriz. Biz kendimiz, işçiler ve köylüler olarak, bize öğretmeleri için burjuva uzmanlarından yararlanarak, en iyi emek disiplinini ve en modern emek tekniğini ne kadar erken öğrenirsek, bu uzmanlara ödenecek her tür "haraç"tan kendimizi o kadar erken kurtarırız.

... Yeni bir sınıf, toplumun önderi ve kılavuzu olarak tarih sahnesine çıktığı zaman, bir yandan şiddetli bir "sarsıntılar", şoklar, savaşım ve fırtınalar dönemi, öte yandan , yeni nesnel koşullara denk düşen yeni yöntemlerin seçilmesiyle ilgili bir kararsız adımlar, deneyler, duraksamalar, ikircimler dönemi kaçınılmaz olmaktadır. Can çekişen feodal soyluluk, kendisini yenen ve yerini alan burjuvaziden intikamını yalnızca gizli komplolar, isyanlar ve eskiyi geri getirme girişimleriyle değil, prenslerin, baronların, soyluların ve ünvan sahiplerinin yüzyıllardır görmüş olduğu eğitimi görmeksizin "kutsal" devlet "idaresini" üstüne almak cesaretini gösteren "sonradan görme"lerin ve "küstah"ların beceri eksiklikleri, hantallıkları ve hatalarıyla alay ederek de almıştır; Komilovlar ve Kerenskiler, Gotzlar ve Martovlar, burjuva dolandırıcıların ya da burjuva kuşkucuların bu kahraman biraderler takımı, Rusya'nın işçi sınıfından, iktidarı alacak "cüret"i gösterdiği için, tıpkı aynı biçimde intikam alıyorlar.

Yeni bir toplumsal sınıfın, özellikle yoksulluk ve bilgisizliğin şimdiye değin ezdiği ve baskı altına aldığı bir sınıfın yeni konumuna alışması, etrafına bakınması, işini örgütlemesi, ve *kendi* örgütçülerini çıkarması için haftalar değil, uzun aylar ve yıllar gerekmektedir. Devrimci proletaryaya önderlik eden partinin, milyonlarla ve on milyonlarla vatandaşı kapsayan geniş örgütsel girişimlerin deneyim ve alışkanlıklarını edinememiş olması anlaşılabilir bir şeydir; eski, hemen yalnızca ajitatörlükten oluşan

alışkanlıkların yeni bir kalıba dökülmesi çok yavaş bir süreçtir. Ne var ki, bunda hiçbir olanaksızlık yoktur ve değişiklik gereği açık seçik değerlendirilir değerlendirilmez, değişikliği yapmak konusunda sıkı bir kararlılık ve büyük ve zor bir amacı sürdürme azmi oluşur oluşmaz, bunu başaracağız. "Halkın", yani başkalarının emeğini sömürmeyen işçi ve köylülerin arasında devasa ölçüde örgütleme yeteneği var. Sermaye bu yetenekli insanların binlercesini ezdi; yeteneklerini öldürdü ve bu insanları gübre yığınlarına fırlatıp attı. Henüz onları bulamıyor, cesaret veremiyor, ayaklarının üstüne kaldıramıyor, yükseltemiyoruz. Ama hiçbir devrimin onsuz utkan olamayacağı devrimci heyecanımızın tümüyle işe koyulursak, bunu yapmayı öğreniriz.

13-26 Nisan 1918

Collected Works, Cilt 27
s. 247-51, 261-62

"SOL-KANAT" ÇOCUKLUĞU VE KÜÇÜK BURJUVA ZİHNİYETİ'nden[73]

... İki yöntemi *aynı anda* kullanabiliriz ve kullanmak zorundayız. Bir yandan "devlet kapitalizmiyle" ilgilenmeyi ya da bir uzlaşma biçimi düşünmeyi reddederek, Sovyetler tarafından alınan önlemlerin gerçekleştirilmesini, vurgunculuk yoluyla, yoksul köylülerden rüşvet almak yoluyla engellemeyi sürdüren kültürsüz kapitalistleri acımasızca bastırmalıyız. Öte yandan, *uzlaşma yöntemini,* ya da "devlet kapitalizmini" kabul eden, onu yaşama geçirebilecek olan ve halen milyonlarca insana ürün sağlamakta olan *en büyük* işletme tiplerinin zeki ve deneyimli örgütçüleri olarak proletaryaya yararlı olan kültürlü kapitalistlerden satın alma yöntemini kullanmalıyız.

... Sovyet iktidarı, "iş yönetimini" kapitalistlerin ellerine verirken, iş yöneticisinin her adımını gözleyen, onun yönetim deneyiminden öğrenen ve yalnızca iş yöneticisinin emirlerine karşı itirazda bulunma hakkı olmakla kalmayıp, Sovyet iktidarı yoluyla görevden alınmasını da sağlayabilen işçi Komiserleri ya da işçi komiteleri atamaktadır. İkinci olarak, iş yönetiminin kapitalistlere verilmesi, ancak, koşulları Sovyet iktidarınca belirlenen ve Sovyet iktidarınca iptal ya da değişiklik yoluna gidilebilen, işin yapılışı sırasındaki yürütme işlevi için geçerlidir. Üçüncü olarak "iş yönetimi" Sovyet iktidarı tarafından kapitalistlere kapitalist olarak değil, yüksek ücretli teknisyen ya da örgütçü olarak teslim edilmektedir. Ve işçiler çok iyi bilirler ki, gerçekten büyük ölçekli ve dev işletmeler, tröstler ya da diğer kuruluşların örgütçü ve birinci sınıf teknisyenlerinin yüzde doksan dokuzu kapitalist sınıftan gelir. Ne var ki biz, proleter parti olarak, emek sürecinin "yönetimi" ve üretimin örgütlenmesi için açıkça, bu insanları atamak zorundayız, çünkü bu alanda pratik deneyimi olan başka *hiç* kimse yok. "Sol" sözler ya da küçük burjuvaca gevşek düşüncelerle

yanılabildikleri çocukluk döneminden çıkan işçiler, tam da bu tröstlerin kapitalist yönetimi yoluyla, dev makina sanayii yoluyla, yılda birkaç milyonluk cirosu olan işletmeler yoluyla, yalnızca böylesi bir üretim sistemi ve böylesi işletmeler yoluyla sosyalizme doğru ilerlemektedir. İşçiler küçük burjuva değildir. Büyük ölçekli "devlet kapitalizmi"nden korkmamakta, buna, *işçilerin Sovyet* iktidarının, küçük mülkiyet ayrışmaları ve örgütsüzlüğüne karşı kullanacağı *proleter* silahları olarak değer vermektedirler.

Bunu anlayamayanlar yalnızca, sınıf-dışı olmuş ve dolayısıyla tümüyle küçük burjuva olan aydın kesimidir ve tipik bir örneğini, gazetelerinde şunları yazan "Sol Komünist"lerden[74] Osinski veriyor:

> "... Her tür işletmenin örgütlenmesi ve yönetiminde bütün inisiyatif, 'tröstlerin örgütçülerine' ait olacak. Onlara bir şey *öğretecek* ya da onları sıradan işçiler haline getirecek değiliz, biz onlardan *öğreneceğiz." (Kommunist*[75] No. 1, s. 14, sütun 2)

Bu bölümde alay edilmeye çalışılan, benim, "sosyalizmi tröstlerin örgütçülerinden öğrenmek" biçimindeki sözlerimdir.

Osinski bunun eğlenceli olduğunu düşünüyor. Tröstlerin örgütçülerini sıra işçisi yapmak istiyor. Bunları yazan, şairin "Ama yaş onbeşse, onbeş yıldan ibaretse?..."[76] dediği yaşta birisi olsaydı, şaşılacak bir şey olmazdı. Ne var ki böyle şeyleri, büyük ölçekli kapitalizmin yarattığı mühendislik ve kültürün başardıklarını kullanmayan bir sosyalizm olamayacağını öğrenmiş bir Marksistten işitmek biraz tuhaf oluyor. Bu sözlerde Marksizmden hiç iz yok.

Hayır. Komünist adını hak edenler yalnızca, tröstlerin örgütçülerinden bir şeyler *öğrenmeden* sosyalizmi yaratmanın ya da başlatmanın *olanaksızlığını* anlayanlardır. Çünkü sosyalizm, düşgücünün bir uydurması değil, iktidarı eline geçirmiş olan proleter öncü tarafından, tröstlerin yarattıklarının özümsenmesi ve uygulanmasıdır. Bizim, proletaryanın partisi olarak, büyük ölçekli üre-timi tröstlerin örgütlendiği gibi, tröst planına göre örgütleme yetisini edinmek için, bunu birinci sınıf kapitalist uzmanlardan edinmekten *başka hiçbir yolumuz* yoktur.

Burjuva aydın kesimine sosyalizmi "öğretmek" gibi çocuk-

su bir işe girişmediğimiz sürece, onlara öğretecek bir şeyimiz yoktur. Onlara bir şeyler öğretmemiz değil, onları (Rusya'da yeterince "kararlı bir biçimde" yapılmakta olduğu üzere) mülksüzleştirmemiz, sabotajlarına *son vermemiz*, onları bir kesim ya da grup olarak Sovyet iktidarına *tabi kılmamız* gerekiyor. Öte yandan da, eğer çocukluk çağındaki ya da çocukça anlayışta olan komünistler değilsek, onlardan öğrenmeliyiz ve öğrenecek şeyler de vardır, çünkü proletaryanın partisi ve öncüsünün, milyonlarca insanın gereksinimlerini karşılayan dev işletmeler örgütlemek konusunda bağımsız çalışma *deneyimi yoktur*.

Rusya'daki en iyi işçiler bunu kavramış durumdadır. Kapitalist örgütçülerden, iş mühendislerinden ve teknisyenlerden öğrenmeye başlamışlardır. Kolay şeylerden başlayıp azar azar daha zorlara geçerek, durmadan ve dikkatle öğrenmeye başlamışlardır. Demir, çelik ve mühendislik sanayilerinde işlerin daha yavaş gitmesi, bu sanayilerin daha büyük zorluklar arz etmesindendir. Ne var ki, dokuma ve tütün işçileriyle sepiciler "devlet kapitalizmi"nden ya da "tröstlerin örgütçülerinden bir şeyler öğrenmek"ten, sınıfdışı olmuş küçük burjuva aydın kesimi kadar korkmuyorlar. Dericilik Üst Komitesi ve Merkezi Tekstil Komitesi[77] gibi merkezi yönlendirme kurumlarındaki işçiler, kapitalistlerin yanında yerlerini alıyor, *onlardan öğreniyor*, tröstler kuruyor, Sovyet iktidarı yönetiminde sosyalizmin eşiği, sosyalizmin kesin zaferinin koşulu demek olan "devlet kapitalizmi"ni kuruyorlar.

5 Mayıs 1918

Collected Works, Cilt 27, s. 344-45, 349-51

EKONOMİ KONSEYLERİNİN 26 MAYIS 1918 TARİHLİ BİRİNCİ KONGRESİNDEKİ KONUŞMA'dan

Ekonomi Konseyi'nin -Yüce Ekonomi Konseyi[78]- özel bir sıklıkla karşı karşıya kaldığı ikincil görevlerden birisini, burjuva uzmanlar çalıştırma görevini ele alınız. Hepimiz, en azından bilim ve sosyalizm temelinde tavır alanlar, bu görevin, yalnızca uluslararası kapitalizm tarafından, bilime, bu nedenle de bilimsel bakımdan eğitilmiş çok büyük sayıda uzmanın yetiştirilmesine dayalı olarak, devasa bir ölçekte örgütlenmiş emeğin maddi ve teknik ön gerekleri geliştirildiği zaman ve geliştirildiği ölçüde yerine getirilebileceğini biliyoruz. Sosyalizmin bunsuz olanaksız olduğunu biliyoruz. Son yarım yüzyıl boyunca kapitalizmin gelişmesini gözlemlemiş ve sosyalizmin kaçınılmazlığı sonucuna tekrar tekrar varmış olanların yapıtlarını yeniden okursak, istisnasız hepsinin de, bilimi burjuva zincirlerinden, sermayeye olan köleliğinden, kirli kapitalist açgözlülüğünün çıkarlarına köle olmaktan, yalnızca sosyalizmin kurtaracağına işaret ettiklerini görürüz. Toplumsal üretim ve dağıtımın bilimsel planlara göre geniş bir biçimde artmasını ve bu üretimin, emekçi halkın yaşamını kolaylaştırmak ve gönencini olabildiğince artırmak amacına gerçekten tabi kılınmasını, yalnızca sosyalizm olanaklı hale getirir. Bunu yalnızca sosyalizm başarabilir. Başarması gerektiğini biliyoruz ve Marksizmin bütün karmaşıklığı ve bütün gücü bu doğrunun anlaşılmasında yatmaktadır.

Bu noktaya bir yandan da, karşı öğelere dayanarak ulaşmak zorundayız çünkü sermaye ne denli büyüdüyse, burjuvazi de işçileri o denli çok baskılamıştır. İktidarın proletaryanın ve yoksul

köylülerin ellerinde olduğu ve hükümetin kendi önüne halkın desteğiyle görevler koyduğu şu anda bu sosyalist değişikliklere, burjuva toplumunda yetiştirilmiş olan, başka koşullardan hiç haberi olmayan, başka tür bir toplumsal sistem düşünemeyen burjuva uzmanların yardımıyla ulaşmak zorundayız. Yine aynı nedenlerle bu uzmanlar, işlerinde kesinlikle içten ve sadık oldukları durumlarda bile binlerce burjuva önyargıyla doludurlar ve ölmekte ve çürümekte, bu nedenle de gözü dönmüş bir direniş içinde olan burjuva toplumuna, kendilerinin algılayamadığı binlerce bağla bağlanmışlardır.

Çaba ve başarılarımızda söz konusu olan bu güçlükleri kendimizden saklayamayız. Bu konuda yazmış olan sosyalistlerin, ya da gelecek sosyalist toplum üzerine görüş belirtmiş olan önde gelen sosyalistlerin tümü içerisinde, işçi sınıfının, iktidarı aldığı zaman, çok zengin, tarihsel olarak kaçınılmaz ve bize gerekli olan toplam kültür haznesini ve kapitalizm tarafından biriktirilen bilgi ve tekniği kapitalizme ait bir araç olmaktan çıkarıp sosyalizmin bir aracı durumuna getirme görevine koyulduğu zaman karşı karşıya kalacağı bu somut, pratik güçlüğe işaret eden bir yapıtı ya da görüşü olan tek birini anımsayamıyorum. Genel formüllerde, soyut akıl yürütmelerde bunu yapmak kolaydır, ne var ki, hemen ölmeyip, ölüm yaklaştıkça gitgide artan öfkeli bir direniş ortaya koyan kapitalizme karşı savaşımda bu görev, çok büyük çabalar gerektiren bir görevdir. Bu alanda denemeler oluyorsa, yaptığımız kısmi hataları tekrar tekrar düzeltiyorsak, bunlar kaçınılmaz şeylerdir, çünkü ulusal ekonominin şu ya da bu alanındaki uzmanları hemen kapitalizmin hizmetkârları olmaktan çıkarıp halkın hizmetkârları durumuna getiremiyoruz. Kendi önümüze koyduğumuz görev dünya tarihi düzeyinde güçlük ve önem taşıyan bir görev olduğundandır ki, bunu hemen yapamamamız en küçük bir kötümserliğe kapı açmayacaktır.

Collected Works, Cilt 27,
s. 411-12

ENTERNASYONALİST ÖĞRETMENLERİN BİRİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİNDEKİ KONUŞMA 5 HAZİRAN 1918[79]

Kısa Rapor

(Kongre Lenin'i coşkuyla karşıladı).

Lenin, Halk Komiserleri Konseyi adına Kongreyi selamladı ve şunları söyledi: "Önceleri Sovyet hükümetiyle çalışmak konusuna akılları biraz yavaş yatan öğretmenler, şimdi böylesi bir işbirliğinin esas olduğuna gitgide daha çok inanıyorlar. Sovyet hükümetine muhalefet konumundan destek konumuna gelmenin, toplumun diğer kesimleri arasında da çok sayıda örnekleri var.

Öğretmenler ordusu eğitim alanında çok büyük görevler üstlenmeli ve her şeyden önce, sosyalist eğitimin ana ordusunu oluşturmalıdır. Yaşam ve bilgi, sermayenin etkisinden, burjuvazinin boyunduruğundan kurtarılmalıdır. Öğretmenler, dar pedagojik görevlerle yetinmemelidirler. Güçlerini, savaş durumundaki emekçi halkın bütünü ile birleştirmelidirler. Yeni pedagogların görevi, öğretim çalışmalarıyla toplumun sosyalist örgütlenmesini biribirine bağlamaktır.

Eski Rusya'nın aydınlarının çoğunluğunun Sovyet rejiminin doğrudan muhalifleri oldukları kabul edilmelidir ve bunun getirdiği güçlüklerin aşılması kolay olmayacaktır. Geniş öğretmen kitleleri arasındaki mayalanma süreci daha yeni başlamıştır ve halkın gönencini içtenlikle yüreğinde taşıyan hiçbir öğretmen, kendisini Tüm - Rusya Öğretmenler Birliği ile sınırlamayıp, propagandasını güvenle kitleler arasında yapmalıdır. Bu yol, sosya-

lizmin zaferi için proletarya ile öğretmenlerin ortak savaşımına götürecektir." (Lenin alkışlar arasında salondan çıktı).

Collected Works, Cilt 27
s. 445-46

RUS FEDERASYONU'NUN YÜKSEK EĞİTİM KURUMLARINA GİRİŞ

Halk Komiserleri Konseyi Karar Tasarısı[80]

Halk Komiserleri Konseyi, yüksek eğitim kurumlarına başvuru sayısının her zamanki öğrenci alım sayısını aşması halinde, isteyen herkesin eğitim görme şansı olmasını ve mülk sahibi sınıflara hiçbir fiili ya da hukuki ayrıcalık tanınmamasını sağlayacak olağanüstü özel karar ve önlemlerin bir an önce alınması konusunda Eğitim Komiserliği'ne yönerge verir. Önceliğin, yaygın ölçekte yardım görmeleri gereken işçilere ve yoksul köylülere verilmesi gerektiği açıktır.

2 Ağustos 1918

Collected Works, Cilt 28, s. 48

İŞÇİ, KÖYLÜ, KAZAK VE KIZIL ORDU TEMSİLCİLERİ SOVYETİNİN OLAĞANÜSTÜ ALTINCI TÜM-RUSYA KONGRESİNDE DEVRİMİN YILDÖNÜMÜ KONULU KONUŞMA'dan

6 KASIM 1918

... Sendikaların konumu değişikliğe uğradı. Şimdi başlıca işlevleri, kapitalizmden harabeye dönmüş ve bilerek sabote edilmiş bir sanayi devralmış olan tüm iş yönetimi kurullarına ve merkezi kuruluşlara, tüm yeni örgütlenmelere temsilcilerini göndermektir. Sendikalar, aydınlardan, -insan türünün bilgi haznesinin ürünü olan- bilgi ve eğitimlerini, başlangıçtan beri ve bile bile, sömürüsüz, mülkiyeti topluma ait bir ekonominin inşası için halka yardımcı olmak yerine sosyalizm davasına ket vurmakta kullananların yardımı olmaksızın sanayi ile uğraşmışlardır. Bu aydınlar bilgilerini, yönetim işi ile başa çıkma eğitimleri olmayan işçilerin tekerleklerine çomak sokmak, önüne geçmek için kullanmak istediler. Şimdi bu engellerin uzaklaştırıldığını söyleyebiliyoruz. Son derece güç bir işti, ama burjuvazinin çekimine kapılan tüm kişilerin sabotajları denetim altına alınmıştır. İşçiler, çok büyük elverişsizliklere karşın, bu temel adımı atmakta, sosyalizmin temellerini döşemekte başarılı olmuşlardır.

Collected Works, Cilt 28, s. 140

PİTİRİM SOROKİN'İN DEĞERLİ KABULÜ'nden

... İçinde bulunduğumuz andaki görev, -kulaklara karşı savaşımdan ve aynı zamanda da yalnızca ve sağlam bir biçimde yoksul köylülere dayanmaktan bir an bile vazgeçmeksizin- orta köylülerle anlaşmaya varmaktır, çünkü yukarıda sıralanan nedenlerle orta köylülerde bizim yönümüze dönüş olması şimdi kaçınılmaz hale gelmiştir.[81]

Bu durum, el sanatları erbabı, zanaatçılar, koşulları ya da görüşleri çok küçük burjuva olan işçiler, pek çok büro çalışanı ve subay ile, özel planda, genel olarak aydınlar için de geçerlidir. Partimizde, bu cephe değişikliğini kendi aralarında geçerli kılma yetersizliğinin örneklerine sık sık rastlandığı soru götürmez bir olgudur, bu yetersizliğin üstesinden gelinebilir ve gelinmelidir.

Sendikalarda örgütlenmiş proleterlerin çok büyük çoğunluğu şimdiden kesin bir biçimde bizi desteklemektedir. Bize doğru dönmekte olan *emekçi halkın* en az proleter, en çok küçük burjuva olan kesimlerini kazanmayı, onları genel örgütlenmeye katmayı ve genel proleter disiplinine tabi kılmayı bilmeliyiz. Şu anın sloganı bu kesimlere karşı kavga değil, kazanmak, onları etkileyebilmek, kararsızları ikna etmek, yansız durumdakileri işe yaratmak ve ayak sürüyenleri ya da kendilerini "Kurucu Meclis" ya da "yurtsever-demokrat"[82] yanılsamalardan yeni yeni kurtarmaya başlayanları proleter kitlesel etki yoluyla eğitmektir.

Emekçi halk arasında şimdiden yeterince sağlam desteğimiz vardır. Bu destek Sovyetlerin Altıncı Kongresi'nde[83] çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmıştır. Burjuva aydınlardan korkmuyoruz, ama aralarındaki bilinçli sabotajcı ve beyaz muhafızlara[84] karşı savaşımı bir an bile gevşetmeyeceğiz. Bununla birlikte şu anın sloganı, onlar arasında da bize karşı ortaya çıkan tavır değişikliğini işe yaratmaktır. Burjuva uzmanlarının en kötülerinden, Sovyet makamlarına sızmış bulunanlar hâlâ pek çoktur. Onları kaldırıp

atmak, yerlerine dün bizim kararlı düşmanlarımız oldukları halde bugün yalnızca yansız olanları geçirmek şu anki en önemli görevlerden birisi, "uzmanlarla" ilişkide olan her aktif Sovyet görevlisinin, her ajitatörün, propagandacının ve örgütçünün görevidir.

Karmaşık ve hızla değişen bir durumda, diğer tüm siyasal eylemler gibi, orta köylülerle, dün Menşevik olan işçilerle, dünün sabotajcısı büro çalışanları ya da uzmanlarla anlaşmaya varmayı başarmanın da ustalık istediğinde kuşku yoktur. Bütün sorun daha önceki deneyimde edinmiş olduğumuz beceriyle yetinmeyip, *tüm koşullarda devam etmek, tüm koşullarda daha büyük bir şeyler için çaba göstermek,* tüm koşullarda daha basit görevlerden daha zorlarına doğru gitmektir. Aksi durumda hiçbir ilerleme olanaklı değildir, özellikle de sosyalist kuruculukta ilerleme olanaksızdır.

Collected Works, Cilt 28
s. 191-92

MOSKOVA PARTİ İŞÇİLERİNİN 27 KASIM 1918 TARİHLİ TOPLANTISINA SUNULAN PROLETARYANIN KÜÇÜK BURJUVA DEMOKRATLAR KONUSUNDAKİ TAVRI KONULU RAPOR'dan

... Kurucu Meclis'in[85] burjuvazinin bir organı olduğu, burjuvazinin ise politikasını Bolşeviklere karşı yöneltmiş olan emperyalistlerin yanında olduğu ortaya çıktı. Burjuvazi, sırf Sovyet iktidarını yıkmak için her yolu kullanmaya, Sovyet hükümetini bo-ğazlamak için en alçakça araçlara başvurmaya, Rusya'yı önüne kim gelirse satmaya hazırlanmıştı.

İç savaşa yol açan ve küçük burjuva demokratlara saf değiştirten, bu politika olmuştur. İçlerinde her zaman git-geller olacağı kuşkusuzdur. Çekler[86] ilk zaferlerini kazandıklarında küçük burjuva aydınlar Çeklerin kazanmasının kaçınılmaz olduğu dedikodularını yaymaya çalıştılar. Moskova'dan, kentin sarılmış ve düşmek üzere olduğunu bildiren telgraflar gönderiliyordu. Ve İngilizlerle Fransızların en küçük bir başarı kazanmaları halinde[87] küçük burjuva aydınların ilk akılları başlarından gidenler, paniğe yol açanlar ve düşmanın kazançları konusunda her tür dedikoduyu yayanlar olacaklarını çok iyi biliyoruz. Ne var ki, devrim, emperyalizme karşı isyanların kaçınılmazlığını göstermiştir. Ve şimdi "Müttefiklerimiz", Rusya'nın özgürlük ve bağımsızlığının baş düşmanları olduklarını kanıtlamış durumdalar. Sovyet iktidarı pekiştirilmedikçe Rusya bağımsız olamaz ve olamayacaktır. Bu dönüşün olmasının nedeni budur. Dolayısıyla şimdi taktiklerimizi tanımlamalıyız. Aramızda hiçbir uzlaşmanın olamayacağı, küçük burjuvazinin bize karşı olduğu ve geri adım atmamanın teröre

başvurmayı gerektirdiği zamanlardaki devrimci savaşımımızın sloganlarını mekanik bir biçimde uygulamayı düşünmek büyük bir hata olurdu. Bugün bu, geri adım atmamak değil, düpedüz aptallık, Marksist taktikleri anlayamamak olurdu. Brest-Litovsk Barış Sözleşmesini[88] imzalamak zorunda kaldığımız zaman dar yurtsever bakış açısından bu adım Rusya'ya ihanet gibi gözükmüştü; oysa dünya devrimi açısından doğru ve dünya devrimine büyük katkıda bulunan bir stratejik adımdı. Dünya devrimi şimdi, Sovyet iktidarının tüm halkın kurumu durumuna gelmesiyle, yeni başlamıştır.

Küçük burjuva demokratların, hâlâ ikircimli olmalarına karşın, yanılsamaları giderilmiştir. Ve kuşkusuz diğer tüm koşullar gibi, bu durumu da hesaba katmamız gerekiyor. Daha önce, küçük burjuvalar Çeklerin yanında yer aldıklarından biz de duruma farklı bakıyor, zor kullanmak zorunda kalıyorduk. Nihayet savaş savaştır ve savaş zamanında, döğüşmemiz gerekir. Ne var ki, bu insanlar şimdi bize doğru dönüş yapmaya başladıklarına göre, sırf broşürlerimiz ve gazetelerimizdeki sloganlar başka türlü olageldi diye onları kovmamalıyız. Bize doğru yarım dönüş yaptıklarını gördüğümüzde, küçük burjuva demokratlarının bize karşı tavırları değişmiş olduğu için broşürlerimizi yeniden yazmalıyız. Şöyle söylemeliyiz: "Gelin şöyle, sizden korkmuyoruz; bildiğimiz tek hareket tarzının zor kullanmak olduğunu düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz; anlaşmaya varabiliriz." Burjuva önyargı geleneklerine batmış her insan, tüm kooperatifçiler, emekçi halkın burjuvaziyle özellikle temasta olmuş tüm kesimleri bize gelebilir.

Aydınları alınız. Burjuva bir yaşamları olmuş, bazı konforlara alışmışlardır. Çeklerin tarafını tuttuklarında bizim sloganımız *acımasız savaşım - terör*'dü. Şimdi küçük burjuva kitleler arasında bu duygu değişikliği olduğuna göre, sloganımız bir *anlaşma,* iyi komşuluk ilişkileri kurma sloganı olmalıdır. Bir küçük burjuva demokratlar grubundan, Sovyet hükümetine karşı yansız olmak istediklerine ilişkin bir açıklamaya rastladığımızda şunu söylemeliyiz: yansızlık ve iyi komşuluk ilişkileri, komünizm açısından eskimiş, saçma ve kesinlikle yararsızdır. Modası geçmiş saçmalıklardan başka bir şey değildir, ne var ki, bizim bu saçmalığı pratik bakış açısından ele almamız gerekiyor. Bizim görüşümüz

her zaman bu olmuştur ve bu küçük burjuvaların komünist olacaklarını hiçbir zaman ummadık. Fakat pratik önerilerin ele alınması gerekir.

... Orta köylülerle anlaşmaya varmak başka şeydir, küçük burjuva öğelerle anlaşmaya varmak başka şey, kooperatifçilerle anlaşmaya varmak yine başka bir şeydir. Görevimizde, küçük burjuva gelenek ve alışkanlıklarını korumuş olan derneklerle ilgili bazı değişiklikler olacaktır. Küçük burjuva aydınlarla ilgili olarak daha da fazla değişiklikler olacaktır. Sallantılıdırlar, ama bizim de sosyalist devrim için onlara ihtiyacımız var. Sosyalizmin yalnızca büyük-ölçekli kapitalist kültürün öğelerinden inşa edilebileceğini biliyoruz ve aydınlar bu öğelerden biridir. Onlara karşı acımasız olmak zorunda kaldık, ama bizi buna zorlayan komünizm değil, tüm "demokratları" ve burjuva demokrasisine aşık herkesi bizden uzaklaştıran olaylardı. Bugün, sosyalist olmayan, hiçbir zaman komünist olmayacak, fakat nesnel olay ve ilişkilerin şimdi bize karşı yansız ve iyi komşu tavırları benimsemeye götürdüğü aydınları sosyalizm için çalıştırma şansımız vardır. Hiçbir zaman aydınlara dayanmayacağız, yalnızca, tüm işçi ve yoksul köylülere önderlik eden proletaryanın öncüsüne dayanacağız. Komünist Partisi başka hiçbir desteği dayanak alamaz. Bununla birlikte, diktatörlüğü somut olarak temsil eden sınıfa dayanmakla, diğer sınıflar üzerinde egemenlik kurmak başka başka şeylerdir.

... Proleter iktidar olarak, nasıl yön vereceğimizi bilmemiz gereken bazı sorunları çözmek, bazı anlaşmalar yapmak ve teknik görevler vermek zorunda olacağız. Nasıl, -zahire borsalarında ve kulakların[89] teşhir edilmesinde yardımcı olmak üzere- orta köylülere başka, kooperatifçilere yine başka görevler vereceğimizi bilmeliyiz: Ürünlerin kitlesel ölçekte dağıtım mekanizması kooperatifçilerin elindedir ve bu mekanizmayı teslim almamız gerekiyor. Aydınlara ise tümüyle farklı bir görev verilmelidir. Sabotajlarını sürdürememektedirler ve şimdi *bize* karşı son derece iyi komşuluk havası içindeler. Bu aydınları çalıştırmalı, onlara belirlenmiş görevler vermeli, gözümüzü üstlerinden eksik etmemeli ve işlerini denetlemeliyiz; onlara Marx'ın, Paris Komünü yönetimindeki büro çalışanlarından söz ederken söylediği gibi muamele etmeliyiz: "Her işveren, işi için tezgâhlar ve muhasebeciler seçmeyi ve kazara hata yaptılar mı derhal düzeltmeyi bilir. Göreve

uygun çıkmazlarsa yerlerine, başka, etkili tezgâhtar ve muhasebeciler alır."* Devletimizi kapitalizmden kalan öğelerle inşa ediyoruz. Kapitalist kültürün aydınlar gibi bir mirasını kullanmadan devletimizi inşa edemeyiz. Şimdi küçük burjuvaziye, devletin sıkı denetimi altındaki iyi komşular muamelesi yapmaya katlanabiliriz. Şimdi sınıf bilinçli proletaryanın işi, kendi egemenliğinin, bütün görevleri kendisinin yapması anlamına gelmediğini ayırt etmektir. Böyle düşünen kim olursa olsun, sosyalist kuruculuk konusunda en küçük sezgisi yok ve bir yıllık devrim ve diktatörlükten hiçbir şey öğrenmedi demektir. Bu gibi kişiler okula gidip bir şeyler öğrenseler daha iyi olur. Bu dönemde bazı şeyler öğrenmiş olanlar ise kendi kendilerine şöyle söyleyeceklerdir: "Bu aydınlar benim şimdi inşada çalıştıracağım insanlardır. Çünkü köylüler arasında yeterince desteğim var." Ve, sosyalizme götürecek inşa biçimini ancak bu savaşım içerisinde, ve proletarya ile küçük burjuva demokratlar arasındaki birtakım anlaşmalar ve deneme anlaşmaları ile ortaya çıkarabileceğimizi anımsamak durumundayız.

Collected Works, Cilt 28,
s. 210-12, 213-14, 215-16

(*) Bkz. K. Marx, "Der Bürgerkrieg in Frankreich", Marx / Engels, *Werke*, Bd. 17, s. 340.

EKONOMİ KONSEYLERİNİN İKİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİNDEKİ KONUŞMA'dan 25 ARALIK 1918

... Ve Ekonomi Konseylerinde çalışan tüm yoldaşlara şu soruyu soracağız: Baylar, deneyimli insanları işe katmak için ne yaptınız? Sizin için, Kolupayevler ve Razuvayevlere[90] çalıştıklarından daha kötü çalışmamaları gereken uzmanlar, satış elemanları, etkili burjuva kooperatifçileri sağlamak için ne yaptınız? Eski önyargıları bırakıp ihtiyacımız olan tüm uzmanları işimize katmanın zamanıdır. Bunu her ortak kurulun, her Komünist yöneticinin bilmesi gerekir. Başarının garantisi bu tavırda yatıyor...

Kapitalizm bize, en büyük uzmanları gibi değerli bir kalıt bırakmış durumda. Biz de onlardan mutlaka, ve geniş ve kitlesel bir ölçekte yararlanmalıyız; bu uzmanların her birini çalıştırmalıyız. Şu an her şey pratik çalışmaya ve pratik sonuçlara bağlı olduğundan, Komünistlerimizin arasından uzmanlar yetiştirmeye ayıracak zamanımız yoktur.

Collected Works, Cilt 28,
s. 380, 381

BÜYÜK SORUNLARIN AÇIKLANMASINDA KÜÇÜK BİR RESİM'den

... Komünizmi, ancak kapitalizmin yarattığı malzemeyi, burjuva koşullarda biçim verilmiş, bu nedenle de -içindeki insan malzemesi bakımından- kaçınılmaz olarak burjuva anlayış tarzı içine işlemiş olan o rafine mekanizmayı kullanarak inşa edebiliriz. Komünist toplumun inşasını zorlaştıran, ama aynı zamanda da inşa edilebileceğinin ve edileceğinin güvencesi olan budur.

Ne var ki, küçük burjuva demokrasisi rastlantısal bir siyasal oluşum, bir istisna değil, kapitalizmin *zorunlu* bir ürünüdür. Ve bu demokrasinin "satıcısı" yalnızca eski, prekapitalist, ekonomik bakımdan gerici orta köylüler değildir. Büyük ölçekli kapitalizminin toprağından biten kapitalist eğitimleriyle kooperatif şirketler, aydınlar, vb. de böyledir. Nihayet geri Rusya bile, Kolupayevler ve Razuvayevlerle yanyana, Menşevik olsun, Sosyalist-Devrimci ya da partisiz olsun, eğitim görmüş aydınlardan yararlanmasını bilmiş olan kapitalistler üretmiştir. Bu kapitalistlerden daha aptal olup bu gibi "inşaat malzemelerini" komünist bir Rusya'nın inşasında kullanamayacak mıyız?

Collected Works, Cilt 28,
s. 388, 389

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ, MOSKOVA SOVYETİ, VE TÜM-RUSYA SENDİKALAR KONGRESİ'NİN ORTAK BİR OTURUMUNDAKİ KONUŞMA'dan 17 OCAK 1919

... Kapitalizmin bize bıraktığını kullanmadan sosyalizmi kuramayız. Kapitalizmin bizim çıkarlarımıza aykırı olarak yarattığı kültürel değer olarak ne varsa kullanmalıyız. Sosyalizmin zorluğu, düşmanlarımızın yaptığı malzemeler kullanılarak inşa edilmesinin gerekli olmasındadır; ne var ki, sosyalizmin tek olanağı da bunda yatmaktadır. Bunu kuramsal olarak hepimiz biliyoruz ve şimdi bu yılı geçirdiğimize göre, pratikte de gördük ki, sosyalizm ancak kapitalizmin bizim çıkarlarımıza aykırı olarak yaratmış oldukları kullanılarak kurulabilir ve bunların tümünü sosyalizmi kurmak ve pekiştirmek için çalıştırmak zorundayız.

... İşçilerin ileri kesimleri şimdiden devleti yönetmeye, yeni bir yaşam kurmaya koyulmuş durumdadır. Daha derinlere erişmemiz ve daha bir cesaretle yeni kesimleri işe katmamız gerektiğini biliyoruz. Eğitimleri hâlâ eksiktir, hatalar yapmaları kaçınılmazdır, fakat bundan korkumuz yok. Bu şekilde, eğitilmiş genç işçiler kazanacağımızı ve bunun yüz katı hatayı, pek çok, daha genç ve daha taze güce kavuşarak gidereceğimizi biliyoruz. Başvuracağımız başka hiçbir kaynak yoktur. Her zaman önde gitmeli, genç işçilerimizi nereden alabilirsek almalı ve onları gitgide daha sorumlu yerlere getirmeliyiz.

Collected Works, Cilt 28,
s. 402, 403

ENTERNASYONALİST ÖĞRETMENLERİN İKİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİNDEKİ KONUŞMA 18 OCAK 1919

(Candan ve uzun, şiddetli alkışlar.) Yoldaşlar, Halk Komiserleri Konseyi adına Kongrenizi selamlıyorum. Öğretmenlerin önünde şimdi en yüksek derecede önem taşıyan görevler var. Öğretmenlerin arasında -sosyalist devrim için çalışmak üzere ta baştan beri Sovyet hükümetinin yanında yer alanlarla, şimdiye değin eski sistemin, bu sisteme dayalı öğretimin sürebileceğine ilişkin eski önyargıların yanında yer almış olanlar arasında- süregelen savaşımın, yeni geçtiğimiz bu yıldan sonra, bir yıllık savaşımdan sonra, uluslararası işlerde olup bitenlerden sonra, sonuçlanacağını umuyorum ve gerçekten de sonuçlanmaktadır. Öğretmenlerin, işçi sınıfına ve emekçi köylülere yakın duran büyük çoğunluğunun şimdi, sosyalist devrimin derinlemesine kök saldığına ve kaçınılmaz bir biçimde tüm dünyaya yayılmakta olduğuna inandıklarında kuşku olamaz. Ve şimdi öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, sosyalist devrim için ve eski burjuva önyargıların, eski sistem ve ikiyüzlülüklerinin hâlâ yanında olup, bu sistemin bazı kısımlarının kurtarılabileceğini düşünen öğretmenlere karşı savaşımda, çalışan ve sömürülmüş halkın hükümetinin yanında büyük bir içtenlikle yer alacağını düşünüyorum.

Bu burjuva ikiyüzlülüklerinden birisi, okulun politikadan uzak durabileceği inancıdır. Bu inancın ne denli yanlış olduğunu biliyorsunuz. Bu ilkenin avukatlığını yapan burjuvaların bizzat kendileri, kendi burjuva politikalarını okul sisteminin köşe taşları haline getirmiş ve okul eğitimini burjuvazinin uysal ve etkili hiz-

metkârlarının yetiştirilmesine indirgemeye, giderek evrensel eğitimi baştan başa burjuvazinin uysal ve etkili hizmetkârlarının, sermayenin köle ve maşalarının yetiştirilmesine indirgemeye çalışmışlardır. Okulu insan kişiliğinin geliştirilmesinin bir aracı yapmayı hiçbir zaman düşünmemişlerdir. Şimdi ise, bunu yalnızca, tüm çalışan ve sömürülmüş halkla ayrılmaz bağları olan ve Sovyet politikasını tüm yüreğiyle destekleyen sosyalist okulların yapabileceği, herkesin gözünde açıktır.

Eğitimin yeniden inşası, elbette ki kolay bir konu değildir. Ve doğallıkla hatalar yapılmıştır ve eğitimle politika arasında bağların olması ilkesini yanlış yorumlama, bu ilkeye kaba ve çarpıtılmış bir anlam verme girişimlerinde olduğu gibi, hâlâ yapılmaktadır. Genç kuşakların kafalarına, onlar daha buna yeterince hazırlanmadan politikanın sokulması yönünde beceriksiz girişimlerde bulunulmaktadır. Bu temel ilkenin böylesine kaba uygulamalarına karşı her zaman savaşmamız gerekeceği kuşkusuzdur. Fakat bugün Enternasyonal'in[91] ve Sovyet hükümetinin yanında yer almış olan öğretme mesleği mensuplarının baş görevi, tüm öğretmenleri kucaklayan bir birliğe olabilecek en yakın genişlikte bir birliğin yaratılmasına çalışmaktır.

Sizin birliğinizde, enternasyonalistlerin birliğinde, burjuva önyargılara takılıp kalmış ve anlayış eksikliği sergilemiş olan eski öğretmenler birliğinin yeri yoktur. Bu birlik, bu ayrıcalıkları üstün tutmak konusunda hepsinden, hatta 1917 Devriminin ta başlarında kurulmuş olup bizim yaşamın tüm alanlarında kavga verdiğimiz diğer üst birliklerden de daha uzun süre savaşmıştır. Benim görüşüme göre sizin enternasyonalist birliğiniz, -İkinci Tüm-Rusya Sendikalar Kongresi'nin çok açık gösterdiği üzere- diğer tüm sendikalar gibi Sovyet hükümetinin politikasının yanında yer alarak, pekâlâ da tek öğretmenler sendikası haline gelebilir. Öğretmenlerin karşı karşıya olduğu görev pek büyüktür. Son devrimin bıraktığı gevşeklik ve birliksizlik kalıntılarına karşı savaşmak zorundadırlar.

Sonra, propaganda ve ajitasyon konusu. Emekçi halkın çoğunluğunun, yaşamın gerçek efendileri olarak değil, yalnızca iyi hizmetkârlar ve iyi işçiler haline gelmek üzere yetiştirilmesi gerektiğini, gerçek eğitimin yalnızca zenginlerin hakkı olduğunu düşünmeye alışmış olan burjuva öğretmen kesiminin sabotaj ve

önyargılarının öğretmenlerde yol açtığı güven eksikliğini ele aldığımızda, propaganda ve eğitimin bütün alanlarında birliksizliğin hâlâ geçerli olması yalnızca doğaldır. Bu durum, öğretmenlerin bir kesimini dar bir alana, sahte eğitim alanına mahkûm etmekte ve okulla ilgili tüm güçlerin birleşip kaynaşacağı ve bizimle işbirliği yapacağı tek bir aygıtı gereği gibi kurmamızı engellemiş olmaktadır. Ne zaman eski burjuva önyargıları ortadan kaldırırsak, ancak o zaman başarılı olacağız. Birliğinizin, geniş öğretmen kitlelerini sizin ailenize çekmek, öğretme mesleğinin en geri kesimlerini eğitmek, onları genel proleter politikaya tabi kılmak ve ortak bir örgüt içerisinde kaynaştırmak görevi bu noktada ortaya çıkıyor.

Sendikal örgütte öğretmenlerin önlerinde, İç Savaş'ın tüm konularının açıklığa kavuştuğu ve küçük burjuva demokrat kişilerin, olayların mantığı gereği Sovyet hükümetine katılmak durumunda kaldığı şimdiki zor durumda bulunan ülkemizle ilgili büyük bir görevleri var. Çünkü küçük burjuva demokratlar, başka her tür yolun isteseler de istemeseler de kendilerini beyaz muhafızları ya da uluslararası emperyalizmi savunmaya götüreceğini görmüş bulunuyorlar. Bütün dünyanın bir ana görevle karşı karşıya kaldığı şu anda söz konusu olan şudur: Ya aşırı gericilik, askersel diktatörlük ve -Berlin'de çarpıcı örneklerini görmüş olduğumuz çatışmalar, ya bu dört yıllık savaş[92] konusunda cezasız kalmayacaklarını hisseden ve bu nedenle her yola başvurmaya, toprağı emekçi halkın kanlarıyla sulamayı sürdürmeye hazır olan kapitalist zalimlerden gelen şiddetli tepki, ya da emekçi halkın sosyalist bir devrim içerisinde, tam zaferi. Bugün hiçbir orta yol olamaz. Bu nedenledir ki, ta baştan beri Enternasyonal'in yanında yer alan ve öteki kampın öğretmenleri arasındaki muhaliflerinin hiçbir ciddi direnişte bulunamayacaklarını şimdi açıkça algılayan öğretmenler, çok daha geniş faaliyetler başlatmalıdırlar. Birliğiniz şimdi öğretmenlerin çok büyük bir kısmını kucaklayan geniş bir öğretmenler sendikası, Sovyet politikasının ve proletarya diktatörlüğü yoluyla sosyalizm için savaşımın yanında kararlılıkla yer alan bir birlik olmalıdır.

Şu an oturum halinde olan İkinci Sendikalar Kongresi'nin benimsediği formül budur. Kongre, belli bir meslekte, belli bir faaliyet alanında çalışan herkesin tek bir birliğe katılmasını iste-

mektedir. Aynı zamanda da sendikal hareketin, emeğin sermayeden kurtuluşu için olan savaşımın temel görevlerinden uzak tutulamayacağını bildirmektedir. Ve dolayısıyla, yalnızca proletarya diktatörlüğü yoluyla sosyalizm için devrimci sınıf savaşımını kabul eden birlikler, sendikaların asil ve eşit haklara sahip üyeleri olabileceklerdir. Sizin birliğiniz bu türden bir birliktir. Bu konumu korursanız, öğretmenlerin ana kitlesini kazanmak ve bilgi ve bilimi artık ayrıcalıklılar için bir şey olmaktan, zenginlerin ve sömürücülerin konumunu güçlendirmenin bir aracı olmaktan çıkarıp, çalışan ve sömürülmüş halkın kurtuluşunda bir silah haline getirmek konusundaki başarınızdan emin olabilirsiniz. Bu çabanızda size büyük başarılar dilememe izin veriniz.

Collected Works, Cilt 28,
s. 407-10

PETROGRAD SOVYETİ'NİN OTURUMUNDAKİ YAZILI SORULARA YANITLAR'dan 12 MART 1919

... Çoğu Sağ Sosyalist - Devrimci, Menşevik va hatta Kadet olmak üzere, Rusya'daki en iyi istatistik uzmanlarının çalıştırılmakta olduğu bir Merkezi İstatistik Kurulumuz var; komünistlerin, Bolşeviklerin sayısı çok az: Onlar çarlığa karşı savaşla, pratik işlerden daha çok ilgileniyorlardı. Görebildiğim kadarıyla bu uzmanlar doyurucu bir biçimde çalışmaktadırlar, ama bu, bizim bazı bireylere karşı savaşmak zorunda olmadığımız anlamına gelmiyor.

... Bir sonraki soru ücretlerle ilgili; uzman üç bin alıyor, bir yerden ötekine gidiyor ve yakalanması zor. Bunu uzmanlar için söylüyorum: Bunlar işçi ve köylülerin ezici çoğunluğundan daha yüksek bir düzeyde burjuva bilim ve mühendislik bilgisi olan insanlar; bu gibi uzmanlara gereksinim var ve biz şu an, eşitlikçi ücretleri başlatamayacağımızı ve üç binden fazla ödemekten yana olduğumuzu söylüyoruz. İyi çalışmayı onların yardımıyla öğrendiğimiz sürece ücretlere yılda birkaç milyon bile ayırsak çok fazla olmayacaktır. Her şeyi kırbaç altında çalışmayacakları bir biçimde düzenlemenin başka bir yolunu görmüyoruz ve az sayıda uzman var olduğu sürece yüksek ücretleri sürdürmek durumundayız. Geçenlerde bu sorunu Emek Komiseri Şmit'le konuştum, kendisi bizim politikamızla aynı fikirde ve önceleri, kapitalizm sırasında, vasıfsız işçi ücretinin ayda 25 ruble, iyi bir uzmanınkinin ise 500 rubleden aşağı olmadığını söylüyor, 20'ye 1'lik bir oran; şimdi en düşük ücret 600 rubleyi buluyor ve uzmanlar 3.000 alıyor, oran 5'e 1. Bu nedenle, düşük ve yüksek ücretlerin

eşitlenmesi için epey şey yapmış durumdayız ve aynı doğrultuda sürdüreceğiz. Şu an ücretleri eşitleştiremeyiz ve uzmanların sayısı az olduğu sürece, ücretlerini yükseltmeyi reddetmeyeceğiz. Tüm bu uzmanları çalıştırabildiğimiz sürece, fazladan bir milyon ya da bir milyar ödemek daha iyidir diyoruz, zira onların işçi ve köylülerimize öğretecekleri, o bir milyardan fazla etmektedir.

Collected Works, Cilt 29,
s. 33, 35-36

SOVYET HÜKÜMETİ'NİN BAŞARI VE GÜÇLÜKLERİ'nden

... Askersel politikanın başka bir alandaki politikayla -ekonomi politikasıyla- bir miktar örtüştüğü bir konuda, birkaç sözcük daha söylememe izin veriniz. Askersel uzmanlardan söz ediyorum.

Belki de biliyorsunuz, bu sorun üstüne tartışma çıkmış ve çoğu özverili ve inançlı Bolşevik Komünistler olan bazı yoldaşlar, sicilleri çara olan hizmetleriyle, bir kısmı da işçi ve köylülere karşı kanlı baskı eylemleriyle lekeli olan eski askersel uzmanlardan, çarlık general ve subaylarından sosyalist Kızıl Ordumuzun örgütlenmesinde yararlanmamız olgusuna karşı şiddetli protestolarını dile getirmişlerdir.

Buradaki çelişki hemen göze çarpmaktadır ve denebilir ki, öfke kendiliğinden yükselmektedir. Çarlık uzmanlarının yardımıyla nasıl sosyalist bir ordu kurabiliriz?!

Bunun ordu kurmamızın yolu olduğu, tek yolu olduğu ortaya çıktı. Payımıza düşmüş olan görevi biraz düşünürsek, orduyu kurabilmemizin tek yolunun bu olduğunu anlamak güç olmayacaktır. Bu, yalnızca askersel bir mesele olmayıp, gündelik yaşamın ve ülke ekonomisinin tüm alanlarında karşımıza çıkan bir kılfettir.

Eski ütopyacı sosyalistler, sosyalizmin yeni tipten insanlar tarafından kurulabileceğini, kendilerinin önce iyi, arınmış ve göz kamaştırıcı bir biçimde eğitilmiş insanlar yetiştireceklerini ve bunların sosyalizmi inşa edeceklerini düşlediler. Biz buna her zaman güldük ve dedik ki bu, ciddi politika değil, kuklalarla oynamaktır, hanımefendilerin eğlencesi olan bir sosyalizmdir.

Biz sosyalizmi kapitalist yönetimde yetişmiş, kapitalizm ta-

rafından yoldan çıkarılıp yozlaşmış, fakat kapitalizmin savaşım için çelikleştirdiği erkek ve kadınların yardımıyla kurmak istiyoruz. Her tür ordudan bin kez daha büyük cefaları göğüsleyebilecek kadar güç kazanmış proleterler vardır. Bilgisiz ve dağınık, fakat proletaryanın ustaca taktikler benimsemesi halinde, mücadelede proletaryanın etrafında birleşebilecek durumda milyonlarca ezilmiş köylü vardır. Ve içine tümüyle burjuva dünya görüşü işlemiş bilimsel ve teknik uzmanlar vardır, burjuva koşullarda yetiştirilmiş askersel uzmanlar vardır: yalnızca burjuva olsalar o kadar da kötü olmayacaktı, ama toprak sahipliği, serflik ve sopa koşulları da vardı. Ekonomi söz konusu olduğunda, tüm tarım uzmanları, mühendisler ve öğretmenler, mülk sahibi sınıflardan alındı; gökten düşmediler. Tezgâh başındaki mülksüz proleterler ve sabanının başındaki köylüler, ne Çar Nikola yönetimi, ne de Cumhuriyetçi Başkan Wilson yönetimi sırasında üniversite eğitimi görebilecek durumdaydılar. Bilim ve teknoloji yalnızca zenginler, mülk sahibi sınıflar için vardır; kapitalizm, kültürü yalnızca bu azınlığa sağlamaktadır. Sosyalizmi bu kültürü kullanarak inşa etmeliyiz, başka hiçbir malzememiz yok. Biz sosyalizmi, peri masalını ciddiye aldığımızı varsayarak, seralarda yetiştirilmiş insanlarla değil, kapitalizmin bize bugün, tam da şu anda kullanılmak üzere bıraktığı malzemeyi kullanarak, bir an önce kurmaya başlamak istiyoruz. Burjuva uzmanlarımız var, başka da birşeyimiz yok. İnşaatı yapacak başka tuğlamız yok. Sosyalizm zafer kazanmalıdır ve biz sosyalistler ve komünistler, sosyalizmi bu tuğlalarla, bu malzemeyle kurma yetisinde olduğumuzu, sosyalist toplumu, kültürün meyvelerinden ancak önemsiz derecede yararlanmış olan proleterlerin yardımıyla ve burjuva uzmanların yardımıyla kurma yetisinde olduğumuzu kanıtlamalıyız.

Komünist toplumu bu malzeme ile kurmazsanız, lafazanlar ve çenebazlardan ibaret olduğunuzu kanıtlarsınız.

Dünya kapitalizminin tarihsel kalıtı, sorunu böyle sunuyor! İktidarı aldığımızda, Sovyet devlet mekanizmasını kurduğumuzda somut olarak karşımıza çıkan zorluk budur!

Bu, görevin yalnızca yarısı, ama daha büyük olan yarısıdır. Sovyet devlet mekanizmasının isteği, emekçi halkın, kapitalizmi kendi kitlesel birliğinin ağırlığı ile ezecek biçimde birleşmesidir. Kitleler bunu yapıyorlar. Ama bu, kapitalizmi ezmek için yet-

miyor. Kapitalizmin arkasında bıraktığı kültürün tümünü almalı ve sosyalizmi onunla inşa etmeliyiz. Kapitalizmin tüm bilimini, teknolojisini, bilgisini ve sanatını almalıyız. Bunlarsız, komünist toplumu kurmayı beceremeyiz. Ne var ki, bu bilim, teknoloji ve sanat, uzmanların ellerinde ve kafalarında bulunuyor.

Tüm alanlarda karşımıza bu görev çıkıyor. Bir bütün olarak kapitalizmin içsel çelişkileri gibi içsel çelişkileri olan bir görev. En zor türden bir görev, ama yerine getirilebilir. Saf komünist uzmanlar yetiştirinceye, kusursuz ve lekesiz ilk komünist kuşağı yetiştirinceye değin yirmi yıl bekleyemeyiz. Hayır, beni bağışlayın ama, burjuvaziye karşı savaşabileceğimiz, bütün dünyanın burjuva bilim ve teknolojisine muhalefet edebileceğimiz bir biçimde, yirmi yılda değil şimdi, iki ay içinde inşa etmeliyiz. Zafere bu noktada ulaşmalıyız. Kitlelerimizin ağırlığıyla burjuva uzmanlarını bize hizmet ettirmek zordur, ama olanaklıdır ve bunu yaparsak zaferi kazanacağız.

Geçenlerde Troçki Yoldaş bana, Savaş Dairemizin çalıştırdığı eski ordu subaylarının sayısının birkaç yüz bine ulaştığını söylediği zaman, düşmanımızı kullanmanın sırrının nerede yattığını, komünizme muhalefet etmiş olanların komünizmi inşa etmek durumunda nasıl bırakılacağını, kapitalistlerin bize fırlatmak için seçmiş oldukları tuğlalarla komünizmin nasıl inşa edileceğini somut bir biçimde algıladım! Başka hiç tuğlamız yok! Ve dolayısıyla burjuva uzmanlarını, proletaryanın önderliği altında bu tuğlalarla bizim anıtımızı inşa etmek zorunda bırakmalıyız. Zor olan budur; ama zaferin güvencesi de budur.

Doğallıkla, yeni ve zor bir yol olan bu yolda birkaçtan daha fazla hatamız oldu; bu yolda birkaçtan daha fazla terslikle karşılaştık. Herkesin bildiği gibi birtakım uzmanlar bize sistemli bir biçimde ihanet etti̇ler. Fabrikalardaki uzmanlar arasında, tarımdaki ve idaredeki uzmanlar arasında, her adımda işe karşı kötücül bir tavır, kötücül bir sabotaj göregeldik ve bugün de görüyoruz.

Tüm bunların devasa güçlükler ortaya çıkardığını ve zafere yalnızca şiddet yoluyla varamayacağımızı biliyoruz... Kuşkusuz biz şiddete karşı değiliz. Proletarya diktatörlüğüne muhalefet edenlere gülüyoruz, gülüyor ve onların, ya proletarya diktatörlüğü ya da burjuva diktatörlüğü olmasının zorunluluğunu anlamayan deliler olduğunu söylüyoruz. Başka türlü düşünenler ya

aptaldırlar, ya da siyasal olarak öylesine bilgisizlerdir ki, kendilerinin toplantılara yaklaştırılması, kürsüde yalnız bırakılması rezillik olur. Tek alternatif ya Liebknecht ve Luxemburg'a karşı şiddet, işçilerin en iyi önderlerinin katledilmesi, ya da sömürücülerin şiddetle bastırılmasıdır; ve kim ki orta bir yolun düşünü kurar, bizim en zararlı ve tehlikeli düşmanımızdır. Şu anda durum budur. Bu nedenledir ki, uzmanların hizmetlerinden yararlanmaktan söz ettiğimiz zaman Sovyet politikasının geçen yıl öğrettiği dersleri aklımızda tutmalıyız. O yıl boyunca sömürücülerin belini kırdık, onları yendik ve şimdi de burjuva uzmanlardan yararlanma sorununu çözmeliyiz. Bu noktada, yineliyorum, yalnızca şiddet bizi hiçbir yere götürmez. Bu noktada şiddete ek olarak, şiddetin başarıyla kullanılmasından sonra, örgütlemeye, disipline ve utkan proletaryanın, tüm burjuva uzmanları kendi iradesine tabi kılacak ve onları kendi işine çekecek olan moral ağırlığına gereksinimimiz var.

Bazıları diyebilirler ki, Lenin şiddet yerine moral iknayı salık veriyor! Ne var ki, komünist toplumun gelişmesi için yeni bir bilim ve teknoloji örgütleme sorununu yalnızca şiddetle çözebileceğimizi düşlemek aptalcadır. Saçmadır! Biz, bir parti olarak, Sovyet etkinliğinin bu yılı boyunca bir şeyler öğrenmiş insanlar olarak, böyle düşünecek kadar aptal olmayacağız ve böyle düşünmemeleri konusunda kitleleri uyaracağız. Burjuva kapitalist toplumun tüm kurumlarının çalıştırılması yalnızca şiddetin başarıyla kullanılmasını değil, örgütlemeyi, disiplini, kitleler arasında yoldaşça disiplini, nüfusun geriye kalan bölümü üzerinde proleter etkisinin örgütlenmesini, burjuva uzmanları, hiçbir alternatifleri olmadığına, eski topluma dönüş olamayacağına, işlerini yalnızca, yanı başlarında çalışan, kitlelere önderlik eden, kitlelerin mutlak güvenini kazanmış ve amacı, burjuva bilim ve teknolojisinin meyvelerinden, uygarlığın binlerce yıllık gelişmesinin meyvelerinden yalnızca bir avuç kişinin kendilerini seçkinleştirmek ve gönenç istif etmek için yararlanması değil, tam tamına tüm emekçi halkın yararlanmasını sağlamak olan komünistlerle bağlantı halinde yapabileceklerine inandıracak, yeni, kitlesel bir ortamın yaratılmasını da gerektirmektedir.

Bu görev son derece zor ve yerine getirilmesi yıllar gerektirecek bir görev! Ama bu görevi gerçekleştirmek için, karşı dev-

rimci burjuvaziyi fiziksel olarak ezmekle kalmayıp tümüyle kuşatacak, onları bizim irademize tabi kılacak, onları bizim yolumuzdan yürümeye, bizim davamıza hizmet etmeye zorlayacak bir güç, bir disiplin, yoldaşça bir disiplin, Sovyet disiplini, proleter disiplini yaratmalıyız.

Bu soruna her gün, askersel güçlerimizin örgütlenmesi işinde, ekonomik kalkınma işinde, her ekonomi konseyinin çalışmasında, her fabrika komitesinin ve her ulusallaştırılmış fabrikanın çalışmasında rastladığımızı yineliyorum. Geçen yıl boyunca, Halk Komiserleri Konseyi'nin bu sorunu tartışıp şu ya da bu yolla çözümlemediği pek az hafta olmuştur. Sovyet etkinliğinin geçtiğimiz yılı süresince, bu konuya onlarca kez çatmamış Rusya' daki tek bir fabrika komitesi, tek bir tarımsal komün, tek bir devlet çiftliği, tek bir uyezd[93] kırsal birimi olmadığından eminim.

Bu görevi böylesine zorlaştıran budur, ne var ki, aynı zamanda onu gerçekten doyundurucu yapan da budur. Şimdi, proleter ayaklanmanın gücüyle sömürücülerin ezilmesinin ertesinde, yapılması gereken budur. Sömürücülerin direnişini bastırdık: öyle gerekiyordu. Fakat yapılması gereken tek şey bu değil. Yeni örgütlenmenin, emekçi halkın yoldaşça örgütlenmesinin gücüyle, onları bize hizmet etmek zorunda bırakmalıyız. Eski kötülüklerini tedavi etmeli ve sömürücü uygulamalarına yeniden sapmalarını önlemeliyiz. Burjuva olarak kalmış durumdalar ve ordumuzda komutan ve kurmay subay olarak, mühendis ve tarım uzmanı olarak mevkiler işgal ediyorlar ve bu eski, yaşlı insanlar kendilerine Menşevik ve Sosyalist-Devrimci diyorlar. Kendilerine ne dedikleri mesele değil. Ufukları ve alışkanlıklarıyla baştan başa, tepeden tırnağa burjuvadırlar.

Peki, ne yapacağız onları, fırlatıp atacak mıyız? Yüzbinleri dışarı atamazsınız! Ve böyle yapmamız halinde yalnızca kendimize zarar vermiş oluruz. Komünizmi inşa etmek için kapitalizmin yaratığından başka hiçbir malzememiz yok. Onları fırlatıp atmak değil direnişlerini kırmalı, her adımda gözlemeli ve belkemiksiz kişilerin her an vermek eğiliminde olduklan siyasal ödünleri onlara vermemeliyiz. Eğitim görmüş insanlar burjuva politikası ve etkisine teslim oluyorlar, çünkü tüm eğitimlerini burjuva bir ortamda ve o ortamdan edindiler. Her adımda hataya düşmelerinin ve

karşı-devrimci burjuvaziye siyasal ödünler vermelerinin nedeni budur.

Ellerini kirleteceği bir duruma düşmemesi gerektiğini, ellerinin temiz, komünist eller olması gerektiğini ve komünist toplumu temiz komünist ellerle inşa edeceğini söyleyen ve aşağılık, karşı-devrimci burjuva işbirlikçilerin hizmetlerini küçümseyen bir komünist, lafazandan başka bir şey değildir, çünkü onların hizmetlerine başvurmadan yapamayız.

Şimdi karşımıza çıkan pratik görev, kapitalizmin bize muhalefet etmek üzere yetiştirmiş olduklarının tümünü işe katmak, onları gün be gün gözlemek, komünist bir örgütlenme ortamında üstlerine işçi komiserler getirmek, onların karşı-devrimci planlarını gün be gün bozmak ve aynı zamanda da onlardan öğrenmektir.

Bizim elimizde bulunan bilim, olsa olsa ajitatör ve propagandacının, fabrika işçisinin cehennemi yazgısıyla çelikleşmiş insanın ya da açlık çeken köylünün bilimidir, bize uzun süre dayanmayı ve savaşımda azimli olmayı öğreten bir bilimdir ve şimdiye değin bizi bu kurtarmıştır. Tüm bunlar gereklidir, ama yeterli değildir. Yalnızca bununla zafere ulaşamayız. Zaferimizin tam ve kesin olması için kapitalizmden değer taşıyan her şeyi, bilimini ve kültürünü almalıyız.

Nasıl alabiliriz? Onlardan, düşmanlarımızdan öğrenmeliyiz. İleri köylülerimiz, sınıf bilinçli işçilerimiz fabrikalarında, büro görevlilerimiz uyezd kırsal birimlerinde, burjuva tarım uzmanlarından, mühendislerden ve diğerlerinden, kültürlerinin meyvelerini edinecek şekilde, öğrenmelidirler.

Bu konuyla ilgili olarak geçen yıl Partimizde alevlenmiş olan savaşım son derece yararlıydı. Çok sayıda sert fikir çatışmasına yol açmıştı; ama sert fikir çatışmaları olmadan savaşım olmaz. Bununla birlikte bu tartışmanın sonucu olarak karşımıza daha önce hiç çıkmamış olan, ama onsuz da komünizmi başarmanın mümkün olmadığı bir meselede pratik deneyim kazandık. Utkan proleter devrimini, şimdiye değin az sayıda kişinin kullanımında olan burjuva kültürüyle, burjuva bilim ve teknolojisiyle birleştirme görevi, yine söylüyorum, zor bir görevdir. Bu noktada her şey, emekçi halkın ileri kesimlerinin örgütlülüğüne ve disiplinine bağlıdır. Rusya'da bağımsız gelişme yetisinden tümüyle yoksun,

yüzyıllar boyu toprak sahiplerince baskı altında tutulmuş milyonlarca ezilmiş ve bilgisiz köylünün başında ve yanında, anladıkları, yakın oldukları, güvendikleri, işçi arkadaş olarak inandıkları kent işçilerinin ileri kesimi olmasaydı, emekçi halk kitlelerini bir araya getirme, onları etkileme, burjuva kültürünün bütününü ele geçirme görevinin önemini onlara açıklama ve bu konuda onları ikna etme yetisi bulunan bu örgüt olmasaydı, komünizm davası umutsuz bir dava olurdu.

Bunu soyut açıdan değil, bütün bir yılın gündelik deneyimleri açısından söylüyorum. Bu deneyim her ne kadar bazen sıkıcı ve zevksiz olan çok sayıda küçük ayrıntıyı da kapsıyorsa da, biz bu ayrıntıların içinde daha derin bir şeyler görmeyi öğrenmeliyiz. Bu küçük ayrıntıların, örneğin bir fabrika komitesi ile bir mühendis, bir Kızıl Ordulu ile bazı burjuva subayları, bir köylü ile bir burjuva tarım uzmanı arasındaki uyuşmazlıkların, bu anlaşmazlığın, bu küçük ayrıntıların ölçülmez derinlikte pek çok şey içerdiğini anlamalıyız. Burjuva uzmanlarını kaldırıp atmak gerektiği biçimindeki önyargıyı yendik. Bu makinayı teslim aldık, hâlâ kötü çalışıyor, bu konuda yanılsamalarımız yok; istop etmeyi sürdürüyor, durmadan hatalar yapıyor, hendeklere yuvarlanıyor yine çıkarıyoruz, ama yürüyor ve biz onu doğru yolda tutacağız. Savaşın bizi sürüklemiş olduğu ve tüm ülkelerin emperyalistlerinin bizi itmeye ve orda tutmaya çalıştıkları bu yıkım batağından, korkutucu güçlüklerden, harabeden, barbarlıktan, yoksulluk ve açlıktan çıkabilmemizin tek yolu budur.

Ama çıkmaya başlamış durumdayız, ilk adımlar atılmıştır.

Sovyet etkinliğinin bu yılı, fabrikalardaki ve köylülerin arasındaki tek tek her işte söz konusu olan görevi anlamayı bize açıkça öğretti ve bu görevin hakkından geldik. Sovyet iktidarı geçen yıl bundan çok büyük kazançlar elde etti ve bir yıl harcamamıza değdi. Burjuva uzmanlarının ve proleter örgütlerin önemini eski günlerde yaptığımız gibi kuramsal ve genel açıdan tartışmayıp, her adımda, her fabrika komitesinde ve her kırsal örgütte, kazanmış olduğumuz deneyimi kullanıma sokacağız. Kızıl Ordu'muzun temelini attık, şimdi küçük bir temelimiz var, şimdi, işçilerimizin görevlerini anladıkları, burjuva uzmanların (her adımda eskiye dönmeye çalışırlarken, işçilerin kitlesel örgütlerinin Sovyet iktidarı ile uygun adım, ileriye doğru yürümek zorunda

bıraktıkları uzmanların) yardımıyla emek verimliliğini artırmaya başladıkları ulusallaştırılmış fabrikalarımız var. Tüm bunlar Sovyet iktidarı için büyük kazançlardır. Bu çalışma, göze çarpmayan bir çalışmadır, parlak bir yanı yoktur, gerçek değerini tartmak güçtür, ne var ki, sömürücülerin yalnızca bastırılması aşamasından, kapitalist tuğlalarla komünizmin nasıl kurulacağını ve kapitalist burjuva uzmanların nasıl bizim için çalışmak zorunda bırakılacağını bizzat kendimiz öğrendiğimiz ve kitlelere öğrettiğimiz bir aşamaya gelmemiz olgusu, hareketimiz için ileriye doğru bir adımdır. Zafere ancak bu yolla ulaşacağız.

12 Mart - 16 Nisan 1919

Collected Works, Cilt 29, s. 68-76

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ'NİN ÖZEL BİR OTURUMUNDA Y.M.SVERDLOV'UN ANISINA KONUŞMA'dan 18 MART 1919

Rus devrimci hareketinin pek çok yılı kapsayan bir döneminin tarihinde, kendilerini devrimci davaya adamış, ama devrimci ülkülerini yaşama geçirme fırsatı bulamamış olan bir şehitler listesi vardır. Proleter devrimi bu bakımdan, devrimci savaşımın eskiden tek başlarına kalmış bu kahramanlarına gerçek bir zemin, gerçek bir temel, gerçek bir ortam, gerçek bir dinleyici ve içerisinde yeteneklerini gösterebilecekleri gerçek bir proleter orduyu ilk kez sağlamıştır. Ve bu bakımdan en çok göze çarpan önderler, pratik, etkin örgütçüler olarak, Yakov Sverdlov'un kazanmış ve hakkıyla doldurmuş olduğu yer gibi olağanüstü önemde bir yer kazanmayı başarmış olanlardır.

Proleter devriminin bu önderinin yaşamını gözden geçirirsek, uzun savaşım sırasında geliştirilmiş görkemli örgütçü yeteneklerini görürüz. Görürüz ki, proleter devriminin bu önderi, görkemli yeteneklerinin her birini, devrimci etkinliğin en ağır koşullarındaki değişik dönemlerden geçmiş ve değişik dönemlerin deneyimini edinmiş büyük bir devrimci olarak, bizzat geliştirmiştir. Faaliyetlerinin daha ilk döneminde, henüz siyasal bilinci şöyle böyle edinmiş bir gençken kendisini tümüyle devrime adamıştır.

Sverdlov Yoldaş, o dönemde, yirminci yüzyılın en başlarında, ailesini ve eski burjuva sosyetesinin tüm konfor ve alış-

kanlıklarını bütünüyle bırakmış, kendisini yüreği ve ruhuyla devrime adamış ve uzun yıllar, hatta onyıllar boyunca, hapishaneden sürgüne, sürgünden hapishaneye geçerek, yıllar ve yıllar boyu devrimcileri çelikleştiren o belirgin özellikleri geliştirmiş bir insan olarak, profesyonel devrimcinin en kusursuz örneği olarak önümüzdeydi.

Bu profesyonel devrimci, bunlara karşın, kitlelerle teması hiçbir zaman, bir an için bile, yitirmedi. Çarlığın, o günlerin tüm devrimcileri gibi esas olarak yeraltına, yasadışı etkinliklere mahkûm etmesine karşın Sverdlov, o zaman bile, o yeraltı ve yasadışı çalışmalar içinde bile, yirminci yüzyılın başlarında daha önceki devrimci aydın kuşağının yerini almaya başlamış olan ileri işçilerle her zaman omuz omuza ve el ele yürüdü.

Onlarca ve yüzlerce ileri işçinin etkinlikler üstlenmesi ve kitlelerle en yakın temasın yanı sıra Rusya'da başarılı bir proleter devrimini yapmayı olanaklı kılan, devrimci savaşımdaki o çelik gibi sertliği kazanması o zamana rastlar. Sürekli olarak kavganın içinde bulunan, kitlelerle temasını hiçbir zaman yitirmeyen, Rusya'yı hiçbir zaman terk etmeyen, her zaman işçilerin en iyileriyle bağlantı halinde çalışan ve zulmün devrimcileri mahkûm ettiği, genel yaşamdan yalıtlanma durumuna karşın, yalnızca işçilerin sevilen bir önderi, yalnızca pratik çalışmaya en büyük yakınlığı olan bir önder olmakla kalmayıp, ileri proleterlerin örgütçüsü de olmayı başaran bu insanın belirgin özelliklerini her şeyden çok ortaya koyan, tam da bu uzun yasadışı etkinlik dönemidir. Bazı kişiler -ve bu en çok bizim muhaliflerimiz, ya da kararsızlar için geçerlidir- bu yasadışı faaliyetlere tam gömülme durumunun, profesyonel devrimcinin bu özgül yanının, onu kitlelerden kopardığı görüşündeydiler. Oysa Yakov Sverdlov'un devrimci etkinlikleri bize, bu görüşün nasıl tümüyle hatalı olduğunu, tersine, pek çok hapishanenin içini görmüş ve Sibirya'nın en uzak bölgelerinde sürgün olmuş kişilerin yaşamına özgü olan devrimci davaya kendini bu sınırsız adamanın, proletaryamızın seçkinleri olan böylesi önderler ürettiğini kanıtlamaktadır. Bu, bir de insanlar üstüne bilgi ve örgütsel yetilerle birleşince, ortaya büyük örgütçüler çıkmıştır. Yasadışı gruplar, devrimci yeraltı çalışması, hiç kimsenin Yakov Sverdlov kadar bütünlük içerisinde kişileştiremediği ya da dile getiremediği yasa dışı Parti: Sverd-

lov'un geçtiği pratik okul ve onu ilk sosyalist Sovyet Cumhuriyetindeki birinci kişi konumuna, geniş proleter kitlelerinin birinci örgütleyicisi konumuna gelebilmesini sağlayabilecek nitelikteki, tek okul buydu.

Collected Works, Cilt 29,
s. 90-92

R.K.P.(B.)'NİN[94] PROĞRAM TASLAĞI'ndan

Nihai amacımız tam komünizme ve her tür işe eşit ücret ödenmesine ulaşmak ise de, bu eşitliği dosdoğru, kapitalizmden komünizme geçişin yalnızca ilk adımlarının atılmakta olduğu şu anda başlatamayız. Bu nedenle, uzmanların eskiden olduğundan daha kötü çalışmamaları, hatta daha iyi çalışmaları için özendirici olmak üzere şimdiki yüksek ödemeleri bir dönem sürdürmeliyiz; ve aynı durumu göz önünde tutarak, özellikle örgütleme işinde, en başarılı çalışmalara prim ödeme sistemini reddetmemeliyiz; tam komünist bir sistemde prime yer verilemez, ne var ki, kapitalizmden komünizme geçiş döneminde primler, kuramın ve bir yıllık Sovyet iktidarı deneyiminin doğruladığı üzere, vazgeçilmezdir.

Bundan başka, siyasal bilinçli komünistlerin önderliğindeki sıradan işçi kitleleriyle el ele çalışmanın yarattığı yoldaşça havanın burjuva uzmanlarını sarması için, tutarlı bir biçimde çalışmalıyız; kaçınılmaz bireysel başarısızlıklardan yılmayıp, bilimsel bilgiyi ellerinde bulunduran insanlarda, bilimi bireysel zenginleşme ve insanın insan tarafından sömürülmesi için kullanmanın ne denli tiksinç olduğu bilincini, bilimi, onu emekçi halka tanıtmak için kullanmak gibi yüksek bir amacın bilincini yaratmak yönünde sabırlı bir çaba göstermeliyiz.

Şubat 1919

Collected Works, Cilt 29, s. 113-14

R.K.P.(B.) MERKEZ KOMİTESİ'NİN SEKİZİNCİ KONGRE'YE RAPORU'ndan 18 MART 1919

... Yalnızca bir devlet içinde değil, *bir devletler sistemi içinde* yaşıyoruz ve Sovyet Cumhuriyeti'nin emperyalist devletlerin yanı başında uzun süre var olması düşünülemez. Sonunda ya birinin ya da ötekinin utkan olması gerekir. Ve bu sonun gelmesinden önce, Sovyet Cumhuriyeti ile burjuva devletler arasında bir dizi korkunç çatışmalar olması gerekecektir. Bu nedenle, iktidardaki sınıf, proletarya, iktidarı elinde tutmak istiyorsa, bunu askersel örgütüyle yapabileceğini kanıtlamak zorundadır. O zamana değin iktidardaki emperyalist sınıfın askersel komutanlarına topun ağzında hizmet vermiş olan bir sınıf, kendi komutanlarını nasıl yaratmalıydı? Bu sınıfın, onlarsız modern savaş teknoloji ve yöntemlerine egemen olmayı başaramayacağı, militarizmin en berbat biçimlerdeki burjuva bilim ve teknoloji haznesinin kullanılmasıyla, ezilmişlerin heyecanını, yeni devrimci yaratıcı ruhunu bir araya getirme sorununu nasıl çözmeliydi?

Bu noktada, bir yıllık deneyimin şimdi bizim için özetlemiş olduğu bir sorunla karşı karşıyaydık. Burjuva uzmanları sorununu Partimizin devrimci programına koyarken, Partinin en önemli sorunlardan birindeki pratik deneyimini değerlendirdik. Anımsayabildiğim kadarıyla, sosyalizmin, gelecekteki sosyalist devrimde neler olacağını önceden büyük ölçüde görmüş ve özelliklerinden pek çoğunu ayırt etmiş olan ilk öğretmenleri, bu sorun konusunda hiçbir görüş dile getirmemişlerdi. Onlar için bu sorun yoktu, çünkü ilk kez, bizim bir Kızıl Ordu yaratmak yoluna gitmemizle ortaya çıktı. Bunun anlamı, yalnızca topun ağzında ölüme gitmek

için kullanılmış olan bir ezilen sınıftan heyecanla dolu bir ordu yaratmaktı ve bu orduyu, kapitalizmin kalıtında en zorlayıcı ve en iğrenç ne varsa hepsini kullanmaya zorlamaktı.

Kızıl Ordu ile ilgili olarak karşı karşıya kaldığımız bu çelişki, her örgütsel alanda önümüze çıkmaktadır.

... Her dönemeçte karşımıza çıkan, her atamayla ilgili olarak ortaya atılan ve ekonomimizin önderlerinin ve Parti Merkez Komitesi'nin durmadan yüz yüze geldiği uzmanlar sorununu alınız. Parti Merkez Komitesi var olan koşullarda katı kurallara yapışıp kalarak iş göremez. Kendi özel alanlarında bağımsız çalışma yetileri olan yoldaşlar atayamasaydık, hiç iş göremeyecektik. Savaş koşullarında, kayda değer tek bir uyuşmazlık olmaksızın çalışabilmemiz, Yakov Sverdlov gibi örgütçülerimiz olması sayesindedir. Ve bu çalışmada, geçmişte edinilmiş bilgiyi ellerinde tutan kişilerin bize sunduğu yardımı kabul etmek durumundaydık.

Özel planda, Savaş Dairesi'nin yönetilmesini alınız. Örgütlenmede Genel Kurmaya ve büyük uzmanlara güvenmeseydik bu sorunu çözümleyemezdik. Tek tek özel sorunlar konusunda aramızda görüş ayrılıkları vardı, ama temelde kuşkuya yer yoktu. Burjuva zihniyeti içlerine işlemiş olan, bize karşı dürüst olmayan ve daha önümüzdeki pek çok yıl dürüst olmayacak burjuva uzmanlarının yardımından yararlandık. Komünizmi burjuva uzmanların yardımı olmadan salt komünistlerle inşa edebileceğimiz fikri yine de çocukçadır. Biz savaşta çelikleşmişizdir, gücümüz vardır ve birlik içindeyiz; ve bu uzmanların bilgi ve deneyimini işe yaratarak örgütsel görevimizi yürütmeliyiz. Bu, sosyalizmin onsuz kurulamayacağı, vazgeçilmez bir koşuldur. Biz kapitalist kültürün kalıtını kullanmadıkça sosyalizm kurulamaz. Komünizmi inşa etmek için elimizdeki tek malzeme, kapitalizmin bize bıraktığıdır.

Şimdi pratik bir yoldan inşa etmemiz gerekiyor ve komünist toplumu düşmanlarımızın yardımıyla kurmak zorundayız. Belki bu bir çelişki, uzlaşmaz bir çelişki gibi görünüyor. Gerçekte, komünizmi kurma sorununun tek çözümlenme yolu budur. Ve deneyimimizi gözden geçirirken, bu sorunun her gün karşımıza çıkış tarzına göz atarken, Merkez Komitesi'nin pratik etkinliklerini denetlerken bana öyle geliyor ki, Partimiz bir bütün olarak bu soruna çözüm bulmuş durumdadır. Devasa zorluklara uğradık,

ne var ki, bu, sorunu çözümlemenin tek yoluydu. Burjuva uzmanları, ne denli direnirlerse ve her adımda kavgaya girerlerse girsinler, proletarya ile aynı hizaya gelmek zorunda bırakılacak biçimde, bizim örgütlü, yapıcı ve birleşik etkinliklerimizle kuşatılmalıdırlar. Onları teknik ve kültürel bir güç olarak korumak ve kültürden yoksun kalmış, barbar bir kapitalist ülkeyi kültürlü, komünist bir ülkeye dönüştürmek üzere işe koşmalıyız. Ve bana öyle geliyor ki, geçen yıl inşa işini öğrendik, doğru yola girdik ve şimdi bu yoldan sapmayacağız.

... Geçen yıl boyunca Rusya'yı fiilen yöneten, politikamızın gerçekleştirilmesinde işin yükünü taşıyan ve bizim başlıca dayanağımız olan üst işçi tabakası, Rusya'da son derece ince bir tabakadır. Bu konuda ikna olduk, böyle olduğunu hissediyoruz. Gelecekteki bir tarihçi, bu onyedi ay boyunca Rusya'yı yöneten gruplar üstüne, kaç yüz, ya da kaç bin kişinin bu işe girişip ülkeyi yönetmenin bütün, inanılmaz ağırlığını taşıdığı konusunda bilgi toplayacak olursa, hiç kimse bu işin bu denli az insan tarafından yapıldığına inanmayacaktır. Bu sayı böylesine küçüktü, çünkü Rusya'da böylesine az sayıda zeki, eğitim görmüş ve yetkin siyasal önder vardı. Rusya'da bu tabaka ince bir tabakaydı ve son savaşım sırasında gücünü fazla zorladı, fazla çalıştırıldı, gücünün elverdiğinden fazlasını yaptı. Bu Kongre'de, sanayide ve -daha da önemli olarak- kırsal bölgelerde kitlesel ölçekte, daima yeni güçleri çalıştırmanın, ortalama düzeyde, ya da hatta bu düzeyin altında işçi ve köylüleri Sovyet etkinliklerine katmanın pratik yollarını bulacağımızı düşünüyorum. Onların kitlesel bir ölçekte yardımları olmadan daha başka etkinlikler, sanıyorum mümkün olmayacaktır.

Collected Works, Cilt 29,
s. 153-54, 155-57, 158-59

R.K.P.(B.)'NİN SEKİZİNCİ KONGRESİ'NE PARTİ PROĞRAMI KONULU RAPOR'dan

19 MART 1919

Burjuva uzmanlar sorunu, epeyce sürtüşme ve görüş ayrılığına yol açıyor. Kısa bir süre önce Petrograd Sovyeti'ne konuşma yapma fırsatı bulduğumda, bana verilen yazılı sorulardan birkaçı ücret oranları sorununa ayrılmıştı. Sosyalist bir cumhuriyette 3000 ruble gibi yüksek bir ücretin kabul edilip edilemeyeceği soruluyordu. Aslında bu sorunu proğrama almamızın nedeni, bundan doğan hoşnutsuzluğun artmış olmasıdır. Burjuva uzmanlar sorunu orduda, sanayide, kooperatiflerde, her yerde ortaya çıkmıştır. Kapitalizmden komünizme geçiş döneminin çok önemli bir sorunudur. Komünizmi ancak, burjuva bilim ve teknolojisinin sağladığı araçlarla onu halk için daha erişilebilir kıldığımız zaman inşa edebileceğiz. Komünist toplumu kurmanın başka yolu yoktur. Ne var ki, bu yolla komünizmi kurmak için, burjuvaziden aygıtı almalı, tüm bu uzmanları işe katmalıyız. Bu sorunu köklü bir biçimde çözümlemiş olmak için proğramda ayrıntısıyla özellikle açıkladık. Rusya'nın kültürel azgelişmişliğinin etkilerinin, ilkesel olarak gayet yüksek bir proleter demokrasisi sağlamış, bütün dünya için bu demokrasinin bir modelini yaratmış olan Sovyet iktidarına bu azgelişmişliğin neler yaptığının, bu kültür eksikliğinin Sovyet iktidarının önemini nasıl azaltıp bürokrasiyi nasıl yeniden canlandırdığının tümüyle bilincindeyiz. Sovyet iktidarı sözde tüm emekçi halkın erişimindedir, ama hepimizin bil-

diği gibi, hepsinin erişiminde olmaktan fiilen uzaktır. Ve bunun nedeni, böyle olmasının burjuvazinin yönetimindeki gibi yasalarla engellenmesi değildir; tersine, yasalarımız bu bakımdan yardımcı durumdadır. Ne var ki, bu meselede yalnızca yasalar yeterli olmuyor. Büyük miktarda eğitim, örgütlenme ve kültürel çalışma gerekiyor; mevzuat yoluyla çabucak yapılacak bir şey olmayıp uzun bir süre alacak çok büyük bir çalışma istiyor. Burjuva uzmanlar sorunu, bu Kongre'de kesin olarak çözümlenmelidir. Bu sorunun çözümü, bu Kongre'yi dikkatle izlemekte olduklarında kuşku bulunmayan yoldaşların Kongre'nin yetkesine dayanmalarını ve ne gibi zorluklarla karşı karşıya olduğumuzu kavramalarını olanaklı kılacaktır. En azından propaganda çalışmasında olmak üzere, katıldığı her adımda bu sorunla karşılaşan yoldaşlara yardımcı olacaktır.

Moskova'da bulunan ve Kongre'de Spartakistleri[95] temsil etmekte olan yoldaşlar bize, sanayinin çok gelişmiş ve Spartakistlerin işçiler arasındaki etkisinin en fazla olduğu Batı Almanya'daki büyük işletmelerin pek çoğunda mühendis ve iş yöneticilerinin Spartakistlere gelerek, Spartakistlerin henüz zafer kazanmış olmamalarına karşın, "Sizinle olacağız" dediklerini anlattılar. Bizim ülkemizde böyle olmamıştı. Açıktır ki orada, işçilerin daha yük-sek olan kültürel düzeyleri, mühendislik personelinin daha fazla proleterleşmiş olması ve belki de bizim bilmediğimiz bazı başka nedenler, bizimkilerden bir miktar farklılık gösteren ilişkiler yaratmıştır.

Her durumda, daha ileri gitmemizin önündeki başlıca engellerden birisi bu noktadadır. Hemen, diğer ülkelerin desteğini beklemeksizin hemen, içinde bulunduğumuz anda, üretici güçlerimizi geliştirmeliyiz. Bunu burjuva uzmanları olmadan yapamayız. Bunun son olarak söylenmesi gerekiyor. Bu uzmanların çoğunluğunun ufuklarının tümüyle burjuva olduğunda kuşku yoktur. Bunların yoldaşça bir işbirliği, işçi komiserliği ve komünist çekirdek ortamına yerleştirilmeleri gerekiyor; kaçamayacakları bir biçimde yerleştirilmelidirler; fakat onlara kapitalizmdekinden daha iyi koşullarda çalışma fırsatı verilmelidir; çünkü burjuvazi tarafından yetiştirilmiş olan bu grup kişiler, başka türlü çalışmazlar. Nüfusun bütün bir kesimini zorla çalıştırmanın olanağı yoktur: bunu deneyimimizle çok iyi biliyoruz. Onları karşı-dev-

rimde etkin bir rol almamaya zorlayabiliriz, beyaz muhafızların çağrılarına yanıt vermekten korkar duruma getirebiliriz. Bolşevikler bu bakımdan enerjik davranmaktadırlar. Bu yapılabilir ve biz bunu gereğince yapıyoruz. Bunu yapmayı hepimiz öğrendik. Ama bu yolla tüm bir kesimi çalışmaya zorlamak olanaksızdır. Bu kişiler kültürel çalışma yapmaya alışkınlar, bu çalışmayı burjuva sisteminin çerçevesinde ileri götürdüler, başka bir deyişle, devasa maddi edinimlerle burjuvaziyi zenginleştirdiler, fakat bunları proletaryaya hiç denebilecek dozlarda verdiler: Yine de kültürü ilerlettiler, işleri buydu. İşçi sınıfının, yalnızca kültüre değer vermekle kalmayıp onun halka iletilmesine yardımcı da olan örgütlü ve ileri kesimler geliştirdiğini gördükçe, bize karşı olan tavırlarını değiştiriyorlar. Bir doktor, proletaryanın, salgın hastalıklara karşı savaşımda emekçi halkı bağımsız etkinlik için harekete geçirdiğini görünce, bize karşı olan tavrını tümüyle değiştiriyor. Bu gibi burjuva doktorlardan, mühendislerden, tarım uzmanlarından ve kooperatifçilerden oluşan geniş bir kesimimiz vardır ve bunlar proletaryanın gitgide daha çok sayıda kişiyi bu davaya kattığını pratikte gördükçe yalnızca burjuvaziden siyasal olarak kopmakla kalmayıp, *ahlâki* olarak da kazanılacaklardır. O zaman bizim görevimiz daha kolaylaşacaktır. O zaman onlar da kendiliklerinden bizim aygıtımızın içine çekilmiş olacak ve bu aygıtın parçası durumuna geleceklerdir. Buna ulaşmak için özveriler gerekiyor. Bunun için iki milyar ödemenin bile fazla önemi yoktur. Bu özveriden ürkmek, önümüzdeki görevleri anlamadığımız anlamına geleceğinden, çocukça olur.

Taşımacılığımızdaki keşmekeş, sanayi ve tarımdaki keşmekeş, bizzat Sovyet Cumhuriyeti'nin yaşamını mayınlamaktadır. Bu noktada, ülkenin tüm olanaklarını seferber ederek, en enerjik önlemlere başvurmalıyız. Uzmanlar konusunda pinpirik bir politika uygulamamalıyız. Bu uzmanlar sömürücülerin hizmetkârları değil, burjuva toplumunda burjuvaziye hizmet etmiş olan ve tüm dünya sosyalistlerinin, proleter bir toplumda da *bize* hizmet edeceklerini söylemiş oldukları, aktif kültür işçileridir. Bu geçiş döneminde onlara olabilecek en iyi yaşam koşullarını vermeliyiz. En iyi politika bu olacaktır. En ekonomik iş yönetimi bu olacaktır. Tersi durumda, birkaç yüz milyon tasarruf ederken öylesine çok zararımız olabilir ki, hiçbir tutar yitirdiğimizi yerine koymaya yet-

mez.

Ücret oranları sorununu Emek Komiseri Şmit ile tartışırken, bunlara benzer olgular aktardı. Ücretlerin eşitlenmesi meselesinde bizim her tür burjuva devletinin yapmış olduğundan ya da yıllar boyu yapabileceğinden daha çok şey yapmış olduğumuzu söyledi. Savaş öncesi ücret oranlarını alınız: Bir kol işçisi günde bir ruble, ayda yirmi beş ruble alıyorken, bir uzman ayda beş yüz ruble alıyordu, yüz binlerce ruble alanları saymazsak. Uzman, işçiden yirmi kat fazla alıyordu. Bizim bugünkü ücret oranlarımız altı yüz rubleden üç bin rubleye kadar değişiyor: yalnızca beş katı. Ücretleri eşitleştirmek yönünde çok şey yaptık. Kuşkusuz şimdi uzmanlara fazla ödeme yapıyoruz, ama bize bilgilerini vermeleri karşılığında onlara biraz fazla ödemek yalnızca değmekle kalmıyor, aynı zamanda da gerekli ve kuramsal olarak kaçınılmaz. Bana göre bu sorun programda yeterince ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Özel olarak vurgulanması gerekiyor. Yalnızca burada ilkesel olarak çözümlemekle kalmayıp, her Kongre delegesinin kendi yerine döndüğü zaman örgütüne vereceği raporda ve tüm etkinliklerinde bunun uygulanmasını sağlaması için gerekeni yapmalıyız.

Sallantılı aydınlar arasında tam bir tavır değişikliği yaratmayı şimdiden başarmış durumdayız. Dün küçük burjuva partilerini yasallaştırmaktan söz ediyorduk, oysa bugün Menşevik ve Sosyalist-Devrimcileri tutukluyoruz; bu ileriye geriye kaymalarla, çok belirli bir sistem uygulamaktayız. Bu politika değişikliklerinin içinden, tutarlı ve çok sıkı bir hat geçmektedir, adını koyarsak, bu hat, *karşı devrimin yolunu kesmek ve burjuvazinin kültürel aygıtını kullanmak*tır. Menşevikler, proleter kılığına girmelerinden dolayı, sosyalizmin en kötü düşmanlarıdır; ama Menşevikler proleter olmayan bir gruptur. Grubun kendisi küçük aydınlardan oluşmakta, yalnızca önemsiz büyüklükte bir üst proleter tabakası bulunmaktadır. Bu grup bizim tarafımıza gelmektedir. Onları bütünüyle, grup olarak alacağız. Ne zaman bize gelseler, "Hoşgeldiniz!" diyoruz. Bu git-gellerin her kezinde bir kısmı bizim tarafımıza geliyor. Menşeviklerle, *Novaya Jizn*'cılarla ve Sosyalist-Devrimcilerle böyle olmuştur; bizim yolumuza gelmeyi, sızlanmayı, bir taraftan ötekine geçmeyi uzun zaman sürdürecek olan tüm bu sallantılılarla böyle olacaktır: Yapabi-

lecceğiniz bir şey yoktur. Ne var ki, tüm bu git-geller yoluyla Sovyet işçilerinin saflarına kültürlü aydınlar katacağız ve beyaz muhafızları desteklemeyi sürdüren öğelerin önünü keseceğiz.

Collected Works, Cilt 29,
s. 178-82

BİR BURJUVA UZMANININ AÇIK MEKTUBUNA YANIT'tan[96]

İşçiler ve köylüler, burjuvaziyi ve burjuva parlamentarizmini yıktıktan sonra Sovyet hükümetini kurdular. Bugün, bunun bir kumar, Bolşeviklerin bir "deliliği" olmayıp, dünya tarihinde iki çağın -burjuvazinin çağı ile sosyalizm çağının, kapitalist parlamentarizm çağı ile proletaryanın Sovyet devlet kurumları çağının- dünya çapında yer değişiminin başlangıcı olduğunu görmek zor değildir. Bir yıl ya da buna yakın bir süre önce aydınların çoğunluğu bunu görmedi (ve kısmen de göremedi) ise, kınanması gereken biz miyiz?

Sabotajlar, ana kitlesi burjuva ve küçük burjuva olan aydın kesimi ve hükümet memurları tarafından başlatıldı. Bu terimler birer sınıfsal tanımlama, tarihsel birer değerlendirmedir, yanlış ya da doğru olabilirler, fakat bunlara kötüye kullanma ya da sövgü çerçevesinde bakılmamalıdır. Aydın kesiminin sabotajlarının işçi ve köylüleri öfkelendirmesi kaçınılmazdı ve bunun için "kınanacak" birisi varsa, o da ancak burjuvazi ile, onun gönüllü ve gönülsüz suç ortaklarıdır.

Eğer birilerini "aydın kesimine" karşı "kışkırtmış" olsaydık, bu nedenle asılmayı hak ederdik. Halkı aydın kesimine karşı kışkırtmak bir yana, tersine, Parti adına ve hükümet adına, aydın kesimi için olabilecek en iyi çalışma koşullarının yaratılması gereği konusunda ısrarlı olduk. Ben, daha öncesinden değilse, 1918 Nisanından bu yana bunu yapıyorum. Yazarın, *İzvestiya*'nın hangi sayısına gönderme yaptığını bilmiyorum, ama yüksek ücretlerin savunusunu yapmanın zorunlu bir biçimde "satın almak" gibi değersiz ya da genellikle kötücül bir isteği dile getirdiğini işitmek, politika çalışmaya, aynı anlama gelmek üzere,

olayların analizini kişisel değil, kitlesel açıdan yapmaya alışkın birisi için, tuhaf oluyor. Dilerim, saygıdeğer yazar böyle söylediğim için beni bağışlar, ama bunun bana edebiyattaki "Muslin Miss" kişiliğini anımsattığına onurum üstüne yemin ederim.

Sorunun, özel ve seçilmiş bir gruba, yani, genel toplumsal nedenlerle eskiden yüksek ücret almamış ve alamamış bir gruba yüksek ücretler ödeme sorunu olduğunu varsayalım. Bu durumda hükümetin amacının, bu grubu "satın almak" olduğunu düşünmenin gerekçesi olabilirdi. Ne var ki, *her zaman* yüksek ücretler almış olan milyonlarca değilse, yüz binlerce kişiyi tartışırken, o ücretlerden daha düşük, ama ortalamadan daha yüksek ücret ödemenin bir süre için gerekli olduğu önerisine bir tuzak olarak, ya da "hakaret" olarak bakmak, şiddetli bir öfke tonunu ve her şeye yersiz eleştiriler yöneltme tavrını benimseme isteği olmadıkça, nasıl mümkün olabilir?

Tezinin bütünü yersiz olmakla kalmıyor, kendisine yapılmış büyük bazı haksızlıklardan, derin bir biçimde onur kırıcı davranıştan söz eder gibi, bir eğitim kuruluşuna yerleşmiş bir askerî birliğin komutanının, profesöre eşiyle tek yatakta uyumasını emretmesini anlatmakla, yazar kendi kendisini yenilgiye uğratmış oluyor.

Birincisi, aydın kişilerin, bir yatak kocaya, bir yatak da karısına olmak üzere iki yatakları olmasını istemeleri meşru olduğu ölçüde (ve meşru olduğu kuşkusuzdur), bu isteği yerine getirmek için ortalamanın üstünde bir ücret alıyor olmak da gereklidir. Mektubun yazarının, Rusya'daki yatak sayısının "ortalama" olarak her Rus yurttaşına bir taneden daha az olduğunu bilmemesi olanaksızdır!

İkincisi, birlik komutanı *bu* olayda haksız mıydı? Eğer kaba, saldırgan değildiyse ve profesörün onurunu bile bile kırmadıysa, vb. (olay böyle de *geçmiş olabilirdi* ve bu durumda komutanın cezalandırılması gerekirdi), eğer, yineliyorum, *durum bu değildiyse,* o zaman, bana göre, *haklıydı.* İnsanlar aylar boyunca yorgunluktan bittiler, yatak yüzü, ya da belki genellikle, düzgün bir kalacak yer görmediler. Sosyalist Cumhuriyeti, inanılmaz zorluklar, insanlık dışı koşullarda savunuyorlar; içinde dinlenmek üzere kısa bir süre için bir yatak almaya hakları yok muydu? Askerler ve komutanları haklıydı.

Aydınların genel yaşam koşullarını bir seferde ortalamaya indirmek istemiyoruz ve dolayısıyla ücretlerinin ortalamaya indirilmesine karşıyız. Ne var ki, her şey savaşın gereklerine tabi kılınmalıdır ve askerlerin dinlenebilmeleri için aydınların bazı rahatsızlıklara katlanmaları gereklidir. Bu, küçültücü bir davranış değil, haklı bir taleptir.

Yazar, aydınlara yoldaş gibi davranılmasını istiyor. Haklıdır. Bunu biz de istiyoruz. Böylesi bir talep Partimizin proğramında açıkça, dolaysız ve net bir biçimde dile getirilmiş olarak yer almaktadır. Öte yandan, Partisiz aydın, ya da parti üyeliklerinden ötürü siyasal olarak Bolşeviklere düşman olan aydın grupları, üyelere yönelik istemlerde açıkça dile getirildiği gibi "yorgun askerlere ve yüzyıllar süren sömürüden ötürü öfkeli olan ve gücünden fazla çalışan işçilere karşı arkadaşça" davranırlarsa, o zaman kol işçileriyle kol işçisi olmayan çalışanlar son derece büyük bir hızla yakınlaşacaklardır.

Yazar, Partimizi ve hükümet bürolarımızı, "pervasız, geçici yol arkadaşlarından, çıkarcılardan, serüvencilerden, alçaklardan ve haydutlardan" arındırmamızı istiyor.

Bu haklı bir taleptir. Biz kendimiz de bunu epey önce önümüze koyduk ve yerine getirmekteyiz. Partimizde, "yeni gelenlerin" elini kolunu serbest bırakmıyoruz. Hatta Parti Kongresi, üyelerin kayıt yenilemesi kararını aldı. Yakaladığımız tüm haydut, çıkarcı ve serüvencileri atıyoruz ve bunu yapmayı sürdüreceğiz. Fakat bu arındırma süreci daha tam ve daha çabuk yürüyecekse, içtenlikli Partisiz aydınlar bize yardım etmelidirler. Bu aydınlar, birbirleriyle kişisel olarak tanışan gruplar oluşturdukları ve onlar adına, Sovyet bürolarında dürüst hizmet istedikleri, açık mektuptaki terimi kullanacak olursak, onlardan "emekçi halka hizmet" çağrısında bulundukları zaman, yeni toplumsal düzenin doğum sancıları çok daha kısalmış ve kolaylaşmış olacaktır.

27 Mart 1919

Collected Works, Cilt 29, s. 230-32

MOSKOVA İŞÇİ VE KIZIL ORDU TEMSİLCİLERİ SOVYETİ'NİN OLAĞANÜSTÜ TAM ÜYELİ TOPLANTISINA, SOVYET CUMHURİYETİ'NİN İÇ VE DIŞ DURUMU KONULU RAPOR'dan 3 NİSAN 1919

... Esas olarak işçi kitlelerine dayanmalı ve bizim için çalışmak noktasına gelmelerine karşın, aralarında çok sayıda işe yaramaz kişi bulunan aydınlara güvenmemeliyiz.

... Sosyalist-Devrimciler ve Menşeviklerin, "Kolçak'ı, onu destekleyenlerin tümünü ve Müttefik devletlerin müdahalesini terk edeceğiz"[97] demeleri yalnızca ikiyüzlülük değildi. Her ne kadar bu kişilerden bazıları Bolşevikleri oyuna getirip eski oyunu yeniden oynama fırsatı elde edeceklerini düşündülerse de, söz konusu olan, yalnızca siyasal bir hile değildi. Biz bu hileyi gördük ve kuşkusuz, karşı önlemler aldık. Fakat Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler bunu söyledikleri zaman, yalnızca ikiyüzlülük ve kurnazlık söz konusu değildi, pek çoğu bunu *iyi niyetle* yaptı. Aralarında bir grup yazardan başka, teknisyenler, mühendisler ve benzerinden oluşan bir küçük burjuva tabaka da var. Menşevikler Müttefik devletlerin müdahalesine karşı olduklarını bildirdikleri zaman, onları bizimle birlikte çalışmaya çağırdık ve çağrımızı seve seve kabul ettiler. Ne var ki, şimdi onlara baskı yapmakta, küçük burjuva tabakasına baskı yapmakta tümüyle haklıyız; çünkü bu tabaka son derece dar kafalıdır. Bu durum Ke-

renski döneminde de, şimdiki tutumlarıyla da açığa çıkmıştır. Bizim için çalışmaya geldiklerinde politikayı bıraktıklarını ve gönüllü olarak çalışmak istediklerini söylediler. Onlara yanıt olarak Menşevik görevlilere gereksinmemiz olduğunu, çünkü onların devlet fonlarını zimmetine geçirenlerden ve saflarımıza sızan, kendilerine komünist diyen ve bize zarar veren Kara Yüzlerden[98] olmadıklarını söyledik. Bu kişiler Kurucu Meclis'e inanıyorlarsa, değil Kurucu Meclis'e, Tanrı'ya bile inanmayı sürdürmelerini, ama işlerini gereğince yapıp politikadan uzak durmalarını söylüyoruz. Aralarından gitgide artan sayıda kişi, politikada gözden düştüklerini kavramaktadır. Bunlar Sovyet iktidarının, yalnızca barbar Rusya'da olabilecek canavarca bir icat olduğunu bağırdılar. Kurucu Meclis' in dağıtılmasının, çarlığın ürettiği barbarların bir eylemi olduğunu söylediler. Ve bu Avrupa'da da yinelendi. Şimdi Avrupa'dan, Sovyet iktidarının tüm dünyada burjuva Kurucu Meclislerinin yerini almaya geldiğine ilişkin haberler geliyor. Bizimle çalışmaya gelen tüm aydınlara öğretilmeye başlanılan dersler bunlar. Bizim için çalışan memurların sayısı şimdi, altı ay öncesininkinden iki misli fazla. İşlerini Kara Yüzlerden daha iyi yapan bu memurları kabul etmekle kazançlı çıktık. Kendilerini bizim için çalışmaya başlamaya çağırdığımızda Kolçak'tan korktuklarını, bizi yeğlediklerini, fakat bize yardım etmeyeceklerini söylediler, sanki Kurucu Meclis'te toplantıdalarmış gibi salt parlamentocular olarak konuşacaklarını söylediler ve biz onlara dokunmaya kalkışmamalıydık, çünkü demokrattılar. Fakat biz, Kurucu Meclis'ten[99] söz eden bu gruplara, biraz daha uzun süre böyle konuşmayı sürdürürlerse, kendilerini Kolçak'a ve Gürcistan'a[100] postalayacağımızı söylüyoruz. *(Alkışlar.)* Polemikler başlamıştır ve yasal bir grubun muhalefeti biçimlenmektedir. Hiçbir muhalefete izin vermeyeceğiz. Tüm dünyanın emperyalistleri boğazımıza sarılmış durumda, silahlı bir saldırının tüm gücüyle bizi yenmeye çalışıyorlar ve bizim bir ölüm-kalım savaşı vermemiz gerekiyor. Eğer buraya bize yardıma geldiyseniz, o zaman yardım edin, ama gazeteler yayınlayacak ve işçileri greve kışkırtacaksanız ve bu grevler cephedeki Kızıl Ordularımızın ölümüne yol açacaksa ve bir grevin her günü on binlerce fabrika işçimizin açlık sancıları -bizde böylesine çok kaygı yaratan o sancıları- çekmesine yol açacaksa, o zaman Kurucu Meclis açısından

haklı olabilirsiniz, ama bizim savaşımımız ve taşıdığımız sorumluluk açısından haksızsınız, bize yardım edemezsiniz, dolayısıyla çıkın gidin, Gürcistan'a gidin, Kolçak'a gidin, yoksa hapse gidersiniz. Ve kendilerine yapacağımız budur.

... Siz, burada, başkenttekiler, bürokrasiye ve kırtasiyeye karşı savaşın ne denli zor olduğunu biliyorsunuz. Elde başkası olmadığı için eski memurları çalıştırmak zorundayız. Yeniden eğitilmeleri, öğrenmeleri gerekiyor; ama bu zaman alıyor. Besin temin örgütlerindeki[101] sorumlu yerlere yeni işçiler atayabiliriz, ama yine de Devlet Denetim Kurullarında aşırı ölçüde fazla sayıda eski memur var ve kırtasiye ve bürokrasiden dertliyiz. Demiryolları Komiserliğinde denetime katılacak ve uzmanlarla yan yana çalışacak yeni işçiler atamaya çalışıyoruz. Bürokrasiye ve kırtasiyeye karşı bu yolla savaşıyoruz.

Collected Works, Cilt 29,
s. 259, 263-64, 265

BİRİNCİ TÜM-RUSYA ERİŞKİN EĞİTİMİ KONGRESİ'NİN SELAMLAMA KONUŞMASI'ndan 6 MAYIS 1919

... Erişkin eğitimini, erişkin nüfusun böylesine iyi karşıladığı, eski sınırlama ve resmiyetlerden arındırılmış eğitimi yaymak konusundaki bu ilk adımları atarken önce iki engelle uğraşmak zorunda kaldık sanıyorum. Bu engellerin her ikisini de, bugüne değin bize yapışan, binlerce ve milyonlarca ip, halat ve zincirle bizi aşağıya doğru çeken eski kapitalist sistemden miras aldık.

Birincisi, yeni tip işçi ve köylü eğitimi kurumuna, felsefe ve kültür alanındaki kendi bireysel kuramlarının deneneceği en elverişli alan gibi bakan burjuva aydın bolluğuydu ve bu kurumda çok sık olarak en saçma fikirler yeni bir şey gibi selamlanıyor ve doğaüstü ile pervasızlıklar, karışıksız proleter sanatı ve proleter kültürü[102] gibi sunuluyordu. *(Alkışlar.)* İlk günler için bu doğal, belki de bağışlanır bir şeydi ve geniş hareket, bunun için kınanamaz. Uzun erimde bütün bunlardan kurtulmaya çalışacağımızı ve başarılı olacağımızı umuyorum.

İkincisi de kapitalizmin kalıtıydı. Bilgi susuzluğu içinde olan geniş küçük burjuva emekçi halk kitleleri eski sistemi yıktılar, ama örgütleyici ya da örgütlü türden hiçbir şey öneremediler. Bunu, Halk Komiserleri Konseyi'nde okur-yazarların seferber edilmesi ve Kitaplık Dairesi konuları tartışılırken gözlemek fırsatı buldum ve bu kısa gözlemlerden, bu alandaki durumun ciddiyetini kavradım.

Collected Works, Cilt 29, s. 336

BÜYÜK BİR BAŞLANGIÇ'tan (ARTÇI İŞÇİLERİN KAHRAMANLIĞI. "KOMÜNİST SUBOTNİKLER")[103]

... Burjuva aydınları, bilgilerini, iktidarlarını yeniden kursunlar diye Rus ve yabancı kapitalistlere vermek yerine emekçi halka yardıma adasalardı, devrim daha çabuk ve daha barışçıl bir biçimde yürüyecekti. Ne var ki, bu konudaki kararı sınıf savaşımı verdiğinden ve aydınların çoğunluğu burjuvaziye doğru çekildiğinden, bu ütopik kalıyor. Proletarya zafere aydınların yardımıyla değil, (en azından çoğu durumda) onların muhalefetine karşın, iflah olmaz biçimde burjuva olanları def ederek, kararsızları ıslah ederek, yeniden eğiterek ve emir altına alarak ve aralarından gitgide daha fazlasını kendi tarafına kazanarak ulaşacaktır. Devrimin zorlukları ve aksiliklerinden zevk duymak, panik yaratmak, geriye dönüşü vazetmek: bunların tümü, burjuva aydınlarının sınıf savaşımı silah ve yöntemleridir. Proletarya onların kendisini aldatmalarına izin vermeyecektir.

Collected Works, Cilt 29,
s. 424-25

MAKSİM GORKİ'YE

15/IX
Sevgili Aleksey Maksimiç,

Tonkov'la görüştüm, ve bu görüşmeden de, mektubunuzu almamdan da önce, Kadetlere yakın burjuva aydınlarının tutuklanması konusunu denetleyip bırakılabilecek herkesi bırakmak üzere Kamenev ve Buharin'in atanmasını Merkez Komitesi'nde kararlaştırmıştık.* Çünkü bize göre, bu konuda da hatalar yapılmış olduğu açıktır.

Genellikle, Kadetlere (ve onlara yakın kişilere) uygulanan tutuklama önleminin gerekli ve doğru olduğu da açıktır.

Bu konudaki içten görüşünüzü okurken, (Londra'daki, Kapri'deki ve daha sonraki) konuşmalarımız sırasında aklıma takılmış olan bir sözünüzü anımsıyorum:

"Biz sanatçılar sorumsuz kişileriz."

Çok doğru! İnanılmaz derecede öfkeli sözlerinizi neyle ilgili olarak ediyorsunuz? *On*binlerce işçi ve köylünün yaşamını tehdit eden komploları, *Krasnaya Gorka'nun*[104] *teslimi gibi komploları önlemek için* birkaç düzine (ya da belki birkaç yüz olsun) Kadet ve Kadet yakını takımının hapiste birkaç gün geçirmesi ile ilgili olarak.

Gerçekten de, felâket! Ne adaletsizlik! Onbinlerce işçi ve köylünün kıyımını önlemek için aydınlara birkaç gün, hatta birkaç hafta hapis cezası!

"Sanatçılar sorumsuz kişilerdir."

(*) R.K.P. (B.) M.K. Politbüro'su 11 Eylül 1919 günü, burjuva aydınların tutuklanması konusunu tartıştı ve bu aydınların durumlarını yeniden ele almak üzere F. E. Cerjinski, N. İ. Buharin ve L. B. Kamenev'i görevlendirdi.

Halkın "aydın güçleri" ile burjuva aydınlarının "güçlerini" birbirine karıştırmak yanlıştır. Bu sonuncuya örnek olsun diye, Korolenko'yu alıyorum: 1917 Ağustosunda yazdığı *Savaş, Anavatan ve İnsantürü* broşürünü kısa bir süre önce okudum. Düşünün, Korolenko "Kadetlere yakın" olanların en iyisi, neredeyse Menşevik. Ama, şekere bulanmış lafların arkasına gizlenmiş ne tiksinti verici, ne alçak, ne kötü bir emperyalist savaş savunması! Burjuva önyargılarına köle olmuş sefil bir dar kafalı! Bu gibi beyefendiler için emperyalist bir savaşta 10.000.000 ölü, desteklemeye (savaş "karşıtı" şekere bulanmış lafların eşlik ettiği *işlerle* desteklemeye) değer bir iştir; ama toprak sahiplerine ve kapitalistlere karşı *haklı* bir iç savaşta yüz binlerin ölümü ahlar ve vahlar, iç çekmeler ve isteriler uyandırır.

Hayır. Komploları (Krasnaya Gorka gibi) ve onbinlerin ölümünü *engellemek* için öyle *gerekiyorsa,* bu gibi "yeteneklerin" hapiste birkaç hafta kadar bırakılmasında zarar yoktur. Ne var ki, biz, Kadetlerin ve "Kadet yakınlarının" bu komplolarını sergiledik. Ve Kadet yakını profesörlerin komploculara epeyce sık olarak *yardım* ettiklerini *biliyoruz.* Bu, bir olgudur.

İşçilerin ve köylülerin aydın güçleri büyüyor ve burjuvaziyi ve uşaklarını, sermayenin, kendilerini ulusun beyinleri sanan hizmetkârlarını alaşağı etme savaşımında güç kazanıyor. Aslında onlar beyin değil, b... tur.

Halka bilim götürmek (ve sermayenin hizmetkârları olarak davranmamak) isteyen "aydın güçler"e, *ortalamanın üstünde* ücret ödüyoruz. Bu, bir olgudur. Onlara bakıyoruz. Bu, bir olgudur. Onbinlerce subay Kızıl Ordumuzda hizmet veriyor ve yüzlerce haine karşın zafer kazanıyor. Bu, bir olgudur.

İçinde bulunduğunuz ruh hallerine gelince (mademki sizi anlayabilip anlayamayacağım sorusunu soruyorsunuz), bunları pekâlâ "anlayabilirim". Kapri'de ve daha sonra, size sık sık şunu söyledim: Burjuva aydın kesiminin en berbat öğelerinin çevrenizi almasına izin veriyorsunuz ve onların sızlanmalarına yenik düşüyorsunuz. Birkaç haftalık "korkunç" tutuklama üstüne yüzlerce aydının bağırtılarını işitiyor ve dinliyorsunuz, ama Denikin, Kolçak, Liyanozov, Rodziyanko, Krasnaya Gorka (ve diğer Kadet) komploculannın tehdit ettiği kitlelerin, milyonların, işçi ve köylülerin seslerini, bu sesi işitmiyor ve dinlemiyorsunuz. İnsanın

böylelikle işi yalnızca "Kızıllar da Beyazlar kadar halkın düşmanıdırlar" (kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin devrilmesi için savaşanlar, toprak sahipleri kadar halkın düşmanıdırlar) diye yazmaya değil, iyilik dolu tanrıya ya da Çar Babamıza inanmaya kadar vardırabileceğini pekâlâ anlıyorum. Bütünüyle anlıyorum.

X

Yok, gerçekten de, bu burjuva aydın çevresinden kendinizi kurtarmadıkça, batıp gideceksiniz! Bunu çabucak yapmanızı bütün yüreğimle diliyorum.

Selamlanmla
Lenin

X Çünkü hiçbir şey yazmıyorsunuz! Ve bir sanatçının kendisini yozlaşmakta olan aydınların sızlanmalarına harcaması ve yazmaması: bu iflas değil midir, ayıp değil midir?

Collected Works, Cilt 44,
s. 283-85

MOSKOVA'DAKİ PARTİ HAFTASININ SONUÇLARI VE GÖREVLERİMİZ'den

... Kapitalizm, işçiler ve emekçi köylüler arasında bol miktardaki yeteneği boğdu, bastırdı ve öldürdü. Bu yetenekler, yoksunluk, yoksulluk ve insan onuruna tecavüzün baskısı altında ziyan oldu. Şimdi onları ortaya çıkarmak ve çalışır duruma getirmek bizim görevimizdir. Parti Haftası sırasında Parti'ye giren yeni üyeler, kuşkusuz çoğunlukla devlet idaresi konularında deneyimsiz ve bilgisizdirler. Onların, kapitalizmin yapay olarak *aşağıda tuttuğu*, en düşük düzeye indirdiği ve doğrulmalarına izin vermediği toplum kesimlerinden gelen en kendini adamış, en içten ve yetkin kişiler olduklarında da aynı ölçüde kuşku yoktur. Oysa onlarda, diğer kesimlerden *daha çok* güç, enerji, direngenlik, doğrudanlık ve içtenlik vardır.

Bundan, tüm Parti örgütlerinin bu yeni Parti üyelerinin çalıştırılmasını özel olarak düşünmeleri gereği ortaya çıkıyor. En çeşitli devlet işi türlerine *daha cesurca* verilmeleri, olabildiğince hızlı bir biçimde pratikte denenmeleri gerekiyor.

Kuşkusuz, cesaretten, yeni üyelerin *hemen,* kendilerinde bulunmayan bilgileri gerektiren sorumlu yerlere verilecekleri anlaşılmamalıdır. Kırtasiyeciliğe karşı savaşta cesur olmalıyız: Parti Programımızın, bürokratik yöntemlerdeki belli canlanmanın nedenlerini çok belirgin bir biçimde ortaya koyup buna karşı savaş yöntemlerine işaret etmesi boşuna değildir. Her şeyden önce, büro çalışanlarının, memurların ve uzmanların, halkın koşullarını, gereksinimlerini ve isteklerini iyi tanıyan yeni Parti üyeleri tarafından denetlenmesini sağlamak konusunda cesur olmalıyız. Bu yeni üyelere iş yetilerini *geniş bir ölçekte* geliştirmeleri ve göstermeleri için *derhal* fırsat tanımak konusunda cesur olmalıyız.

Geleneksel rutinden kopmak konusunda cesur olmalıyız (bizim aramızda da -yazık ki oldukça sık olarak-, "kurma işi" bazen sınıf bilinçli komünistler tarafından değil eski memur ve büro çalışanları tarafından yapılmış olduğu halde, kurulu Sovyet rutinini çiğnemekten fazlaca korkulmaktadır); çalışma tarzını, yeni Parti üyelerini daha çabuk sınayacak ve onlara uygun yeri bulacak şekilde devrimci bir hızla değişikliğe uğratmaya hazırlık anlamında cesur olmalıyız.

Yeni Parti üyeleri pek çok durumda, eski memurların görevlerini yapışlarındaki bilinçliliklerini denetlemeleri sırasında işi bizzat kendilerinin çabucak öğrenebilecekleri ve bağımsız bir biçimde üstlenebilecekleri yerlere verilebilirler. Daha başka durumlarda, işçi ve köylü kitleleriyle devlet aygıtı arasındaki ara bağların yenilenip tazelenebileceği bir biçimde yerleştirilebilirler. Sınai "merkez yönetimleri ve merkezi kurullar"ımızda, tarımsal "devlet çiftlik"lerimizde, Sovyet iktidarına her yoldan zarar veren, hâlâ çok, pek çok gizli sabotajcılar, toprak sahipleri ve kapitalistler vardır. Merkezdeki ve yerel işyerlerindeki deneyimli Parti işçilerimiz, yeni Parti güçlerini bu mikroba karşı kararlı bir savaş için yoğun bir biçimde işe katma yetilerini kullanarak etkinliklerini göstermelidirler.

21 Ekim 1919

Collected Works, Cilt 30, s. 73-74

EKİM DEVRİMİNİN İKİNCİ YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ,MOSKOVA İŞÇİ VE KIZIL ORDU TEMSİLCİLERİ SOVYETİ, TÜM - RUSYA SENDİKALAR MERKEZ KONSEYİ[105] VE FABRİKA KOMİTELERİNİN ORTAK OTURUMUNDAKİ KONUŞMA'dan

7 KASIM 1919

Ne var ki, bizim en önemli işimiz devlet mekanizmasının yeniden örgütlenmesi olmuştur ve bunun zor bir görev olmasına karşın, işçi sınıfının çabalarının sonuçlarını son iki yıl boyunca görmüş bulunuyoruz ve diyebiliriz ki, bu alanda, burjuva yönetiminin temsilcilerini adım adım zorlayarak savaşımın tüm ateşlerinden geçen binlerce işçi sınıfı temsilcimiz vardır. İşçileri yalnızca devlet kuruluşlarında görmüyoruz; eski burjuva hükümetinin, eski burjuva devletinin temsilcilerinin neredeyse yalnız başlarına denetimleri altında tutmuş oldukları alanda, besin tedarik hizmetlerinde de görüyoruz. İşçiler bir besin tedarik aygıtı yaratmış durumdalar ve bir yıl önce henüz bu işle tümüyle başa çıkamıyorken, bir yıl önce işçilerin yeri yalnızca yüzde 30'ken, şimdi besin tedarik örgütlerinde işçilerimiz yüzde 80'i oluşturacak ölçüde çoktur. Bu basit ve çarpıcı rakamlar ülkemizin aldığı yolu dile ge-

tirmekte ve bizim için önem taşıyan da, siyasal devrimden sonra proleter iktidarı örgütlemek konusunda büyük sonuçlar elde etmemiz olmaktadır.

İşçiler ayrıca, proleter önderler üretmek gibi önemli bir görev yapmışlardır ve yapmayı sürdürmektedirler. Aramızdan onbinlerce ve yüzbinlerce yiğit işçi çıkmakta ve beyaz muhafız generallere karşı muharebelere gitmektedir. İktidarı düşmanımızdan adım adım alarak kazanıyoruz; işçiler önceleri bu alanda pek usta değillerdi, fakat şimdi azar azar düşmanımızdan alan üstüne alan kazanıyoruz ve proletaryayı durdurabilecek zorluk yoktur. Proletarya tüm güçlüklere karşın birbiri ardı sıra her alanda kazanmakta ve idarenin her dalında, her küçük birimde, en tepeden en aşağıya kadar bizzat proletaryanın temsilcilerinin idarecilik okulundan geçeceği ve sonra da devlet idaresinin tüm işlerini bağımsız olarak yürütebilecek, devleti kendi çabalarıyla inşa edebilecek onbinlerce ve yüzbinlerce kişi yetiştireceği bir biçimde, proleter kitlelerin temsilcilerini çekmektedir.

Collected Works, Cilt 30,
s. 131-32

KIRLARDA PARTİ ÇALIŞMASI KONULU BİRİNCİ TÜM-RUSYA KONFERANSINDAKİ KONUŞMA'dan 18 KASIM 1919

... Kızıl Ordu'nun kazandığı parlak zaferler dizisini duymuş bulunuyorsunuz. Bu orduda onbinlerce eski albay ve diğer rütbelerden subaylar var ve eğer onları hizmetimize kabul etmeyip bize hizmet etmelerini sağlamamış olsaydık ordu kuramayacaktık. Ve bazı askersel uzmanların ihanetlerine karşın, Kolçak'ı ve Yudeniç'i yendik ve tüm cephelerde kazanıyoruz. Bunun nedeni, Kızıl Ordu'daki komünist hücrelerin varlığıdır. Bu hücreler devasa bir etkide bulunan propaganda ve ajitasyon yürütüyorlar ve onlar sayesinde az sayıdaki eski subay kendilerini öyle bir ortamda, komünistlerden gelen öyle bir baskı altında buluyorlar ki, bu subayların çoğunluğu, etraflarını sardığımız komünist örgütlenme ve propagandadan kaçamıyorlar.

Bilgi, teknik ve kültür olmadan komünizm kurulamaz ve bu bilgi burjuva uzmanlarının elinde bulunuyor. Bunların çoğunun Sovyet iktidarına sempatileri yok, yine de onlarsız komünizmi kuramayız. Bu uzmanların etrafının bir yoldaşlık havasıyla, komünist çalışma ruhuyla sarılması ve işçi ve köylülerin hükümetinden yana kazanılmaları gerekiyor.

Köylüler arasında, sık sık, devlet çiftliklerine karşı son derecede güvensizlik ve içerleme duygusu, hatta tümüyle reddediş açığa vurulagelmiştir; eski sömürücüler devlet çiftliklerinde bulunacağından, biz bu çiftlikleri istemiyoruz diyorlar. Kendilerine şunu söyledik: Çiftlikleri yeni plana göre kendiniz örgütleyemiyorsanız, eski uzmanların hizmetine başvurmalısınız; aksi halde

yoksulluktan çıkış yolu yoktur. Sovyet hükümetinin kararlarını ihlal eden eski uzmanları, Kızıl Ordu'da yaptığımız kadar acımasızca çıkarıp atacağız; savaşım sürmektedir ve bu acımasız bir savaşımdır. Fakat uzmanların çoğunluğunu bizim istediğimiz gibi çalışmaya zorlayacağız.

Bu görev zor ve karmaşıktır, bir anda çözümlenebilecek bir görev değildir. Burada bilinçli işçi sınıfı disiplini ve köylülerle daha yakın temas gerekiyor. Köylülere, devlet çiftliklerindeki kötüye kullanımların hiçbirinin gözümüzden kaçmadığını göstermeli, fakat aynı zamanda da onlara, bilim adamlarının ve teknisyenlerin toplumsallaştırılmış çiftçilik işine katılmaları gerektiğini, çünkü küçük ölçekli çiftçiliğin yoksulluktan kurtuluş getirmeyeceğini anlatmalıyız. Ve Kızıl Ordu'da yapmakta olduğumuz şeyi yapacağız: Yüz kez yenilebiliriz, ama yüz birinci kez tüm düşmanlarımızı yeniyoruz. Ne var ki, bunu yapmak için kırlardaki çalışma ortak çabayla, telaşsızca, Kızıl Ordu'da yürütülmüş olduğu ve ekonominin diğer alanlarında yürütülmekte olduğu gibi, aynı sıkı ve düzenli yoldan yürümelidir.

Collected Works, Cilt 30,
s. 147-48

R.K.P.(B.) M.K.'NİN SEKİZİNCİ TÜM-RUSYA KONFERANSI'NA SİYASAL RAPORU'ndan 2 ARALIK 1919

... Müttefik devletlerin, işlerimize silahlı müdahale için daha pek çok girişimde bulunacaklarında kuşku yoktur. Her ne kadar, Kolçak ve Yudeniç'e karşı kazanılan son zaferler tüm bu güçlerin sözcülerinin şimdi Rusya'ya karşı bir kampanyanın umut veren bir kampanya olmadığını söylemelerine ve bize barış teklifinde bulunmalarına yol açtıysa da, bu gibi açıklamaların anlamını açıkça kavramamız gerekiyor. Şimdi söyleyeceklerim kayıt dışıdır...

Burjuva aydınlarından, bizim en acımasız düşmanlarımızdan, gerçeğin bu tür kabullerini alabildiğimize göre, yalnızca işçi sınıfının değil, yaygın burjuva aydın gruplarının da sempatilerinin Sovyet iktidarının yanında olduğunu söyleme hakkımız, sonuna kadar vardır. Dar kafalılar, küçük burjuvazi, emekle sermaye arasındaki yırtıcı kavgada kararsızlık edenler, şimdi kesin bir biçimde bizim tarafımıza geçtiler ve destek verecekleri konusunda bir dereceye kadar beklentimiz olabilir.

Bu zaferi dikkate almalıyız ve onu, bizi sonunda Kolçak'a karşı zafere ulaştıran yöntemle bağlantılandırırsak, çıkardığımız sonuç daha da inandırıcı olmaktadır...

... İşçi sınıfı, emperyalist savaş ve ekonomik yıkımla ne denli büyük ölçüde zayıflamış olursa olsun, yine de siyasal önderliği yerine getirmektedir ama, çalışan nüfusun çoğunluğunu, Rusya koşullarında köylülüğü, dost ve bağlaşık olarak kazanmış olmasaydı bunu yapamazdı. Bu durum, çoğunluğu bize karşı

olan uzmanları çalıştırabilmeyi ve düşmanlarımızın, Sosyalist-Devrimcilerin, partilerinin son Konseyi'nin bir kararıyla belgelendiği üzere teslim ettikleri gerçeğe göre, bir paralı askerler ordusu olmayıp halkın ordusunu yaratabilmeyi[106] başardığımız Kızıl Ordu'da da yaşandı. İşçi sınıfının, çoğunluğu kendi sınıfından olmayan bir ordu kurmayı ve bu orduda düşman uzmanları çalıştırmayı başarabilmesinin tek nedeni, mülkiyet bağlantıları olan ve bu nedenle de serbest ticarette, başka bir deyişle kapitalizmde, paranın iktidarının geri dönüşünde derin çıkarları olan küçük mülk sahipliği ile bağlı çalışan halk kitlelerine önderlik etmesi ve bu kitlelerden dost ve bağlaşıklar edinmesidir. Geçen iki yıl içerisinde başardığımız her şeyin kaynağında bu vardır.

... Çoğunluk, Sovyet iktidarının sertliğinden ve Sovyet iktidarının kendilerini eskisinden daha kötü bir konuma getirdiğinden yakınan bu orta tabaka konusundaki, aydın kesimi konusundaki tavrımız üstüne bir şeyler söylemeliyiz.

Elimizde bulunan zayıf olanaklarla, aydın kesimi için yapabileceğimiz ne varsa yapıyoruz. Kuşkusuz kâğıt rublenin öneminin azlığını biliyoruz, ama bizim besin örgütlerimizden yeterli besin alamayanlara yardımcı olarak, karaborsanın önemini de biliyoruz. Bu bakımdan aydın kesimine bir üstünlük sağlıyoruz. Dünya emperyalizminin üzerimize saldırdığı şu anda sıkı askersel disiplini başlatmak ve toplayabildiğimiz tüm güçlerle kendimizi savunmak zorunda kaldığımızı biliyoruz. Biz devrimci bir savaş yürütürken kuşkusuz ki, tüm burjuva devletlerinin yaptığını yapamaz, savaşın yükünü emekçi halkın omuzlarına bırakamayız. İç savaşın yükünü aydın kesiminin bütünü, tüm küçük burjuvazi ve tüm orta sınıf öğeleri paylaşmalıdır ve paylaşacaktır: bunların hepsi de bu yükü taşıyacaktır. Doğallıkla, yıllar boyunca ayrıcalıklı yaşamış olduklarından bu yükü taşımak onlara daha zor gelecektir, ne var ki, toplumsal devrimin çıkarları bakımından bu yükü onların omuzlarına da yüklemek zorundayız. Bizim düşünme ve davranma tarzımız budur ve başka türlü yapamayız.

İç Savaşın sona ermesi, bu grupların koşullarının iyileştirilmesi yönünde bir adım olacaktır. Tarife politikamız ve programımızdaki açıklamayla bu gruplara daha iyi koşullar sağlanması gereğini kabul ettiğimizi zaten göstermiş bulunuyoruz, çünkü burjuva uzmanları çalıştırılmadan kapitalizmden kömüniz-

me geçiş olanaksızdır; ve tüm zaferlerimiz [illegible] yarı mülk sahibi olan köylüleri kendi safına çekmiş olan proletaryanın ön-derliğindeki Kızıl Ordu'nun tüm zaferleri [illegible] burjuva uzmanlarını çalıştırabilme yetimiz nedeniyle kazanılmıştır. Bizim askersel konularda dile getirilen bu politikamız, iç gelişmemizin de politikası olmalıdır.

2 Aralık 1919

Collected Works, Cilt 30, s. 176-77, 178, 181-82

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ'NİN VE HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ'NİN, SOVYETLERİN YEDİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİ'NE RAPORU'ndan 5 ARALIK 1919

... İşçiler, devlet iktidarının nasıl kullanılacağını, her adımın propaganda ve ajitasyon için nasıl işe yaratılacağını, esas olarak köylülerden oluşan Kızıl Ordu'nun nasıl köylülerin eğitimi için bir araç durumuna getirileceğini, burjuva uzmanlarının çalıştırılması için bir araç durumuna nasıl getirileceğini öğrenmiş bulunuyorlar. Bu burjuva uzmanlarının ezici çoğunluğunun, sınıf nitelikleri dolayısıyla bize karşı olduklarını ve olmaları gerektiğini biliyoruz; bu konuda kuşku beslememeliyiz. Bu uzmanların yüzlerce ve binlercesi bize ihanet etti ve onbinlercesi, bizzat savaşım içerisinde bize doğru çekilerek daha sadık bir biçimde hizmet verdi, çünkü Kızıl Ordu içerisinde tansıklar yaratan o devrimci heyecan, bizim işçi ve köylülerin çıkarlarına hizmet etmemiz ve bu çıkarları doyundurmamızdan geliyordu. İşçi ve köylü kitlelerinin uyumlu bir biçimde hareket edip ne için savaştıklarını bildikleri bu durum etkisini göstermiş ve öteki kamptan, bir kısmı bilmeden olmak üzere bizim tarafımıza geçen halkın gitgide daha geniş kesimleri bizim bilinçli destekçilerimize dönüşmüştür ve dönüşmektedir.

... Kuşkusuz, peşin hükümlü kavramları sürdüren ve işçilerin yönetimine inanmayan, tifüse karşı verilen zor savaşa gir-

mektense, zenginlerden para çekmeyi yeğleyen doktorlar hâlâ var. Fakat bunlar azınlıktadır, sayıları gitgide azalmaktadır ve çoğunluk, insanların düpedüz var olma savaşımı verdiğini görüyor, savaşımlarıyla uygarlığı korumak gibi temel bir sorunu çözmek istediklerini kavrıyor. Bu doktorlar, bu çetin ve zor konuda, askersel uzmanlarınkinden daha az olmayan bir özveriyle davranıyorlar. Kendilerini emekçi halkın hizmetine vermek istiyorlar. Bu bunalımdan da çıkmaya başladığımızı söylemeliyim. Semaşko Yoldaş bu çalışma konusunda bana bazı bilgiler verdi. Cepheden gelen haberlere göre, 1 Ekim itibariyle cepheye 122 doktor ve 467 asistan ulaşmış bulunuyor. Moskova'dan yüz elli doktor gönderilmiştir. 15 Aralığa kadar, tifüse karşı savaşa yardımcı olmak üzere 800 doktorun daha cepheye ulaşmış olacağına inanmakta haklıyız. Bu belaya büyük dikkat harcamamız gerekiyor.

Collected Works, Cilt 30,
s. 224, 228

SOVYETLERİN YEDİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDE ÖRGÜTLENME BİRİMİNDEKİ KONUŞMA'dan 8 ARALIK 1919

... Ne devlet çiftlikleri, ne üst yönetim ve merkez kurulları, ne de hangi türden olursa olsun, büyük sanayi kuruluşları, ya da, genel olarak, büyüklüğü ne olursa olsun bir ekonomi dalını yöneten merkezi ya da yerel örgütler, burjuva uzmanlarının çalıştırılması sorununu çözümlemeden iş göremezler ve görmemektedirler. Bana öyle geliyor ki, üst yönetim ve kurullara olan saldırılar, buralarda tam bir arındırmaya gerek olması bakımından tümüyle haklı gerekçelere dayanmakla birlikte yine de hatalıdır, çünkü şu an söz konusu olan durumda bu kurum tipi çok sayıda benzer kurumun arasından fark gözetmeden seçilmiştir. Bununla birlikte, üst yönetim ve kurulların ve devlet çiftliklerinin bu meselede hiçbir biçimde özel olarak seçilmemeleri gerektiği Ekonomi Konseyi'nin çalışmasından gün ışığı gibi açık olarak çıkmaktadır, çünkü ister askersel alanda, isterse sağlık hizmetlerinde ya da eğitimde olsun, bizim Sovyet çalışmamız her yerde bu türden sorunlara çatmıştır ve hâlâ da çatmaktadır. Eski uzmanların yardımı olmadan devlet aygıtını yeniden düzenleyemeyiz ve yeterli sayıda işçi ve köylüyü devlet yönetimini tümüyle tanıyacakları şekilde yetiştiremeyiz. Tüm örgütsel çalışmamızdan çıkarılacak başlıca ders budur ve bu deneyim bize askersel alan da içinde, bütün alanlarda eski uzmanların -bu uzmanlara eski denmesinin nedeni de budur- kapitalist toplum dışında hiçbir yerden alınamayacağını anlatmaktadır. Bu toplum, nüfusun son derece dar bir tabakasından gelen, toprak sahibi ve kapitalist ailelere mensup, köylü

kökenli olanların sayısının çok küçük, o da yalnızca hali vakti yerinde olan köylülerin arasından çıkmış uzmanların yetiştirilmesini olanaklı kılmıştır. Bu nedenle, bu insanların yetiştikleri koşullarla şimdi çalışmakta oldukları koşulları göz önüne alırsak bu uzmanların, yani geniş, ulusal ölçekteki idarede becerisi olanların onda dokuzunun eski burjuva görüş ve önyargılarla dolu olmaları ve düpedüz hain olmadıkları durumlarda bile (ve bu durumlar kazara rastlanır olmayıp sürekli bir özelliktir), yeni koşulları, yeni görevleri ve yeni gerekleri anlayamamaları kaçınılmazdır. Bu bakımdan anlaşmazlıklar, başarısızlıklar ve düzensizlik her yerde, tüm komiserliklerde gözler önündedir.

... Kurumlarımıza, her türlü kuşkunun ötesinde sadık olan ve küçük ortaklaşa kurulların (collegium - ÇN) üyeleri olarak, bazı iş yöneticilerinin asistanı olarak ya da komiser olarak pratik deneyim edinmiş olan yeterli sayıda işçi ve köylüyü sokmalıyız. Meselenin can alıcı noktası budur! Bu yolla, yönetmeyi öğrenen gittikçe daha çok sayıda işçi ve köylünüz olacak ve onlar, eski uzmanlarla yan yana tam bir eğitimden geçerlerse, bu uzmanların yerini alacak, aynı görevleri yerine getirecek ve tıpkı savaş dairemizde yapılmakta olduğu gibi, sivil işlerimiz için, sanayinin yönetimi için, ekonomik etkinliklerin yönetimi için, personelin yerini alacak olan bir görevliler topluluğu yetiştireceklerdir.

... Görevimiz, çok sayıda uzmanı denemek yoluyla çekmek, sonra yeni bir görevliler topluluğu, son derece zor, yeni ve karmaşık olan yönetim işini öğrenmek zorunda olan yeni bir uzmanlar topluluğu yetiştirerek, onların yerine geçinmektir.

Collected Works, Cilt 30,
s. 243-44, 247, 248

R.K.P. ÖRGÜTLERİNE, PARTİ KONGRESİNE HAZIRLIK KONUSUNDA YAZI'dan

Bir şeyler öğrenmiş durumdayız ve ileriye doğru yürümek ve ekonomik kargaşanın üstesinden gelmek için yapmamız gereken, silbaştan başlamak değil, sağda solda her şeyi yeniden yapmak değil, zaten yapılmış olanı sonuna kadar *kullanmaktır*. Pratikte denenmiş ve sonuçlarla doğrulanmış olan ana hedefimize ulaşmak için olabildiğince az genel yeniden yapma ve olabildiğince çok ciddi önlemler, yollar, araçlar ve yöneltimler olmalıdır: aygıtımızda daha çok işçimiz olmalı, bunun gitgide daha geniş bir biçimde, daha hızlı ve daha iyi yerine getirilmesine çalışmalı, sanayii ve genel olarak ulusal ekonomiyi yönetmek işine daha da büyük sayıda işçi ve emekçi köylüyü katmalıyız; yalnızca işlerinde kendilerini en iyi kanıtlamış olan bireysel işçi ve köylüleri işe katmakla kalmamalı, *sendikaları* ve partisiz işçi ve köylü konferanslarını da daha geniş ölçüde işe katmalıyız; burjuva uzmanlarının, yani burjuva koşullarda yetiştirilmiş ve burjuva kültürünün meyvelerini toplamış olan uzmanların eksiksiz olarak tümünü (çünkü bunlardan inanılmaz ölçüde az bulunuyor) işe katmalıyız. Parti Programımızın isterlerine uygun olarak her şeyi öylesine örgütlemeliyiz ki, emekçi kitlelerimiz gerçekten *bu burjuva uzmanlarından öğrenebilsinler* ve aynı zamanda da bu uzmanları (Parti Programımızın belirttiği gibi) "sınıf bilinçli komünistlerin önderliğindeki sıradan işçi kitleleriyle el ele yoldaşça bir ortak çalışma ortamına" yerleştirebilsinler; başta gelen hedeflerimiz bunlardır.

17-26 Şubat arası 1920

Collected Works, Cilt 30, s. 405-06

TIP İŞÇİLERİNİN İKİNCİ TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDEKİ KONUŞMA'dan 1 MART 1920

... Komünist işçilerle yan yana sorumlu mevkiler işgal eden binlerce uzmanın, çok sayıda subay ve generalin hizmetlerini işe katmayı başarmış bulunuyoruz.

... Tıp mesleği mensuplarının da işçi sınıfına güvensizlik beslediği zamanlar oldu; onların da burjuva sisteminin yeniden kurulmasını düşledikleri zamanlar oldu. Ne var ki, şimdi onlar da Rusya'da kültürün serpilip geliştiği bir duruma ulaşmanın ancak proletarya ile birlikte mümkün olacağına inanıyorlar. Ezici yoksulluğa, hastalığa ve pisliğe ancak bilim adamlarıyla işçilerin arasındaki işbirliği son verebilir. Ve bu yapılacaktır.

Bilim adamlarının, proletaryanın ve teknologların bağlaşıklığına hiçbir karanlık güç karşı koyamaz.

Collected Works, Cilt 30, s. 401, 402

MOSKOVA GUBERNİYA'SININ[107] 17NCİ KONFERANSI'NA RUSYA'NIN ULUSLARARASI VE EKONOMİK DURUMU KONULU RAPOR'dan 13 MART 1920*

... Savaşta biriktirilen tüm deneyimi şimdi emek cephesinde uygulamalıyız. Bu uygulama mekanik bir biçimde yapılamaz, sınıflar arasındaki temel ilişkiler durmaktadır. Savaşta utkandık, çünkü kitleler işçi sınıfını izlediler. Ve eski çarcı burjuva ordusunun askersel uzmanlarının, generallerinin ve albaylarının bize yüzlerce kez ihanet etmesine ve ihanetlerin her birinin binlerce askerin yaşamına mal olmasına karşın onbinlerce general ve subayın bize hizmeti oldu. Komünist olmamalarına karşın ordumuzu kurdular, kapitalistlere sempati duymayı sürdürdüler ve Bolşevizme olan olumsuz tavırlarında ısrar ettiler. Fakat savaş durumunda, köylü ve işçileri bilinçli bir biçimde destekleyerek yenilendiler. Proletaryaya önderlik eden komünistlerle burjuva uzmanları arasındaki temel ilişki budur, biz bu temel ilişkiyi pratikte uyguladık ve önümüzde duran görevlerle uğraşırken de uygun değişikliklerle uygulanması gerekiyor.

... Ortaklaşa kurullarımız olmalıdır, ekonomide ortaklaşa bir yönetim olması gerekir diyorlarsa, o zaman böyle bir yapının olanaklılık derecesini tanımlamak zorundayız, aksi halde ortaklaşa yönetim sisteminin dükkân sohbetine dönüşmesi tehlikesi vardır.

Yeni sistemde iş yönetimi deneyimi olan işçileri seçip ayı-

(*) İngilizce çevirisi © Progress Publishers, 1982.

racağız, ne var ki, Moskova ve Petrograd'da bu gibi işçilerin sayısı çok az ve hepsi de üst düzeyde iş yönetimi mevkilerindeler. İş yönetimi bilgisinin daha iyi kazanılması için ortaklaşa yönetim sisteminin gerekli olduğu söylendi, fakat iş yöneticilerimize yardım için birilerini işe katmak zorundayız. Bu sorun, Merkez Komitesi'nin Tezleri'nde tartışılmış ve çözümlenmiştir. Tezler bize uzmanların nasıl çalıştırılacağına ilişkin kesin yönergeler veriyor. Çar yönetimindeyken işçileri vurmuş generalleri atamaktan korkmuyoruz ve aralarından yüzlercesi haindiler, ne var ki, onbinlercesi Kızıl Ordu'ya destek verdi. Onları gereğince çalıştıracak yetimiz yoksa komünizmi kuracak yetimiz olmayacaktır... İş yönetiminin öğrenilmesi için uzmanlara komiserler ve asistanlar atamalıyız. Tüm kararlarımızda, ortaklaşa yönetim üyelerinin işlerini bölüşmelerini ve bunu yalnızca dairelere göre değil, her görevin belli bir kişiye verileceği biçimde yapmalarını ilan ediyoruz. İşçi iş yönetimi demek, her işçinin yönetim mekanizmasını anlaması, en küçük bir yönetim yetisi gösteren her işçinin alt konumlardan üst konumlara getirilmesi, kendisine yönetimle ilgili bir yer verilmesi, denenmesi ve ilerletilmesi, bizim bu gibi düzinelerle sıralanmış işçimiz olması demektir. Biz bunu yapmayı öğrenmiş değiliz ve her ikircimin, olduğu yerde, ortaya çıktığı yerde, üstesinden gelinmelidir ve Parti Kongresinde[108] gelineceğine inanıyorum... Bizim yetişmiş insana gereksinimimiz var, uzmanlara gereksinimimiz var ve onlara devletimizde yer verebiliriz. Kendisini adamış olan proletarya bunu açıkça anlıyor, fakat önümüzdeki zorluklar çok büyüktür ve uzmanları almak zorundayız. Bizden kumanda etmeyi kim öğrenmiştir? Biz çarlığa karşı yeraltı propagandası yürütmeyi öğrendik, ama işçiler nerede ve ne zaman iş yönetimi öğrenmiştir? Bizim deneyimimiz yoktu, biz 1917 Ekiminden sonra bu deneyimi edinmeye başlamışken, burjuva uzmanları yıllar boyunca edindiler. Sorun çözümsüz gözüküyor, ama Kızıl Ordu'da bu sorun çözülmüştür ve şimdi de halk komiseri bulunmayan tek bir uzman olmamalıdır. Her şeyi uyumaya bırakırsak kendimiz acı çekeriz. Bu böyle olduğundan, Partimiz öyle örgütlenmiş olmalıdır ki, burjuva uzmanları bizim için çalışsın, biz onlar için değil. Fakat burjuva uzmanları olmadan da tek bir sanayi kurmayacağız.

Lenin'den Derleme XXXVIII, s. 298, 301, 303

DENİZ TAŞIMACILIĞI İŞÇİLERİNİN ÜÇÜNCÜ TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDEKİ KONUŞMA'dan 15 MART 1920

... Dolayısıyla iş yönetimi sorununu pratik kişiler gibi ele alın. Yönetimin minimum bir güç harcamasıyla yürütülmesine çalışın;uzman olsun, işçi olsun, yöneticilerin yetkin kişiler olmasına, tümünün de hem çalışıp hem yönetmelerine dikkat edin ve bırakın yönetim çalışmasına katılmamaları suç sayılsın. Kendi pratik deneyiminizle öğrenin. Burjuvaziden de öğrenin. Onlar kendi sınıf yönetimlerini nasıl sürdüreceklerini bildiler; bizim onsuz yapamayacağımız deneyimleri var ve bunu görmezden gelmek düpedüz kendini beğenmişlik ve devrim için en büyük tehlikeye yol açmak olur.

Daha önceki devrimlerin mahvolmasının nedeni, işçilerin iktidarı sıkı bir diktatörlük yoluyla elde tutamamaları ve iktidarı yalnızca diktatörlük yoluyla, zor yoluyla, baskı yoluyla elde tutamayacaklarını kavramamalarıdır; iktidar ancak kültürlü, teknik olarak donanımlı, ilerici kapitalizmin tüm deneyiminin benimsenmesi ve bütün bu insanların hizmetlerinin işe katılması yoluyla sürdürülebilir. İş yönetimi görevini ilk kez üstlenen işçiler, daha kısa süre önce müdürlük yapmış, milyonları cebe atmış ve işçileri ezmiş olan uzmana, burjuvaya, kapitaliste karşı dostça olmayan bir tavır takındığı zaman, biz bu işçilerin komünizme doğru daha yeni yürümeye başladıklarını söylüyoruz: Aranızdan çoğunluğun da öyle söylediğinde kuşku yok. Eğer komünizmi burjuva dünya görüşünün içine işlemiş olmadığı uzmanlarla kurma olanağı olsaydı çok kolay olurdu; ne var ki, böyle bir komünizm bir mi-

tostur. Hiçbir şeyin gökten düşmediğini biliyoruz; komünizmin kapitalizmden çıkarak büyüdüğünü ve yalnızca kapitalizmden kalanlarla kurulabileceğini biliyoruz; bunlar kötü kalıntılardır, doğru, ama başkası da yoktur. Bir söylence - komünizmini düşleyenler her iş konferansından çıkarılmalı ve yalnızca, kapitalizmin artıklarıyla nasıl iş görüleceğini bilenlerin kalmasına izin verilmelidir. İşin zorlukları çok büyüktür, ama verimli bir iştir, ve onsuz hiçbir şeyin olamayacağı, komünizmin olamayacağı, teknoloji ve kültürün tek taşıt aracı olarak, her uzmana çok değer verilmelidir...

Deneyim bize, burjuva kültürü, burjuva bilimi ve burjuva teknoloji bilgisi olan herkese çok değer verilmesi gerektiğini anlatıyor. Bunlarsız komünizmi inşa edemeyiz. İşçi sınıfı, sınıf olarak, yönetiyor; Sovyet iktidarını yarattı, bu iktidarı bir sınıf olarak elinde tutuyor ve burjuva çıkarlarının her savunucusunu alıp yaka paça dışarı atabilir. Proletaryanın gücü burada yatıyor. Ne var ki, komünist bir toplum kuracaksak, işlerin yürütülmesinde, örgütçü ve yöneticiler olmakta tam bir yetersizlik içinde olduğumuzu içtenlikle kabul edelim. Yalnızca, burjuva uzmanlarını, yaklaşan denizcilik mevsimine hazırlama yetisi olan ve şirket yönetiminde her zaman fazlasıyla harcanan zaman ve enerjiyi ziyan etmeyen proleterin sınıf bilinçli proleter olduğunu aklımızda tutarak, meseleye en büyük dikkatle yaklaşmalıyız.

Collected Works, Cilt 30,
s. 429-30, 430-31

R.K.P.(B.) MERKEZ KOMİTESİ'NİN DOKUZUNCU KONGRE'YE RAPORU'ndan 29 MART 1920

Burjuvazi zafer kazandığı zaman, nasıl yöneteceğini bilmiyordu; ve zaferini, yeni bir anayasa ilan ederek ve kendi sınıfından idareciler alıp, işe katıp yetiştirerek ve bu amaçla da eski sınıfın idarecilerini kullanarak sağlama bağladı. Kendi yeni idarecilerinin yetiştirilmesi işine, onları tüm devlet mekanizmasının yardımıyla işe uygun duruma getirerek başladı; feodal kurumlara el koydu ve okullara yalnızca varlıklıları kabul etti; ve bu yolla, yıllar ve yıllar boyu, kendi sınıfından gelen idarecileri yetiştirdi.

... Sırf ütopyacılık ve anlamsız lafazanlık suçlusu olmak istemiyorsak, geçmişin deneyimini hesaba katmamız gerektiğini; devrimin kazandığı Anayasa'yı korumamız gerektiğini, ne var ki, yönetim işi, devleti örgütleme işi için, idare sanatının içinde olmuş, devlet ve iş deneyimi sahibi kişilere gereksinimimiz olduğunu ve bu gibi kişiler için bakabileceğimiz, eski sınıftan başka hiçbir yer olmadığını söylemeliyiz.

Şirket yönetimi konusundaki görüşlerin hepsi, fazla sık bir biçimde, bilgisizlik ruhu, uzmanlara karşıtlık ruhu içine işlemiş görüşlerdir. Böyle bir anlayışla hiçbir zaman başarı kazanamayız. Başarmak için eski burjuva dünyasının tarihini tüm derinliğiyle anlamalıyız; ve komünizmi kurmak için teknolojiyi ve bilimi alarak onları geniş grupların kullanımına sunmalıyız. Ve onları yalnızca burjuvaziden alabiliriz: Alabileceğimiz başka hiçbir yer yoktur. Bu temel sorun öne çıkarılmalı, ekonomik gelişmenin ana sorunlarından birisi olarak ele alınmalıdır. Devirdiğimiz sınıfa

mensup kişilerin yardımıyla yönetmek zorundayız; kendi sınıflarının önyargıları bu kişilerin içine işlemiştir ve biz onları yeniden eğitmeliyiz.

... Okulları, erişkinlerin eğitimini ve pratik eğitimin bütününü proleterlerin, fabrika işçilerinin ve emekçi köylülerin hizmetine vermek için, komünistlerin yol göstericiliği altında tüm devlet mekanizmasını kullanmalıyız.

Collected Works, Cilt 30,
s. 458, 459

R.K.P.(B.) MERKEZ KOMİTESİ'NİN DOKUZUNCU KONGRE'YE RAPORU KONUSUNDAKİ TARTIŞMAYA YANIT'tan
30 MART 1920

... İş yönetiminin bireysel idarecinin görevi olduğu doğrudur; ne var ki bu, idarecinin tam olarak kim olacağı, bir uzman mı, yoksa bir işçi mi olacağı, eski ve yeni tipten ne kadar idarecimiz olduğuna bağlıdır.

... Sendikalar, ekonomik yaşamı, yani sanayii ellerine alacakları zamana doğru yol alıyorlar. Burjuva uzmanlarını sendikalara almamak konusundaki sözler peşin hükümlerdir. Sendikalar eğitim kuruluşlarıdır ve onlardan net taleplerde bulunulmalıdır.

Collected Works, Cilt 30,
s. 465, 471

"SOL KANAT" KOMÜNİZMİ: BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI'ndan

Sovyet iktidarı yönetiminde sizin[109] proleter partiniz ve bizimki daha da çok sayıda burjuva aydınının işgaline uğrayacaktır. Komünizm, kapitalizmin yarattığı insan malzemesinin yardımından başka yolla inşa edilemediğinden, bu burjuva aydınları Sovyetlere, mahkemelere, yönetime girmenin yolunu bulacaklardır, bu aydınlar uzaklaştırılamaz ve ortadan kaldırılamaz, buna karşılık kazanılmaları, yeni bir kalıba dökülmeleri, özümsenmeleri ve tıpkı küçük burjuva önyargılarını bir seferde, bir tanrısal sonucu, Bakire Meryem'in buyruğuyla, bir slogan, karar ya da kararnamenin buyruğuyla değil, ancak kitlesel küçük burjuva etkilere karşı uzun ve zor bir kitlesel savaşım içerisinde terk edebilen proleterlerin bizzat kendilerini -proletarya diktatörlüğü temelinde sürdürülen çok uzun bir savaşım içerisinde- yeniden eğitmemiz gerektiği gibi, yeniden eğitilmeleri gerekir.

... Sovyet mühendislerinin, Sovyet öğretmenlerinin ve ayrıcalıklılarının, yani en yüksek düzeyde beceri sahibi olup en iyi konumlarda bulunanların, Sovyet fabrikalarındaki *işçilerin* arasında, burjuva parlamentarizmine özgü olumsuz yönlerin kesinlikle *tümünün* sürekli olarak yeniden canlandığını gözlüyoruz ve bu belanın üstesinden ancak -azar azar-, proleter örgütlenme ve disiplinine dayalı yorulmak bilmez, uzun ve kararlı bir savaşım yoluyla geliyoruz.

... *Bunlar,* proletarya diktatörlüğü altında, milyonlarca köylü ve küçük mülk sahibini, yüzbinlerce büro çalışanını, memuru ve burjuva aydınını yeniden eğitmek, tümünü de proleter

devletine ve proleter önderliğine tabi kılmak, burjuva alışkanlık ve geleneklerini söküp atmak gibi gerçekten devasa sorunlardır...

Nisan-Mayıs 1920

Collected Works Cilt 31, s. 115, 116

GENÇLİK BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ

RUS GENÇ KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ'NİN ÜÇÜNCÜ TÜM-RUSYA KONGRESİ'NDEKİ KONUŞMA'dan 2 EKİM 1920

... Bir proleter kültürü yaratmamızı ancak insantürünün gelişmesinin bütününce yaratılmış olan kültürün açık seçik bilinmesi ve dönüştürülmesinin olanaklı kılacağını net bir biçimde kavramadığımız sürece bu sorunu çözümleyemeyeceğiz. Proleter kültür havadan yakalanmaz; kendilerine proleter kültürün uzmanı diyenlerin icadı değildir. Böyle bir şey tümüyle saçmadır. Proleter kültür, insantürünün kapitalist, toprak sahibi ve bürokratik toplumun boyunduruğu altında biriktirdiği bilgi haznesinin mantıklı gelişmesi olmalıdır. Bütün bu yollar, tıpkı Marx tarafından yeniden biçimlendirilen politik ekonominin bize insan toplumunun neye ulaşması gerektiğini göstermiş olması, sınıf savaşımına, proleter devrimin başlangıcına geçişi göstermiş olması gibi, proleter kültürüne götüregelmiştir ve götürmeyi sürdürecektir.

Gençlik temsilcilerinden olduğu kadar, yeni bir eğitim sisteminin bazı savunucularından da eski okullara saldırıları, bu okulların kafa doldurma sistemini kullandıklarına ilişkin savları böylesine sık işittikçe, onlara eski okullarda iyi olan şeyleri almamız gerektiğini söylüyoruz. Genç insanların zihinlerini onda dokuzu gereksiz ve onda biri çarpıtılmış yığınla bilgiyle şişirme sistemini almamalıyız. Bununla birlikte bunun anlamı kendimizi komünist vargılarla sınırlayabileceğimiz ve yalnızca komünist sloganlar öğreneceğimiz değildir. Bu yolla komünizmi yaratamazsınız. Ancak zihninizi insantürünün yarattığı tüm hazinelerin

bilgisiyle zenginleştirdiğiniz zaman komünist olabilirsiniz...

Askersel sorunların, cumhuriyeti savunma sorunlarının ardından, şimdi ekonomik görevlerle karşı karşıya olduğumuzu hepiniz biliyorsunuz. Bildiğimiz gibi komünist toplum, sanayi ve tarımı, eski tarzda olmamak üzere yeniden kurmadıkça inşa edilemez. Bunların modern bir temel üzerinde, bilimin son söylediği söze göre yeniden kurulması gerekiyor. Elektriğin bu temeli oluşturduğunu ve yaşlı kuşağın inşa edemeyeceği komünist toplumu kendiniz için kurabilmenizin ancak tüm ülkenin, sanayi ve tarımın tüm dallarının elektrifikasyonundan sonra, ancak bu hedefe ulaşmanızdan sonra olabileceğini biliyorsunuz. Tüm ülkeyi ekonomik bakımdan yeniden canlandırmak, gerek tarımı gerek sanayii modern bilim ve teknoloji, elektrik temeline dayalı modern teknik planlara göre yeniden örgütleme ve yeniden kurma göreviyle karşı karşıyasınız. Okuma yazma bilmeyen insanların elektrifikasyonla başa çıkamayacağını ve ilkel okuma yazmanın da yeterli olmadığını çok iyi kavrıyorsunuz. Elektriğin ne olduğunu anlamak yetmiyor; gerekli olan, elektriğin sanayide ve tarımda ve sanayi ve tarımın tek tek dallarında teknik bakımdan nasıl uygulanacağının bilgisidir. İnsanlar bunu kendileri için öğrenmelidir ve emekçi halkın yetişen kuşağının tümüne öğretilmelidir. Her sınıf bilinçli komünistin, kendisine komünist olarak bakan ve Genç Komünistler Birliği'ne katılmakla Parti'nin komünizmi kurmasına ve tüm genç kuşağın komünist bir toplum yaratmasına yardımcı olmaya ant içmiş olduğunu net bir biçimde anlayan her genç insanın karşı karşıya olduğu görev budur. Bu insan, komünist toplumu ancak modern eğitim temeline dayanarak yaratabileceğini ve bu eğitimi almadıkça komünizmin olmayacak dua olarak kalacağını kavramalıdır.

... Eski toplum şu ilkeye dayanıyordu: Ya soy, ya soyul; ya başkaları için çalış, ya da başkalarını kendin için çalıştır; ya köle sahibi ol, ya da köle. Böyle bir toplumda yetiştirilmiş olan insanlar doğallıkla, denebilir ki annelerinin sütüyle birlikte, şu anlayışın ruh halini, alışkanlığını özümsüyor: Ya bir köle sahibisiniz, ya da köle, değilse, küçük mülk sahibi, küçük memur, küçük subay, ya da aydın: Sözün kısası, yalnızca kendisi için kaygılanan ve başka hiç kimseyi umursamayan bir insan.

Eğer bu toprak parçasını işliyorsam, başka kimseyi umur-

samam: başkaları açlık çekiyorsa, daha da iyi, tahılım daha çok para edecek. Eğer doktor, mühendis, öğretmen, ya da yazıcı olarak işim varsa, başka hiç kimseyi umursamam. İktidardakilere yaltaklanır ve hoşlarına gidersem işimden olmayabilir, hatta hayatta ilerleyebilir ve burjuva olabilirim. Bir komünist bu gibi bir ruh durumu ve böyle duygular besleyemez.

... Okuma yazması olmayan bir ülkede komünist toplumun kurulamayacağını biliyorsunuz. Sovyet hükümetinin direktif yayınlaması, Parti'nin özel bir slogan çıkarması ya da en iyi işçilerden bir kısmını görevlendirmesi yetmez. Genç kuşağın kendisi bu işi üstüne almalıdır.

Collected Works, Cilt 31,
s. 287, 289-90, 293-94, 296-97

GUBERNİYA VE UYEZD EĞİTİM DAİRELERİ SİYASAL EĞİTİM İŞÇİLERİNİN BİR TÜM-RUSYA KONFERANSINDAKİ KONUŞMA'dan 3 KASIM 1920

... Eğitimle görevli Halk Komiserliği uzun bir savaşımdan geçmiştir; öğretmenlerin örgütü, sosyalist devrime uzun süre direnmiştir. Burjuva önyargıları, öğretmenler arasında çok derin kök salmıştı. Doğrudan sabotaj ve direngen burjuva önyargıları biçiminde uzun bir savaşım olmuştur ve komünist konumlar uğruna ağır ağır, adım adım savaşmak ve kazanmak zorundayız. Okul dışı eğitim ve kitleleri eğitmek ve aydınlatmak işleriyle ilgili Siyasal Eğitim Üst Komitesi[110], Parti önderliği ile, bu yarım milyonluk güçlü öğretmenler ordusunun şimdi işçilerin hizmetinde olan bu büyük kurumun yandaşlığını kazanmak, parti ruhunu içlerine sindirme ve parti inisiyatifiyle canlandırma çabasını birleştirmek gibi net bir görevle karşı karşıyadır. Eğitim işçileri -öğretmenler- burjuva önyargı ve alışkanlıkları içerisinde, hiçbir bağlarının olmadığı proletaryaya düşman bir ruh hali içinde yetiştirilmişlerdi. Şimdi Parti ve onun fikirleriyle yakın temas halinde olması, parti ruhunu içine sindirmesi ve işçi kitlelerine komünizm ruhunu aşılamak ve komünistlerin yaptıklarına ilgilerini uyandırmak yoluyla onları çekmesi gereken yeni bir öğretmenler ve eğitmenler ordusu yetiştirmeliyiz.

Collected Works, Cilt 31,
s. 287, 289-90, 293-94, 296-97

AKADEMİSYEN İ. P. PAVLOV VE YARDIMCILARININ ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARINI GÜVENCEYE ALACAK KOŞULLAR KONUSUNDA

HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ KARARNAMESİ

Halk Komiserleri Konseyi, Akademisyen İ. P. Pavlov'un dünya emekçi halkı için çok büyük önem taşıyan olağanüstü bilimsel hizmetleri bakımından, aşağıdaki kararları alır:

1. Petrograd Sovyeti'nin önerisi uyarınca, M. Gorki Yoldaş, Petrograd yüksek öğrenim kurumu başkanı Kristi Yoldaş ve Petrograd Sovyeti İdari Dairesi ortaklaşa yönetim kurulu üyesi Kaplun Yoldaş'tan oluşan geniş yetkili özel bir komisyon kurulması; komisyonun, Pavlov Yoldaş ve yardımcılarının araştırma çalışmalarını güvenceye alacak en iyi koşulları, olabilecek en kısa sürede yaratmakla görevlendirilmesi.

2. Devlet Yayınevi'ne, Akademisyen Pavlov'un hazırladığı, geçen yirmi yıl boyunca olan araştırmalarının sonuçlarını toparlayan bilimsel yapıtın en iyi matbaada ve mülkiyetini Rusya'da ve dış ülkelerde İ. P. Pavlov'a bırakarak, lüks bir basımını yapma yetkisi verilmesi.

3. İşçiler Tedarik Komisyonu'na, Akademisyen Pavlov ve eşi için, kalori olarak iki akademik paya eşit bir özel pay düzenleme yetkisi verilmesi.

4. Petrograd Sovyeti'ne, Profesör Pavlov ve eşinin şimdi oturdukları daireyi yaşam boyu kullanmalarını sağlama, bu dai-

reyi ve Akademisyen Pavlov'un laboratuvarını olabilecek tüm gereçlerle döşeme yetkisi verilmesi.

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı

V. Ulyanov (Lenin)

Moskova, Kremlin
24 Ocak 1921

Collected Works, Cilt 32, s.69

İSVEÇ KIZIL HAÇI MERKEZ KOMİTESİ'NE

YAZI NO. 2371*

Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti hükümeti, İsveç Kızıl Haçı'nın Petrograd Komünü hastaları için ilaç maddeleri biçiminde sunduğu insani yardımı içten minnet duygularıyla kabul ediyor.

Bununla birlikte Rus Sovyet hükümeti ne yazık ki, Profesör Pavlov'un bilimsel çalışmalar yapmak için İsveç'e taşınması konusunda İsveç Kızıl Haçı Merkez Komitesi'nin talebini geri çevirmek durumunda olduğu düşüncesindedir. Sovyet Cumhuriyeti şimdi, ülkenin ruhsal ve yaratıcı güçlerinin çabasını ve Profesör Pavlov gibi olağanüstü bilim adamlarının etkin yardım ve işbirliğini gerektiren yoğun bir ekonomik kalkınma dönemine girmiş bulunuyor.

Rusya'da bilimsel araştırma için en iyi koşulları sağlamaya sürekli olarak çaba göstermiş olan Sovyet hükümetinin bu konudaki olanakları, neredeyse tüm Batı Avrupa ülkelerinin Rusya'ya karşı açık ya da örtülü bir biçimde yürüttükleri abluka ve savaş nedeniyle, şimdiye değin sınırlı olmuştur. İlişkilerin kopukluğu ve Batı Avrupa ülkelerinin Rusya'ya karşı olan düşmanca tavırları, kuşkusuz, iki kampın bilim adamları arasındaki ilişkileri kolaylaştırmıyordu. Bu durum pratik olarak Rusya ile Batı Avrupa bilim adamları arasında her tür yararlı ilişkinin kurulması, görüş alışverişi ve bilimsel kazanımların değiş tokuşu olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Aynı şekilde, bunun bir sonucu olarak, bilimsel yazın ve metinlerin edinilmesi de olanaksızlaşmıştır.

(*) İngilizce çevirisi © Progress Publishers, 1982

Rusya'nın tüm düşmanlarının silahlı saldırılarının püskürtülmüş ve Batı Avrupa ülkeleriyle karşılıklı ilişkilerin azar azar fakat düzenli bir biçimde kurulmakta olduğu şu anda, Rus biliminin gelişmesi ve kullanımı için gerekli koşulların yaratılacağı umulmalıdır.

V. Ulyanov (Lenin)
Halk Komiserleri Konseyi Başkanı

2 Şubat 1921

Collected Works, 5inci Rusça Baskı Cilt 52, s. 302-303

MERKEZ KOMİTESİ'NİN, EĞİTİMLE GÖREVLİ HALK KOMİSERLİĞİ'NDE ÇALIŞAN KOMÜNİSTLERE YÖNERGESİ'nden

3. Uzmanların, yani, kuramsal ve uzun pratik deneyimi olan öğretmenlerle, bu deneyimi merkezde çalışmak üzere, (tarım bilimi de içinde) teknik mesleki eğitim konusunda edinmiş kişilerin işe katılması, genel olarak Eğitimle Görevli Halk Komiserliği'nde ve özel olarak da Glavprofobr'da[111], kötü örgütlenmiştir.

Bu işçilerin kaydedilmesi, deneyimlerinin incelenmesi, işlerinin sonuçlarının sağlamasının yapılması ve işçilerin yerel ve özellikle merkezi sorumlu mevkilere sistemli bir biçimde alınması işi, derhal örgütlenmelidir. Bu uzmanların görüşleri tek tek sorulmadan ve sürekli işbirlikleri sağlanmadan tek bir ciddi önlem gerçekleştirilmemelidir.

Uzmanların işe katılmasının şu iki vazgeçilmez koşul uyarınca gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır: Birincisi, komünist olmayan uzmanlar komünistlerin denetiminde çalışmalıdır; ikincisi, genel eğitim konuları ve özellikle felsefe, toplumsal bilimler ve komünist eğitim söz konusu olduğu ölçüde, öğretim programlarının içeriği yalnızca komünistler tarafından belirlenmelidir.

5 Şubat 1921

Collected Works, Cilt 32, s. 120-21

EĞİTİMLE GÖREVLİ HALK KOMİSERLİĞİ'NİN ÇALIŞMASI'ndan

... Bir komünistin eğitimdeki (ve eğitim kurumlarındaki) çalışmasının denek taşı, uzmanların işe katılmasını örgütlemedeki çabaları, uzmanları bulmak, onların bilgisinden yararlanmak, uzman öğretmenlerin komünist önderlikle işbirliğini sağlamak ve neyin ne kadar *yapılmakta olduğunun* sağlamasını yapmaktaki yetisi olmalıdır. Çok yavaş ve çok küçük bir ölçekte de olsa -yeter ki *pratik* konularda, *pratik* deneyim temelinde olsun- ilerleme kaydetmek yetisi göstermelidir. Ne var ki, Eğitimle Görevli Halk Komiserliği, pratik alandaki boşluk, pratik uzman kıtlığı ya da düpedüz yokluğu, bu uzmanları geliştirmede, söyleyeceklerini dinlemede ve deneyimlerini hesaba katmadaki beceriksizlik varken "Komünist önderlik" sağladığı savındaki kişilerle dolu olmayı sürdürürse, ileri gidemeyiz. Komünist önderin, önderlik savını, kendisine yardım etmesi için gitgide artan sayıda deneyimli öğretmeni *işe almak*, ve *onlara* işlerinde yardımcı olmak, *onları* geliştirmek ve *onların* deneyimini hesaba katmak ve ortaya çıkarmak *yetisini* göstererek kanıtlaması gerekir.

Bu anlamda, değişmez slogan şu olmalıdır: *daha az* "önderlik", daha çok pratik iş, yani, daha az genel tartışma ve daha çok olgu ve kastettiğim, nerede ve ne zaman ve hangi gelişmeyi kaydetmekte olduğumuzu ya da yerimizde sayıp saymadığımızı, gerileyip gerilemediğimizi gösteren, doğrulanmış olgulardır. Gerçek bir önder olan komünist, deneyimli öğretmenler tarafından yazılmış eğitim programlarını düzeltecek, iyi bir metin derleyecek ve *on, yüz, bin* uzman öğretmenin çalışmasının içeriğinde, hafif bile olsa, *pratik* düzelmelere ulaşacaktır. Fakat "önderlikten" *söz eden, ama* herhangi bir uzmanı pratik işe katmaktan, *işlerinde*

pratik sonuçlara ulaşmalarını sağlamaktan ve yüzlerce ve yüzlerce öğretmenin kazanmış olduğu pratik deneyimi kullanmaktan *aciz* komünistlerden yarar gelmez.

7 Şubat 1921

Collected Works, Cilt 32, s. 126

TÜMLEŞİK EKONOMİK PLAN'dan

Yüce Ekonomi Konseyi Prezidyumu, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin kararı uyarınca Elektrik Dairesi'ne bağlı olarak kurulan Elektrifikasyon komisyonunu 21 Şubat 1920 tarihinde onayladı ve bundan sonra, bileşiminin belirlenmesi ve Tarımla Görevli Halk Komiserliği ile anlaşma halinde kabul edilmesi görevinin, Yüce Ekonomi Konseyi'ne verilmiş olduğu GOELRO[112] yasası, Savunma Konseyi tarafından onaylandı. GOELRO, 24 Nisan 1920 tarihinde, ayrıntılı bir iş proğramı ile, birkaç komisyonda, çeşitli alanlardaki işlemleri yönetmekten sorumlu kişilerin, bilim adamlarının, mühendislerin, tarım uzmanlarının ve istatistikçilerin listesini, her birinin üstlendiği özgül görevlerle birlikte içeren 1 No.lu *Bülten*'ini çıkardı. Kişilerin ve görevlerinin listesi, 1 No.lu *Bülten*'in basılmış on sayfasını kaplamaktadır. Yüce Ekonomi Konseyi'nde, Tarımla Görevli Halk Komiserliği 'nde ve İletişimle Görevli Halk Komiserliği'nde bulunan en iyi yetenekler bu işe alındı.

GOELRO çabası, bu hacimli -ve birinci sınıf- bilimsel yayını üretti. Üzerinde 180'den fazla uzman çalıştı.

... Burada, yüzlerce uzmanı seferber etmek ve bilimsel bilgilere dayanan tümleşik bir ekonomik planı, 10 ay içerisinde (ve kuşkusuz, ilk başta planlamış olduğumuz gibi iki ay değil) üretmek gibi bir devlet görevimiz vardı. Bu çalışmayla gururlanmakta tümüyle haklıyız ve bize planın *nasıl* kullanılması gerektiğini *anlamak* kalıyor. Şimdi bizi uğraştıracak olan, bu *olgunun* anlaşılamamasıdır.

Sovyetlerin Sekizinci Kongre kararında şöyle deniliyor: "Kongre... *Yüce Ekonomi Konseyi'nin çalışmasını,* vb., özellikle GOELRO'nun Rusya'nın elektrifikasyonu planını yapmasını

onaylar ... bu planı *büyük bir ekonomik çabanın ilk adımı olarak* görür, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne, vb., en kısa zamanda *planda son düzeltmeleri yapmak ve imzalamak* yetkisini verir... bu planın *halka en yaygın bir biçimde benimsetilmesi* için tüm önlemlerin alınmasına izin verir... Bu planın incelenmesi, *Cumhuriyetin istisnasız tüm eğitim kuruluşlarının* eğitim programında konu olarak yer almalıdır",[113] vb.

Aygıtımızın, özellikle aygıtımızın kodamanlarının bürokratik ve aydıncıl kusurları, Moskova'daki bazı kişilerin bu karar karşısındaki tutumları ve kararı tümüyle yoksamaya varan çarpıtma çabalarıyla çok göze çarpacak bir biçimde açığa çıktı. Okumuşlar, planın tanıtımını yapmak yerine, plan geliştirmeye nasıl başlamak gerektiği konusunda tezler ve boş söylevler üretiyorlar. Bu büyükler, sırf bürokratik bir biçimlé, planın "onaylanması" gereğini vurguluyor, bununla somut görevleri (çeşitli tesislerin inşaat tarihleri, çeşitli kalemlerin yurt dışından satın alınması, vb.) değil, *yeni* bir plan yapmak gibi şaşkın bazı fikirleri kastediyorlar. Bunun ortaya çıkardığı yanlış anlamalar korkunçtur ve yeniyi yapmaya koyulmadan eskinin kısmen yeniden kurulması söz konusu ediliyor. Deniliyor ki, elektrifikasyon, "elektrokurgu" gibi bir şeydir. Bize, niçin gazifikasyon değil, diye soruluyor; GOELRO burjuva uzmanlarıyla doludur, yalnızca bir avuç komünist vardır da diyorlar; GOELRO, genel planlama komisyonuna kadro vermek yerine, uzman kadro sağlamalıdır ve benzeri.

Tehlike bu uyuşmazlıkta yatıyor, çünkü bu uyuşmazlık bir iş becerisi yokluğunu ve aydıncıl ve bürokratik yetinmeciliğin, her tür gerçek çabayı dışlayacak ölçüde yaygın olduğunu açığa vuruyor. Kendisini beğenmiş cahil insan, bu "harika" planla alay edişi, gazifikasyonla ilgili soruları vb. ile kendisini açığa vuruyor. Gösterdikleri cüret, yapımı birinci sınıf bir uzmanlar ordusunun işi olan bir şeyde, düşüncesizce, ille de kusur bulmaya çalışmak! Sıradan küçük şakalarla bunu bir kalemle silmek, "onay vermeme" hakkı konusunda havalara girmek ayıp değil midir?

Bilime değer vermeyi öğrenmemizin ve amatör ve bürokratça "komünist" böbürlenmeden vazgeçmemizin zamanıdır; kendi deneyimimiz ve pratiğimizi kullanıma sokarak sistemli bir biçimde çalışmayı öğrenmemizin zamanıdır.

"Planların", doğal olarak, sonu gelmez anlaşmazlık ve tartışmalara yol açtığında kuşku yoktur, ne var ki, görevimiz önümüzde bulunan tek bilimsel planın incelenmesine koyulmak olunca, kendimizi temelde yatan "ilkeler"le ilgili genel saptama ve tartışmalara kaptırmamalıyız. Planı, *pratik* deneyim ve daha ayrıntılı bir inceleme temelinde düzeltmeye koyulmalıyız.

Kuşkusuz büyükler her zaman, "onay vermek ya da vermemek" hakkını saklı tutacaklardır. Bu hakkın ciddi bir biçimde anlaşılması ve Sekizinci Kongre'nin, imzalayarak halka en geniş şekilde benimsetilmek üzere bize verdiği planla ilgili onay kararının mantıklı olarak okunması, bu onayın, satın alınacak kalemler, başlanacak bina inşaatları, toplanıp sevk edilecek malzemeler vb. bir dizi siparişin verilmesi ve bir dizi yönergenin çıkarılması anlamında alınması gerektiğini göstermektedir. Öte yandan, bürokratik bakış açısından "onay", büyüklerin keyfi hareketleri, kırtasiyecilik kaçamakları, soruşturma komisyonculuğu oyunu, ve yürümekte olan her şeyin katı bürokrasiyle mahvedilmesi anlamına geliyor.

Meseleye yine başka bir açıdan bakalım. Var olan kısa erimli planları ve bunların fiili uygulamalarını bilimsel elektrifikasyon planına bağlamak özel olarak gerekiyor. Bunun yapılması gerektiğinde kuşku yok. Fakat nasıl yapılmalıdır? Bunu bulmak için ekonomistlerin, okumuşların ve istatistikçilerin, planla ilgili genel gevezeliklerine son verip, planlarımızın uygulanması, bu pratik işteki hatalarımız ve bu hataların düzeltilme yolları konularını ayrıntılı bir biçimde incelemeye koyulmaları gerekiyor. Aksi halde, uzun yolumuzda el yordamıyla yürümek zorunda kalacağız. Pratik deneyimimizin böylece incelenmesinin ötesinde, geriye idari teknik gibi çok küçük bir mesele kalıyor. Planlama komisyonumuz, gereğinden fazla var. Filancanın yönetimindeki daireden iki kişi alıp falancanın yönetimindeki daireden biriyle bir araya getirmek, ya da tersi. Bunları genel planlama komisyonunun bir alt komisyonu ile birleştirmek. Hepsi de gelip idari tekniğe dayanıyor. Çeşitli bileşimler denenmeli, en iyisi seçilmelidir. Bunlar başlangıç düzeyindedir.

Bütün mesele, yaklaşım sanatını ve heyecanlı bir çabanın yerine aydıncıl ve bürokratik projeciliği geçirmeye son vermeyi hâlâ öğrenmek zorunda oluşumuzdur. Kısa erimli besin ve yaka-

cak planlarımız vardır ve olmuştur ve her ikisinde de göze çarpan hatalar vardır. Bunun tartışılır yanı yok. Ne var ki ,etkin bir ekonomist, boş tezler döşenmek yerine, olguların ve rakamların incelemesine koyulacak ve kendi pratik deneyimimizin analizini yapacaktır. Hataların tam yerini bulacak ve çözüm önerecektir. Bu tür inceleme, etkin yöneticiye, önerilecek ya da onaylatılacak yer değiştirmeler, kayıt değişiklikleri, makinaların yeniden düzenlenmesi vb. düşündürtecektir. Bizim bu tür şeyler yaptığımıza rastlayamazsınız.

Başlıca sakatlık, komünistlerle uzmanlar, yöneticilerle bilim adamları ve yazarlar arasındaki ilişkilere olan yanlış yaklaşımdadır. Başka her tür girişim gibi, tümleşik ekonomik planın bazı yönlerinin idari yaklaşıma ya da yalnızca komünistlerin karar vermesine gerek gösterdiğinde hiç kuşku yoktur. Bu türden yeni yönlerin her zaman öne çıkabileceğini de eklememe izin veriniz. Oysa bu, soruna tümüyle soyut bir biçimde bakmaktır. Bizim komünist yazarlarımız ve yöneticilerimiz tam da şimdi tümüyle yanlış olan yaklaşımdalar, çünkü bu somut durumda burjuva uzman ve bilim adamlarından öğrenebileceğimiz her şeyi öğrenmemiz ve idari oyunu kesmemiz gerektiğini anlayamadılar. Şu an elimizde olmasını umabileceğimiz tek tümleşik ekonomik plan GOELRO'nunkidir. Bu planın, adamakıllı titizlikle incelenmiş pratik deneyimin ışığında genişletilmesi, geliştirilmesi, düzeltilmesi ve uygulanması gerekiyor. Bunun karşıtı olan görüş tümüyle, Parti Programımızın* belirttiği gibi "gerçekte bilgisizlikten başka bir şey olmayan sözde-radikal kendini beğenmişliğe" varmaktadır. Bilgisizlik ve kendini beğenmişlik aynı şekilde, Rus Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde, kuşkusuz üye yapısında kısmi ve ciddi değişiklikler yapılmasından bazı yararlar elde edeceğini reddetmemesi gereken GOELRO'ya ek olarak bir başka genel planlama komisyonumuz olabileceğine ilişkin görüşle de açığa vurulmaktadır. Genel ekonomik planda ciddi düzeltmeler yapmayı ancak bu temelde -başlanmış olanı sürdürerek- umabiliriz; her tür başka türlü gidiş, bizi bir yönetim oyununa ya da açıkça söyleyecek olursak, buyurganlığa götürecektir. GOELRO'daki ko-

(*) Bu ve bundan sonraki alıntılar, 1919 Martında yapılan Sekizinci Kongre'de kabul edilen Parti Programı'ndandır.

münistlerin görevi çok az direktif çıkarmak, hatta herhangi bir direktif çıkarmaktan kaçınmak ve bilim adamları ve teknisyenlerle olan ilişkilerinde çok incelikli olmaktır (R.K.P. Programı şöyle söylüyor: "Aralarından pek çoğunun kaçınılmaz olarak güçlü burjuva alışkanlıkları vardır ve burjuva görüşleri benimserler"). Görev, onlardan öğrenmek ve kendi özel alanlarındaki başarıları temelinde dünya görüşlerini genişletmelerine yardımcı olurken, mühendisi komünizme götüren yolun yeraltı propagandacısınınkinden ve yazarınkinden *farklı* olduğunu akıldan çıkarmamaktır; mühendise yol gösteren, *kendi biliminin kanıtlarıdır*, öyle ki, tarım uzmanı, ormancılık uzmanı vb.nin komünizme doğru gitmede her birinin *kendi yolu* vardır. Uzmanların çalışmasını birbiriyle bağdaştırmak ve alçakgönüllülük ruhu ile, meselenin özüne giderek ve bu özü ayrıntısıyla inceleyerek yönlendirmekteki yetisini kanıtlayamamış olan komünist, potansiyel bir tehdittir. Aramızda böylesi çok komünist var ve onların düzinelercesini bir bilinçli, vasıflı burjuva uzmanıyla seve seve değiş tokuş ederiz.

GOELRO dışındaki komünistlerin tümleşik ekonomik planın yerleştirilmesi ve gerçekleştirilmesine yardımcı olabilmeleri için iki yol var. Ekonomist, istatistikçi ya da yazar olanlar, kendi pratik deneyimimizin incelenmesiyle işe başlamalı ve düzeltme, geliştirme önerilerini ancak olgular üzerindeki böylesi ayrıntılı bir incelemeden sonra yapmalıdırlar. Araştırma bilim adamının işidir ve bir kez daha, artık genel ilkelerle değil pratik deneyimle uğraşmakta olduğumuzdan, kaşla göz arasında "tezler" yazmaya, "sloganlar" düzenlemeye ve anlamsız soyutlamalar üretmeye hazır kendini beğenmiş komünisttense, burjuva bile olsa, "bilim ve teknoloji alanında uzman" birisinden, çok daha fazla yarar elde edebileceğimiz kanısındayız. Olgusal bilginin daha çok, görünüşte komünist ilkeler üstüne tartışmaların daha az olmasına gereksinimimiz var.

Öte yandan, komünist yöneticinin birincil görevi, kendisini direktifler düzenlemeye kaptırmamaya dikkat etmektir. Komünist yönetici, herhangi bir düzeltmeye girişmeden önce, olguların sağlamasının yapılması konusunda ısrarlı olarak ve (raporlar, basındaki makaleler, toplantılar, vb. yoluyla) hataların yerini saptayıp inceleyerek, bilimin başarılarıyla ilgilenerek işe başlamayı öğrenmelidir. Tit Titiç[114] tipi taktikler yerine ("Öyle hissetseydim onay-

layabilirdim"), hatalarımızın daha pratik bir biçimde incelenmesine gereksinimimiz var.

Uzun süredir bilinir, insanların kusurları, çoğunluk erdemleriyle bağlantılıdır. Gerçekte bu, önde gelen pek çok komünist için geçerlidir. Yıllar boyu, burjuvazinin devrilmesini vazederek, insanlara burjuva uzmanlara güvenmemeyi öğreterek, bu uzmanları teşhir ederek, güçlerini ellerinden alarak ve direnişlerini kırarak, büyük dava için çalışageldik. Bu, dünya çapında önemi olan tarihsel bir davadır. Ne var ki, bunun hafif bir abartılışı bile, "yüceyle gülünç arasında yalnızca bir adım vardır" diyen atasözünün kanıtlanmasına yeter. Rusya'yı ikna etmiş olduğumuz şu anda, Rusya'yı sömürücülerden söküp almış ve emekçi halka vermiş olduğumuz şu anda, sömürücüleri ezmiş olduğumuz şu anda, ülkeyi yönetmeyi öğrenmeliyiz. Bu, alçakgönüllük ve "bilim ve teknolojide" etkili "uzmanlar"a saygıyı, çok sayıdaki *pratik* hatalarımızın ciddiyet ve dikkatle analiz edilmesini ve bu hataların azar azar, ama düzenli olarak giderilmesini gerektiriyor. Bu aydıncıl ve bürokratik yetinmeciliğimizi azaltıp, merkezde ve yerel birimlerde kazanılmakta olan pratik deneyim ile bilimin kullanabileceğimiz başarılarının incelemesini daha derinleştirelim.

21 Şubat 1921

Collected Works, Cilt 32, s. 138-39, 140-45

AYNİ VERGİ'den

(YENİ POLİTİKANIN[115] ANLAMI VE KOŞULLARI)

... Özel olarak, yüzlerce ve yüzlerce Partisiz insanı, Milyukov'un böylesine işine yarayan Menşevik ve Sosyalist-Devrimci yönergeleri kopya etmek için partisiz kılığına bürünenleri değil, kitlelerden gelen gerçek Partisiz insanları, sıradan işçi ve köylüleri Sovyet çalışmasına, birincil olarak da ekonomik çalışmaya, büyük bir çaba ile çekeceğiz. Yüzlerce ve binlerce Partisiz insan bizim için çalışıyor ve onlarcası da çok önemli ve sorumlu yerlerdeler. Onların çalışma tarzına daha çok dikkat etmeliyiz. Binlerce ve binlerce sıradan işçiyi geliştirmek için, onları sistemli ve ısrarlı bir biçimde denemek ve deneyim daha yüksek yerlerin gereğini yerine getirebileceklerini gösteriyorsa, onları daha yüksek yerlere atamak için, daha çok şey yapmalıyız.

Komünistlerimiz, gerçek yönetim görevlerini hâlâ yeterince anlamıyorlar: "her şeyi kendileri" yapmaya çabalamaları, yorgunluktan bitmeleri ve her şeyle ilgilenmeyi başaramamaları, yirmi işe başlayıp hiçbirini bitirememeleri gerekmiyor. Onlarca ve yüzlerce asistanın çalışmasını denetlemeleri, bu çalışmaların aşağıdan, yani gerçek kitleler tarafından denetlenmesini düzenlemeleri gerekiyor. Bilgi sahibi olanların (uzmanların) ve geniş ölçekli üretimi örgütlemede deneyim sahibi olanların (kapitalistlerin) çalışmalarını *yönlendirmeleri* ve onlardan *öğrenmeleri* gerekiyor. Askersel uzmanların onda dokuzunun her fırsatta hainlik etmesi olasılığına karşın, kafası çalışan komünist, askersel uzmandan öğrenmekten korkmaz. Kapitalistin askersel uzmandan daha iyi olmamasına karşın, akıllı komünist, bir kapitalistten öğrenmekten korkmaz (ister imtiyaz sahibi bir büyük kapitalist, bir

komisyoncu olsun, isterse küçük bir kooperatifçi kapitalist vb.). Kızıl Ordu'daki hain askersel uzmanları yakalamayı, namuslu ve bilinçli olanları ortaya çıkarmayı ve bütün olarak, binlerce ve on-binlerce askersel uzmanı çalıştırmayı öğrenmedik mi? Kızıl Ordu'da olduğu kadar iyi yapamıyorsak da (orada Denikin ve Kolçak bizi kamçılıyor, daha çabuk, daha dikkatli ve daha zekice öğrenmeye zorluyordu), mühendisler ve öğretmenlerle de aynı şeyi (alışılmış resmiyetin dışında bir biçimde) yapmayı öğreniyoruz. Bunu (yine alışılmış resmiyetin dışında) komisyoncularla, devlet için çalışan satın alma görevlileriyle, küçük kapitalist kooperatifçilerle, imtiyaz sahibi müteahhitlerle vb. yapmayı da öğreneceğiz.

... Farklı bir biçimde de olsa, askersel uzmanlardan öğrendiğimiz gibi, tüccarlar, küçük kapitalist kooperatifçiler ve kapitalistler de içinde, burjuva uzmanlardan "öğrenen" komünistlerden korkmamalıyız. Bu "öğrenme"nin sonuçları, yalnızca pratik deneyimle ve işleri yanınızdaki burjuva uzmanlarından daha iyi yapmayla sınanmalıdır; tarımda ve sanayide düzelme sağlamak ve aralarında değiş-tokuşu geliştirmek için her yolla çaba gösteriniz. "Öğrenim" harcını onlardan esirgemeyiniz; hiçbir harç fazla yüksek olmaz, yeter ki bir şeyler öğrenelim.

Emekçi halk kitlelerine yardımcı olmak, onlara yakınlaşmak ve ekonomi yönetimi işi için onların saflarından yüzlerce ve binlerce Partisiz insan çıkarmak için her şeyi yapınız. Kronstadt'vari modaya uygun partisiz kisvesine bürünmüş Menşevik ve Sosyalist-Devrimcilerden başka bir şey olmayan "partisiz"lere gelince, onların ya güvenli bir biçimde hapishanede tutulmaları, ya da saf demokrasinin bütün çekiciliklerinden serbestçe yararlanmaları ve Çernov, Milyukov ve Gürcü Menşeviklerle serbestçe fikir alışverişinde bulunmak üzere Martov'a katılmaları için Berlin'e postalanmaları gerekiyor.

21 Nisan 1921

Collected Works, Cilt 32, s. 362-63, 365

EMEK VE SAVUNMA KONSEYİ'NİN[116] YEREL SOVYET BİRİMLERİNE YÖNERGELERİ'nden

7. EKONOMİK GELİŞMEDEKİ HÜKÜMET GÖREVLİLERİNİN SAYISININ ARTIRILMASI

Bu işçi grubunun genişletilmesi bizim için son derece önemlidir, oysa bunun yapılması için pek az sistemli çaba harcanıyor. Kapitalizmde, tek tek mülk sahipleri, iyi satıcıların, iş yöneticilerinin ve müdürlerin hizmetini elde etmek için -birbirinden saklı olarak ve birbirinin ayağına çelme takarak- çaba gösteriyorlardı. Bunu yapmaları onlarca yıl aldı ve en iyi firmaların yalnızca birkaçı iyi sonuçlara ulaştılar. Bugün "mal sahibi", işçilerin ve köylülerin devletidir ve ekonomik gelişme için en iyi adamları seçmek zorunda; özel ve genel, yerel ve ulusal ölçekte en iyi idareci ve örgütçüleri seçmeli ve bunu *alenen*, geniş bir ölçekte, yöntemli ve sistemli bir biçimde yapmalıdır. Zaman zaman, Sovyet iktidarının başlangıç döneminin izlerini, şiddetli iç savaş ve yoğun sabotajlar dönemindeki, yeterli sayıda Partisiz insanın hizmetini işe katmaktan korkan ya da beceremeyen komünistlerdeki, dar bir yönetici grup olarak kendisini yalıtlamanın izlerini, hâlâ görüyoruz. Bunu düzeltmek için, çabuk ve enerjik bir biçimde çalışmaya koyulmalıyız. İşçilerin, köylülerin ve aydınların saflarından çok sayıda becerikli ve namuslu insan öne çıkıyor ve bu insanların, komünistlerin gerekli denetim ve yol gösterimi altında, ekonomik çalışmada daha önemli yerlere getirilmeleri gerekiyor. Buna karşılık da, Partisiz insanlara komünistleri denetletmeliyiz. Bu amaçla, dürüstlükleri denenmiş Partisiz işçi ve köylü gruplarının bir yandan İşçi ve Köylü Müfettiş-

liği'nde[117], öte yandan da herhangi resmi bir atama işleminden tümüyle ayrı olarak, işlerin resmiyet dışı denetimi ve değerlendirilmesinde rol almaya çağrılmaları gerekiyor.

İşçi ve köylü kitleleri üstüne en iyi bilgilere sahip yerel birimler, özellikle volostlarda[118], uyezdlerde ve yörelerdeki birimler, Emek ve Savunma Konseyi'ne gönderdikleri raporlarda, işlerinde dürüstlüklerini kanıtlamış, ya da yalnızca Partisizler konferanslarında öne çıkmış, ya da fabrikalarında, köylerinde, volostlarında vb. herkesin saygısını kazanmış olan Partisiz kimselerin *listelerini* vermeli ve bu kimselerin ekonomik inşadaki görevlerini belirtmelidirler. İşlerindeki sözünden, resmi konum olduğu kadar, *denetim ve doğrulama işine resmi olmayan katılma,* resmi olmayan konferanslara düzenli katılım, vb. de kastedilmektedir.

21 Mayıs 1921

Collected Works, Cilt 32, s. 388-89

KOMÜNİST ENTERNASYONAL'İN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ'NDE R.K.P.'NİN TAKTİKLERİ KONULU RAPOR'dan 5 TEMMUZ 1921

... Geniş ölçekli makina sanayii, tüm ülkenin elektrifikasyonundan ne daha çok, ne de daha az bir şeydir. Şimdiden, ülkenin en iyi ekonomist ve mühendislerinden oluşan özel bir komisyon atamış bulunuyoruz. Bunların hemen tümünün Sovyet iktidarına düşman olduklan doğrudur. Bütün bu uzmanlar komünizmin tarafına geçecektir, ama bizim yolumuzdan, komünizmin ABC'sini tekrar ve tekrar durmadan inceleyip yinelediğimiz yirmi yıllık yeraltı çalışması yolundan değil.

Hemen hemen tüm Sovyet hükümet birimleri, uzmanların çağrılmasından yanaydılar. Bize gelmelerinin ülkenin üretici güçlerini artıracağını kendilerine kanıtladığımız zaman, uzman mühendisler bize geleceklerdir. Bunu onlara kuramsal olarak kanıtlamak yetmez; pratikte de kanıtlamalıyız ve eğer sorunu kuramsal komünizm propagandası açısından değil, farklı bir biçimde sunarsak, bu insanları kendi tarafımıza kazanacağız. Biz diyoruz ki: geniş ölçekli sanayi, köylülüğü yoksulluk ve açlıktan kurtarmanın tek yoludur. Bunu herkes kabul ediyor. Peki ama, nasıl yapılabilir? Sanayinin eski temelde yeniden kurulması çok fazla emek ve zaman alacaktır. Sanayiye daha modern bir biçim vermeli, yani elektrifikasyonu benimsemeliyiz. Bu, çok daha az zaman alacak-

tır. Elektrifikasyon planlarını şimdiden yapmış bulunuyoruz. İki yüzden fazla -neredeyse son bireyine kadar Sovyet iktidarına karşıt- uzman, komünist olmamalarına karşın, bu plan üstünde heyecanlı bir ilgiyle çalıştılar. Ne var ki, teknik bilim açısından, bunun tek doğru yol olduğunu kabul etmek zorundaydılar.

Collected Works, Cilt 32,
s. 492-93

İ.İ.STEPANOV'UN R.S.F.S.C.'NİN ELEKTRİFİKASYONU VE DÜNYA EKONOMİSİNİN GEÇİŞ AŞAMASI ADLI ÇALIŞMASINA ÖNSÖZ'den

... Tüm Marksist yazarlarımız çabalarını gazete ve dergilerdeki, herkesin yorulduğu ve bıkkınlık getirdiği siyasal havai fişeklerle boşa harcamak yerine, istisnasız tüm toplumsal sorunlar üstüne böylesi elkitapları ya da ders kitapları yazmaya oturmuş olsalardı, proletaryanın siyasal iktidarı eline geçirmesinden neredeyse beş yıl sonra *proletaryanın* devlet okul ve üniversitelerinde genç insanlara, eski burjuva bilim adamlarınca, eski burjuva hurdaları kullanılarak öğretim yapılan (ya da daha doğrusu ayartma çalışması yapılan) şimdiki utanç verici durum olmazdı.

Sovyetlerin Sekizinci Kongresi[119], Elektrifikasyon Planı konusunda R.S.F.S.C.'deki istisnasız tüm eğitim kuruluşlarında zorunlu eğitim yapılmasını karara bağlamıştır. Bu karar, pek çok başka karar gibi, bizdeki (Bolşeviklerdeki) kültür yokluğundan ötürü kâğıt üzerinde kalmıştır. Stepanov Yoldaş'ın "okullar için elkitabı"nın yayımlanmış olduğu şu anda, her uyezd kitaplığının (ve sonra da her volost kitaplığının) bu kitaptan birkaç nüsha edinmesi ve Rusya'daki her elektrik santralinde (800'den fazla santral var) bu kitabın nüshalarından bulunmakla kalmayıp elektrik, R.S.F.S.C.'nin elektrifikasyonu ve genel olarak mühendislik konularında halk okumaları düzenlenmesi için gerekeni yapmalıyız ve yapacağız! Her köy öğretmeninin bu elkitabını okuması ve özümsemesi (bu konuda öğretmene yardımcı olmak için her uyezdde bir mühendisler ve fizik öğretmenleri grubu örgütlenmelidir), ve yalnızca kendisi okumak, anlamak ve özüm-

semekle kalmayıp, içeriğini açık ve anlaşılır bir biçimde öğrencilerine ve genellikle genç köylülere anlatabilmesi için gerekeni yapmalıyız.

18 Mart 1922

Collected Works, Cilt 33, s. 245-46

R.K.P.(B.) MERKEZ KOMİTESİ'NİN ONBİRİNCİ KONGRE'YE SİYASAL RAPORU'ndan
27 MART 1922

Bununla bağlantılı olarak, şu sorunu ele almak istiyorum: Bolşeviklerin Yeni Ekonomi Politikası, bu politikanın evrimi ya da taktikleri nelerdir? Bu soru, bildiğiniz gibi Rus göçmenler arasında ortaya çıkmış bir akım olan *Smena Veh*[120] tarafından sorulmuştur; bu akım, en önde gelen Anayasal-Demokratlardan bazılarının, eski Kolçak hükümetinin birkaç Bakanının, Sovyet hükümeti, Rus devletini kurmakta olduğundan, desteklenmesi gerektiği sonucuna varmış kişilerin önderliğindeki bir toplumsal-siyasal akımdır. Şunları ileri sürüyorlar: "Sovyet hükümeti ne tür bir devlet kurmaktadır? Komünistler, komünist bir devlet kurmakta olduklarını ve yeni politikanın bir taktik meselesi olduğundan emin olmamızı söylüyorlar: Bolşevikler zor bir durumda tek tek kapitalistlerden yararlanmaktadırlar, ne var ki, daha sonra baskın çıkacaklardır. Bolşevikler istediklerini söyleyebilirler; gerçekte söz konusu olan taktik değil, evrim, içsel yeniden doğuştur; ulaşacakları yer, olağan burjuva devletidir ve biz de onları desteklemeliyiz. Tarih dolambaçlı yollardan yürüyor."

Bu kişilerden bazıları komünist olduklarını ileri sürüyorlar, ama daha açık sözlü olanlar da var ve bunlardan birisi Ustryalov. Sanırım, Kolçak hükümetinde Bakandı. Kendisi arkadaşlarına katılmıyor ve şöyle söylüyor: "Komünizm üstüne ne isterseniz düşünebilirsiniz, ben ise bunun bir taktik meselesi değil, evrim meselesi olduğunu savunuyorum." Böyle açık sözlü olmakla, Ustryalov'un bize büyük bir hizmette bulunduğunu düşü-

nüyorum. Biz ve konumum dolayısıyla özellikle ben, her gün epeyce duygusal komünist yalanlar, "komünist uydurmalar" duyarım ve bazen bunlardan ölesiye bıkkınlık getiririm. Fakat şimdi bu "komünist uydurmalar" yerine *Smena Veh*'in, çok açık olarak şöyle söyleyen bir sayısını alıyorum: "İşler hiç de sandığınız gibi değil. Gerçekte, üstünde sloganlar yazılı, her yana asılmış komünist bayraklara karşın, sıradan burjuva batağına kayıyorsunuz." Bu, son derece yararlı. Çevremizden sürekli olarak işitip durduğumuz şeylerin bir yinelenmesi değil, sınıf düşmanı tarafından dile getirilmiş açık sınıfsal gerçek. Bu tür şeyleri okumak son derece yararlı; ve yazılmasının nedeni, komünist devletin size bazı şeylerin yazılmasına izin verip bazılarının yazılmasına izin vermemesi değil, sınıf düşmanı tarafından açıkça ve içtenlikle dile getirilen sınıfsal gerçek oluşu. Ustryalov, bir Anayasal-Demokrat, bir burjuva olmasına ve müdahaleyi desteklemiş olmasına karşın, "ben Sovyet hükümetinin desteklenmesinden yanayım" diyor. "Sovyet iktidarının desteklenmesinden yanayım, çünkü kendisini sıradan burjuva devletine götürecek olan yola koyulmuş bulunuyor."

Son derece yararlı olduğu ve akılda tutmamız gerektiği düşüncesindeyim. Bizim için, *Smena Veh*'çilerin böyle yazmaları, aralarından bazılarının neredeyse komünist oldukları savında olmasından çok daha iyidir, öyle ki, uzaktan, Tanrı'ya mı yoksa komünist devrime mi inandıkları belli olmayabiliyor. Bu gibi dürüst düşmanların yararlı olduklarını içtenlikle söylemeliyiz. Ustryalov'un söz ettiği şeylerin olanaklılığını içtenlikle söylemeliyiz. Tarih her tür başkalaşıma tanık olmuştur. İnançların sağlamlığına, dürüstlüğe ve diğer görkemli ahlaki niteliklere dayanmak, politikada ciddi bir tavırdan başka bir şey değildir. Birkaç kişi bu görkemli ahlaki niteliklere sahip olabilir, ne var ki tarihsel konular, bu birkaç kişi işine gelmiyorsa, bazen onlara pek nazik davranmayabilen geniş kitlelerce karara bağlanmaktadır.

Bu türden pek çok durum söz konusu olmuştur; bu nedenledir ki, *Smena Veh*'çilerin bu içten sözlerini iyi karşılamalıyız. Düşman sınıfsal gerçekten söz ediyor ve karşı karşıya olduğumuz, düşmanın kaçınılmaz kılmaya çalıştığı tehlikeye işaret ediyor. *Smena Veh* üyeleri binlerce ve onbinlerce burjuvanın, ya da işlevleri bizim Yeni Ekonomi Politikamızın çalıştırılması olan

Sovyet memurlarının duygularını dile getiriyorlar. Gerçek ve asıl tehlike budur. Ve bu nedenle, dikkatler başlıca şu soru üstünde yoğunlaştırılmalıdır: "Kim kazanacak?" Rekabetten söz ettim. Bize şimdi hiçbir doğrudan saldırıda bulunulmuyor; kimse boğazımıza sarılmıyor. Yarın ne olacağının belli olmadığı doğrudur; fakat bugün silahlı saldırıya uğramıyoruz. Yine de kapitalist topluma karşı savaşım yüz kez daha şiddetlenmiş ve tehlikeli duruma gelmiştir, çünkü düşmanlarımızı dostlarımızdan her zaman ayırt edemiyoruz.

... İşbirliği yapmakta olduğumuz ve sayıca bizi çok aşan çok sayıdaki, öğenin, kendilerini denetleyebileceğimiz bir biçimde çalışması için gerekeni yapmalıyız; bu çalışmayı anlamayı öğrenmeli ve onları komünizm için yararlı şeyler yapacakları şekilde yönlendirmeliyiz. İçinde bulunduğumuz durumun kilit noktası budur...

Collected Works, Cilt 33,
s. 285-87, 291

R.K.P.(B.) MERKEZ KOMİTESİ'NİN ONBİRİNCİ KONGRE'YE SİYASAL RAPORU ÜSTÜNE KAPANIŞ KONUŞMASI'ndan 28 MART 1922

... Preobrajenski Yoldaş'ın Ekonomik Büro ve Proğram üstüne söyledikleri, politik yoldan ne derece ayrıldığını gösteriyor. Proğramımız nasıl da görkemli bir şey, ama biz onu ne ürkütücü bir biçimde çarpıtıyoruz! Nasıl böyle olabiliyor? Çünkü bazı kişiler proğramı sözcük sözcük ve satır satır okuyor, bunun ötesine bakmıyorlar. Bir bölüm çekip alıyorlar ve "Bu konuda bir anlaşmazlık vardı" diyorlar. Bazıları, İşçi Fakülteleri[121] ile ilgili tavırla yerel Komünist hücrelerle ilgili tavrın doğru, fakat "Yavaş ol, bu uzmanlara daha dikkatle davran" diyenlerin tavrının yanlış olduğunu söylüyorlar. Komünist hücrelerin harika olduğu, İşçi Fakültelerinin de öyle olduğu doğrudur, ama hatasız değildirler, peygamber değildirler...

Evet, Komünist hücreler Partimizin temsilcileri, İşçi Fakülteleri de sınıfımızın temsilcileridir; ne var ki, bunların hata yaptıkları ve bizim de düzeltmemiz gerektiği olgusu, temel klişelerdendir. Merkez Komitesinde bu sorunun tartışıldığı toplantılara katılmadığımdan, bu hataların nasıl düzeltilmesi gerektiğini bilmiyorum. Fakat İşçi Fakültelerinin ve Komünist hücrelerin, profesörlere karşı benimsedikleri tavırda fazla ileri gittiklerini biliyorum. Merkez Komitemiz bu sorunu bütün yönleriyle inceledikten ve ileri gidildiğine, yabancı bir sınıfın temsilcileri olan bu profesörlere karşı benimsenen tavırda daha dikkatli olunmak ge-

rektiğine karar verdikten sonra Preobrajenski Yoldaş geliyor, Proğramı çıkartıyor ve şöyle söylüyor: "Bu tabakaya siyasal ödün yok; böyle yapmak proğrama aykırı davranmak demektir."

Partiye bu tarzda yol göstermeye başlarsak, kaçınılmaz olarak batarız.

Collected Works, Cilt 33,
s. 313-14

RUS DEVRİMİNİN BEŞ YILI VE DÜNYA DEVRİMİNİN PERSPEKTİFLERİ

KOMÜNİST ENTERNASYONAL'İN DÖRDÜNCÜ KONGRESİ'NE RAPOR'dan

13 KASIM 1922

... Biz, eski devlet mekanizmasını elimize geçirdik ve şanssızlığımız buydu. Bu mekanizma çok büyük sıklıkla bize karşı çalışıyor. 1917'de, iktidarı almamızdan sonra, hükümet görevlileri bizi sabote ettiler. Bu, bizi çok fazla ürküttü ve yalvardık: "Lütfen geri dönün." Hepsi geri döndüler, ne var ki, bu bizim şanssızlığımız oldu. Şimdi büyük bir hükümet çalışanları ordumuz var, ama bunlar üstünde gerçek bir denetim uygulayacak yeterli eğitilmiş gücümüz yok. Burada, bizim siyasal iktidarı kullandığımız üst düzeyde, mekanizma bir miktar çalışıyor; ne var ki, aşağıda hükümet çalışanlarının keyfi bir denetimi söz konusu ve bunu sıklıkla bizim önlemlerimizi etkisiz duruma getirecek biçimde kullanıyorlar. Tepede, ne kadar bilmiyorum ama, sanırım her durumda birkaç binden fazla olmayan, dışarda da birkaç on bin insanımız var. Oysa aşağıda, çardan ve burjuva toplumundan aldığımız ve kısmen bilerek, kısmen de bilmeyerek bize karşı çalışan yüzbinlerce eski görevli var. Bu konuda bir gecede hiçbir şey yapılamayacağı açıktır. Mekanizmayı düzeltmek, yeniden biçimlendirmek ve yeni güçleri işe katmak, pek çok yıllık sıkı bir çalışmayı gerektirecektir. Bunu epeyce çabuk, belki de fazla çabuk yapıyoruz. Sovyet okulları ve İşçi Fakülteleri kurulmuştur; birkaç yüz bin genç insan buralarda okuyor; belki de fazla çabuk öğrenim görüyorlar, fakat her durumda yola çıkılmıştır ve bu çalışmanın meyve vereceği düşüncesindeyim. Fazla acelecilikle çalışmazsak, birkaç yıl sonra, devlet aygıtımızı baştan başa elden geçirebilecek yetide büyük bir gençler topluluğumuz olacak.

Collected Works, Cilt 33, s. 428-29

DEVLET PLANLAMA KOMİSYONU'NA YASAMA İŞLEVİ VERİLMESİ'nden

... Devlet Planlama Komisyonu'nun başında bulunacak kişinin, ya teknik ya da tarım bilimi olmak üzere bilimsel eğitimi bulunmalı, teknoloji ya da tarım bilimi alanlarında uzun yıllar boyu edinilmiş pratik deneyimi olmalıdır düşüncesindeyim. Bu kişinin, geniş deneyim ve başka insanların hizmetlerini işe katmak gibi yönetici nitelikleri bile olmayabilir diye düşünüyorum.

27 Aralık 1922

VI

Devlet Planlama Komisyonu
hakkındaki notların devamı.
29 Aralık 1922

Devlet Planlama Komisyonu, görünüşe bakılırsa, her bakımdan bir uzmanlar komisyonuna dönüşüyor. Böyle bir kuruma, teknolojide büyük bir deneyimi ve çok yönlü bilimsel eğitimi olan birisinden başka kimse başkanlık edemez. Yönetim öğesi esas itibariyle ikincil olmalıdır. Devlet Planlama Komisyonu'nun saygınlığı bakımından, bu bilimsel kurumun belli bir bağımsızlık ve özerkliği olması esastır ve bu bir şeye bağlıdır, o da çalışanlarının bilinçliliği, ekonomik ve toplumsal gelişme planımızı gerçekliğe dönüştürmek için duydukları bilinçli istektir.

Bu son söz ettiğim niteliğin, şimdi ancak istisna olarak bu-

lunabileceğinde kuşku yok, çünkü komisyonu oluşturmaları doğal olan bilim adamlarının ezici çoğunluğu kaçınılmaz olarak burjuva fikirler ve burjuva önyargılarla zehirlenmiştir. Onların bu açıdan denetlenmesi, Komisyon Prezidyumunu oluşturabilecek birkaç kişinin işi olmalıdır. Bu kişiler, burjuva bilim adamlarının, işin tüm gidişi boyunca davamıza karşı sergiledikleri bağlılığın boyutlarını günü gününe denetleyen ve onların burjuva önyargılarını bırakmaları ve azar azar sosyalist bakış açısını benimsemeleri için gerekeni yapan komünistler olmalıdır. Bilimsel denetleme ve saf yönetim gibi bir çift hat boyunca olan bu çalışma, Cumhuriyetimizdeki Devlet Planlama Komisyonu'nu yürütenlerin ülküsü olmalıdır.

Collected Works, Cilt 36,
s. 599, 601

BİR GÜNLÜK'TEN SAYFALAR'dan

... Genel olarak konuşacak olursak, kamusal eğitimde şimdi yapılmakta olanların fazla sınırlı olduğu söylenemez. Eski öğretmenlerin bellemiş oldukları yoldan kurtarılmaları, yeni sorunlara çekilmeleri, yeni eğitim yöntemlerine ve din gibi sorunlara ilgilerinin uyandırılması için epeyce şey yapılmaktadır.

... Bizim öğretmenimizin, hiçbir zaman ulaşmamış olduğu ve burjuva toplumunda ulaşamayacağı bir standarda yükseltilmesi gerekiyor. Bu, bilinenin ilanıdır, kanıt gerektirmiyor. Bu durumda, öğretmeni daha yüksek bir kültür düzeyine yükseltmek için, onu gerçekten yüce olan mesleğinde baştan başa eğitmek için ve - en başta, en başta ve en başta- durumunu maddi olarak düzeltmek için durmadan, yöntemli ve ısrarlı bir biçimde çaba harcamalıyız.

Öğretmenlerin aracılığıyla köylüleri burjuvazinin bağlaşığı olmaktan vazgeçirip proletarya ile bağlaşıklığa getirmek amacıyla, öğretmenleri, istisnasız tüm kapitalist ülkelerde hâlâ oldukları gibi burjuva sisteminin siperleri durumundan Sovyet sisteminin siperleri olmaya dönüştürecek biçimde örgütlemek için, çabalarımızı sistemli bir biçimde yoğunlaştırmalıyız.

Collected Works, Cilt 33,
s. 463, 464-65

NOTLAR

1. Lenin bu çalışmada Narodniklerin, tarihsel zorunluluk kavramını bile reddeden öznel sosyolojiye dayalı bilimsel olmayan görüşlerini açığa vurarak, Narodizmin toplumsal ve sınıfsal yapısını göstermiştir. Bir zamanlar ilerici bir toplumsal-siyasal akım olan Narodizmin 1890'lı yıllarda gerici bir hareket haline geldiğini vurgulamış ve liberal Narodnikleri, halkın, kendi devrimci geleneklerinden vazgeçmiş sahte "dostları" olarak sergilemiştir.

   Narodizm: Rus devrimci hareketinde, 1860-1870'li yıllarda yükselmiş olan bir küçük burjuva akım. Narodnikler otokrasinin kaldırılmasından ve toprak sahiplerinin mülklerinin köylüye aktarılmasından yanaydılar. Kendilerini sosyalist sayıyorlardı, fakat sosyalizmleri ütopyacıydı - s. 18

   1880-1890'lı yıllarda çarlıkla uzlaşma politikası izlediler ve Marksizme karşı savaşım yürüttüler.

2. *Russkoye Bogatstvo* (Rus Gönenci): 1876 yılından 1918 yılı ortalarına kadar St. Petersburg'da yayımlanmış olan aylık bir dergi. 1890'lı yılların başlarında liberal Narodniklerin organı oldu. Dergi çarlık hükümetiyle uzlaşmayı savundu ve Marksizme ve Rus Marksistlerine karşı şiddetli bir savaşım yürüttü. 1906'da, yarı Kadet Halk Sosyalist Partisi'nin organı oldu - s. 18

3. 1861 Köylü Reformundan sonraki döneme gönderme yapılıyor. Rusya'da serfliği ortadan kaldıran bu reform, feodal toprak sahiplerinin lehine olarak çarlık hükümeti tarafından gerçekleştirildi. Biçim olarak feodal olmakla birlikte, öz olarak, Rusya'nın, kapitalizm yoluna girmiş olan ekonomik gelişmesinin gerekli kıldığı bir burjuva reformdu - s.21.

4. *Soylu Olmayanlar (raznoçintsi,* yani, farklı resmi sınıflardan kişiler): 18 ve 19uncu yüzyılların, küçük kasaba halkından, din adamlarından, tüccar sınıflardan, köylülükten ve yoksul düşmüş soyluluktan gelme, bu sınıflarla ilişkisini yitirerek nüfusun ayrı bir grubu oluşturmuş Rus aydınları.

   Raznoçintsi'nin demokrat kanadı 1861'den önce köylülerin kurtuluşu hareketinin önde gelen önderlerinden bazılarını çıkarmış ve Köylü Reformundan sonra, devrimci harekette ön planda rol oynamıştır.

Lenin, Rusya'daki kurtuluş savaşımının burjuva-demokratik aşamasına (yaklaşık 1861-95) raznoçintsi aşaması adını vermiştir - s.21

5. 1861 Köylü Reformu kastediliyor - s. 21
6. *Nedelya* (Hafta): 1866 yılından 1901 yılına kadar St. Petersburg'da yayımlanan politika ve yazın gazetesi, liberal Narodniklerin organı. Gazete aydın kesimine, otokrasiye karşı devrimci savaştan vazgeçme çağrısında bulunuyord - s. 22
7. *Profession de foi* (inanç beyanı, proğram): R.S.D.İ.P. Kiev Komitesi'nin oportünist görüşlerini ortaya koyan bir broşür - s. 27
8. *Iskra* (Kıvılcım): Lenin tarafından 1900 yılında kurulan, Rusya düzeyinde çıkan ilk Marksist yasadışı gazete. İşçi sınıfının devrimci Marksist partisinin kuruluşunda önemli bir rol oynamıştır - s. 28
9. Rus Sosyal-Demokrasisi uzun süre, birbiriyle bağlantısı olmayan grup ve birlikler biçiminde var oldu. 1890'lı yılların ortalarında, Sosyal-Demokrat harekette, belirgin özelliği yasadışı Marksist örgüt ve grupların sayısındaki artış olan yeni, proleter bir aşama başladı. İşçi sınıfı kendi partisini kurma işinde yol aldı. R.S.D.İ.P.'nin (Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi) *Birinci Kongresi* yasadışı olarak, 1898 yılında (1-3 [13-15] Mart) Minsk'te yapıldı. Bu kongre, tüm milliyetlerden işçilerin Marksist partisini kurdu. Sosyal-Demokrat örgüt ve birlikler, kongreden sonra R.S.D.İ.P.'nin komiteleri adını aldılar - s. 28
10. *Zemstvo*lar: çarlık rejimini Rusya'nın kapitalist gelişmesinin gereklerine uyarlamak üzere 1864 yılında çarlık Rusya'sının merkezi gubernıiya'larında kurulan yerel hükümet birimleri. Çarlık, Zemstvolar yoluyla, devrimci harekete karşı yürüttüğü savaşımda liberal zihniyetteki öğeleri kendi tarafına kazanmaya çalıştı - s. 30
11. *Ekonomizm:* Ondokuzuncu yüzyılın sonu, yirminci yüzyılın başlarında, Rus Sosyal-Demokrasisindeki oportünist bir akım. Ekonomistler, siyasal savaşımın liberal burjuvazinin işi olduğunu savunarak, işçi sınıfının görevlerini daha yüksek ücretler ve daha iyi çalışma koşulları vb. için yürütülen ekonomik savaşımla sınırlıyorlardı. Sosyal-Demokrat hareket içerisinde, bireysel grupların dağınık ve amatör niteliğini savunuyor ve merkezileştirilmiş bir işçi sınıfı partisinin kurulması gereğine karşı çıkıyorlardı - s. 30
12. *Svoboda* (Özgürlük): 1901 Mayısında kurulmuş olan Svoboda devrimci sosyalist grubu tarafından 1901-1902'de İsviçre'de yayımlanan bir dergi. Yalnızca iki sayı çıkmıştır: 1900'de 1 inci sayı, ve

1902'de 2 nci sayı. Svoboda grubu terörizm ve ekonomizm fikirlerini savunuyor, *Iskra*'ya açıkça karşı çıkıyordu - s. 32

13. *Sosyalist-Devrimciler* (S.R.ler): Rusya'da 1901 sonu ve 1902 başlarında Narodnik grup ve çevrelerin birleşmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan bir küçük burjuva parti. Sosyalist-Devrimcilerin görüşleri, Narodizm ve revizyonizm fikirlerinin seçmeci bir karışımıydı. Sosyalist-Devrimciler, proletarya ile köylülük arasındaki sınıfsal ayrımları görmediler, köylülüğün içindeki sınıf farklılıklarını ve çelişkilerini gözlerden gizlediler ve proletaryanın devrimdeki önder rolünü reddettiler. Sosyalist-Devrimcilerin otokrasiye karşı savaşımın temel bir yöntemi olarak savundukları bireysel terörizm taktiği, devrimci harekete büyük zararlar verdi ve kitlelerin devrimci savaşım için örgütlenmesini zorlaştırdı - s. 33

14. Bu kitapçık, St. Petersburg Sosyal-Demokratlarından A.A. Shneyerson'dan (Yeryoma) gelen ve Sosyal-Demokrat çalışmanın bu kentteki örgütleniş tarzını eleştiren bir mektuba yanıttı.

V. İ. Lenin ve yakın arkadaşlarının 1895 Aralığında tutuklanmalarından sonra Ekonomistler, St. Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Savaşım Birliği'nin denetimini azar azar ellerine geçirdiler, bu da birliğin örgütsel yapısına damgasını vurdu: İşçi sınıfından gelen üyeler (sözde İşçilerin Örgütü), aydın üyelerden yapay olarak ayırıldı.

Iskra'cılarla Ekonomistler arasında St. Petersburg örgütünde gelişen savaşım, R.S.D.İ.P. St. Petersburg Komitesi'nin 1902 yazında *Iskra*'nın yanında yer almasıyla sonuçlandı - s. 35

15. *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, Lenin tarafından 1904 yılında, R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinin (1903) tutanak ve kararlarının titizlikle incelenmesinden sonra yazılmıştır.

Kitabın büyük bir tarihsel önemi vardır, çünkü bu kitapta Lenin, proleter devrimci partinin Marksist öğretisini geliştirmiş ve bu partinin örgütsel ilkelerini incelikleriyle hazırlamıştır; kitap oportünizmin tam bir Marksist eleştirisi olmuş ve işçi sınıfı hareketine, örgütün önemini küçültmenin tehlikelerini göstermiştir - s. 38

16. R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinde, etrafında şiddetli bir savaşımın geliştiği, Parti Tüzüğünün (Parti üyeliği ile ilgili) 1 nci paragrafına gönderme yapılıyor. Bu paragraf, Lenin'in kaleme aldığı biçimiyle şöyledir: "Parti üyesi, Partinin proğramını kabul eden ve Partiyi gerek mali olarak, gerekse Parti örgütlerinden birisine kişisel

katılımıyla destekleyen kişidir." Martov'un kaleme alışı şöyledir: "Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üyesi, Partinin proğramını kabul eden, Partiyi mali olarak destekleyen ve Parti örgütlerinden birisinin yönetiminde, Partiye düzenli olarak kişisel yardımda bulunan kişidir."

Tüzüğün 1 nci Paragrafı konusundaki savaşım, özü bakımından Partinin niteliği konusundaki bir savaşımdı. Lenin ve yandaşları tek parça, örgütlü ve disiplinli bir devrimci proleter partiden yanayken, Martov ve destekleyicileri, biçimi olmayan, ayrışık ve oportünist bir küçük burjuva partiyi savunuyorlardı - s. 38

17. R.S.D.İ.P.'nin Bolşevik ve Menşevikler olarak bölündüğü 1903'teki İkinci Kongresinden sonra, Menşevikler *Iskra*'ya egemen oldular ve 52 nci sayıdan başlamak üzere gazete, *eski* Leninist *Iskra*'ya karşıt olmak üzere, *yeni Iskra* diye adlandırıldı.

Menşevikler gazeteyi Bolşeviklere karşı, Marksizme karşı savaşımlarında, oportünizmi vazetmek için kullandılar - s. 38

18. R.S.D.İ.P.'nin Merkez Organı (Iskra) ve R.S.D.İ.P. Merkez Komitesi kastediliyor - s. 39

19. R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinde Parti yönetim organları seçimlerinde çoğunluğu kazanan Lenin'in yandaşlarına o tarihten sonra Bolşevikler, azınlıkta kalan karşıtlarına ise Menşevikler denildi (Rusça *bolşintsvo* [çoğunluk] ve *menşintsvo* [azınlık]).

Menşevizm: Rus Sosyal-Demokrat hareketindeki oportünist bir akım - s. 39

20. *Iskra*'nın altı kişilik yazı kurulu kastediliyor - s. 39

21. *Die Neue Zeit:* Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin 1883'ten 1923'e kadar Stuttgart'ta çıkardığı kuram dergisi. Dergi ilk zamanlar Marx ve Engels'in bazı çalışmalarını yayımladıysa da 1890'ların ortalarından başlayarak, düzenli olarak revizyonistlerin yazılarına yer verdi - s. 42

22. *Jiznıy Raboçi* grubu: 1900 yılında Rusya'nın Güneyinde, 1900 Ocağından 1903 Nisanına kadar yayımlanan aynı addaki yasadışı bir gazetenin çevresinde oluşan Sosyal-Demokrat bir grup.

V. İ. Lenin, Jiznıy Raboçi grubunun, sözleriyle *Iskra*'yı yönetici organ olarak tanırken gerçekte kendi ayrılıkçı planlarını tezgâhladıklarını ve istikrarlı ilkeleri olmadığını göstermiştir.

R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinde, Jiznıy Raboçi delegeleri "Merkez" bir tavır benimsediler. İkinci Kongre, ayrı Sosyal-De-

mokrat grup ve örgütlerin tümü gibi, Jiznıy Raboçi grubunu da dağıtma kararı aldı.

Raboçiye Dyelo (İşçi Davası): Ekonomistlerin bir dergisi olup, Yurt Dışı Rus Sosyal-Demokratlar Birliği tarafından 1899 Nisanından 1902 Şubatına kadar Cenevre'de yayımlanmıştır - s. 42

23. *Osvobozdeniye (Emeğin Kurtuluşu* grubu): İlk Rus Marksist grubu; G. V. Plehanov tarafından 1883 yılında Cenevre'de kurulmuştur.

Grup, Rusya'daki pratik işçi sınıfı hareketiyle teması olmamakla birlikte, Rus işçi sınıfının devrimci bilincinin geliştirilmesinde çok iş görmüştür. Grup üyeleri aynı zamanda da ciddi hatalar işlemişlerdir: liberal burjuvazinin rolüne olduğundan fazla, proleter devrimin yedeği olarak köylülüğün devrimci kapasitesine ise olduğundan az değer vermişlerdir.

R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinde, Emeğin Kurtuluşu grubu kendi kendisini dağıttığını bildirmiştir - s. 46

24. *Narodnaya Volya* (Halkın İstenci): 1879'da ortaya çıkan bir gizli devrimci örgüt. Narodnaya Volya üyeleri, çarlık otokrasisinin devrilmesini, genel oy temelinde halkın sürekli olarak temsilinin örgütlenmesini, demokratik özgürlüklerin ilanını, toprağın köylülere devredilmesini vb. öngören bir proğram ortaya koymuştur. Çarlığa karşı başlıca savaşım yöntemleri, bireysel terörizm olmuştur.

1880'lerdeki ağır misillemelerden sonra, Narodnaya Volya örgütünün varlığı sona erdi - s. 48

25. 1885 Ocağında *Savva Morozov'un Fabrikasındaki greve katılan işçilerin yargılanması* kastediliyor. 1886 Mayısında yapılan duruşma, işçilerin uğratıldığı ağır baskı ve sömürüyü açığa çıkardı. Jüri, suçlu olup olmadıkları sorusuna yüz kez "hayır" yanıtını veren işçileri akladı. Tanınmış gerici gazeteci Katkov, bu konuda şöyle yazdı: "Dün, eski kutsal Vladimir kasabasında, Rusya'da kendisini göstermiş olan işçi sorununu selamlamak için yüz bir pare top atışı yapıldı" - s. 50

26. 1903 Haziranında Kiev'de yapılan kitlesel siyasal grev kastediliyor - s. 51

27. Burada kastedilen, Zemstvo memurlarının etkinliklerinin, 1904 yılının ikinci yarısındaki, azar azar bir muhalefet hareketi niteliği kazanan yeniden canlanışıdır. Bununla birlikte, bu hareket çekingen, korkak ve halkın arkasına gizlenerek çarlık hükümetinden bazı ödünler koparmaya çalışan bir muhalefetti. Zemstvo hareketinin

varlığı, 1905 güzünde sona ermiştir.

V. İ. Lenin, *Zemstvo Kampanyası ve Iskra'nın Planı* başlıklı çalışmasında, *Iskra*'nın Menşevik yazarları tarafından yayımlanan ve Sosyal-Demokrasinin başlıca görevinin "burjuva muhalefet üzerinde örgütlü bir etki"de bulunmak, örneğin burjuva liberaller ve Zemstvo memurları yoluyla hükümetten taleplerde bulunmak olduğunu savundukları bir mektubun eleştirel analizini yapmıştır. *Iskra* yazarları, Lenin'in kitapçığına yanıt olarak, birincisinin benzeri bir başka mektup daha yayımlamışlardır - s. 51

28. 9 Ocak 1905 günü St. Petersburg işçileri aileleriyle birlikte caddelere çıktılar ve çara bir imza dilekçesi vermek üzere Kışlık Saray'a doğru yürüdüler. Çarlık hükümetinin emriyle bu barışçıl gösterinin üstüne askeri birlikler tarafından vahşi bir biçimde ateş edildi, binlerce işçi ve işçi ailesi mensubu öldürüldü.

Silahsız işçilerin soğukkanlılıkla kıyımdan geçirilmesi, "Kahrolsun otokrasi!" sloganı altında bir gösteriler, grevler ve silahlı eylemler fırtınası başlattı. 9 Ocak olayları, 1905-1907 ilk Rus Devriminin başlangıcının işareti oldu - s. 51

29. *Zubatovistler:* "polis sosyalizmi" üyeleri. 1901-1903 yıllarında Rusya'da, işçileri siyasal savaşımdan saptırmak amacıyla, jandarma albayı Zubatov'un girişimiyle yasal işçi örgütleri kuruldu.

Çarlık hükümeti, güçlü devrimci hareketin baskısıyla, Zubatov örgütlerini 1903 yılında dağıtmak zorunda kaldı - s. 52

30. Çarlık gizli polisinin emriyle papaz Gapon tarafından 1904 yılında St. Petersburg'da kurulan Rus Fabrika İşçileri Derneği kastediliyor. Bu da Zubatov örgütleri tipinde bir örgüttü - s. 52

31. *Duma:* Çarlık hükümeti tarafından, 1905 olaylarının baskısı altında toplanan temsili bir kurum. Resmen bir yasama organı olmakla birlikte, gerçekte hiçbir gücü yoktu. Duma seçimleri ne doğrudan, ne eşit, ne de genel oyla yapılan seçimlerdi. İşçi sınıfının ve Rus olmayan milliyetlerin seçimle ilgili hakları kısıtlanmıştı ve işçi ve köylülerin hatırı sayılır bir kesiminin hiç oy hakkı yoktu - s. 54

32. *Russkiye Vedomosti* (Rus Yazıcısı): 1863 yılından itibaren Moskova'da yayımlanmış olan bir gazete; ılımlı liberal aydın kesiminin görüşlerini dile getirmiştir. 1905'ten itibaren, Kadet Partisinin Sağ kanadının organı olmuştur. 1918 yılında, diğer tüm karşı devrimci süreli yayınlar gibi kapatılmıştır - s. 54

33. Buligin Duması kastediliyor (55 numaralı nota bakınız) - s. 54
34. *Birlikler Birliği:* 1905 Mayısında, hukukçuların, yazarların ve öğretmenlerinki de içinde olmak üzere on dört Birliğin temsilcilerinin birinci Kongresinde kurulmuş olan, liberal burjuva aydın kesiminin bir siyasal örgütüydü. 1905 Temmuzunda Buligin Duması'na boykot ilan ettiyse de, kısa bir süre sonra bunu iptal etti ve seçimlere katılma kararı aldı. Birlikler Birliği, 1906 sonlarında kendi kendisini dağıttı - s. 54
35. *Proletari* (Proleter): 1905 yılı 14(27) Mayısından 12(25) Kasımına kadar Cenevre'de yayımlanmış yasadışı Bolşevik haftalık gazete, R.S.D.İ.P.'nin Merkez Organı - s. 54
36. *Anayasal Demokratlar (Kadetler):* Rus liberal monarşist burjuvazinin 1905 yılında kurulmuş olan başlıca partisi. Kadetler Rusya'da anayasal monarşiyi savunuyorlardı.

    1905-1907 İlk Rus Devrimi sırasında halkın çıkarlarına ihanet ettiler ve devrimin ezilmesi için çarla gizli pazarlıklar yürüttüler. Çarlık hükümetinin yardımıyla iktidara gelmeye çalıştılar - s. 56
37. *R.S.D.İ.P.'nin Üçüncü Kongresi,* 1905 Nisan-Mayısmda Londra'da Bolşevikler tarafından yapıldı. Menşevikler Kongreye katılmayı reddettiler ve Cenevre'de kendi konferanslarını topladılar. Kongrenin benimsediği kararda, Rusya'da başlamış olan burjuva demokratik devrimin önderinin, köylülükle bağlaşıklık halinde ve burjuvaziyi yalıtarak devrimin zaferi için savaşmakta olan işçi sınıfı olduğu belirtildi - s. 58
38. R.S.D.İ.P.'nin Dördüncü Kongre delegelerinin seçimi kastediliyor. Lenin, başlayan devrimle bağlantılı olarak, Tüzüğe göre 1906 Mayısında yapılması gereken Parti Kongresinin olabilecek en kısa zamanda toplanması gerektiğini düşündü. Kongre, büyüyen devrimci hareket ve çarlık hükümetinin 1905 devriminde halka tanımak zorunda kaldığı vatandaşlık hakları koşullarında, Parti çalışmasının biçim ve yöntemlerini saptayacaktı - s. 58
39. *Vendée:* Fransız Devrimi sırasında geri köylülüğün karşı-devrimci bir ayaklanmasının patlak verdiği, Batı Fransa'daki bir bölge. Ayaklanma 1795 yılında bastırılmıştı.

    Vendée sözcüğü, gerici ayaklanma ve karşı-devrim sözcüklerinin eşanlamlısı haline gelmiştir - s. 58
40. Lenin bu adı en çok, *Tovariş* gazetesinin çevresinde toplanan aydınlar için kullanmıştır.

Tovariş (Yoldaş): 15(28) Mart 1906'dan 30 Aralık 1907 (12 Ocak 1908) tarihine kadar St. Petersburg'da yayımlanan günlük bir burjuva gazetesi. Resmen herhangi bir partiye ait olmamakla birlikte, fiilen Sol Kadetlerin organıydı. Menşevikler de bu gazeteye katkıda bulunmuşlardır - s. 62

41. İkinci Duma (20 Şubat - 2 Temmuz 1907) tarafından devlet bütçesinin ilkesel olarak onaylanması kastediliyor. Kadetlerin sağladığı bu onay, Batı Avrupalı alacaklılar tröstünü çarlık konusunda cesaretlendirdi - s. 63
42. *Üçüncü Duma* (1 Kasım 1907 - 9 Haziran 1912), 3 Haziran 1907 tarihli gerici bir seçim yasasına göre seçilmişti. Üyelerinin ezici çoğunluğu toprak sahipleri ve burjuvalardı. Çarlık hükümetinin elinde edilgen bir aletti - s. 63
43. *Oktobristler:* Çarın ülkede anayasal özgürlükleri sağlayacağı sözünü veren 17 Ekim 1905 tarihli bildirgesinin ilanından sonra Rusya'da kurulmuş olan karşı devrimci parti *Onyedi Ekim Birliği*'nin üyeleri. Bu parti büyük burjuvazi ve toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil etmiş ve savunmuş, çarlık hükümetinin iç ve dış politikasını desteklemiştir - s. 63
44. İlk Rus Devriminin (1905-1907) yenilgisinden ve 3 Haziran 1907 karşı-devrimci hükümet darbesinin bir sonucu olarak İkinci Duma'nın dağılmasından sonra gericiliğin yerleşmesinin ardından R.S.D.İ.P.'nin içinde doğan bunalım kastediliyor. Duma'daki Sosyal-Demokrat grup tutuklanmış ve seçim yasası önemli ölçüde değiştirilmişti - s. 64
45. Yasadışı gazete *Sotsiyal-Demokrat:* R.S.D.İ.P.'nin Merkez Organı. 1908 Şubatından 1917 Ocağına kadar yayımlanmıştır - s. 64
46. Ekim-Aralık 1905 dönemi, Rusya'da devrimci savaşımın zirvesiydi. Ekim ayında işçiler, *tüm Rusya düzeyinde bir siyasal grev* örgütlediler.

    Aralık ayında Moskova'da ve daha pek çok kentte *silahlı ayaklanma*ya giriştiler - s. 66
47. Buradaki "anayasacılık" sözcüğü alay etmek için kullanılmıştır. 3 Haziran 1907 hükümet darbesinden sonra, başında Stolipin'in bulunduğu çarlık hükümeti, işçilerin, köylülerin ve ezilen ulus mensuplarının önemli bir kısmını oy hakkından yoksun bırakan bir seçim yasası çıkardı. Duma'nın ezici çoğunluğu, feodal toprak sahipleri ve büyük kapitalistlerden oluştu - s. 66

48. *Trudovikler, Trudovik grubu:* Duma'da köylü milletvekilleri ve diğer küçük burjuva demokratlarından oluşan bir grup. Trudovikler, toprak sahiplerine, saraya ve kiliseye ait tüm toprakların köylülere devredilmesini, tüm sınıfsal ve ulusal eşitsizliklerin kaldırılmasını ve genel oy hakkı istiyorlardı. Aynı zamanda da demokrasi ilkelerinden sık sık saptılar ve liberal burjuvazinin önderlerini desteklediler - s. 68
49. *Tasfiyeciler:* 1905-1907 devriminin yenilgisinden sonraki gericilik döneminde Menşeviklerin arasında yaygın olan bir akımın izleyicileri. Tasfiyeciler proletaryanın devrimci yasadışı partisinin dağıtılmasını ve yerini yasal olarak çalışan oportünist bir partinin almasını istiyorlardı. Bu akım kitlelerden rağbet görmüyordu - s. 69
50. *Partici Menşevikler:* 1908 yılında oluşan ve önderliğini G. V. Plehanov'un yaptığı bir Menşevik grubu. Partici Menşevikler tasfiyecileri eleştirmiş ve yasadışı işçi sınıfı partisinin sürdürülmesinden yana çıkmışlardır. Bununla birlikte, tasfiyecilerin Partiden atılmasına muhalefet etmişlerdir - s. 50
51. *Vehi* (Yer İşaretleri): Önde gelen Kadet gazetecilerinin makalelerinden bir derleme. Yazarlar, Rus aydın kesimiyle ilgili bu makalelerinde, Rusya'daki kurtuluş hareketinin devrimci-demokratik geleneklerini ve 1905 devrimci hareketini yermeye çalışıyor ve burjuvaziyi "halkın aşırı öfkesinden" kurtardığı için çarlık hükümetine minnetlerini belirtiyorlardı - s. 70
52. *Moskovskiye Vedomosti* (Moskova Yazıcısı): 1756 yılından itibaren Moskova Üniversitesi tarafından yayımlanmış olan bir gazete. 1863'ten sonra toprak sahiplerinin ve din adamlarının en gerici çevrelerinin görüşlerini dile getiren bir monarşist-ulusalcı organ durumuna geldi, 1905'ten sonra ise Kara Yüzlerin başlıca organı oldu. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra kapatıldı - s. 72
53. *Novoye Vremya* (Yeni Zamanlar): 1868'den 1917'ye kadar St. Petersburg'da yayımlanan bir gerici monarşist gazete - s. 73
54. 47 numaralı nota bakınız - s. 74
55. *Buligin Duması:* Temsili bir danışma organı. Bu Duma'nın toplantıya çağrılacağı çar tarafından 1905 Ağustosunda bildirilmişti. Açılışıyla ilgili Yasa Tasarısı İçişleri Bakanı Buligin tarafından hazırlandığı için Buligin Duması olarak tanındı. Bolşevikler halka bu Duma'yı boykot etme çağrısında bulundular. Rusya'da devrim başladığından, Buligin Duması hiçbir zaman toplanamadı - s. 74

56. Kadetlerin ağırlıkta olduğu *Birinci Duma* (27 Nisan - 8 Temmuz 1906), çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı.

İkinci Duma (20 Şubat - 3 Temmuz 1907), bileşim olarak Birinci duma'dan daha soldaydı.

Bolşevikler Duma kürsüsünü çarlığı teşhir etmek ve devrim güçlerini toparlamakta kullanmak için seçimlere katıldılar.

Sosyal-Demokrat ve köylü milletvekillerinin, toprak sahiplerine ait mülklerin köylülere devredilmesini istemelerinden sonra çarlık hükümeti 3 Haziran 1907 günü bir darbe yaparak Duma'yı dağıttı - s. 74

57. 1905-1907 İlk Rus Devriminin yenilgisiden sonra yerleşen gericilik dönemi kastediliyor - s. 77

58. Çarlık otokrasisini devirmek için 14 Aralık 1825'te St. Petersburg'da bir ayaklanma örgütleyen devrimci Rus soyluları, *Dekambristler* kastediliyor. Dekambristlerin önderleri idam edildi. Diğerleri Sibirya'da kürek cezasına mahkûm edildiler - s. 78

59. *Devlet Konseyi:* Çarlık Rusyasında 1810 yılında danışma organı olarak kurulmuş olan bir yüksek devlet kurulu. Çar, bu kurulun üyelerinden bazılarını tayin ediyor, diğerlerini onaylıyordu. Devlet Konseyi, Duma'nın benimsediği ılımlı yasa tasarılarını bile reddeden gerici bir kuruldu - s. 82

60. *Uzlaştırmacılar:* Rus Sosyal-Demokrat hareketinde oportünist öğeler. Bu öğeler R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinde, Lenin'in çevresinde toplanan kararlı ve tutarlı Sosyal-Demokratları (Bolşevikler), Kongreden sonra Menşevikler olarak tanınan Martov'un yandaşlarıyla uzlaştırmaya çalıştılar.

Tyszka, Jan (Leon Jogiches): Polonya Sosyal-Demokrasisinin önderlerinden (Parti Bürosu'ndan).

Parti Bürosu yerel parti örgütlerinden yalıtlanmış, eleştiri özgürlüğüne aykırı davranmış, yeterli sayıda Parti eylemcisini Parti yöneticiliğine çekememiş ve çok sayıda başka önemli hatalar yapmıştı - s. 85

61. *Kolokol* (Çan): Devrimci Rus göçmenleri Aleksandr Herzen ve Nikolay Ogaryov tarafından Rusça olarak yayımlanan onbeş günlük gazete. 1857 Temmuzundan 1865 Nisanına kadar Londra'da, 1865 Mayısından 1867 Temmuzuna kadar Cenevre'de çıkmıştır. Rusya'da yasadışı olarak dağıtılan *Kolokol,* Rus devrimci hareketinin gelişmesinde büyük etkide bulunmuştur - s. 87

62. Belinski, "Gogol'e Mektup"unda, köylülerin tam kurtuluşunu, dayak cezasının yasaklanmasını ve Rusya'da medeni hukuka uyulmasını savunmuştur - s. 87

63. *Eski Iskra, Iskra:* 8 numaralı nota bakınız.

Gazete, 13(26) Kasım 1903 tarihli 52 nci sayısından başlayarak Menşeviklerin eline geçtiğinden, devrimci Marksizmin organı olmaktan çıktı. O tarihten itibaren gazeteye yeni *Iskra* denilmeye başlandı. Yayımlanması 1905 Ekiminde sona erdi - s. 89

64. Lenin tarafından 1895 güzünde örgütlenen *İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Savaşım Birliği,* St. Petersburg'daki yirmi kadar Marksist işçi çevresini birleştiriyordu. Birlik Rusya'da, sosyalist kuramı işçi sınıfı hareketiyle birleştiren ve gruplar halinde örgütlenmiş az sayıdaki ileri işçinin arasında Marksizm propagandasından proletaryanın geniş kitleleri arasında siyasal propagandaya geçen ilk örgütü - s. 90

65. *İşçi Temsilcileri Sovyetleri* Rusya'da ilk kez 1905 devrimi sırasında kurulmuştur. Yerel fabrikaların temsilcilerinden oluşan Sovyetler, grevler ve gösteriler örgütlemiş ve devrimci işçilerin eylemlerine önderlik etmiştir.

1917 Şubat Devrimi sırasında, Asker Temsilcileri Sovyetleri ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri de kuruldu.

1917 yılında Ekim Sosyalist Devriminin zaferinden sonra Rusya'daki iktidar, İşçi, Asker ve Köylü Sovyetlerine geçti - s. 93

66. Merkez Yürütme Komitesi ve Petrograd İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin, 1917 Ağustosundan 1918 Martına kadar yayımlanmış olan günlük gazetesi *İzvestiya* kastediliyor - s. 93

67. *Fabrika komiteleri:* 1917 Martında, Şubat Devriminden hemen sonra kurulmuş olan proleter sınıf örgütleri. Bu komiteler, fabrika sahiplerine işçilerin ekonomik taleplerini sundular, sekiz saatlik iş gününü başlattılar, işçi alımlarını ve işten çıkarmaları denetlediler vb. Fabrika komiteleri Ekim Devriminde etkin bir rol oynadılar. 1918 yılında sendikaların bünyesine alındılar ve sendikaların en küçük birimlerini oluşturdular - s. 93

68. 1917 Şubatından Ekimine kadar olan dönemde üretim ve dağıtım üzerindeki İşçi denetimi, Rus proletaryasının kapitalist ekonomiye başlıca müdahale biçimiydi. Bu denetim 1917 Ekim Devriminden sonra Sovyet devletinin, sanayi ve taşımacılığın *ulusallaştırılmasının* temelini hazırlayan başlıca toplumsal-ekonomik önlemiy-

di ve planlı toplumsal üretimin örgütlenmesi bakımından esastı - s. 93

69. *Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, VTsIK* (1917-37): Sovyetlerin Tüm-Rusya Kongreleri arasında işlev gören, R.S.F.S.C. yüksek yasama, yürütme ve denetim organı - s. 96

70. *Kızıl Muhafızlar:* 1917 Ekim Sosyalist Devriminin hazırlıkları ve yapılması sırasında ve 1918-1920 İç Savaşının başlangıç döneminde proletaryanın silahlı güçlerinin başlıca örgütlenme biçimi - s. 101

71. *1871 Paris Komünü:* Tarihteki ilk proletarya diktatörlüğü kurma girişimi. 1871 yılının 18 Martından 28 Mayısına kadar sürmüş olan Komün, emekçi halkın koşullarını düzeltmek için çok sayıda toplumsal ve ekonomik önlem gerçekleştirmiş, özel olarak da memur ücretlerinin işçi ücretlerini aşmayacağı konusunda karar çıkarmıştır.
Paris Komünü 21 Mayıs 1871 günü, Thiers'in karşı-devrimci birlikleri tarafından ezildi - s. 103

72. *Novaya Jizn* (Yeni Yaşam): Sol Menşevikleri ve yarı-Menşevik renkte bireysel aydınları kapsayan sözde enternasyonalist bir Sosyal-Demokrat grup tarafından yayımlanan bir gazete. 1917 Nisanından 1918 Temmuzuna kadar Petrograd'da çıkmıştır. 1917 Ekiminden önce burjuva Geçici Hükümetine karşı istikrarsız bir muhalefet çizgisi izlemiş ve Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet iktidarına karşı düşmanca bir tavır almıştır - s. 103

73. Lenin bu makalede, pratikte komünizmi reddeden ve küçük burjuvazinin tarafına geçen "Sol Komünistler"in konumunu sergilemiştir - s. 107

74. *"Sol Komünistler":* 1918 yılının başlangıcında, Almanya ile Brest Barış Sözleşmesinin yapılmasıyla bağlantılı olarak kurulan bir Parti-karşıtı grup. "Sol Komünistler", sol sözlerin arkasına gizlenerek, Sovyet Cumhuriyetinin emperyalist Almanya'ya karşı savaşı sürdürmesini istediler; genç Sovyet devletinin ordusu olmadığından böyle bir şey fiilen Sovyet iktidarının ölümü anlamına geliyordu.
"Sol Komünistler" ayrıca sanayide burjuva uzmanlarının çalıştırılmasına, işçi disiplinine ve sınai işletmelerin yönetiminde tekkişi sorumluluğuna muhalefet etmişlerdir - s. 108

75. *Kommunist:* "Sol Komünistler"in 1918 Nisanından Haziranına kadar Moskova'da yayımladıkları bir haftalık gazete - s. 108

76. Lenin, Puşkin'in yaşı yalnızca on beş olan sıradan bir şairi konu

alan taşlamasından alıntı yapıyor - s. 108

77. 78 numaralı nota bakınız - s. 109

78. *Halk Komiserleri Sovyeti*'ne bağlı *Yüce Ekonomi Konseyi*, ulusal ekonomiyi ve devlet maliyesini örgütlemek üzere 2(15) Aralık 1917 tarihinde kurulmuştu. Yüce Ekonomi Konseyi içerisinde, ayrı sanayi dallarının idaresi için bazı üst yönetimler ve merkezi komiteler oluşturuldu (Dericilik Üst Komitesi, Merkezi Tekstil Komitesi, Merkezi Çay Komitesi, vb.). Yerel birimlerde, guberniya, bölge ve uyezd ekonomi konseyleri kuruldu.

Sanayinin tüm dallarındaki büyük işletmelerin ulusallaştırılmasından sonra Yüce Ekonomi Konseyi ulusal ekonomiyi bir bütün olarak planlama ve düzenleme ile görevli olmaktan çıktı ve 1918 güzünden itibaren Sanayi ile Görevli Halk Komiserliği oldu - s. 110

79. *Enternasyonalist Öğretmenler Birinci Tüm-Rusya Kongresi* 26 Temmuz 1918 tarihinde Moskova'da yapılmıştır. Enternasyonalist Öğretmenler Birliği, karşı-devrimci Tüm-Rusya Öğretmenler Birliği'ne karşı ağırlık oluşturmak amacıyla, 1917 Aralığı başında kurulmuştu. Yeni dernek, Sovyet iktidarının yanında yer alan öğretmenleri birleştiriyordu - s. 112

80. *Halk Komiserleri Konseyleri:* 1918'den 1946'ya kadar, R.S.F.S.C. ve sonra da SSCB'nin, Birlik ve Özerk Cumhuriyetlerinin en yüksek yürütme ve idare organları. 1946 yılında bu organlar sırasıyla, SSCB Bakanlar Kurulu ve Birlik ve Özerk Cumhuriyetlerin Bakanlar Kurulları olarak yeniden kuruldu - s. 114

81. Tartışılan konu, orta köylünün, Sovyet iktidarının düşmanı olmadığıdır. Lenin, orta köylülerin kararsız olduklarını ve bu nedenle, özellikle sınıfın bütününün, tüm küçük burjuva demokrasisinin Sovyet iktidarına doğru yön değiştirdiği koşullarda, kararsız öğeleri etkileme görevinin, sömürücüleri yenmek görevinden farklı olduğunu göstermiştir - s. 116

82. Burada sözü edilen, Birinci Rus Devriminden sonra, Kurucu Meclis toplanması sloganının başta küçük burjuvalar olmak üzere geniş kitleler arasında gördüğü büyük rağbettir.

Bolşevik Parti, Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferinden sonra, Kurucu Meclisle Sovyetler arasında karşılaştırma yaparak burjuva anayasacı yanılsamalarından kendi deneyimleriyle kurtulabilmeleri konusunda küçük burjuva kitlelere yardımcı oldu ve bu hedefi gö-

zeterek bir Kurucu Meclis toplamayı kararlaştırdı - s. 116

83. İşçi, Köylü, Kazak ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyetlerinin 1918 6 Kasımından 9 Kasımına kadar Moskova'da yapılan Altıncı Olağanüstü Tüm-Rusya Kongresi kastediliyor - s. 116

84. *Beyaz Muhafızlar:* Rusya'da İç Savaş ve yabancı silahlı müdahale sırasında Sovyet iktidarına karşı silahlı savaşım yürüten karşı-devrimci eski çarlık birlikleri ve yasadışı askersel örgütlerin üyeleri - s. 116

85. *Kurucu Meclis* 5 Ocak 1918 tarihinde toplandı. Kurucu Meclis üyeleri Ekim Sosyalist Devrimi'nden önce hazırlanan listelere göre seçildiğinden, meclis, burjuvazinin ve toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil ediyordu.

Kurucu Meclis, Çalışan ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi'ni tartışmayı reddettiği ve Sovyetlerin İkinci Kongresinin barış, toprak ve iktidarın Sovyetlere devri konularındaki kararlarını onaylamayı reddettiği için, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 6(19) Ocak 1918 tarihli kararıyla dağıtıldı - s. 118

86. Çekoslovak müfrezesinin, Menşevik ve Sosyalist-Devrimcilerin etkin yardımıyla Müttefik emperyalistler tarafından yönetilen, karşı-devrimci ayaklanması kastediliyor.

Bu müfreze 1917 yılında burjuva Geçici Hükümeti tarafından Almanya'ya karşı savaşta kullanılmak üzere Çek ve Slovak savaş esirlerinden oluşturulmuştu. Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra Rus karşı-devrimcileri ve İngiliz-Fransız emperyalistleri bu müfrezeyi Sovyet iktidarına karşı verdikleri savaşımda kullandılar. Müfreze, Volga yöresinin, Uralların ve Sibirya'nın beyaz muhafızların eline geçmesine yardımcı oldu. Çekoslovak müfrezesinin karşı-devrimci ayaklanması, 1919 yılının sonunda tümüyle bastırıldı - s. 118

87. Müttefik emperyalistler, Rus karşı-devrimiyle aynı anda, 1918 yılında Sovyet ülkesine karşı silahlı bir müdahale başlattılar. İngiliz ve Amerikan birlikleri Rusya'nın kuzeyine, Japon güçleri ise Doğuya çıkarma yaptılar. 1918 yazında İngiliz birlikleri Bakû'yu ele geçirmek için harekete geçti ve Fransız savaş gemileri Karadeniz'e girerek birliklerini Odesa'ya çıkardı - s. 118

88. *Brest-Litovsk Barış Sözleşmesi:* Emperyalist Almanya ve müttefikleri Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Türkiye, 1918 yılında genç Sovyet devletine yağmacı bir barış sözleşmesi dayattılar ve sözleşme 3 Mart 1918 tarihinde Brest-Litovsk'ta imzalandı. Sözleş-

menin şartları Sovyet Rusya için son derece ağırdı, ne var ki, Rusya'ya barışçıl bir süre sağlıyor ve karşı-devrimle yabancı silahlı müdahaleye karşı savaşım için güçlerini toparlama olanağını veri-yordu.

Almanya'daki Kasım 1918 devriminden sonra Brest Barış Sözleşmesi Sovyet hükümeti tarafından feshedildi - s. 119

89. *Kulak:* Sermayesini vahşi bir sömürü, tefecilik ve piyasa oyunları ile yapmış kişi. Rusya'da bu terim 1890'lardan itibaren boy atan kırsal burjuvazi için kullanıldı - s. 120

90. *Razuvayev ve Kolupayev:* Rus taşlamacısı Saltikov-Şçedrin'in çiz-diği kapitalist sömürücü tipleri - s. 122

91. Kapitalizmin genel bunalımının ilk aşamasında devrimci işçi sınıfı hareketinin gereklerini karşılamak ve görevleriyle ilgili çözümler getirmek üzere kurulmuş bir uluslararası örgüt olan Komünist Enternasyonal (1919-1943) kastediliyor - s. 126

92. 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı kastediliyor - s. 127

93. *Uyezd:* Guberniyaların içerisindeki idari ve bölgesel birimler - s. 135

94. R.S.D.İ.P., 6-8 Mart 1918 tarihlerinde yapılan Yedinci Kongresinde, Rus Komünist Partisi (Bolşevikler): R.K.P.(B.) adını aldı.

R.K.P.(B.)'nin 1919 Martında yapılan Sekizinci Kongresi, İkinci Parti Proğramını kabul etti - s. 142

95. *Spartakistler:* Alman Sol Sosyal-Demokratlarının, 1914-1918 Birinci Dünya Savaşının başlangıcında kurulmuş olan devrimci örgütü "Spartaküs"ün üyeleri.

Spartakistler, 1 Ocak 1919 tarihinde Almanya Komünist Partisi' ni kurdular - s. 147

96. Lenin 1919 Martında, Parti'nin burjuva uzmanlar konusundaki politikasına karşı çıkan, Voroncz Tarım Enstitüsü Profesörü M.P. Dukelski'nin bir açık mektubunu yanıtlamıştı.

Bazı muhabirler, Dukelski'yi Bolşevik öndere yazdığı mektupta belirttiği "çarpıcı gerçek" için övdüler ve kendisine sözlerden eylemlere geçmeyi, karşı-devrimci kampa katılmayı salık verdiler. Daha başkaları Dukelski'yi Bolşevik gerçeğe katılmak ve bu gerçeği savunmak konusunda ikna ettiler - s. 151

97. *İtilaf (Müttefikler):* 1907'de kurulmuş olan emperyalist güçler bloku (İngiltere, Fransa, Rusya). 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı sıra-sında Müttefiklere A.B.D., Japonya ve başka ülkeler de katıldılar.

Ekim Sosyalist Devriminden sonra bu blokun başlıca üyeleri Sovyet ülkesine karşı silahlı müdahale örgütlediler - s. 154

98. *Kara Yüzler:* Çarlık Rusya'sında polisin devrimci harekete karşı sa-

vaşmak için oluşturduğu monarşist çeteler. Aşırı gericilere de bu ad veriliyordu - s. 155

99. 85 numaralı nota bakınız - s. 155

100. Karşı-devrimcilerin ve yabancı müdahalecilerin kampı kastedili-yor. Bu dönemde Denikin'in karşı-devrimci ordusu güneyde bir sal-dırı başlatmıştı - s. 155

101. *Besin Temin Örgütleri* (1918-1921), Besin İşleriyle Görevli Halk Komiserliği'nin yerel organları olarak, kırsal nüfusa tahıl ve diğer yiyecek maddelerini sağlıyor ve dağıtıyor ve işlenmiş mallar temin ediyordu - s. 156

102. *Proleter kültür:* Marksizme düşman bir görüş sistemi - s. 157

103. *Subotnikler:* Kent işçilerinin her zamanki iş günlerinden gönüllü olarak birkaç saat daha fazla yaptıkları ve bazı kamusal gereksinimlere ayrılan ücretsiz çalışmaya bu ad veriliyordu - s. 158

104. *Krasnaya Gorka:* Finlandiya Körfezinin güney kıyısındaki bir kale. Kalenin, yabancı müdahalecilerin, Sosyalist-Devrimcilerin, Menşeviklerin ve beyaz muhafızların karşı-devrimci propaganda-sından etkilenen garnizonu, 1919 Temmuzunda karşı-devrimci bir ayaklanma başlattı - s. 159

105. *Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi,* sendika kongreleri ara-sında, sendikaları ulusal düzeyde yönetmektedir - s. 164

106. Sosyalist-Devrimci Partinin Dokuzuncu Konseyi (18-20 Haziran 1919) tarafından benimsenen "Kızıl Ordu konusunda Tavır" başlık-lı karar kastediliyor - s. 169

107. *Guberniya:* Onsekizinci yüzyıldan itibaren Rusya'daki en büyük idari ve yerel yönetim birimi. Guberniya bölümlenmesi 1924-1929 yıllarında kaldırılarak yerine bölge ve diğer yöre bölümlenmeleri konuldu - s. 177

108. R.K.P.(B.)'nin 1920-29 Martından 5 Nisanına kadar Moskova'da toplanan Dokuzuncu Kongresi kastediliyor - s. 178

109. Burjuva parlamentolarını boykot eden Sol Komünistler kastedili-yor - s. 184

110. *Siyasal Eğitim Üst Komitesi,* R.S.F.S.C. Eğitimle Görevli Halk Komiserliği'ne bağlı olarak 1920 yılında kurulmuştur. Komite, ülkede siyasal eğitim, ajitasyon ve propaganda alanlarındaki tüm etkinliklerle görevliydi - s. 189

111. *Eğitimle Görevli Halk Komiserliği'ne bağlı Mesleki' Eğitim Merkez Kurulu,* ulusal ekonominin ve kültürün tüm dalları için kadro eğitimini

yönlendirmek üzere, 1921 yılında kuruldu - s. 194

112. *GOELRO Planı:* Sovyet Cumhuriyeti'nin, elektrifikasyona dayanan, ilk uzun erimli, devlet ekonomik kalkınma planı. Plan, 21 Şubat 1920 tarihinde kurulan Rusya'nın Elektrifikasyonuyla Gö-revli Devlet Komisyonu (GOELRO) tarafından 1920 yılında ya-pılmıştı - s. 197

113. Lenin, Sovyetlerin Sekizinci Tüm-Rusya Kongresi tarafından 29 Aralık 1920 tarihinde benimsenen *elektrifikasyon konulu karar*dan alıntı yapıyor - s. 198

114. *Tit Titiç:* A. N. Ostrovski'nin *Başkasının Derdini Dert Edinmek* adlı komedisindeki zengin ve zalim tüccar - s. 201

115. Sovyet devletinin kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde izlenen *Yeni Ekonomi Politikası* (NEP) kastediliyor. NEP 1921 yılında başlatılmış ve 1930'lu yılların ikinci yarısında sosyalizmin zaferiyle sona ermişti - s. 203

116. *Emek ve Savunma Konseyi:* R.S.F.S.C. Halk Komiserleri Konseyi'nin, ekonomi komiserlikleri ve ülkenin savunmasıyla görevli tüm dairelerin etkinliklerini yönlendiren bir organı. Emek ve Savunma Konseyi 1920 Nisanında kurulmuş, 1937 yılında kaldırıl-mıştır - s. 205

117. *İşçi ve Köylü Müfettişliği:* Sovyet Rusya'da 1920 yılından 1934 yılına kadar işlev görmüş olan bir devlet denetim organı - s. 206

118. *Volost:* Rusya'daki en alt kırsal idari ve bölgesel birim; uyezd'in bir bölümü. Volostlar 1923-1929 yıllarında kaldırıldı - s. 206

119. *Sovyetlerin Sekizinci Tüm-Rusya Kongresi,* 1920-22 Aralığından 29 Aralığına kadar Moskova'da yapıldı. Özel olarak, GOELRO Planını onayladı - s. 209

120. *Smena Veh:* (başta göçmenler olmak üzere) Rus burjuva aydınları arasında 1920'li yıllarda ortaya çıkan bir toplumsal-siyasal akım. Bu akımın ideologları, NEP koşullarında Sovyet hükümetinde burjuva bir yeniden oluşum umdular.

Smena Veh'in aynı adı taşıyan yayın organı, 1921 ve 1922 yıllarında Paris'te yayımlandı - s. 211

121. *İşçi Fakülteleri:* İşçilerin ve çalışan köylülerin yüksek eğitim kurumlarına hazırlanması için kurulmuş olan genel öğrenim kurumları. İlk İşçi Fakültesi 1919 yılında açıldı; 1930'ların sonları -1940'ların başlarında okul sistemi yeterince geliştiği zaman gereksiz hale geldiler ve kapatıldılar - s. 214

ADLAR DİZİNİ

A

AKİMOV (MAHNOVETZ), Vladimir Petroviç (1872-1921): Sosyal-Demokrat, Menşevik, "Ekonomizm"in önde gelen temsilcisi - s. 41

AKSELROD, Pavel Borisoviç (1850-1928): Menşevik önder, *Iskra* yazı kurulu üyesi - s. 43

II. ALEKSANDR (ROMANOV) (1818-1881): Rus İmparatoru (1855-1881) - s. 91

ALEKSEYEV, Pyotr Alekseyeviç (1849-1891): İlk Rus devrimcilerinden, işçi; etkin bir devrimci, propagancıydı - s. 88

ARAKÇEYEV, Aleksey Andreyeviç (1769-1834): Çar I. Aleksandr yönetiminin savaş bakanı. Arakçeyev adı, bir gerici-polis keyfiliği, askerlerin vahşiliği, çaşıtlık ve yozlaşma dönemiyle özdeşleşmiştir - s. 78

B

BABUŞKİN, İvan Vasilyeviç (1873-1906): İşçi, ilk Rus devrimcilerinden - s. 83, 90

BEBEL, August (1840-1913): Alman Sosyal-Demokrasisinin ve İkinci Enternasyonal'in kurucu ve önderlerinden - s. 32

BELİNSKİ, Visaryon Grigoryeviç (1811-1848): Rus edebiyat eleştirmeni ve politika yazarı, devrimci demokrat, materyalist filozof - s. 72, 73, 87, 98

BERDYAEV, Nikolay Aleksandroviç (1874-1948): Rus idealist filozofu, mistik, Kadet. Kariyerinin ilk zamanlarında "legal Marksizm"i desteklemiş, Marx'ın öğretisinin yeni-Kantçılık bakış açısıyla revizyonunu savunmuştur; daha sonra Marksizmin açık karşıtı olmuştur - s. 37, 70

BEREZOVSKİ, A. Ye. (d. 1868): Toprak sahibi, Zemstvo'ların önde gelen kişilerinden, Kadet - s. 74

BERNSTEIN, Eduard (1850-1932): Alman Sosyal-Demokrasisinin ve İkinci Enternasyonal'in aşırı oportünist kanadının önderlerinden, reformizmin ve revizyonizmin kuramcısı - s. 24

BIRON, Ernst Johann (1690-1772): Kont, İmparatoriçe Anna İvanovna'nın gözdesi; hiçbir resmi sıfatı olmadığı, Rus vatandaşı da olmadığı halde Rusya'da bir terör, yozlaşma ve spekülasyon rejimi yerleştirmiştir - s. 78

BOGAYEVSKİ, Mitrofan Petroviç (1881-1918): Don yöresindeki karşıdevrimci etkinliklerin ateşli katılımcısı - s. 101

BREŞKO-BREŞKOVSKAYA, Yekaterina Konstantinovna (1844-1934): Sosyalist - Devrimci Parti'nin örgütçü ve önderlerinden - s. 93

BUHARİN, Nikolay İvanoviç (1888-1938): 1906 yılından itibaren Bolşevik Parti üyesi. Ekim Sosyalist Devriminin ardından sorumlu yerlerde çalıştı. Tekrar tekrar, Leninist Parti politikasının karşısında yer aldı; 1937 yılında Parti-karşıtı etkinliğinden ötürü Partiden çıkarıldı - s. 159

BULGAKOV, Sergey Nikolayeviç (1871-1944): Rus ekonomisti, idealist filozof, "legal Marksist"; Marx'ın tarım sorunu ile ilgili öğretisinin revizyonunu savundu - s. 37, 70

BULİGİN, Aleksandr Grigoryeviç (1851-1919): Çarlık Rusya'sında devlet adamı, büyük toprak sahibi. Çarın yönergesi üzerine bir kurucu Devlet Dumasının toplanması konusunda yasa tasarısı hazırlanmasını emretti - s. 74

C, Ç

ÇAADAYEV, Pyotr Yakovleviç (1794-1856): İdealist Rus filozofu; Rusya'daki otokratik-feodal sistemi sert bir biçimde eleştirdiği *Felsefe Mektupları*'nın yazarı - s. 71

ÇEREVANİN, N. (LİPKİN, Fyodor Andreyeviç) (1868-1938): Menşevik önder, aşırı tasfiyeci; (1917) Ekim Sosyalist Devrimine düşmandı - s. 69

ÇERNOV, Viktor Mihailoviç (1876-1952): Sosyalist-Devrimci Parti'nin önder ve kuramcılarından; Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet - karşıtı ayaklanmaların kışkırtıcılarındandı; 1920 yılında göç etti - s. 204

ÇERNİÇEVSKİ, Nikolay Gavriloviç (1828-1889): Rus devrimci demokratı, ütopik sosyalist, bilim adamı, yazar, edebiyat eleştirmeni; 1860'lı yıllarda Rusya'daki devrimci hareketin önderi - s. 71, 79, 88

D

DENİKİN, Anton İvanoviç (1872-1947): Çarlık ordusu generali, beyaz muhafız hareketinin elebaşılarından, Rusya'nın güneyindeki Sovyet-karşıtı silahlı güçlerin başkomutanı - s. 160, 204

DOBROLYUBOV, Nikolay Aleksandroviç (1836-1861): Rus devrimci demokratı, edebiyat eleştirmeni, materyalist filozof - s. 71, 79

DOSTOYEVSKİ, Fyodor Mihayloviç (1821-1881): Rus yazarı - s. 71

DUBASOV, Fyodor Vasilyeviç (1845-1912): Rus amirali, 1905-1907 Rus Devriminin bastırılmasının örgütleyicilerinden - s. 62

DUTOV, Aleksandr İliç (1864-1921): Çarlık ordusu albayı, karşı-devrimci Kazakların önderlerinden - s. 101

E

ENGELS, Friedrich (1820-1895) - s. 29

F

FEUERBACH, Ludwig Andreas (1804-1872): Materyalist Alman filozofu - s. 78

FRANK, Semyon Ludvigoviç (1877-1950): İdealist Rus filozofu ve mistiği - s. 70, 73

G

GAPON, Georgi Apollonoviç (1870-1906): Din adamı; 9 Ocak 1905 tarihinde Petersburg işçilerinin çara dilekçe verme yürüyüşünü düzenledi. Askerler çarın emriyle işçilere ateş açtılar ve pek çok işçi öldü; ülke dışına kaçarak orada Sosyalist-Devrimcilerle bağlantı kurdu; Rusya'ya dönüşünde Sosyalist-Devrimciler tarafından ajan-provokatör olarak teşhir edildi ve öldürüldü - s. 52

GEGEÇKORİ, Yevgeni Petroviç (1881-1954): Menşevik, 1917 Kasımından itibaren Transkafkas karşı-devrimci hükümetinin başkanı, daha sonra Gürcü Menşevik hükümetinin Dışişleri Bakanı ve Başkan Yardımcısı - s. 101, 102

GOGOL, Nikolay Vasilyeviç (1809-1852): Rus yazarı - s. 72, 73, 87

GORKİ, Maksim (Peşkov, Aleksey Maksimoviç) (1868-1936): Rus proleter yazarı, Sovyet yazınının babası - s. 159 - 61, 190

GOTZ, Abram Rafailoviç (1882-1940): Sosyalist- Devrimci Parti'nin önderlerinden; Ekim Sosyalist Devriminin ardından Sovyet iktidarına karşı etkin bir biçimde savaştı - s. 101, 105

H

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich (1770-1831): Alman filozofu, nesnel idealist - s. 78

HERŞENSON, Mihail Osipoviç (1869-1925): Rus yazarı, edebiyat bilimcisi - s. 70

HERZEN, Aleksandr İvanoviç (1812-1870): Ünlü Rus devrimci demokratı, yazar, materyalist filozof; Londra'da, dış ülkelerdeki özgür Rusça basının temelini atan bir basımevi örgütledi. N.P. Ogarev'le birlikte, devrimci propaganda yapan *Kolokol (Çan)* adlı gazeteyi bastı - s. 78, 87, 88

HEYDEN, Pyotr Aleksandroviç (1840-1907): Kont, büyük toprak sahibi, önde gelen Zemstvo simalarından, Oktobrist - s. 62

I

IBSEN, Henrik (1828-1906): Norveçli oyun yazarı - s. 41

İZGOYEV (LANDE), Aleksandr Solomonoviç (d. 1872): Rus yazarı, Anayasal-Demokrat Parti'nin ideologlarından - s. 70, 73

K

KAMENEV (ROSENFELD), Lev Borisoviç (1883-1936): Sosyal-Demokrat; R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinden (1903) sonra Bolşeviklere katıldı. 1917 Şubat burjuva devriminden sonra sosyalist devrime karşıydı; Ekim Sosyalist Devriminden sonra çeşitli sorumlu yerlerde bulunduysa da Leninist Parti politikasına tekrar tekrar karşı çıktı; Parti karşıtı etkinlikleri dolayısıyla Parti'den çıkarıldı - s. 159

KAPLUN, B. G. (d. 1894): 1917'den itibaren Parti üyesi; Petrograd Sovyeti İdari Bölüm ortaklaşa yönetim kurulu üyesi (1918-1921) - s. 190

KARAULOV V. A. (1854-1910): Rus soylusu, Kadet, hukukçu; Üçüncü Devlet Duması üyesi - s. 74

KATKOV, Mihail Nikiforoviç (1818-1887): Rus yazarı; önceleri soyluluğun ılımlı liberalizmini destekledi, daha sonra monarşist gericiliğin yanında yer aldı - s. 50

KAUTSKY, Karl (1854-1938): Alman Sosyal-Demokrasisinin ve İkinci Enternasyonal'in önderlerinden; kariyerinin başlangıcında Marksistti, sonraları ise dönek oldu; oportünizmin en tehlikeli ve zararlı türünün, ortacılığın (Kautskizm) ideologlarından - s. 24, 39, 42

KERENSKİ, Aleksandr Fyodoroviç (1881-1970): Sosyalist-Devrimci; 1917 Şubat burjuva-demokratik devriminden sonra burjuva Geçici Hükümet'in başkanı ve başkomutanı; Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet iktidarına karşı savaştı - s. 101, 105, 154

KALTURİN, Stepan Nikolayeviç (1856-1882): Devrimci Rus işçisi; bir işçi gazetesi örgütlemenin hazırlık çalışmalarına girişmişti; Kalturin, Narodniklerin görüşlerinin tersine siyasal savaşımı devrimci hareketin başlıca hedefi sayıyordu - s. 88

KİTSYAKOVSKİ, Bogdan Aleksandroviç (1868-1920): Rus yazarı, hukukçu; Kadet - s. 70

KLYUZEV, İ. S. (1856-1922): Samara uyezdindeki devlet okulları müfettişi, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Devlet Dumalarında üye; Oktobrist - s. 81

KOLÇAK, Aleksandr Vasilyeviç (1873-1920): Çarlık filosu amirali, monarşist, Rus karşı-devriminin şeflerinden; Ekim Sosyalist Devriminden sonra, Amerikan, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin desteğiyle kendisini Rusya'nın yüce önderi ilan etti ve Urallar, Sibirya ve Uzak Doğu' daki askersel burjuva-toprak sahibi diktatörlüğünün başına geçti; Kolçak'ın karşı-devrimci eylemi 1919 yılı sonunda bastırıldı - s. 154, 155, 160, 166, 204, 211

KORNİLOV, Lavr Georgiyeviç (1870-1918): Çarlık ordusu generali, monarşist; 1917 Temmuzundan itibaren Rus ordusunun başkomutanı; beyaz muhafız gönüllü ordusunun örgütçüsü ve daha sonra komutanı (Kasım-Aralık 1917) - s. 105

KOROLENKO, Vladimir Galaktiyonoviç (1853-1921): Rus yazarı - s. 160

KRASNOV, Pyotr Nikolayeviç (1869-1947): Çarlık ordusu generali; Sovyet karşıtı ayaklanmaların etkin katılımcısı (1917); Don yöresi beyaz muhafız Kazak ordusunun komutanı - s. 101

KRİSTİ, M. P. (1875-1956): 1905-1907 İlk Rus Devrimi'ne katıldı; Eğitimle Görevli Halk Komiserliği'nin Petrograd temsilcisi - s. 190

L

LİYANOZOV, Stepan Georgiyeviç (1872-1951): Rus petrol sanayicisi; beyaz muhafız göçmen, karşı-devrimci - s. 160

LIEBKNECHT, Wilhelm (1826-1900): Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin kurucularından, merkez yayın organı *-Vorwarts* gazetesi- editörü; birinci ve İkinci Enternasyonallerin etkin yöneticisi - s. 42

LIEBKNECHT, Karl (1871-1919): Alman Sosyal-Demokrasisi sol kanat önderlerinden, Wilhelm Liebknecht'in oğlu, Alman Komünist Partisi'nin kurucularından ve Berlin işçilerinin Ocak 1919 ayaklanmasının önderlerinden; ayaklanmanın bastırılmasının ardından karşı-devrimcilerce vahşi bir biçimde öldürüldü - s. 134

LUXEMBURG, Rosa (1871-1919): Uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen kişilerinden ve İkinci Enternasyonal sol kanat önderlerinden; Almanya'daki 1918 Kasım Devriminden sonra Almanya Komünist Partisi'nin kurucularından; 1919 Ocağında karşı-devrimciler tarafından tutuklandı ve vahşi bir biçimde öldürüldü - s. 134

M

MARTOV, L. (TSEDERBAUM, Yuli Osipoviç) (1873-1923): Menşevik önderlerden; Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet iktidarına karşı tavır aldı - s. 38, 39, 42, 105, 204

MARX, Karl (1818-1883) - s. 24, 29, 34, 42, 120, 186

MENŞİKOV, Mihail Osipoviç (1859-1919): Rus gazeteci, Kara-Yüzlerin gazetesi *Novoye Vremya*'ya *(Yeni Zamanlar)* katkıda bulundu; Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet iktidarına karşı savaştı - s. 73

MİLYUKOV, Pavel Nikolayeviç (1859-1943): Rus tarihçisi ve politika yazarı, Rus emperyalist burjuvazisinin ideologu; Anayasal-Demokrat Parti'nin önderi; Ekim Sosyalist Devriminden sonra Sovyet Rusya'ya yabancı müdahalesinin örgütleyicilerinden - s. 203, 204

MOROZOV, T. S. (1823-1889): Rus imalat sanayicisi, ünlü milyonerler Morozovlar'ın temsilcilerinden - s. 50

N

NEKRASOV, Nikolay Alekseyeviç (1821-1878): Rus şairi - s. 62

II. NİKOLA (Romanov) (1868-1918): Son Rus impartoru - s. 132

NIETZSCHE, Friedrich (1844-1900): Alman filozof - s. 41

O

OSİNSKİ, N. (OBOLENSKİ, Valeriyan Valeriyanoviç) (1887-1938): Bolşevik Parti üyesi; 1918'de "Sol Komünist"; "Sol Komünistler"in platformunun yazarı - s. 108

P

PAVLOV, İvan Petroviç (1849-1936): Rus fizyolog - s. 190, 191, 192

PLEHANOV, Georgi Valentinoviç (1856-1918): Rus ve uluslararası işçi hareketinde önde gelen kişilerden, kuramcı ve Rusya'da Marksizmin ilk propagandacısı; R.S.D.İ.P.'nin ikinci Kongresinden (1903) sonra Menşevik; gericilik yılları (1907-1910) ve yeni devrimci hareketlenme yıllarında Marksizmin Mahist revizyonunun savunucularına karşı savaştı; kendi görüşüne göre Rusya sosyalizme geçiş için henüz hazır olmadığından Ekim Sosyalist Devrimini kabul etmedi - s. 69

POBEDONOSTSEV, Konstantin Petroviç (1827-1907): Rus devlet adamı; devrimci harekete karşı şiddetli bir savaşım verdi - s. 73

POTRESOV, Aleksandr Nikolayeviç (1869-1934): Menşevik önderlerden; gericilik döneminde (1907-1910) ve yeni devrimci hareketlenme sırasında tasfiyeciliğin ideologu; Ekim Sosyalist Devriminden sonra göç etti - s. 69

PREOBRAZENSKİ, Yevgeni Alekseyeviç (1886-1937): Bolşevik Parti üyesi; ülkenin ekonomik kalkınmasını yönetmek üzere, RKP(B) Politbürosu ve Örgütsel Bürosu'nun yanı sıra Merkez Komitesi'nin bir başka bürosunun daha -Ekonomik Büro- örgütlenmesini önerdi, bu öneri onaylanmadı - s. 214

PURİŞKEVİÇ, Vladimir Mitrofanoviç (1870-1920): büyük toprak sahibi, monarşist - s. 80

R

RODZİYANKO, Mihail Vladimiroviç (1859-1924): Büyük toprak sahibi ve Oktobrist Parti'nin önderlerinden, monarşist; 1917 Aralığındaki karşı-devrimci isyanın elebaşılarındandı - s. 160

ROZANOV, Vasili Vasilyeviç (1856-1919): Rus filozof, deneme yazarı ve eleştirmen; idealizm ve mistisizm vazetmiştir; otokrasinin destekleyicisiydi - s. 73

ROMANOVLAR: Rus çar ve imparatorlarının hanedanı; 1613 yılından 1917 yılına kadar hükümdarlık ettiler - s. 76

S

SAVİNKOV, Boris Viktoroviç (1879-1925): Sosyalist-Devrimci Parti'nin önde gelen kişilerinden; Ekim Sosyalist Devriminin ardından karşı-devrimci ayaklanma örgütleyicisi oldu, Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı askersel müdahaleye yardım etti - s. 101, 102

SALTİKOV-ŞÇEDRİN, Mihail Yevgrafoviç (1826-1889): Rus yazarı, taşlamacı - s. 62

ŞMİT, Vasili Vladimiroviç (1886-1940): Bolşevik Parti üyesi; Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi Sekreteri (1918-1928), daha sonra Çalışma Halk Komiseri; 1928'den itibaren SSCB Halk Komiserleri Konseyi Başkan Yardımcısı - s. 129, 149

SEMAŞKO, Nikolay Aleksandroviç (1874-1949): Rus devrimcisi, Bolşevik, Ekim Sosyalist Devriminden sonra Moskova Sovyeti'nin Tıp-Sağlık Dairesi Başkanıydı - s. 172

SERNO-SOLOVYEVİÇ,Aleksandr Aleksandroviç (1838-1869): 1860'lı yılların devrimci-demokrat hareketinin önde gelen kişilerinden; Herzen'in liberal gitgellerine yönelik "İç işlerimiz" başlıklı sert bir kitapçığın yazarı - s. 79

ŞELGUNOV, Vasili Andreyeviç (1867-1939): Rus devrimcisi, Bolşevik, metal işçisi; Petersburg işçi çevrelerinde Marksizm propagandacısı-s. 90

ŞELGUNOV, Nikolay Vasilyeviç (1824-1891): Rus halkınca tanınmış bir kişi, yazar, materyalist filozof; 1860'lı yılların devrimci hareketine katıldı; işçiler arasında çok seviliyordu; Şelgunov'un cenaze töreni, hükümet karşıtı bir gösteriye dönüştü - s. 50

SKVORTSOV-STEPÀNOV, İvan İvanoviç (1870-1928): Rus devrimci hareketinin kıdemlilerinden, edebiyat adamı, Marksist, pek çok bilimsel yapıtın yazarı - s. 209

SOLOVYOV, Vladimir Sergeyeviç (1853-1900): Bilimsel sosyalizme karşı, mistik ve dinsel, insanın "yeniden doğması" fikrini destekleyen idealist Rus filozof - s. 71

SOROKİN, Pitirim Aleksandroviç (1889-1968): Sosyolog, Petrograd Üniversitesi Profesörü (1919-1922), Sosyalist-Devrimci Parti sağ kanat önderi - s. 116

STEPANOV: bkz. Skvortsov-Stepanov, İ. İ.

STOLİPİN, A. A. (d. 1863): Rus yazarı, Oktobrist Parti üyesi - s. 73

STOLİPİN, Pyotr Arkadyeviç (1862-1911): Çarlık Rusyası devlet adamı, büyük toprak sahibi; Bakanlar Kurulu Başkanı ve İçişleri Bakanı (1906-1911); burjuvazi ve toprak sahiplerinin lehine çeşitli reformlar yaptı; Stolipin'in adı, en vahşi siyasal gericilik dönemiyle (1907-1910) özdeşleşmiştir - s. 62, 66, 75

STRUVE,, Pyotr Berngardoviç (1870-1944): Rus ekonomist ve yazarı; Anayasal-Demokrat Parti'nin önderlerinden; 1890'lı yıllarda, Marksizm ve işçi sınıfı hareketini burjuvazinin çıkarlarıyla uzlaştırmak isteyen "legal Marksizm"in en önde gelen temsilcilerinden - s. 20, 34, 37, 70, 73

SVERDLOV, Yakov Mihayloviç (1885-1919): Komünist Partisinin ve Sovyet Devletinin önemli önderlerinden; 8(21) Kasım 1917'den itibaren Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin (VTsİK) Başkanı - s. 139, 140, 144

T

TOLSTOY, Lev Nikolayeviç (1828-1910): Rus yazarı - s. 67

TONKOV, V. N. (1872-1954): Sovyet bilim adamı; Askeri Tıp Akademisi'nin Başkanı (1917-1925); Lenin'i pek çok kez ziyaret ederek onunla bilim adamlarının yaşamının düzeltilmesi sorununu tartışmıştır - s. 159

TROÇKİ (BRONŞTAYN), Lev Davidoviç (1879-1940): Sosyal-Demokrat, Menşevik; Birinci Dünya Savaşı sırasında (1914-1918) Ortacı. R.S.D.İ.P.'nin Altıncı Kongresinde (1917) Bolşevik Parti üyesi oldu; Ekim Sosyalist Devriminden sonra (1917) sorumlu yerlerde bulundu; Parti'nin genel çizgisine ve Lenin'in sosyalizmin kurulması proğramına karşı şiddetli bir fraksiyon savaşı yürüttü, sosyalizmin SSCB'de utkan olmasının olanaksızlığını vazetti; Komünist Partisi, Troçkizmi Parti içindeki bir küçük burjuva sapma olarak sergiledi, ideolojik ve örgütsel bakımlardan yenilgiye uğratıı; Troçki 1927 yılında Parti'den çıkarıldı ve Sovyet karşıtı etkinliklerinden dolayı 1929 yılında SSCB'den sürüldü - s. 85

TSERETELİ, İrakli Georgiyeviç (1882-1959): Menşevik önder; 1917 Mayısında burjuva Geçici Hükümetine girdi; Ekim Sosyalist Devriminden sonra karşı-devrimci Gürcü Menşevik hükümetinin önderlerindendi - s. 93

TYSKA, Yan (Jogiches, Leo) (1867-1919): Polonya ve Almanya işçi sınıfı hareketinin önde gelen kişilerinden - s. 85

U

USTRYALOV, Nikolay Vasilyeviç (1890-1938): Rus hukukçu, yazar, Anayasal-Demokrat Parti'nin önemli kişilerinden; Kolçak'ın hükümetinde basın bürosuna başkanlık etti - s. 212

V

V. V. bkz. Voröntsov, V. P.

VİNOGRADOV, P. G. (1854-1925): Rus tarihçisi, Moskova ve daha sonra Oxford üniversitelerinde Profesör; devrimci hareketin karşıtlarından - s. 54

VOLİNSKİ, Antoni (Flekser, Akim Lvoviç) (1863-1926): Rus sanat eleştirmeni - s. 73

VORONTSOV Vasili Pavloviç (V. V.) (1847-1918): Rus ekonomist ve yazarı, liberal Narodizmin ideologu - s. 22

W

WILSON, Woodrow (1856-1924): ABD Başkanı (1913-1921) - s. 132

Y

YUDENİÇ, Nikolay Nikolayeviç (1862-1933): Çarlık generali; Ekim Sosyalist Devriminin ardından beyaz muhafız kuzeybatı ordusunun başkomutanı; 1919 yılında ilk kez Petrograd'ı alma girişiminde bulundu ama başaramadı - s. 166

YURKEVİÇ, Pamfil Daniloviç (1826-1874): İdealist Rus filozofu - s. 71

Z

ZASULİÇ, Vera İvanovna (1849-1919): Rusya'daki Narodnik harekette, daha sonra da Şosyal-Demokrat harekette önde gelen kişilerden; R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinden (1903) sonra Menşevik önderlerden - s. 83, 84

ZELYABOV, Andrey İvanoviç (1850-1881): Rus devrimcisi, Narodnaya Volya (Halkın İstenci) Partisi'nin örgütleyicisi ve önderi. İlk Rus işçi gazetesini çıkardı - s. 32

ZUBATOV, Sergey Vasilyeviç (1864-1917): Jandarma albayı, "polis sosyalizmi"nin ("Zubatovşçina") örgütleyici ve esinleyicilerinden; işçileri devrimci savaşımdan saptırmak amacıyla işçi birlikleri kurdu - s. 52

ŞAFAK Ofset ve Tipo Matbaacılık
Tel: 229 57 84 - 230 02 37
ANKARA-1998

